

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejder Forbund

Gennem 50 Aar

Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejder Forbund

Gennem 50 Aar

UDARBEJDET VED C. L. SKJOLDBO

Trykt i Bornholms Social-Demokrats Bogtrykkeri

Forord

Naar Forbundets Hovedledelse har besluttet at udsende dette Festskrift i Anledning af Forbundets 50 Aars Jubilæum, er det i Tilid til, at det baade vil være til Gavn og Glæde for Forbundets Medlemmer — til Gavn for de unge og yngre Medlemmer, hvis Opgave det bliver at føre Forbundet videre; thi uden historisk Ballast vanskeliggøres Opgaven med Fare for Kuldsejling — og til Glæde for de ældre og gamle Kammerater, der ved Gennemlæsning af Festskriftet vil kunne genopfriske Fortidens Begivenheder om vort Forbunds Sejre og Nederlag.

Det er vort Haab, at de nye Slægtled gennem Festskriftet vil kunne hente Inspiration og Kraft til nye Fremstød og gennem den indhøstede Erfaring undgaa at betræde Veje, som helst bør undgaaes, om de rigtige Resultater skal opnaas. Især vil de kunne hente Styrke i Troen paa Sammenholdets Betydning og forstaa, at det gamle, men evigt unge Ord om, at »Enighed giver Styrke«, stadig vil have Gyldighed fremover, som det har haft det i de forløbne 50 Aar.

Ved Forbundets 25 Aars Jubilæum udsendtes et Jubilæumsskrift med en interessant Skildring af de første 25 Aars Virksomhed. Af Hensyn til de Medlemmer, som ikke har dette Jubilæumsskrift, og for at skabe en Helhed i Skildringen af Forbundets Historie, har vi anset det for rigtigst til Indledning at give en kort Oversigt over denne første Periode af Forbundets Historie. Af samme Grund er Tabeller og grafiske Fremstillinger udarbejdet for samtlige 50 Aar.

Festskriftet er skrevet af Translatør C. L. Skjoldbo, og det er vort Haab, at hans nøgterne og systematiske Arbejde med det omfat-

tende Stof har givet det tilsigtede Resultat, at Festskriftet ikke alene vil blive læst med Interesse ved den første Gennemgang, men at det fremover maa tjene som en nyttig Haandbog for de Medlemmer, der i kommende Tid vil søge frem til Oplysninger om Forbundets Virksomhed. For dette sit udmærkede Arbejde bringer vi Forfatteren Forbundets Tak.

En Tak skal ogsaa lyde til alle Forbundets Medlemmer gennem Aarere for trofast Kammeratskab og Sammenhold om vor Organisation, og ikke mindst til alle de Kammerater, Kvinder som Mænd, der som Tillidsmænd har taget de drøje Tag og ofret deres Fritid; thi uden trofaste Medarbejdere lykkes intet Arbejde.

Vi har nu lagt de første 50 Aar bag os og paabegyndt et nyt Tidsafsnit. Lad os da i Bevidstheden om hidtil at have gjort vor Pligt give hinanden Løfte om at fortsætte den Gerning, vore gamle Pionerer paabegyndte, uanset hvilke Vanskeligheder der maatte møde os paa vor Vej; gør vi det, og i socialistisk Aand, da har vi samtidig paa værdig Maade sagt Tak til Forbundets hæderkronede Stifter, Carl Hansen.

Marius Madsen.

Carl Hansen, Forbundets Stifter

INDLEDNING

Brygning af Øl er en af de ældste Sysler i vor Historie, og især i Middelalderen spillede Ølbrygning og Øldrikkeriet en umaadelig Rolle. Troels Lund beretter i »Dagligt Liv i Norden«, at man dengang gik ud fra, at ethvert voksent Menneske behøvede 8—10 Potter Øl om Dagen, hvortil kom det saakaldte »Natøl«, der blev staaende ved Sengen for at have det i Beredskab i Nattens Timer. Ikke alle mente dog, at dette Kvantum Øl var tilstrækkeligt. Bøsseskytterne i Aalborg forlangte saaledes 16 Potter Øl pr. Mand om Dagen. Som Motivering herfor henviste man til, hvad Aalborgs Bedsteborgere drak, naar de kom sammen i festligt Lag. Ved en saakaldt Fastelavnssdrik i 1553 drak 96 Gildesbrødre i »Guds Legems Laug«, der omfattede Byens Købmænd og andre anseelige Borgere og Embedsmænd ialt 96 Tønder Øl à 120 Potter. Ganske vist varede Gildet Ugen ud, men det maa dog alligevel betragtes som en antagelig Præstation.

Troels Lund fortæller ogsaa, at »Hofmarsken paa Stockholm Slot til Frokost den 9. November 1590 — en ganske almindelig Hverdag — drak lidt over 4 Potter til Frokost og ialt 22 Potter til Middag og Aften. Hr. Niels Åkesens Børn nød til Frokost $2\frac{3}{4}$ Pot, til Middag og Aften $5\frac{1}{2}$ Pot, til »Natøl« $1\frac{1}{4}$ Pot, men hans Hustru Gunnild nød $27\frac{1}{2}$ Pot. Om Jomfruerne Sigrid og Helene bemærkes det forklarende, at de var syge; de drak derfor intet til Frokost og tilsammen kun $5\frac{1}{2}$ Pot til Middag

og Aften og 4 Potter til »Natøl«. Det var iøvrigt almindeligt, at Prinsesserne drak 4—8 Potter Rhinskvin hver daglig.«^{*)})

Øl og Brændevin var i Middelalderen her i Norden de vigtigste stimulerende Drikke, selv om Øl langt fra var saa godt og stærkt som nu, og Brændevinen af meget ringere Kvalitet end i vore Dage. Man havde dengang ikke Kendskab til Tobak eller Kaffe, og man slog sig derfor paa Øllet og Brændevinen. Almindelig Vin skulde jo importeres fra Udlandet og blev derfor ikke Allemandsdrik, men var forbeholdt den velhavende Klasse, Adelen og Hoffet.

I Byerne fandt Ølbrygningen i det 17. Aarhundrede Sted i »Bryggergaardene«, der udgjorde et Laugsmonopol, som først blev ophævet i 1805. Men det varede dog et halvt Hundrede Aar, før den *industrielle* Fremstilling af Øl tog sin Begyndelse.

Brændevinen var maaske i Middelalderens Slutning endnu mere udbredt som Stimulans for den jævne Befolkning end Øllet. En Historiskriver siger et Sted under Omtalen af Arbejderbevægelsens Fremmarch, at det var omkring 1890, at »Brændevinsalderen« sluttede og »Ølalderen« begyndte. Antallet af Brændevinsbrænderier var da ogsaa umaadelig stort i det 19. Aarhundrede — omkring 2500 — men sank stadig og var ved Aarhundredskiftet kun 52. I

*) I et gammelt Reglement for Rosenborg Slot staar der, at Hofdamerne »ikke maa møde berusede paa Slotet før efter Kl. 4 Eftermiddag«.

1916 var Antallet af Spritfabrikker sunket til 21, og i 1918 startedes »Spritmonopolet«, der senere skal omtales nærmere.

Skat paa Brændevin gaar meget langt tilbage i vor Historie. Allerede under Enevælden berettes om en Embedsmand i Salling, der for egen Regning havde indført en særlig Brændevinsskat, som gik i hans egen Lomme. Forholdet blev først opdaget, da nogle Bønder overfor Kongen beklagede sig over den meget høje Skat. — Kongen kendte ikke noget til denne Skat, men lod Embedsmanden indkalde og gav ham en Reprimande. Yderligere skete der ikke. Brændevinsskatten var i mange Aar meget lav — kun 19 Øre pr. Liter ren Alkohol i Tiden fra 1887 til 1912, hvilket Aar den forhøjedes til 60 Øre pr. Liter. Politikerne forsøgte Gang paa Gang omkring Aarhundredskiftet at skaffe sig Penge gennem en særlig høj Brændevinsskat, men de mødte saa haard Modstand i den brede Befolkning, at de ikke turde gøre sig upopulære derved. Om Kabinettet Hørring (1897—1900), der forsøgte at forhøje Brændevinsskatten, hed det i en gammel Revy-Visé:

*»Mange Folk ærgrer sig over, at
der ingenting blev af vor Brændevinsskat,
endnu bestemmer vi heldigvis sel'
hvor meget vi vil gi' for vor Brændevinsspæl,
den var det, at Hørring med sit Kabinet
gik i Stykker paa...»*

Under den første Verdenskrig blev der lagt en vældig Skat paa Brændevinen (7½ Kr. pr. Helflaske). Siden har Brændevinen været et godt Skatteobjekt, og det er velkendt, at den i Aarenes Løb har faaet adskillige og klækkelige Forhøjelser.

Bryggeriernes og Brænderiernes Udvikling og Industrialisering

Kun faa Industrier i Danmark er i Løbet af en forholdsvis kort Aarrække gennemgaaet en saa gennemgribende Industrialisering og Koncentration som Øl- og Spritindustrien. I

Løbet af de sidste Tiaar af det 19. Aarhundrede og de første Tiaar i indeværende Aarhundrede foregik en vældig Udvikling og Modernisering paa disse Omraader. For Spritfabrikkerens Vedkommende endte denne Udvikling i »Spritmonopolet« med en især for Datiden enestaaende Rationalisering af Fabrikation og Produktion, der koncentreredes paa faa Fabrikker. I Ølindustrien dominerede indtil Aarhundredskiftet Tuborg og Carlsberg; senere kom det tredje store Bryggeri »Stjernen« med blandt Storbryggerierne. Ganske vist forsvandt ikke af den Guld alle mindre Bryggerier, men deres Antal reduceredes betydeligt, og deres Produktion blev meget begrænset i Forhold til Storbryggerierne. Især gik det ud over Virksomhederne i Provinsen, saaledes at ca. 85 % af Øllet i Danmark efter den første Verdenskrig fremstilles i Hovedstadens Bryggerier.

Storbryggeriernes Historie skal ikke her fortælle i Enkeltheder, idet der i Jubilæumsskriftet for Bryggeriernes Fagforening i København findes en udførlig Omtale deraf. Spiritusindustriens Koncentration er omtalt i Forbundets første Festskrift (for de første 25 Aar). Her skal blot peges paa, at en vis fremskreden Industrialisering var en Forudsætning for

Organisationens Opstaaen og Vækst

Det var egentlig paa et forholdsvis sent Tidspunkt (i Midten af Halvfemserne), at de første Fagforeninger for Bryggeriarbejdere opstod. Man kan maaske finde det mærkeligt, at Arbejderne i saa store Virksomheder som Carlsberg og Tuborg, der allerede i Halvfemserne var Storbryggerier, var saa længe om at finde ind i de organiserede Arbejderes Rækker, men Aarsagerne dertil var flere. Dels var deres Tale om ufaglærte Arbejdere, der ikke som de faglærte Arbejdere og Haandværkere følte sig saa samhörige som disse, dels søgte Storbryggerierne ved Hjælp af »patriarkalske« Forhold (Pensionsfond) at dæmme op for Organisationstan-

I Midlælalderen spillede Ølbrygning og Øldrikkeri en uvurderlig Rolle

ken. De første Fagforeninger for Bryggeri- og Brændevisnarbejdere var da ogsaa Underafdelinger af Arbejdsmandsforbundet. — Selvstændighedstrangen og Troen paa, at de bedre selv kunde forbedre deres Kaar og varetage deres Interesser end det store Arbejdsmandsforbund, førte til Løsrivelsen og Dannelsen af Bryggeriarbejderforbundet i 1898. Efterhaanden som de andre Brancher kom med, udvidede Forbundet sit Navn til det nuværende »Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejdernes Forbund.« — Modsetningsforholdet til Dansk Arbejdsmandsforbund bestod i mange Aar og bevirkede bl. a., at Bryggeriarbejderforbundet ikke blev Medlem af »De samv. Fagforbund« og stadig staar udenfor dette. Men herom senere.

Som antydet var Forbundet i Begyndelsen et

rent Bryggeriarbejderforbund, men det varede ikke længe, før ogsaa Brænderiarbejderne og noget senere Mineralvandsarbejderne blev organiseret paa Bryggeriarbejderforbundets Initiativ. Brænderiarbejderne havde gennemgaaende — før de blev organiseret — endnu uslere Arbejds- og Lønforhold end Arbejderne paa Bryggerierne, men dette Forhold vendtes i Aarens Løb helt om, saaledes at Spritfabrikernes Arbejdere nu i visse Henseender er bedre stillet end disse.

Arbejdstid og Løn før Forbundets Oprettelse

Bryggeri- og Brænderiarbejderne delte Kaar med andre Arbejdere i 80'ernes og 90'ernes

Danmark. Og disse Kaar var alt andet end rosenrøde: lav Løn, lang Arbejdstid, daarlig Behandling og ingen Hjælp i Tilfælde af Ledighed.

Industrialismens Gennembrud og Vækst skete ogsaa i Danmark saa hurtigt — omend paa et langt senere Tidspunkt end f. Eks. i England — at Arbejderbevægelsen slet ikke kunde følge med i dens Tempo. Det varede alle Vegne nogen Tid — i Reglen en Aarrække — før Arbejderne, der var trykket ned i Fattigdom og Usselhed af den overmægtige Nykapitalisme — indsaa, at *Organisation* i Fagforeninger var den eneste Udvej til at forbedre deres Kaar.

Det er et Spørgsmaal, hvad der var værst for Arbejderne paa Bryggerierne før Fagforeningens Dannelse: den umenneskelig lange Arbejdstid eller den urimeligt lave Løn. Det stod klart for Organisationstankens Folk, at der maatte sættes ind paa begge Omraader snarrest muligt og med stor Kraft.

Nutidens Arbejdere gør sig næppe klart, hvad det vil sige at have en Arbejdstid fra Kl. 5—6 om Morgenen til sent paa Aftenen — uden Betaling for Overarbejde og uden Ferie, undertiden ofte med Arbejde en Del af Søndagen! Lønnen laa paa 15—16 Kr. om Ugen — nogle Arbejdere i Brønderierne havde endda ned til 10—11 Kr. om Ugen. Tilværelsen var et Slid og Slæb — med Fattigdom som Løn. Det var intet Under, at Øl og Snaps under disse Forhold blev de eneste Lyspunkter i Tilværelsen.

Noget Kulturliv kunde der næsten ikke blive Tale om. Navnlig i 70'erne og 80'erne stod det

skralt til. Noget bedre blev Forholdene i 90'erne og omkring Aarhundredskiftet. Men i mange Aar forsinkedes Organisationstankens Vækst af Sløvhed og Mangel paa Tillid til egen Kraft, Mangel paa Forstaaelse af Organisationens Værdi som Løftestang op af Elendigheden og Usselheden.

Imidlertid var der naturligvis ogsaa Pionerer og fremsynede Folk blandt Bryggeriarbejderne, og efterhaanden som man fik Øjet op for de gode Resultater af Organiseringen af Arbejderne i andre Fag og Industrier, blev Bryggeriarbejderne klar over Værdien af Sammenhold og Enighed, og

de første Bryggeriarbejderforeninger dannedes

Det var i Midten af 90'erne, og det var Provinsbryggeriernes Arbejdere, der gik i Spidsen. Den første Fagforening for Bryggeriarbejdere oprettedes i Sommeren 1896 i *Odense* i Tilknytning til Arbejdsmandenes Forbund. Næste Aar (i Januar 1897) dannedes den københavnske Forening for Bryggeriarbejdere under Navn af Bryggeriarbejderforeningen^{*)} og snart efter dannedes Foreninger i Kolding, Hjørring, Slagelse og Aarhus. I Marts 1898 startedes med København som Udgangspunkt en større Agitation for Oprettelse af endnu flere Fagforeninger i forskellige Byer. Der blev afholdt Møder i bl. a. Køge, Fredericia, Hjørring, Aalborg, Randers og Aarhus. Og nu mente man, at Tiden var inde til at danne et Landsforbund.

^{*)} Se Københavns-Afdelingens Festskrift 1947.

BRYGGERIARBEJDERFORBUNDET STIFTES

Konstituerende Kongres i København 1898

I »Folkets Hus« paa Jagtvej, der netop var færdigbygget, samledes den 29. og 30. April 1898 Rpræsenter for en Række Bryggeriarbejderforeninger i København og Provinsen. Der var mødt 23 Delegerede fra 8 Byer (Aalborg, Randers, Horsens, Aarhus, Kolding, Odense, Slagelse og København. — De 16 af de Delegerede var fra København*).

Sjælen i Agitationsarbejdet og i Arbejdet for Dannelsen af et Forbund var *Carl Hansen*, København. Det blev derfor hans Opgave paa den stiftende Kongres at motivere Dannelsen af et landsomfattende Forbund. Det vedtoges da ogsaa efter en kort Diskussion enstemmigt at danne et Landsforbund under Navn af:

»Bryggeriarbejdernes Forbund for Danmark«.

Man vedtog Love for Forbundet og drøftede Spørgsmaalet om Udgivelse af et Fagblad. Desuden besluttede man at starte en Aktion for Lønforhøjelse og Forkortelse af Arbejdstiden. Kontingentet ansattes til det beskedne Beløb af 15 Øre pr. Medlem maanedlig. I Indskud skulde betales 50 Øre. I Tilfælde af Strejke eller Lockout skulde der ydes 12 Kr. ugentlig til gifte og 8 Kr. til ugifte. (Forholdsmæssigt var dette Beløb en ikke ringe Sum).

* Udførligere Fremstilling af Forbundets Historie i de første Aar findes i Forbundets 25-Aars Festskrift (1923).

Til Ledelse af Forbundet valgtes en Forretningsfører og 5 Bestyrelsesmedlemmer. Forretningsføreren og Kassereren valgtes for 1 Aar ad Gangen, de øvrige Bestyrelsesmedlemmer for 2 Aar. 2 af Bestyrelsens Medlemmer skulde være fra Jylland, 1 fra Fyn, Resten fra København, hvor ogsaa Forretningsfører og Kasserer skulde have Bopæl.

Til Forretningsfører valgtes med Akklamation *Carl Hansen*. Til Kasserer valgtes *Chr. Møller*, i hvis Sted *Chr. Kjær* dog straks konstitueredes. Sekretær blev *O. Sørensen*, København. Desuden indvalgtes i Hovedbestyrelsen *Knud Hansen*, Kolding, *M. Clausen*, Aarhus, og *H. Andersen*, Odense.

Efter Valgene drøftede Kongressen Muligheden for Gennemførelse af en Lønforhøjelse. Det besluttedes at indsamle Oplysninger om Lønforholdene og derefter starte Aktionen for Lønforbedringer. Vigtigt var det, at man vedtog at søge de eksisterende Enkeltmands-Kontrakter afskaffede. I hvert Fald maatte ingen indlade sig i Kontraktforhold med Arbejdsgiverne uden Forbundets Sanktion. — Forbundet begyndte sin Virksomhed d. 1. Maj 1898.

Kongressen 1899

Allerede næste Aar afholdt Forbundet sin anden Kongres. Den fandt Sted i Odense 28. til 30. April 1899. Der var kommet 4 nye Afdelinger til (Vejle, Fredericia, Helsingør, Roskilde). Forbundet havde nu 17 Afdelinger med ca. 1300 Medlemmer (900 i København, deraf

Forbundets første Hovedbestyrelse

200 paa Gl. Carlsberg) og 400 i Provinsen. Medlemstallet var vokset med ca. 200 siden den stiftende Kongres, der repræsenterede 1200 Medlemmer.

Paa denne Kongres drøftedes den i Aarets Løb gennemførte Lønaktion, der havde givet gode Resultater. Det var den første Lønbevægelse overhovedet, og den gav et Beløb, der gennemsnitlig androg 120 Kr. pr. Mand aarlig. Maltgørerne paa de danske Maltfabrikker opnaaede en Lønforhøjelse, saaledes at deres Maanedsløn kom op paa 111 Kr., hvortil kom andre Indrømmelser, saasom en Fridag hveranden Uge. Ogsaa Maltgørerne paa de københavnske Bryggerier fik betydelige Lønforbedringer. Endelig opnaaedes paa Københavns Bryggerier en Sygehjælp af 1 Kr. pr. Dag samt fuld Løn i Tilfælde af Tilskadekomst i Bryggeriernes Tjeneste. Der blev ialt afholdt 22 Møder i Løbet af 1898, hvoriblandt et for Ny Carlsbergs Arbejdere den 2. December, der resulterede i, at en Del af dette Bryggeris Arbejdere indmeldte sig i Organisationen. Samtidig afgav Brygger Carl Jacobsen en skriftlig Erklæring til Forbundet om, at Arbejderne paa hans Bryggeri var frit stillede med Hensyn til Organisationen.

Af vigtigere Beslutninger paa denne Kongres kan nævnes: Oprettelsen af en faglig Voldgiftsdomstol, Udgivelse af et Fagblad 4—6 Gange aarlig, Indskrænkning af Drengearbejdet i Bryggerierne, Oprettelse af en Begravelseskasse og Paabegyndelse af en ny Lønaktion, der som Minimum satte en Løn af 18 Kr. pr. Uge. De afgaaende Hovedbestyrelsesmedlemmer genvalgtes, og til Hovedkasserer valgtes Chr. Kjær, København.

Bryggeriarbejderne og Storlockouten 1899

Umiddelbart efter Forbundets Kongres udbrød Storlockouten, der som bekendt varede 4 Maaneder og resulterede i »Septemberforliget« — den fagretslige »Grundlov« — som er i

Kraft endnu halvtreds Aar senere. Bryggeriarbejderne kastedes *ikke* ud i Lockouten, men betalte store ugentlige Bidrag til Støtte af de udelukkede Arbejdere. I Horsens ydede Bryggeriarbejderne 2½ Kr. om Ugen, i Aarhus og Odense 10 % af Ugelønnen. Den første Uge indkom i København 1051 Kr. i Bidrag, den anden Uge 1221 Kr.

Bryggeriforeningen stiftes 1899

Storkampen i 1899 bevirkede som bekendt ogsaa en stærkere Samling af Arbejdsgiverne. I September 1899 dannedes »Danske Bryggeriers Arbejdsgiverforening.« Brygger Carl Jacobsen valgtes til dens Formand. Som nævnt havde Carl Jacobsen erklæret, at han ikke vilde modsætte sig Arbejdernes Organisering.

Den nystiftede Bryggeriforening kom straks til at omfatte samtlige større Bajerskøl-Bryggerier i Landet. Ethvert Ønske eller Krav fra Arbejdernes Side skulde fremtidig forelægges denne Arbejdsgiverforening, for at det kunde blive undersøgt, om det gik an at gaa med til de ønskede Indrømmelser.

Indtil 1920 var Bryggeriarbejderforbundet og Bryggeriernes Arbejdsgiverforening i Almindelighed sidste Instans for alle Spørgsmaals Afgørelse indenfor Branchen. Først i Foraaret 1920 søgte Bryggeriernes Arbejdsgiverforening Optagelse i Dansk Arbejdsgiverforening.

Carl Jacobsen forblev som Formand for Bryggeriernes Arbejdsgiverforening lige til hans Død i 1914. Han efterfulgtes da af Direktøren for De forenede Bryggerier, Benny Dessau.

1900

Organisationsarbejdet fortsattes med samme Energi i Aaret 1900. Forbundets Medlemstal voksede til ca. 1700, fordelt i 23 Afdelinger. »I samtlige Afdelinger gennemførtes betydelige Løn- og Arbejdsforbedringer, der i Penge an-

drager store Summer«, hedder det i en samtidig Omtale af Forbundets Virksomhed. Alle de nyoprettede Foreninger klarede sig gennem Begyndertidens Vanskeligheder. Næsten overalt lagde man stor Vægt paa at skaffe sig en smuk *Fane* som et synligt Samlingsmærke. Storkampen i 1899 havde ogsaa fremmet det *interskandinaviske Samarbejde*, idet Arbejderne i Sverige og Norge paa forskellig Vis havde støttet deres danske Kammerater. Mellem Nordens Bryggeriarbejderforbund knyttedes da ogsaa paa dette Tidspunkt de Traade, som den Dag i Dag hjerteligt forbinder Kollegerne i de nordiske Lande. I Sverige findes et selvstændigt Bryggeriarbejderforbund, medens Kollegerne i Norge er organiserede i »Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbejderforbund.«

Mod *Børnearbejdet i Aftapningsanstalterne* førtes en energisk og alvorlig Kamp. Ved Aarhundredskiftet anvendtes hovedsagelig ganske unge Mennesker, ja endog ukonfirmerede Dreng, til at aftappe Øllet. Arbejdsgiverne motiverede — eller besmykkede — dette Forhold med, at Børnene derved skaffede deres Forældre et lille Tillæg til Ugelønnen! Men Forbundet var af en anden Mening. At lade Børn for en ussel Betaling udføre et Arbejde af denne Art, medens samtidig voksne Arbejdere gik ledige, kunde Forbundet ikke roligt se paa. Det krævede dog en kraftig Indsats fra Forbundets Side, før dette urimelige Forhold ændredes.

1901

Forbundets 3. Kongres 1901

Mellem 2. og 3. Kongres hengik 2 Aar. Den 3. Kongres holdtes i *Aarhus den 4.—6. April 1901*. Forbundets Medlemstal var vokset til over 1800. Der var gennemført betydelige Lønforbedringer i Periodens Løb.

Paa denne Kongres vedtoges det at oprette

en Arbejdsløhedskasse, til hvilken Kontingentet fastsattes til 10 Øre pr. Uge. Kassen ydede dog kun Understøttelse i 3 Maaneder af Aaret, nemlig December, Januar og Februar. Der indkom i Kassens første Driftsaar 1901—02 ialt Kr. 2266.— i Kontingent og udbetaltes Kr. 811.— i ordinær Understøttelse. Antallet af Arbejdsløse var 28.

Kongressen vedtog i øvrigt at arbejde energisk for Gennemførelse af 8 Timer-Dagen, især i Malterierne. Der skulde dog gaa mange Aar, før dette Krav opfyldtes.

Kongressen i 1901 og Kvindearbejdet

Forretningsføreren oplyste paa denne Kongres, at flere nyoprettede Kvindeafdelinger havde ansøgt om Optagelse i Forbundets Afdelinger. Man mente imidlertid ikke, at Tiden var inde til at optage de kvindelige Foreninger. Derfor vedtog Kongressen at henstille til Afdelingerne at bistaa »Kvindeligt Arbejderforbund« med overalt at faa Kvinderne organiserede. Det viste sig dog snart, at denne Tanke ikke var holdbar. Bryggerierne søgte at holde Lønningerne for Mændene nede ved at beskæftige Kvinder, og snart maatte Forbundet træde energisk op imod dette Uvæsen.

Efterhaanden som det lykkedes de mandlige Arbejdere paa Bryggerierne at forbedre deres Løn- og Arbejdsvilkaar, søgte Bryggerierne at overflødiggøre disse (især ved Aftapningen), men iøvrigt ogsaa ved andet Arbejde, som man fandt, at Kvinderne godt kunde udføre, f. Eks. rense Øltræer! Paa et enkelt Provinsbryggeri var der nær udbrudt Strejke, fordi Ledelsen bestemte sig for at skubbe de mandlige Arbejdere ud overalt, hvor dette lod sig gøre, og i Stedet antage lavere lønnet kvindeligt Arbejdskraft. Forbundets Indgriben bevirkede, at Ledelsen dog ikke turde tage dette Skridt fuldt ud og fandt det raadeligt at beholde sine gamle Arbejdere.

1903

Forbundets 4. Kongres 1903

Denne Kongres afholdtes i København den 22.—23. Maj. Den var besøgt af 31 Delegerede, der repræsenterede ca. 2200 Medlemmer, fordelt i 18 Afdelinger.

Denne Kongres besluttede at arbejde hen til, at samtlige kvindelige Bryggeriarbejdere i hele Landet blev samlet under Bryggeriarbejdernes Forbund. Til Fremme af dette Formaal blev der iværksat et energisk Agitationsarbejde, som hurtigt bar Frugt, og i Løbet af kort Tid var den tilstræbte Sammenslutning fuldbyrdet.

Den 16. September 1903 stiftedes en Afdeling for de kvindelige Arbejdere paa Carlsbergs dengang store, nye Aftapningsanstalt, der med Tilslutning fra Kvinderne paa »Stjernen« og »Krone-Øl-Bryggeriet« hurtigt voksede til et Medlemstal paa ca. 300. Snart efter kom ogsaa »Tuborg«s Kvinder med, og efterhaanden som man gik over til original Aftapning af Øl, steg Medlemstallet i den kvindelige Afdeling helt op til 1500, ja endnu højere.

Den første Formand for den københavnske Afdeling var *Olivia Hansen*, der udførte et stort Organisationsarbejde.

Hun afløstes ved sin Død i 1907 af *Helga Larsen*, der havde været Kasserer næsten uafbrudt siden Afdelingens Oprettelse.

Kongressen besluttede i øvrigt at udvide Arbejdsløshedskassens Virksomhed, saaledes at den ydede Understøttelse i 4 Maaneder i Stedet for 3. Dagpengene fastsattes til Kr. 1.50 med Maksimum 50 Kr. paa 1 Aar.

I 1902 startedes Arbejdernes eget kooperative Bryggeri »Stjernen«, en Begivenhed der ogsaa efterhaanden skulde faa stor Betydning for Forbundet, idet »Stjernen«, efterhaanden som Bryggeriet konsolideredes, gik i Spidsen med Hensyn til Løn- og Arbejdsforhold og sikkert i nogen Grad har virket som Løftestang for Bryggeriarbejderne i deres Bestræbelser for at bedre deres Kaar. Saaledes blev en Arbejdstid

paa 9 Timer daglig indført paa »Stjernen« og Arbejdernes Bryggeri i Aarhus allerede omkring Aar 1908, da andre Bryggeriers Arbejdere havde 9½ og 10 Timers Arbejde.

Det var Arbejdernes Fællesbageri, der startede »Stjernen« efter Opfordring fra mange Sider. Aktiekapitalen var 150.000 Kr., hvoraf Fællesbageriet stillede de 100.000 Kr. — Man købte det paa Dronning Olgavej liggende Bryggeri af »Københavns Bryggerier og Malterier« og foretog det første Bryg den 8. April 1902. — Den 4. Juli samme Aar begyndte Salget af de to Ølsorter, man havde paabegyndt Brygningen af, nemlig Lagerøl og Pilsner.

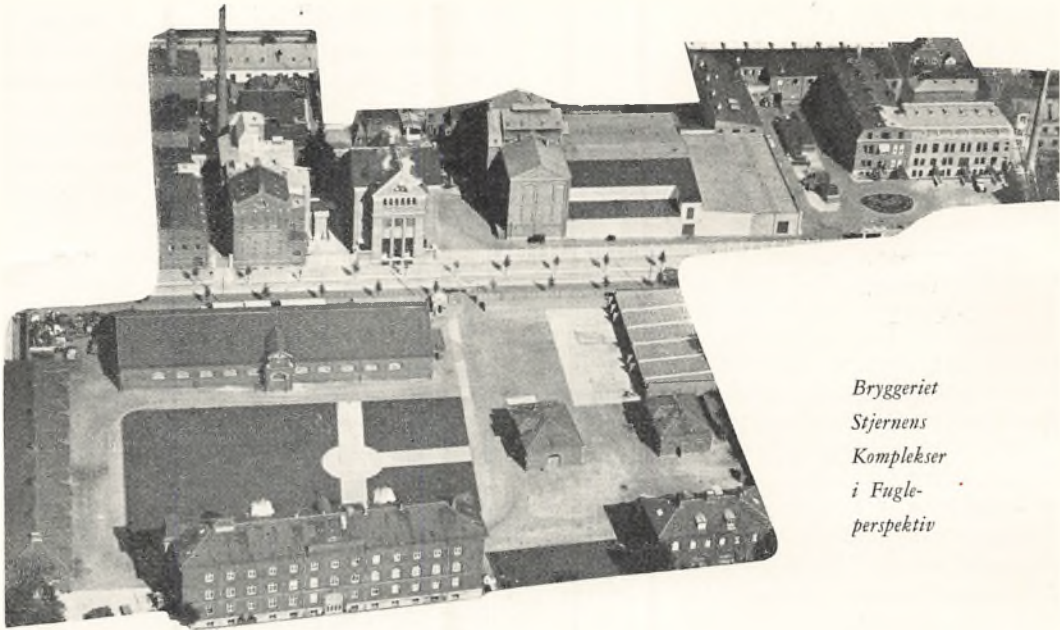
Som bekendt gik det i de første Aar ikke særlig strygende med Omsætningen. Dels mødte Bryggeriet aabenlys og skjult Modstand fra de store kapitalstærke Bryggeriers Side, dels syntes Øllet fra »Stjernen« ikke at falde i alle Arbejdernes Smag. Det første Regnskab viste da ogsaa et Underskud paa 25.000 Kr., men efterhaanden gik dog Omsætningen i Vejret. Bryggeriet optog Produktionen af alkoholsvage Ølsorter — Dobbeltøl og »Mørk Stjerne-Skattefri« samt af Mineralvande og Limonader. Og da Bryggeriet havde bestaaet i 20 Aar, var hele Prioritetssgælden afviklet, trods store og meget bekostelige Udvidelser. »Stjernen« staar nu som det 3. største Bryggeri i Landet.

1905

Sygehjælp og Ferie

Fra første Færd havde Forbundet arbejdet paa mange forskellige Fronter. Et Par af de vigtigste var Gennemførelse af Sygehjælp og af Ferie.

For *Sygehjælpens* Vedkommende naaedes ret hurtigt at acceptabel Ordning, gaaende ud paa, at Virksomhederne yder halv Ugeløn i Sygdomstilfælde. Det gjaldt i første Omgang dog kun de mandlige Arbejdere, men efterhaanden som de afsluttede Overenskomster kom til at

*Bryggeriet
Stjernens
Komplekser
i Engle-
perspektiv*

udløbe samtidig, lykkedes det ogsaa at faa tilsikret de kvindelige Arbejdere Sygehjælp.

Det var ogsaa de mandlige Arbejdere, der først fik gennemført en kort Ferie med fuld Løn. Allerede i 1905 blev der tilstaaet dem tre efter hinanden følgende Søgnedage som Ferie. Det var svært at faa Arbejdsgiverne til at indse, at ogsaa Kvinderne havde Krav paa Ferie; dette skyldtes, at Kvinderne almindeligvis ikke arbejdede alle Ugens 6 Søgnedage, og Arbejdsgiverne fandt da, at de kvindelige Arbejdere i Grunden havde Fridage nok. Først i 1919, da Mændenes Ferie udvidedes til 6 Dage, indførtes den Bestemmelse, at Kvinderne fik een Feriedag pr. hver 50 Arbejdsdage aarlig, ligeledes med fuld Udbetaling af Løn.

Kongressen 1905

Forbundets 5. Kongres afholdtes den 19.—21. Maj 1905 i Kolding.

Kongressen fastsatte Retningslinier for Over-

enskomsterne, der for 1. Gang blev 3-aarige. I Begyndelsen havde man sluttet Overenskomster for kortere Perioder, saaledes i 1901, 1902 og 1903 for eet Aar ad Gangen. Fra 1903 gik man over til en 2-aarig Overenskomst, og alt-
saa i 1905 til en treaarig, nemlig 1905—1908. Ogsaa den følgende Overenskomst blev 3-aarig (1908—1911) og i 1911 maatte man gaa med til en 5-aarig Overenskomst, dog med Tilsagn om automatisk indtrædende Lønforhøjelse i 1914. Ingen kunde i 1911 forudse, hvilke Begivenheder, der vilde indtræde, og som nødvendig-
gjorde særlige Lønaktioner fra Forbundets Side før Overenskomstperiodens Udløb.

Naturligvis bragte samtlige Overenskomster baade lønmæssige og andre Fremskridt og Forbedringer.

Ogsaa paa Kongressen i 1905 udvidedes Arbejdsløshedsunderstøttelsen. Tidsrummet forlængedes fra 4 til 6 af Aarets Maaneder, og Understøttelsens Maksimum sattes til 100 Kr. aarlig.

1907

Kongressen i Odense

Forbundet afholdt sin 6. Kongres i Odense den 24—26. Maj 1907. Talmæssigt var denne Kongres den hidtil stærkest besøgte, idet den talte over 50 Delegerede. — Medlemstallet i Forbundet var siden sidste Kongres vokset med 400 (til ca. 2600). Økonomisk var Forbundet særdeles vel konsolideret, idet Hovedkassen og Afdelingerne tilsammen havde en Formue paa over 100.000 Kr.

Kongressen behandlede to vigtige Spørgsmaal, men traf dog kun definitiv Afgørelse i det ene.

I 1907 var Loven om *statsanerkendte Arbejdsløshedskasser* bleven vedtaget. Spørgsmaalet var nu, om Fagets Arbejdsløshedskasse straks skulde søge Statsanerkendelse. Der rejste sig dog mange Røster herimod paa Kongressen, idet man henviste til den fra Arbejderside fremførte berettigede Kritik af Loven. Derefter vedtog Kongressen at udsætte Sagen til nærmere Drøftelse paa Kongressen i 1909. Samtidig besluttede Kongressen dog at udvide Understøttelsesretten til 80 Dage pr. Aar og 1 Kr. pr. Dag for Medlemmer med 1 Aars Anciennitet og Kr. 1,50 for Medlemmer med mindst 2 Aars Anciennitet.

Det andet vigtige Punkt paa Kongressens Dagsorden var Spørgsmaalet om *faglig Voldgift*. Denne Sag havde som nævnt været behandlet flere Gange paa de forudgaaende Kongresser, og efter flere Forhandlinger med Bryggeriforeningen lykkedes det i 1907 at naa til en Ordning, der skulde træde i Kraft den 1. Oktober 1907. I Reglerne for denne faglige Voldgift fastsloges, hvilke Veje man skulde gaa i Tilfælde af Uoverensstemmelser angaaende Overenskomstens Forstaaelse eller noget andet Punkt vedr. Arbejdsforholdene paa Bryggeriet. Kunde Uoverensstemmelse ikke bilægges ved Forhandlinger mellem Parterne eller disses Organisationer, skulde Sagen indbringes for

den faglige Voldgiftsret, bestaaende af ialt 5 Personer, nemlig 2 Medlemmer valgt af Bryggeriforeningen og 2 valgt af Forbundet samt 1 Opmand. Opmanden skulde vælges af Rettens 4 Medlemmer. Kunde de ikke enes om nogen bestemt Opmand, skulde Hvervet overdrages Formanden for den permanente Voldgiftsret eller til en af ham dertil udnævnt Person.

Omkostningerne deltes ligeligt mellem Bryggeriforeningen og Bryggeriarbejdernes Forbund. Sagerne skulde være afsluttet inden 4 Uger efter Udpegelsen af Opmanden. Den afsagte Kendelse var endelig og afgørende og kunde ikke gøres til Genstand for yderligere Forhandling eller Anke.

Disse Voldgiftsregler maa siges i Almindelighed at have virket tilfredsstillende og have bidraget til Bilæggelse af en Række Uoverensstemmelser.

1909

Kongressen i København

Paa Forbundets 7. Kongres, der afholdtes den 20.—22. Maj i København, besluttede man at søge Arbejdsløshedskassen statsanerkendt. For at muliggøre, at der straks kunde udbetales Understøttelse af Kassen, indskød Forbundet 20.000 Kr. Anerkendelsen traadte i Kraft den 1. Juli 1909, og Kassen blev gjort obligatorisk for alle Forbundets Medlemmer. Understøttelsen blev ansat til Kr. 1—, 1,50 og 2,00 pr. Dag alt efter Medlemsskabets Varighed: 1—2 Aar, 2—5 Aar og over 5 Aar. Kvinderne optoges som halvtbetalende og med halv Understøttelse. Arbejdsløsheden havde i de første Aar været meget ringe (kun mellem 20—30 Medlemmer), og der var udbetalt omkring 1000 Kr. om Aaret i Understøttelse, medens Indtægterne laa paa 2000—5000 Kr.

Forbundet talte ved denne Kongres ca. 3100 Medlemmer. Det havde i Løbet af 1908 afsluttet 42 Overenskomster (3-aarige), der havde skaffet Lønforbedringer paa ialt ca. 200.000 Kr.

Arbejdstiden var bleven nedsat til 9½ Time daglig paa de københavnske Bryggerier, men »Stjernen« og Arbejdernes Bryggeri i Aarhus var som allerede nævnt gaaet i Spidsen med 9 Timer.

Paa denne Kongres overtog Carl Hansen, der nu havde slidt med Formandsarbejdet siden Stiftelsen, Posten som Hovedkasserer, og til Forretningsfører valgtes *Ole Sørensen*, der beklædte denne Post til Kongressen i 1911.

I 1909 fik Forbundet for første Gang sit eget *Kontorlokale*. Det var i en Kælderlejlighed i Hans Tausensgade 3. Disse Lokaler var dog snart efter for smaa, og i 1914 købte Forbundet Ejendommen Bjelkes Allé Nr. 32.

1911

Mineralvandsarbejdernes Optagelse

I 1911 holdt Forbundet paa ny Kongres, denne Gang i Aarhus den 26.—28. Maj. Men dermed var de toaarige Kongresperioder forbi. Man vedtog nemlig, at der herefter kun skulde holdes Kongres hvert tredje Aar, dels af Hensyn til Udgifterne, dels fordi Forbundet nu var saa konsolideret, at det store Kongresapparat ikke behøvedes at sættes i Gang hvert andet Aar.

Ole Sørensen trak sig tilbage fra Formandsposten, og Kongressen valgte i hans Sted *Johan Eckel*, der dog døde allerede den 15. Oktober 1915. — Han efterfulgtes af *Fr. Poulsen*.

Kongressen behandlede i øvrigt en Henvendelse fra Mineralvandsarbejderne om Optagelse i Forbundet. Man ønskede klarlagt, paa hvilke Vilkaar Optagelsen kunde finde Sted, og om Forbundet var villigt til at optage denne Gren af beskæftigede paa Bryggerierne. Svaret blev imødekommende, og efter at forskellige Forhold var afviklede, optoges Organisationen endeligt i 1913 som Afdeling under Forbundet.

I 1911 bestod Forbundet af 39 selvstændige Afdelinger med et samlet Medlemstal af ca. 3500, deraf 1200 kvindelige.

Ole Sørensen
Formand 23.-5.-1909—28.-5.-1911

Endvidere var Brønderiarbejderne i 10 Byer tilsluttet deres respektive Afdelinger.

Forbundet havde i 1911 100 gældende Overenskomster med Arbejdsgiverne. I Løbet af 1909 og 1910 var der fornyet og afsluttet 67 Overenskomster, omfattende ca. 1800 af Medlemmerne. Ved disse Overenskomster var der skaffet Medlemmerne en Lønforbedring af mindst 90.000 Kr., oplyste Ole Sørensen paa Kongressen.

Stor Medlemsfremgang

I disse Aar havde Forbundet sin vistnok største Medlemsfremgang, nemlig ca. 500 i Løbet af 1909—11. Tilgangen var væsentlig forårsaget ved Optagelse af de kvindelige Arbejdere paa Tuborg og »Stjernen« samt Brønderiarbejderne i Hjørring og Fredericia. Med-

Johan Eckel
28.-5.-1911—15.-10.-1915

lemstallet var ca. 3500. Men i de følgende Aar steg Medlemstallet kun ganske lidt, hovedsagelig som Følge af tekniske Fremskridt paa Bryggerierne samt Nedlæggelse af en Del mindre Bryggerier og Spritfabrikker.

Forbundets Finanser

Formuen i Administrationskassen var i 1911 godt 18.000 Kr., i Strejkekassen ca. 50.000 Kr.

I Arbejdsløshedskassen var Formuen ligeledes ca. 50.000 Kr. — Denne Kasse klarede sig særdeles godt, skønt de offentlige Tilskud endnu var meget smaa. I Regnskabsaaret 1910—1911 var indgaaet i Kontingent og Renter ialt Kr. 15.006,93. I Statstilskud var modtaget Kr. 4.945,20 og i Tilskud fra 30 Kommuner Kr. 3.045,30. Indtægten var saaledes ialt Kr. 22.997,43, men Udgifterne til Arbejdsløse

havde kun været Kr. 5.220,75 og til Driftsomkostninger Kr. 2.219,22.

Forbundets nye Navn

Efter en Beslutning paa Kongressen i 1911 ændredes Forbundets Navn fra 1. Maj 1912 til »Dansk Bryggeri- og Brænderiarbejderforbund«. (I 1917 ændredes Navnet til den endelige Form: Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarb.-Forbund).

Stillingen til »De samv. Fagforbund«

Hovedbestyrelsen mente, at Tiden maatte være inde til at søge Optagelse i »De samv. Fagforbund«, og paa 1911-Kongressen vedtoges et Forslag om, at der i samtlige Afdelinger skulde foretages en Afstemning om Optagelse i »D. s. F.«, og at Resultatet af Afstemningen skulde være Hovedkontoret i Hænde senest 1. November 1911.

Som bekendt var Modstanden mod Optagelse i »D. s. F.« saa stor, at denne hverken kom i Stand ved den Lejlighed eller senere. — Ved Afstemningen forkastedes Forslaget, idet kun ca. 200 Medlemmer stemte for det (se iøvrigt Afsnittet om »Stillingen til De samv. Fagforbund«).

5-aarige Overenskomster

Bortset fra ganske ubetydelige aabne Konflikter var det gennem Aarene lige fra Forbundets Stiftelse lykkedes at gennemføre alle Overenskomster uden Strejke, selv om det ved Overenskomstforhandlingerne 1904—05 var meget nær ved at komme til en almindelig landsomfattende Konflikt. Ved en energisk Aktion fra Carl Hansens Side lykkedes det imidlertid den Gang at faa Bryggerierne til at falde til Føje.

Som nævnt afsluttedes der i 1905 og i 1908 treaarige Overenskomster. I 1911 forlangte Arbejdsgiverne imidlertid 5-aarige Overenskomster. Forbundets Repræsentanter ved Overens-

komstforhandlingerne var meget tilbøjelige til at indgaa paa dette Krav, men bøjede sig til sidst. De mente, at Forholdene ikke var gunstige paa daværende Tidspunkt. Dels var der bebudet en Forhøjelse af Ølskatten samt af Kommuneskatten ved Salg af skattepligtigt Øl, dels var Humle- og Bygpriserne ualmindelig høje. Ialt var 36 af Afdelingerne med i disse Forhandlinger, der omfattede over 3000 af Forbundets 3500 Medlemmer. De derved opnaaede Lønforbedringer androg ca. 158.000 Kr. aarlig.

1912

Overenskomstforhandlinger for Kvinderne og Brænderiarbejderne

Medens næsten alle Bryggeriarbejderne fik ordnet deres Overenskomstforhold i 1911 — for Tidsrummet indtil 1916 — blev de kvindelige Bryggeriarbejderes og Brænderiarbejdernes Overenskomstforhold først bragt i Orden i 1912. — Det drejede sig om de kvindelige Bryggeriarbejdere i Svendborg, Nyborg, Horsens og Thisted. Endvidere de mandlige Bryggeriarbejdere i Esbjerg, Thisted, Nyborg, Randers og Roskilde.

For Bænderiarbejderne i Aarhus, Odense, Helsingør, Esbjerg, Silkeborg, Randers, Vejle og Hobro samt for de kvindelige Bryggeriarbejdere i København opnaaedes Forbedring af Lønforholdene og Indskrænkning af Søndagsarbejdet. Det drejede sig om ialt 19 Overenskomster.

1913

Endelig i 1913 afsluttedes Overenskomstforhandlingerne for denne Overenskomstperiode, idet der afsluttedes 11 nye Overenskomster, omfattende Bryggerikuskene i Nyborg, Bryggeriarbejderne i Sorø, Arbejdernes Bryggeri i Aarhus, flere mindre Bryggerier i

Odense, Frederikssund og Hjørring samt Spritfabrikkerne i Fredericia og Aalborg.

Alle disse Overenskomster, der nu omfattede samtlige Medlemmer, gav en Merfortjeneste paa ca. 183.000 Kr. aarlig, hvortil kom et Løntillæg af 1 Kr. pr. Uge for mindst $\frac{1}{3}$ af Forbundets Medlemmer fra 1. Oktober 1914.

Alle Forhandlingerne afsluttedes uden Kamp, men Forhandlingerne førtes til Tider saa skarpt, at det kun med største Besindighed fra Forbundets Side lykkedes at undgaa aaben Konflikt.

1914

Det første Krigsaars Virkninger

Det var naturligvis uheldigt, at der netop i 1911—1912 var afsluttet Overenskomster paa et Aaremaal af ikke mindre end 5 Aar, men det kan ikke lægges Forbundets Ledelse til Last, at den ikke kunde forudse den Verdenskrig, der begyndte i August 1914, og som kuldastede alle økonomiske Forudsætninger. Det lykkedes da ogsaa uanset den gældende Overenskomst at faa optaget nye Lønforhandlinger under Krigen.

Kongressen i 1914

Faa Maaneder før Krigens Udbrud holdt Forbundet sin 9. ordinære Kongres den 22.—24. Maj i *Helsingør*. Der var mødt 74 Repræsentanter, hvoraf de 16 var Kvinder. Fra Sverige var ligesom ved tidligere Kongresser mødt Formanden for det svenske Bryggeriarbejderforbund S. J. Eriksson, Stockholm.

Johan Eckel aflagde Beretningen og omtalte de afsluttede Overenskomstforhandlinger. *Carl Hansen* oplyste, at Medlemstallet pr. 1. April 1914 var 3771, deraf 1232 kvindelige. I Bryggerierne arbejdede 2151 mandlige Medlemmer, i Brænderier m. m. 268 og i Mineralvandsfabriker 120. Af de kvindelige Medlemmer var 1134 Bryggeriarbejdere, medens 56 var beskæf-

Danske Brænderiarbejderes Sammenkomst i Fredericia den 15. September 1912

tiget paa Mineralvandsfabrikker og 42 paa Brænderier, Medlemstallet var kun steget ca. 70 i de forløbne tre Aar siden sidste Kongres.

Forbundets Finanser viste en samlet Fremgang paa Kr. 25.688,02 siden sidste Kongres. I Strejkekassen var ca. 70.000 Kr., i Administrationskassen ca. 30.000. Der var købt Aktier i De forenede Bryggerier og De danske Spritfabrikker for 4000 Kr. — For at styrke Forbundets Økonomi, især Strejkekassen, vedtoges en mindre Kontingentforhøjelse.

Der var stillet Forslag om, at der skulde optages 2 Kvinder i Hovedledelsen — i Betragtning af, at Kvinderne udgjorde $\frac{1}{3}$ af alle Forbundets Medlemmer. — Imidlertid pegede

Hovedbestyrelsen paa, at i saa Fald burde ogsaa Brænderi- og Mineralvandsarbejderne være repræsenteret i Hovedbestyrelsen, og det vedtoges derfor at udarbejde nye Regler for Udvidelse af Hovedledelsen til næste Kongres.

Paa denne Kongres vedtoges det at købe en mindre Ejendom i København til Brug for Forbundets forskellige Kontorer. Næste Aar købtes Ejendommen i Bjelkes Allé 32.

Johan Eckel genvalgtes til Formand, Carl Hansen til Hovedkasserer. — Imidlertid afgik Eckel som tidligere omtalt ved Døden allerede i 1915 og afløstes af Fr. Poulsen.

Arbejdsløshedskassen havde yderligere konsolideret sig, idet Beskæftigelsen af Forbundets

Medlemmer stadig var tilfredsstillende. I Marts 1914 var Arbejdsløshedskassens Formue naaet op til 106.000 Kr.

Den 1. Oktober 1914 traadte det i Overenskomsterne af 1911 fastsatte Løntillæg paa 1 Kr. om Ugen i Kraft, men det omfattede langt fra alle Forbundets Medlemmer. Den af Krigen foranledigede Dyrtid bragte hurtigt saavel Ledelsen som Medlemmerne til Forstaaelse af, at der maatte optages nye Lønforhandlinger. Ganske vist indeholdt ingen Overenskomster dengang nogen Bestemmelse om Overenskomsterens Bortfald eller Revision i Tilfælde af »force majeure«, d. v. s. Krig og lignende Ulykker, saaledes som Handelens Folk altid havde sikret sig, men der havde heller ikke været Krig i Europa siden Forbundets Stiftelse, og ingen tænkte paa, at det kunde være vigtigt at have Klausuler af denne Art eller om »glidende Lønskala« og Pristalsregulering optaget i Overenskomsterne. Det første Pristal kom imidlertid som bekendt netop i 1914, og det har jo siden med visse Suppleringer dannet Grundlag for Prisernes Beregning indtil den Dag i Dag.

1915

Dyrtidstillæg. Krigsvanskeligheder i Bryggeriindustrien

Medens de københavnske Bryggeriarbejdere paa Carlsberg og De forenede Bryggerier samt »Hafnia« fik et lille Plaster til Dækning af Dyrtiden gennem et Nytaarsgratiale ved Nytaar 1915, og medens ogsaa andre Bryggerier ydede Dyrtidstillæg af mere eller mindre tilfældig Størrelse, forberedte Forbundets Ledelse Forhandlinger om en ny Overenskomst eller et generelt Dyrtidstillæg. Forhandlingerne begyndte den 16. Oktober 1915, og der opnaaedes et Dyrtidstillæg paa 10 % til alle Minimal-satser, hvorefter Overenskomsterne forlængedes til 1918. — Men heller ikke denne Ordning viste sig at være holdbar i de følgende Krigs-

aar, der bevirkede en voldsom Prisstigning, og for øvrigt ogsaa en voldsom Skærpelse af de økonomiske Klaseskel. »De rige blev stadig rigere, og de fattigere stadig fattigere,« sagde Statsminister Zahle i en Tale under Krigen. »Gullaschbaronerne« og »Klausulæderne« s vanvittige Dans om Guldkalven begyndte.

Under Krigen udeblev næsten fuldstændig de tidligere Tilskud af Korn til Danmark fra U. S. A., Argentina og andre oversøiske Lande. Der blev da straks fra Regeringens Side truffet Foranstaltninger til at nedsætte Bryggeriernes og Brænderiernes Forbrug af Korn.

Det begyndte med to Bekendtgørelser af henholdsvis 25. Februar og 25. Marts 1915, der for Spiritusfabrikker og Bajerskølbryggerier forbød al Anvendelse af *indenlandske* Korn til Fabrikationen. Allerede noget tidligere (Bekendtgørelse af 25. Sept. 1914) var det blevet forbudt Spiritusfabrikkerne at anvende Rug og Hvede. Den nye Bekendtgørelse af 25. Februar 1915 forbød straks al Anvendelse af *indenlandsk* Korn i Spritfabrikkerne, medens Bryggerierne fik Lov til at anvende det inden den 25. Marts indkøbte Korn. Til *skattefrit* Øl maatte vedblivende anvendes dansk Korn, men til *skattepligtigt* Øl og Sprit maatte kun bruges *udenlandske* Korn, som man selv havde skaffet sig.

1916

I 1916 blev der givet Bryggerierne omfattende Dispensationer fra Forbudet mod at anvende dansk Byg. Aarsagen hertil var, at Byghøsten i 1915 (i øvrigt især i 1916) var særdeles god. I Henhold til Dispensationerne indkøbtes af Bryggerierne i 1916 ca. 5700 Tons Byg, — ca. $\frac{1}{4}$ af Bajerskøl-Bryggeriernes normale Aarsforbrug — senere yderligere ca. 13.000 Tons. Men der maatte betales en høj Afgift til Staten af disse Indkøb (2 $\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg for de 5700 Tons og endnu mere for Resten, de 13.000 Tons, nemlig 3 $\frac{1}{2}$ Kr.).

I Vinteren 1916—17 strammedes Forholdene som Følge af nedsat Import af Foderstoffer fra Udlandet. Der blev sat Maksimalpris paa Byg, og Landmændene holdt Varen tilbage. Spiritfabrikkerne fik Forbud mod at købe *Majs* af indenlandske Beholdninger.

Aaret 1916 gik dog til Ende uden andre Vanskeligheder for de to Industrier end dem, der skyldtes den almindelige Knaphed paa Brændsel samt andre af de for Fabrikationen nødvendige Raastoffer. Men det kunde give Kvaler nok. Dertil kom Prisstigninger paa næsten alle Raastoffer.

1917

Raastofmangel og Forbudsagitation. Nye Dyrtdistillæg.

Høsten i 1917 blev meget lille, og det blev hurtigt klart, at der skulde stor Forsigtighed til at klare Skærene indtil næste Høst. Men allerede i de første Krigsjaar havde Afholdsfolkene indledet en kraftig Agitation for Gennemførelse af forskellige Forbud og Indskrænkninger, der alle vilde ramme Øl- og Spiritusindustrien, ligesom Tanken om Totalforbud selvsagt fik god Vind i Sejlene. Den 1. Marts 1917 standsedes alt Salg og al Udskænkning af Spiritus, og ved Bekendtgørelse af 6. Marts 1917 blev al *Fabrikation af Drikke-Spiritus forbudt*. Der maatte kun fremstilles teknisk Sprit samt Gær. Resultatet var bl. a., at ca. 200 Brænderiarbejdere blev arbejdsløse.

I Begyndelsen af April 1917 kom saa Turen til Bryggerierne, der kun fik Lov at anvende 80 % af det i det foregaaende Aar anvendte Kvantum Raastoffer, ligesom de ikke maatte forøge Anvendelsen af Raastoffer til skattefrit Øl udover Forbruget fra 1. 4. 1916 til 31. 3. 1917. Samtidig besluttedes alt umalet dansk Byg, dels for at anvendes til Saakorn, dels til Byggryn. Der nedsattes et Byg- og Maltnævn,

som regulerede Anvendelsen af Beholdningerne.

Fordeelingen af Høsten i 1917 blev derefter lagt i Hænderne paa et Udvalg, det senere »Ernæringsraad«. Der blev lovet Bryggerierne 30.000 Tons Byg, — men det blev ved de skønne Løfter. Først efterhaanden lykkedes det at faa tildelt beskedne Kvanta. Bryggerierne gjorde da Forsøg paa at faa Korn fra U. S. A., men de indgaaede Kontrakter maatte som Følge af den skærpede Krig annulleres med betydelige Pengetab. Heller ikke fik Bryggerierne Lov at anvende et større Parti Ris, som de med Besvær havde skaffet sig i Løbet af Sommeren 1917. Ogsaa Brænderierne blev skaaret mere ned end forudsat i Ernæringsraadets Betænkning og fik ikke engang de lovede 33 % af deres Behov. I 1917 var der af den Grund ialt ca. 1200 arbejdsløse Bryggeri- og Brænderiarbejdere. Forbundets Ledelse mente, at Regeringen i højere Grad end nødvendigt gik Afholdsfolkernes Ærinde og gjorde Restriktionerne og Nedskræningerne haardere, end det egentlig var nødvendigt.

Spiritusfabrikationen viste naturligvis vældige Udsving som Følge af Restriktionerne. Omkring Aarhundredskiftet androg Produktionen gennemsnitlig ca. 16,5 Mill. Liter aarlig, i 1913 var den faldet til ca. 13,1 Mill. Liter, den steg ganske vist lidt i Aarene 1914—16, men faldt derefter til Halvdelen i 1917 og Fjerdedelen i 1918.

Det indenlandske Forbrug af Drikkespiritus inkl. Importen udgjorde i 1911 ca. 11 Liter pro persona, i 1916 ca. 8,7 Liter, i 1917 ca. 2,6 Liter og i 1918 kun ca. 0,4 Liter.

Til Spritfabrikationen anvendtes i Stedet for Majs, som helt maatte undværes i Krigens sidste Aar, i stort Omfang Kartoffler. Dette blev iøvrigt Indledningen til den af De danske Spritfabrikker stadig forøgede Kartoffeldrift, som under den 2. Verdenskrig har været til uvurderlig Gavn for Produktionen.

Spiritusafgiften faldt naturligvis i samme Omfang som Produktionen. Før Krigen indbragte den ca. 7 Millioner Kr. netto, men i

1917 kun 3,8 Mill., og i 1918 kun godt 1 Mill. Kr. Den i 1917 indførte Tillægsafgift bragte dog disse Tal op paa henholdsvis 16,3 og 16,7 Mill. Kr.

Kongressen i 1917. Fr. Poulsen vælges til Formand, Emil Hansen til Sekretær

I Krigens næstsidste Aar skulde der efter Beslutning paa Kongressen i 1914 holdes ordinær Kongres. Det kneb dog med at faa fastsat Datoen og Stedet. Først i Maj 1917 udsendtes Meddelelse til Afdelingerne om, at Kongressen skulde finde Sted den 7.—9. Juni i Odense. Medlemstallet i Forbundet var 4200, men deraf var ca. 3700 indmeldt i Kongresperiodens 3 Aar, altsaa næsten en hel Fornyelse af Medlemsstaben!

Paa Kongressen var mødt 78 Delegerede samt Hovedbestyrelsen, Revisorerne og 4 Gæster, bl. a. Knud Hansen, det tidligere meget aktive Hovedbestyrelsesmedlem og Viceforretningsfører, nu Redaktør af »Kolding Social-Demokrat.«

Efter Johan Eckels Død i 1915 var Fr. Poulsen konstitueret som Formand. Han aflagde Beretning og hæftede sig herunder særlig ved Dyrtiden og Lønbevægelserne, der havde omfattet alle Forbundets Medlemmer. Krigen havde desværre bevirket Nedlægning af adskillige Spritfabrikker og Bryggerier og dermed ogsaa Opløsning af flere af Forbundets mindre Afdelinger.

Forbundets Finanser viste stadig god Fremgang. Formuen i Administrations- og Strejkekasser var paa over 150.000 Kr.

Ejendommen i Bjelkes Allé havde efter Reparationer m. m. kostet Forbundet næsten 17.000 Kr.

Til Formand valgtes Fr. Poulsen, til Hovedkasserer genvalgtes Carl Hansen og den nyoprettede Sekretærpost besattes med Emil Hansen, der hidtil havde været Kasserer i Københavns-Afdelingen.

Angaaende de fremtidige Kongresser vedto-

*Fr. Poulsen
Formand 15.-10.-1915—3.-10.-1926*

ges, at disse skulde afholdes umiddelbart før Udløbet af Overenskomsterne, altsaa første Gang i 1919. Det viste sig dog umuligt eller uhensigtsmæssigt at overholde denne Beslutning, og Kongressen fandt først Sted i 1920.

Arbejdsløshedskassen viste en Formue paa Kr. 183.382,54. Der var ialt udbetalt ca. Kr. 5000 i Understøttelse. Fra Staten var modtaget ca. Kr. 8000 og fra Kommunerne ca. Kr. 5000 i Tilskud.

Medlemstallet var forøget med ca. 550.

Krav om Lønforbedringer

Kort efter Kongressen i 1917 besluttede Forbundets Forretningsudvalg efter nærmere Drøftelse paa et Møde den 11. Juli 1917 at rette Henvendelse til Arbejdsgiverne om nye Lønforbedringer. Paa et Forhandlingsmøde den 24.

August 1917 krævedes 20 % med Bibeholdelse af alle hidtil ydede personlige Dyrtidstillæg.

Bryggeriforeningen trak imidlertid Sagen i Langdrag, da den ønskede »en længe tiltrængt« Prisorhøjelse paa Øllet. Efter at Ministeriet var indgaaet herpaa, tilbød Bryggerierne at forhøje de i 1915 indrømmede 10 % til 25 % fra 15. Oktober 1917 at regne. I øvrigt skulde Overenskomsterne forblive uforandret gældende. Ved en foretagen Urafstemning godkendtes Tilbudet. Lignende Resultater opnaaedes senere med de øvrige med Forbundet kontraherende Virksomheder.

1918

Den første Konflikt paa Carlsberg Nye Lønforhandlinger

Den første virkelig store Konflikt i Forbundets Historie skyldtes hverken Lønkrav eller andre vitale Spørgsmaal, men Afskedigelsen af en Tillidsmand, *Villiam Hansen*, paa Carlsberg, der den 4. Maj 1918 pludselig blev sat paa Gaden. Som Motivering angav Bryggeriet, at han var optraadt paa en udæskende Maade og derved skabte Uro paa Arbejdspladsen.

Denne usædvanlige Afskedigelse skabte megen Bitterhed hos Arbejdskammeraterne paa Carlsberg og fremkaldte en 4 Dages Strejke paa Carlsberg-Bryggeriernes Aftapningsanstalt. Begge Parter stod stejlt i denne Sag. Konflikten var ulovlig, men særdeles forstaaelig. Der blev holdt en Række Forligsmøder i Løbet af den 4 Dages Arbejdsnedlæggelse. Sagen behandlede af den Voldgiftsret, der var oprettet mellem Bryggeriforeningen og Forbundet, som blev idømt en Bod paa 1000 Kr. for den ulovlige Strejke. Af større Betydning end denne Bod var imidlertid den Passus, der fandtes i den afsagde Kendelse, og som havde følgende Ordlyd:

»Den mellem Foreningen og Forbundet indgaaede Voldgiftsoverenskomst vil blive respekteret i alle dens Ord og Punkter; saa-

ledes vil alle Henvendelser vedrørende Arbejdsforholdene paa ethvert under Foreningen hørende Bryggeri, der fremkommer fra Arbejdernes lovlige Repræsentanter, altid blive optaget til omhyggelig Prøvelser.«

Dagen efter Kendelsen optoges Arbejdet i fuldt Omfang.

Dyrtidstillæg paa ny

I Løbet af Foraaret og Sommeren 1918 opnaaedes ved lokale Forhandlinger en Forhøjelse af de personlige Dyrtidstillæg, saaledes at det kom til at udgøre 40 Kr. i de fleste Afdelinger. Nogle maatte dog nøjes med 30 Kr., ligesom Tillægget til de kvindelige Medlemmer blev noget mindre. Den 15. Oktober 1918 opnaaedes ved Forhandling med Bryggeriforeningen, at de overenskomstmæssige 25 % forhøjedes til 50 %, og et tilsvarende Tillæg opnaaedes for Brænderiarbejderne efter Forhandling med Spiritusfabrikantforeningen.

Koncentrationen af Spritfabrikkerne

begyndte ogsaa i 1918. Flere Virksomheder blev helt nedlagt, hvilket bevirkede Afskedigelse af 66 mandlige og 4 kvindelige Kolleger. Det lykkedes at opnaa en Erstatning til de afskedigede Arbejdere paa 500 Kr. plus 100 Kr. for hvert Beskæftigelsesaar paa en af de nedlagte Fabrikker. Ialt udbetaltes Kr. 136.000 i Erstatning. Det højeste Beløb, en enkelt Arbejder fik udbetalt, var Kr. 4800, idet vedkommende havde arbejdet paa samme Fabrik i 42 Aar. Intet Under, at dette Eksempel fremførtes som en virkningsfuld Modvægt mod Afholdsfolkenes Agitation, der skulde bevise Sprittens Skadelighed! 42 Aar paa en Spritfabrik viste, at man godt kunde blive gammel, selv om man drak sin daglige Snaps.

Den næste og største Konflikt

blev etableret af den københavnske mandlige Afdeling mod samtlige københavnske Brygge-

rier undtagen »Stjernen«. Den begyndte den 4. August 1919.

Aarsagen var denne Gang de vanvittige Prisstigninger i Aarets Løb. Disse bevirkede, at den københavnske mandlige og kvindelige Afdeling i Fællesskab indsendte en Anmodning om et Dyrtdstillæg paa Kr. 60.00 pr. Maaned. Bryggerierne var ufornuftige nok til at afvise dette Krav, hvilket fremkaldte berettiget Harme blandt vore Medlemmer og blev den direkte Aarsag til Konfliktens Udbrud. Medlemmerne var ikke tilfredse med, at man fra Hovedledelsens Side fik tilvejebragt et Forhandlingsgrundlag, hvorefter der ganske vist sikredes Medlemmerne et Dyrtdstillæg, men *dettes Størrelse* skulde man først forhandle sig til Rette om i Løbet af nogen Tid. Dette skabte en Bitterhed, som vilde have Udløsning — koste, hvad det vilde! Man forsøgte nu baade fra Afdelingsledelsens og fra Hovedledelsens Side at søge Strejken undgaet, men uden Held. Ved en skriftlig Afstemning vedtoges det med 1163 Stemmer mod 638 at standse Arbejdet, indtil Lønkravet paa de 50 % Tillæg var gennemført. Ganske vist vedtog den kvindelige Afdeling saa godt som enstemmigt det foreliggende Forhandlingsgrundlag, men da Kvinderne faktisk var afhængige af deres mandlige Kolleger, idet deres Arbejde paa Aftapningsafdelingerne maatte ophøre, betød deres Beslutning blot, at de i Tilfælde af en Strejke maatte melde sig til Arbejdsløsheds-kassen.

Forbundet tog naturligvis straks Afstand fra den ulovlige Strejke, der betød et Brud paa de gældende Overenskomster. Dertil kom, at der efter Ledelsens Mening var meget stor Sandsynlighed for et godt Resultat ikke alene for Kollegerne i København, men for samtlige Forbundsmedlemmer. Men da først Strejken var en Kendsgerning, maatte Hovedledelsens Op-gave bestaa i at faa den bilagt paa en forsvarlig Maade, hvilket først skete efter 4 Ugers Forløb. Det da vedtagne Forlig gav Arbejderne over 20 Aar et ekstra Dyrtdstillæg paa 18 Kr. pr. Uge eller 936 Kr. aarlig for Mæn-

dene og ca. 700 Kr. aarlig for Kvinderne. Det var »Social-Demokraten«s daværende Redaktør, Oscar Jørgensen, som stillede Forligsforslaget, som godkendtes Torsdag den 28. August med stor Majoritet af begge de interesserede Parter.

1919

Rekordaaret. Den 8 Timers Arbejdsdag.

I 1919 gennemførtes de hidtil største Reform-er i Forbundets Historie — først og fremmest Forkortelsen af Arbejdstiden til 8 Timer daglig. Formanden, Fr. Poulsen, sagde herom: »Der var vel nok ingen, der i sin livligste Fantasi havde ventet eller haabet, at 8-Timersdagen var os saa nær inde paa Livet, som Tilfældet viste sig at være. Allerede i Februar 1919 var 8-Timersdagen en Kendsgerning paa »Stjernen«, hvor Arbejdstiden hidtil havde været 9 Timer daglig. Kort Tid derefter rettede Forbundet Henvendelse til de respektive Arbejdsgiverorganisationer om, at de til d. 1. Oktober 1919 løbende Overenskomster snarest maatte blive revideret. Efter nogen Forhandling indvilgede Arbejdsgiverforeningerne heri. Arbejdstiden blev nedsat med 1 Time pr. Dag og Lønnen forhøjet med ca. 10 Kr. pr. Uge. — De 10 Kr. forsløg dog ikke ret meget under den vældige Prisstigningsbølge, og Resultatet blev den ovenfor omtalte københavnske Konflikt.

Den 1. Maj 1919 blev Arbejdstiden i København nedsat til fra 57 Timer til 50¹/₂ Time, og den 1. November samme Aar indførtes 8-Timersdagen fuldtud. I Provinsen forkortedes Arbejdstiden endog fra 60 Timer ugentlig til 48 Timer.

Ferien forlængedes

endvidere for samtlige mandlige Bryggeriarbejdere fra 3 til 6 Hverdage. Kvindernes Ferie fastsattes til 1 Dag for hver 50 Arbejdsdage.

Kvinderne havde ikke før haft nogen *overenskomstmæssig* Ferie.

Det var naturligvis den Bølge af Oprørskhed, der efter den første Verdenskrig gik hen over Landene, som medførte, at Arbejderne næsten uden Sværds slag opnaaede de Goder, de havde kæmpet for i Aartier. Kravet om 8-Timersdagen blev fremsat allerede i 1889, da Arbejderne første Gang demonstrerede den 1. Maj og krævede Majdagen indført som Arbejdernes fælles Fridag i hele Verden.

1920

Efterkrigskongressen Status gøres op

Den 8. Marts 1920 aabnedes Forbundets 11. ordinære Kongres paa Folkets Hus, Jagtvej i København. Der var mødt ialt 114 Deltagere, deraf 93 Delegerede, repræsenterende 40 Afdelinger (kun Sorø Afdeling havde undladt at sende Repræsentant), 11 Hovedbestyrelsesmedlemmer, 3 Revisorer og 7 Gæster. For første Gang var baade Tyskland og Norge repræsenteret paa Forbundets Kongres. Fra Tyskland var mødt Fritz Krieg, Berlin, fra Norge Th. Halvorsen og fra Sverige de gamle Kendinge S. J. Eriksson og Anna Johansen-Wisborg, Stockholm.

Forretningsføreren Fr. Poulsen fremhævede de store Resultater, der var opnaaet siden Kongressen i 1917, især 8-Timersdagen, men ogsaa de store økonomiske Sammenbrud i Central-europa, der var fulgt i Krigens Køl vand, og som ogsaa indvirkede paa de nordiske Landes økonomiske Forhold.

Under Diskussionen drøftedes naturligvis de store Konflikter i København, Gennemgaaende var Stemningen imod de ulovlige Strejker, men alle Talerne viste Forstaaelse af den Situation, der havde foreligget.

Der var ogsaa paa denne Kongres stillet Forslag om Indmeldelse i *De samvirkende Fagfor-*

bund. Man nøjedes dog med at vedtage en Resolution, der gik ud paa, at Spørgsmaalet skulde behandles nærmere i de lokale Afdelinger, hvorefter Hovedledelsen skulde paalægge den kommende Kongres at træffe bindende Beslutning om dette vigtige Spørgsmaal. (Se Afsnittet om »Stillingen til De samvirkende Fagforbund«).

I øvrigt var Kongressen præget af at gøre Status op for Krigsaarenes Gevinst- og Tabskonti. Paa Gevinstsiden stod den kortere Arbejdstid og den længere Ferie, — paa Tabssiden den ujævne Beskæftigelse og de voldsomme Prisstigninger, som i lange Perioder medførte Indtægtstab trods de store Forhøjelser af Lønnen og Dyrtidstillæggene. Det var udregnet, at Medlemmernes Merindtægt i Tiden fra 1. Oktober 1915 til 1. Oktober 1919 ialt androg 7,2 Mill. Kr., eller at hver Arbejder gennemsnitlig havde faaet en samlet Forhøjelse paa 2876 Kr. 93 Øre. Men hvis Aaret 1920 medregnedes, vilde den samlede Stigning andrage 9,3 Mill. Kr. eller næsten 4000 Kr. pr. Arbejder. I 1914 tjente hver Arbejder gennemsnitlig 1232 Kr., i 1920 derimod 3760 Kr. — Arbejdstiden var i 1914 gennemsnitlig 63 Timer, i 1920 48 Timer.

1919 kom for hele Arbejderklassen i Almindelighed og for Bryggeri- og Brænderiarbejderne i Særdeleshed til at staa som en glørværdig Afslutning paa den Krigsperiode, der bragte saa mange Savn, men endte med at bringe saa mange og gode Resultater.

Arbejdsløsheden i Krigsaarene steg først stærkt omkring 1917—1918, i hvilket Aar der var godt 1500 Arbejdsløse, men dermed var ogsaa Toppen naaet. Der optaltes ialt 89.756 arbejdsløse Dage i Regnskabsaaret 1917—1918, eller 59 Dage pr. arbejdsløs. Allerede næste Aar var Tallet sunket til 1227 arbejdsløse med 47.539 Dage eller 38 Dage pr. arbejdsløs.

I Aarene 1914—1917 var Tallet konstant omkring 200 arbejdsløse, og Antallet af Dage laa mellem 4000 og 6000. Man ser, hvorledes Krigens Skærpelse, Mangelen paa Tilførsler samt Kornrestriktionerne først rigtig gør sig

Jean Schifferstein,
Zürich

gældende, efter at Krigen har været nogle Aar.

Arbejdsløshedskassen var godt rustet til at modstaa Krigen Tryk. Ganske vist sank Formuen i Krigsperiodens Løb fra ca. 180.000 Kr. til ca. 57.000 Kr., men katastrofalt var dette ikke. I ordinær Understøttelse udbetaltes fra 1914 til 1920 ca. 1/4 Million Kr., men i ekstraordinær Hjælp af forskellig Art godt 460.000 Kr. — Det var Statskassens Hjælp til de af Krigen ramte Arbejdere. Som Helhed slap Fagets Arbejdere ret godt gennem Krigstiden, baade beskæftigelsesmæssigt og lønmæssigt set.

Medlemstallet svingede stærkt i Krigsaarene, men tog især i 1919 et kraftigt Spring op. I 1914 var Medlemstallet ca. 3700, men steg langsomt i de første Aar derefter til omkring 4000, hvor det laa endnu i 1918. I Midten af 1919 gik Tallet op til ca. 5500, for derefter at falde lidt (til omkring 5200). Deraf var ca. 3000

mandlige Bryggeriarbejdere, ca. 1700 kvindelige Bryggeriarbejdere, knap 300 mandlige Brænderiarbejdere og 75 kvindelige. I København var beskæftiget ca. 3000 Medlemmer, i Provinsen ca. 2000.

Fr. Poulsen, Emil Hansen og Carl Hansen genvalgtes alle. Deres Løn fastsattes til 135 Kr. pr. Uge.

Da Forbundet kunde fejre 25 Aars Jubilæum i 1923 besluttedes det at holde Kongres i Forbindelse med Jubilæet.

International Samling efter Krigen

Den første internationale Kongres af Forbund for Arbejdere i Levned- og Nydelsesmiddelindustrien afholdtes d. 25.—27. August 1920 i Zürich i Svejts.

Hidtil havde der bestaaet internationale Sekretariater for henholdsvis Bryggere, Bagere og Slagteriarbejdere. Nu fremsattes Tanken om at samle *alle* Levnedsmiddelfag og -brancher i een stor, slagkraftig Internationale. I nogle Lande var Levnedsmiddelarbejderne i Forvejen samlet i eet Forbund, i andre Lande paatænkte man Oprettelsen af Industriforbund. Det var derfor naturligt at gaa i Spidsen for Udviklingen ved paa international Basis at oprette en international Union af Levned- og Nydelsesmiddelarbejdere.

De tre bestaaende Fagsekretariater for henholdsvis Bryggere, Bagere og Slagtere afholdt specielle Konferencer, forinden den egentlige Kongres fandt Sted. Formanden for det internationale Bryggeriarbejder-Sekretariat, E. Backert, Berlin, gav paa det sidste Møde i Sekretariatet en Række interessante Oplysninger om Stillingen i Bryggeriindustrien rundt om i Verden. I Tyskland var Bryggeriarbejderforbundet stort og stærkt. Det havde i 1920 ca. 75.000 Medlemmer eller 90 % af alle Bryggeriarbejdere. I Østrig var Medlemstallet under Krigen sunket fra 30.000 til ca. 8000. I Czekoslovakiet arbejdede ca. 9600 Bryggeriarbejdere, hvilket var 4000 færre end før Krigen. I Belgien fand-

tes ca. 20.000 Bryggeriarbejdere, men kun 190 var organiserede. Endnu daarligere stod det til i Frankrig, hvor der fandtes 25.000 Bryggeriarbejdere, men kun 100 (!) var organiserede. — Efter denne Beretning og efter Godkendelse af Regnskabet vedtoges det enstemmigt at indgaa i den nye internationale Levnedsmiddelarbejder-Union.

Paa Stiftelseskongressen i denne var repræsenteret 13 Lande gennem 33 Delegerede, deraf 3 fra Danmark. Fr. Poulsen gav en Oversigt over den faglige Bevægelse under Krigen blandt de danske Bryggeriarbejdere. Iøvrigt var næsten alle Lande repræsenterede. Det besluttedes hurtigt og enstemmigt at danne den nye Union. Til Sekretær valgtes Formanden for det svejtsiske Levnedsmiddelarbejderforbund Jean Schiffferstein. Unionen fik Sæde i Zürich i Svejts.

Hovedbestyrelsen i vort Forbund afholdt Møde den 25. September 1920 og vedtog der enstemmigt at indtræde i den nye Union. Da ogsaa de andre Forbund, der var repræsenteret paa den internationale Kongres, vedtog at indtræde, var den internationale Sammenslutning saaledes en Kendsgerning.

— — —

Endnu en Begivenhed i 1920 fortjener at fastholdes: *Paaskekuppet* med Generalstrejketruslen. Forbundets Delegerede var netop kommet hjem fra Kongressen i Begyndelsen af Marts, da den politiske Rummel om Flensborg og Sønderjylland trak op. Flensborgfolkene og de Konservative ønskede at styrte den radikale Regering, og da de ikke kunde vente at faa Flertal for et Mistillidsvotum i Rigsdagen, gik de til Kongen og fik ham til at afskedige Ministeriet Zahle. Det var den 29. Marts 1920 — midt i Rigsdagens Paaskeferie. Det var derfor ikke muligt at faa Sagen behandlet i Rigsdagen, og Kongen udnævnte da et Forretningsministerium under Ledelse af Højesterets-sagfører Otto Liebe. Dette Kup besvaredes af Fagforeningerne med Trusel om Generalstrejke. Modstanderpresen standsedes straks. Borgerklassen blev bange, og ved Forliget af

5. April 1920 afblæstes den bebudede Generalstrejke, efter at Forligsmanden Riis-Hansen havde mæglet. Det lykkedes Arbejderne at opnaa nogle Forbedringer, som dog ikke tilfredsstillede Syndikalisterne. Det betød, at Sø-mænd, Søfyrbødere og Havnearbejdere fortsatte deres Kamp. De stod udenfor De samv. Fagforbund og nægtede at bøje sig for den faste Voldgiftsret. Først i Juni samme Aar endte Konflikten — med en stor Sejr for Arbejdsgiverne —, og dermed havde Syndikalismen foreløbig lidt et afgørende Nederlag i de danske Fagforeninger.

1921

Samfundene rundt om i Europa begyndte efterhaanden at falde til Ro efter Verdenskrigen. Den hektiske Dans om Guldkalven paa Grund af Varemangelen under Krigen skiftede Karakter, da Venstregeringen igen kom til Magten i Danmark med Niels Neergaard som Statsminister, snart efter afløst af Madsen-Mygdal. Venstre opgav straks Priskontrollen og ophævede alle Restriktioner undtagen overfor Huslejen. Der blev nu frit Slag for Spekulationen, og den benyttede sig rigeligt deraf. Grossisterne opkøbte i Spekulationsøjemed store Varelagre — langt mere end Befolkningen kunde forbruge. Hensigten var at sælge Varerne videre især til de baltiske Lande, men det blev hindret af den politiske Udvikling i Østeuropa. Saaledes laa Sagerne, da Varemanglen efterhaanden vendte sig til sin Mod-sætning: Overflod. Lagrene blev fyldte, og Prisfaldet var uundgaeligt.

Haardest mærkedes Prisfaldet i Industrien, og der indtraf nu en voldsom Industrikrise med stor Arbejdsløshed. Arbejdsgiverne hævdede, at de høje Lønninger nu maatte sænkes, og de satte ind med en Række skarpe Angreb.

Bryggeriarbejderne slap dog nogenlunde skadesløst ud af Situationen i 1921, da en

Række andre Fag maatte indgaa paa Lønreduktioner. Aarsagen til dette Held var, at der i Maj 1920 var afsluttet en 2-aarig Overenskomst, der endog gav et Løntillæg paa 5—7 Kr. pr. Uge samt i Henhold til Augustreguleringen 1920 et Tillæg paa 13 Øre pr. Time.

I 1921 blev Overenskomsterne ikke opsagt fra nogen af Siderne, saaledes at Lønningerne holdt sig uforandret til Foraaret 1922. Havde det end varet noget længere, inden Lønningerne for Forbundets Medlemmer naaede op paa Højde med Prisniveauet under Krigen, saa var det til Gengæld en ikke uvæsentlig Fordel, at Medlemmerne i Modsætning til de fleste andre Fag blev forskaonet for Lønreduktioner lige til Maj Maaned 1922.

I 1921 udløstes et Par mindre Strejker, bl. a. af de kvindelige Medlemmer paa Spritfabrikken i Aalborg, ligesom det ikke havde været muligt at faa afsluttet Overenskomst med Bryggeriet i Sønderborg, som ved Genforeningen var kommet ind under Forbundets Omraade. Det hele afvikledes dog efterhaanden, og Resten af Aaret forløb fredeligt — omend under Indtrykket af den voldsomme Uro i den øvrige Del af Arbejderklassen i 1921. — Den uundgaaelige Nedskæring kom imidlertid i det følgende Aar:

1922

Fagorganisationerne havde som Helhed haft meget vanskelige Arbejdskaar i 1921. Det vilde føre for vidt at omtale Brydningerne mellem Arbejdsgiverne og Arbejdernes Organisationer i 1921 i Enkeltheder. Arbejdsgiverne krævede som bekendt store Lønreduktioner, men fik ikke ret meget. Da Forholdene indenfor Industrien forværredes betydeligt i 1922, og da Arbejdsløsheden efterhaanden i mange Fag var bleven næsten katastrofal, etablerede Arbejdsgiverforeningen den 14. Febr. 1922 paa ny Lockout i omtrent 2 Maaneder

mod ca. 50.000 Arbejdere i forskellige Fag: Jern-, Tekstil-, Skotøjs- og Papirindustrien samt Dansk Arbejdsmandsforbund m. fl.

Arbejdsgiverne tog Munden fuld. Skønt det officielle Pristal endnu ikke paa dette Tidspunkt var faldet ret meget, krævede Arbejdsgiverne en procentvis langt større Reduktion af Lønnen, ligesom de forsøgte et Attentat paa 8-Timersdagen og paa Overtidsbetalingen.

Lockouten ramte dog ikke direkte Bryggeriarbejderne, hvis Overenskomster i Hovedsagen først udløb i Maj. Men der startedes naturligvis en Hjælpekampagne til Gunst for de udelukkede Kammerater i andre Fag, og den indbragte ialt 41.850,50 Kr.

Under Lockouten forefaldt en Episode i Randers, hvor Arbejdsgiverne benyttede Skruebrækkere til Losningsarbejde i Havnen. Disse maatte beskyttes baade af Militær og Politi, og Stemningen i Byen blev meget ophidset. Arbejderne krævede Militæret fjernet fra Byen, men Myndighederne vilde ikke indgaa herpaa. Der indkaldtes derfor af Fællesorganisationen til et vældigt Protestmøde, hvor man besluttede at starte en lokal »Generalstrejke« fra den 21. Marts, hvis ikke Kravet om Militærets Fjernelse blev imødekommet. — Dette skete ikke, og »Generalstrejken« traadte i Kraft. De 200 Forbundsmedlemmer i Randers maatte naturligvis deltage i denne Strejke, der varede i 4 Uger, men ikke førte til noget Resultat. Der blev gjort store Erstatningskrav gældende, men Sagen endte dog med et Forlig, hvorefter Randers-Afdelingen indgik paa at betale en Bod paa 1000 Kr. Alle de strejkende Medlemmer blev straks genantagne i Virksomhederne.

Overenskomsternes Fornyelse

forløb ikke uden store Vanskeligheder og Lønreduktioner, men disse var dog gennemgaaende ikke saa store som i andre Fag. Dog, det var de første Lønreduktioner i Forbundets næsten 25-aarige Bestaaen, og de mødte der-

Hovedbestyrelsen 1923

Siddende fra venstre: Helga Larsen, Emil Hansen, Carl Hansen og Fr. Poulsen. Staaende fra venstre: Peter Petersen, Anton Nielsen, Ole Hansen, Carl Christensen, Chr. Hansen, Peter Olsen og Jens Jensen.

for ikke just Velvilje blandt Medlemmerne. Det lykkedes dog i Løbet af Foraaret og For-sommeren at faa bragt Overenskomsterne i Land for alle Forbundets Medlemmer indtil 1. Maj 1924. Ved Urafstemningerne om disse vedtoges de for Bryggeriarbejdernes Vedkom-mende med 3158 Stemmer mod 673 og for Brænderiarbejdernes med 236 Stemmer mod 23. — »Stjernen« indgik paa at betale 2 Kr. mere pr. Uge end de andre stedlige Bryggerier.

Arbejdsløsheden

hærgede ogsaa slemt blandt Forbundets Medlemmer. Antallet af Arbejdsløse i Drifts-aaret 1921—22 var ikke mindre end 1664 med ialt 102,842 ledige Dage. De havde faaet ud-betalt Kr. 271.882,72 i Understøttelse.

Det var klart, at heller ikke de høje Under-støttelsessatser fra Krigsaarene kunde opret-holdes i Arbejdsløshedskassen. En simpel Be-regning viste, at det vilde være nødvendigt at

forhøje Kontingentet med 100 %, hvis ikke Understøttelsen blev reduceret med 50 Øre. pr. Dag for heltbetalende Medlemmer. Ved en Urafstemning herom vedtoges da ogsaa Nedsættelsen med 1932 Stemmer med 1241. Ikke mindre end 532 Stemmesedler var blanke. Fra 1. August 1922 traadte denne Nedsættelse i Kraft. Kassen havde paa det Tidspunkt 5723 Medlemmer.

1923

Jubilæumskongressen 3.—6. Maj i København

Der var berettiget Feststemning, da Dørene til Studenterforeningens Festsal blev slaet op Kl. 10 om Formiddagen Torsdag d. 3. Maj 1923 for at modtage de Delegerede ved Forbundets Jubilæumskongres. De mange Afdelingsfaner og Bannere var et Symbol paa en Udvikling i Løbet af de 25 Aar, som man kunde være stolt af. Foraarets smukke Blomsterprag og de store Blomsterdekorationer, der var kommet til Jubilæet, skabte yderligere Relief og Ramme om Kongressens Forhandlinger. Ved Aabningen musicerede Carlsberg-Arbejdernes store Orkester. De Pionerer fra Forbundets Start, der endnu var til Stede ved dette Jubilæum, havde kun Grund til at glæde sig over at se, at deres Værk var lykkedes, og deres Indsats havde baaret Frugt. Hidtil havde Forbundet kun kunnet notere Fremskridt for sine Medlemmer: højere Løn, 8 Timers Arbejdsdag, bedre Arbejdsforhold, Arbejdsledsundersøttelse, Syge- og Begravelseshjælp — kort sagt Tryghed og menneskeværdige Kaar. At Krigens Eftervirkninger allerede kastede sine sorte Slagskygger ind over Danmark og den danske Arbejderklasse, kunde enhver se, men man tabte ikke Modet og var sikker paa, at ogsaa denne Storm kunde rides af.

— — —
Det var en repræsentativ Skare af Gæster, der kastede Glans over Aabningshøjtideliche-

den og som i øvrigt fulgte alle Kongressens Forhandlinger med Interesse. Der var mødt Sekretær Schifferstein fra Svejts, repræsenterende den nydannede Internationale Levnedsmiddelarbejder-Union, der var mødt Florian Tröger fra Tyskland, Jos. Lauwers, Herman Skrimond fra Belgien og Skukrowsky fra Prag. Fra Sverige var mødt Anna Johansen-Wisborg og Skålander. Fra Danmark var indbudt den tidligere Forretningsfører Ole Sørensen, og den socialdemokratiske Presse var repræsenteret ved to Folketingsmænd: Niels Andreasen og F. K. Madsen. — »Socialdemokraten«s senere Redaktør Marinus Kristensen havde skrevet Aabningsangen. Fra Østrig og Bulgarien laa Hilsningstelegrammer til Jubilæet. Ialt var der 120 Deltagere til Stede, deraf 95 Delegerede fra 41 Afdelinger, 12 Hovedbestyrelsesmedlemmer, 3 Revisorer og 10 Gæster.

Formanden, *Fr. Poulsen* bød Velkommen, og Gæsterne bragte Hilsener. Emil Hansen, København, og Jens Jensen, Aalborg, valgtes til Dirigenter. Jens Hansen, København, og Marius Madsen, Odense, til Sekretærer.

De tre Efterkrigsaar, der var forløbet siden sidste Kongres, havde været begivenhedsrige. *Fr. Poulsen* omtalte Paaskekuppet, Generalstrejketruslen i København, den lokale Generalstrejke i Randers, de sønderjyske Kollegers Indtræden og Vanskelighederne med at faa bi-bragt Bryggeriet i Sønderborg den rette Forstaaelse, endvidere de lige afsluttede Overenskomstforhandlinger, hvor en mindre Lønreduktion desværre havde været uundgaelig, Angebet paa 8-Timersdagen, som dog indtil videre ikke havde nyttet Arbejdsgiverne noget, og endelig Voldgiftssagerne. Under disse fremhævede han som en Sejr, at Spritfabrikkerne i Hobro og Aalborg ikke havde faaet Medhold i deres Krav om at kunne aflønne midlertidige Arbejdere med Arbejdsmandslønninger, som laa ca. 16 Kr. pr. Uge under Brænderiarbejdernes Lønninger, men var blevet dømt til at lønne dem efter Forbundets Tariffer.

Ølrestriktionerne var stadig i Kraft og be-

tød en alvorlig Indskrækning i Forbruget, hvilket nødvendigvis medførte en lavere Beskæftigelsesgrad. Fr. Poulsen udtalte, at der var beskæftiget ca. 2000 færre Folk ved Øl- og Spiritusindustrien end 2 Aar tidligere.

Hovedkasserer *Carl Hansen* kunde give glædelige Oplysninger om Forbundets økonomiske Stilling. Forbundets Formue var mere end fordoblet siden 1920. Der var næsten 100000 Kr. i Administrationskassen og omtrent 300000 i Strejkekassen. Medlemstallet var trods de daarlige Tider forøget med 494 og laa paa 5752.

Baade Beretning og Regnskab godkendtes enstemmigt.

Derefter behandledes Lovændringsforslag og særlige Forslag. Angaaende Funktionærernes Lønninger vedtoges et Forslag om at lønne dem med 75 % over Minimallønnen i København. I øvrigt genvalgte Fr. Poulsen, Emil Hansen og Carl Hansen enstemmigt til deres Poster. Det vedtoges at holde næste ordinære Kongres i København 1926.

Derefter holdtes Delegeretmøde i Arbejdsløshedskassen.

Dyrtidsforhandlinger

Umiddelbart efter Kongressen i 1923 paa-begyndtes Forhandlinger med Bryggeriforeningen om under en eller anden Form at faa Dækning for de ved Februarreguleringen samme Aar fradragne 6 %. Disse Forhandlinger resulterede i et Forslag fra Bryggeriforeningen om, at der straks blev ydet Arbejderne et Tilskud eller — som man kaldte det — et Gratiale af 50 Kr. og derefter med 4 Ugers Mellemrum 2 Gange 25 Kr., ialt 100 Kr., og som Betingelse herfor skulde Forbundet indgaa paa at forlænge Overenskomsten indtil 1. November 1924.

Forretningsudvalget, der fungerede som foreløbigt Forhandlingsudvalg, kunde ikke acceptere en Forlængelse af Overenskomsten paa disse Betingelser og besluttede derfor at ind-

kalde Hovedbestyrelsen samt det af Kongressen nedsatte Landsudvalg.

Efter at dette store Udvalg paa et Møde den 23. Maj 1923 havde diskuteret det foreliggende Tilbud, enedes man om at fortsætte Forhandlingerne under den Forudsætning, at der ikke blev Tale om nogen Forlængelse af Overenskomsten. Endvidere vilde man søge at komme bort fra de 48 Øres Fradrag hver 4. Uge. Det vilde Bryggerierne dog ikke gaa med til. De krævede som en absolut Betingelse en Forlængelse af Overenskomsten.

Udvalget sendte dette noget negative Tilbud ud til Urafstemning blandt Medlemmerne, der prompte forkastede det næsten enstemmigt.

Tiden gik nu til efter August-Regulerings Offentliggørelse samme Aar. Der indlededes nye Forhandlinger om et haardt tiltrængt Dyr-tidstillæg, og nu tilbød Bryggerierne 25 Kr. pr. Maaned til Medlemmerne i København og et forholdsvis mindre Tillæg til de forskellige Grupper. Endvidere skulde der efter 1. Maj 1924 ydes et Tillæg af 2 Kr. pr. Uge i København og en forholdsvis mindre Lønforhøjelse i Provinsen samt et procentvis Tillæg til de kvindelige Medlemmer. En Betingelse var dog, at Overenskomsten skulde forlænges til 1. Maj 1925.

Skønt Hovedbestyrelsen og Landsudvalget næsten enstemmigt anbefalede dette Forslag, blev det af Bryggeriarbejderne forkastet med 2852 Stemmer mod 1079, hvorimod Brænderiarbejderne godkendte Tilbudet med 285 Stemmer mod 32.

Saaledes laa Sagerne i Slutningen af 1923. Der var nu ikke andet at gøre for Bryggeri-overenskomsternes Vedkommende end at afvente deres Udløb den 1. Maj 1924.

1924

4 Ugers Strejke

Der var megen Bitterhed blandt Medlemmerne over, at de hver 4. Uge skulde af med

de 48 Øre. Ikke alle forstod, at dette var den lempeligste Maade at gennemføre Fradraget paa. Ledelsen haabede dog, at det skulde lykkes gennem Forhandling med Bryggeriforeningen at opnaa saadanne Fordele, at en Konflikt kunde undgaas, men det viste sig hurtigt, at disse Forhaabninger var uholdbare. Arbejdsgiverne nægtede kategorisk enhver Forbedring af Overenskomsterne. De erklærede, at de af Medlemmerne fremsatte Krav var ganske uantagelige. Den første Dags Forhandlinger var derfor aldeles resultatløse.

Otte Dage senere holdtes dog et nyt Møde, hvor Dir. Benny Dessau gennemgik Overenskomsten, som han fandt havde staaet sin Prøve. Han mente, at Utilfredsheden blandt Bryggeriarbejderne var ganske uberettiget, idet de var bedre lønnet end Arbejderne i mange andre Fag.

Det kunde Forbundets Forhandlere naturligvis ikke indrømme, idet visse andre Fag samme Aar havde opnaaet Forhøjelser. Paany skiltes derfor Parterne, og Forbundets Ledelse sendte Varsel om Strejke fra Onsdag den 30. April Kl. 6 Aften.

Dette gav Dansk Arbejdsgiverforening Anledning til at stille Anmodning om ny Forhandling den 22. April. Under denne Forhandling, som begyndte Kl. 1 om Middagen, søgte Arbejdsgiverforeningens Folk saa vidt muligt at komme uden om selve Kernen, nemlig Lønforhøjelsen, idet de sagde, at der først maatte være Enighed om alle de øvrige Punkter. Ud paa Natten lykkedes det ogsaa at komme til Enighed om disse. Men da derefter Lønspørgsmaadet kom til Behandling, sprængte Arbejdsgiverne Forhandlingerne paa et ganske intetsigende Spørgsmaal, nemlig Tidspunktet for Arbejdstidens Lægning. Umiddelbart derefter afholdt Hovedbestyrelsen og Landsudvalget Møde og vedtog at sende andet Varsel om Arbejdsstandsning.

Nu greb Forligsmanden ind. Han indkaldte Parterne til Forhandling den 28. April, altsaa 2 Dage før Strejkens eventuelle Ikrafttræden. Denne ny Forhandling varede næsten et Døgn

og resulterede i et Forslag, der gav en Lønforhøjelse af ca. 6 Kr. pr. Uge — i enkelte Byer endog lidt mere.

Forhandlingsudvalget besluttede at anbefale Forslaget, og for at give Tid nok til Urafstemningen udsattes Strejken til Mandag d. 5. Maj 1924. Men Forslaget blev imod manges Forventning forkastet med 2857 Stemmer mod 1630, og herefter var

Bryggerikonflikten en Kendsgerning

fra Mandag den 5. Maj Kl. 6 Morgen. Hovedbestyrelsen samledes til Møde Søndag den 4. Maj og gennemdrøftede Situationen. En Resolution, som vedtoges paa dette Møde, hvor man stod overfor den første Kamp i Forbundets Historie, var en klar Tilslutning til Medlemmernes Standpunkt. Den lød saaledes:

»Hovedbestyrelsen, forsamlet til Møde Søndag den 4. Maj 1924, udtaler fuldt og helt at anerkende Resultatet af den stedfundne Afstemning vedrørende Forslag til ny Overenskomst som et fuldgyldigt Udtryk for Flertallets Utilfredshed overfor det fremsatte Tilbud, og i Tilslutning her til at erklære den varslede Arbejdsstandsning som en Kendsgerning. Det er første Gang i vort Forbunds Historie, at vi staaer overfor en saa alvorlig Situation, men i Kraft af den Styrke, vi organisationsmæssigt har, og et i denne Forbindelse virkelig sammentømret Kammeratskab, gaar vi til Kampen i fuld Fortrøstning om Sejr for vort retfærdige Krav.«

Konflikten varede 4 Uger, og under denne blev der fra Forligsmandens Side flere Gange gjort Forsøg paa Mægling — dog uden Held.

Der fremsattes ogsaa et Forslag om at give Hovedbestyrelsen og Forhandlingsudvalget Mandat til med bindende Virkning at forhandle videre og eventuelt afslutte Overenskomst, men dette vandt heller ikke Flertal

Skandinavisk Kongres i Stockholm September 1938

blandt Medlemmerne. Paa denne Baggrund var det ejendommeligt at se, at der fra flere Afdelinger indløb Anmodning til Hovedkontoret om Dispensation til Genoptagelse af Arbejdet.

Skønt Medlemmerne saaledes ikke vilde give det nedsatte Udvalg Bemyndigelse til med bindende Virkning at forhandle videre, fortsattes dog Bestræbelserne for at faa et Forlig i Stand, og den 27. Maj fandt der paa Rigsdagen paa Initiativ af Folketingets Finansudvalgs Formand, Niels Andreasen, en Forhandling Sted mellem Bryggerforeningen og Forbundets Forhandlingsudvalg. Resultatet blev et Forslag, der omtrent svarede til Forligsmandsforslaget med de 6 Kr.s Forhøjelse, dog med visse mindre væsentlige Forbedringer. F. Eks. skulde Beløbet 6 Kr. forhøjes med 1 Kr. mod en Reduktion i Drikkeøllet paa $\frac{1}{2}$ Flaske pr. Dag, og der skulde yderligere tillægges Lønningerne 1 Kr. pr. Uge efter 1. Maj 1925. Til Gengæld skulde Overenskomsten løbe til 1. Maj 1926.

Ekstra Kongres til Konfliktens Afslutning

Spørgsmaalet var nu, om dette nye Forslag skulde sendes ud til ny Urafstemning. Da man maatte regne med den Mulighed, at det vilde blive forkastet, og at Konflikten altsaa vilde løbe videre, besluttedes det at lade en ekstra Kongres indkalde og tage Stilling til Forslaget. Denne Kongres fandt Sted den 30. Maj 1923 i København.

Paa Ekstra-Kongressen fandt der en meget lang og indgaaende Diskussion Sted om hele den foreliggende Situation. Nogle Talere frygtede, at en Del mindre Virksomheder vilde bukke under, hvis Strejken varede et Stykke Tid endnu. Det vilde blot være i Storkapitalens Interesse. Andre bemærkede, at de endnu arbejdende Medlemmer af Forbundet begyndte at knurre over det høje Ekstrakontingent. Alle var enige om, at det var paa Tide at faa bragt Strejken til Afslutning. Det af Folketingsmand

Andreasen fremsatte Forslag vedtoges med alle Stemmer mod 3. Konflikten hævdes derefter fra Lørdag den 31. Maj Kl. 6. Morgen.

Det kunde naturligvis diskuteres, om det var rimeligt og betimeligt at afslutte en Konflikt paa denne Maade — uden Urafstemning om Forslaget, men paa den anden Side maatte man gaa ud fra, at naar baade Hovedbestyrelsen, Forhandlingsudvalget og en ekstra Kongres gaar ind for et Forslag, kunde det ikke være helt i Modstrid med Medlemmernes Interesser, saa meget mere, som disse Instanser bedre kunde faa Oplysning om alle Enkeltheder og bedømme Situationen paa Grundlag af disse. Derfor var det sikkert det eneste rigtige, naar Strejken afsluttedes paa daværende Tidspunkt, selv om det kan have været i Modstrid med en Del Medlemmers Ønsker.

Forslag om endnu en ekstra Kongres i 1924

Den københavnske Afdelings Bestyrelse var i hvert Fald ikke tilfreds med den af den ekstra Kongres trufne Afgørelse og lod gennem sin Formand indgive et Forslag til Hovedbestyrelsen om Indkaldelse om en ekstraordinær Kongres med Dagsorden: Bryggerikonfliktens Afslutning.

Paa Forbundets Hovedbestyrelsesmøde den 12. Juli 1924 blev dette Forslag underkastet en meget indgaaende Diskussion. Det hævdedes fra alle Sider, at en ekstra Kongres i Slutningen af 1924 i Stedet for Maj 1925 kun vilde være Spild af Tid og Penge, da der ikke forelaa andre Forslag til Behandling, og da en saadan ekstra Kongres jo alligevel ikke kunde omstøde den af Kongressen den 30. Maj trufne Beslutning. Det maatte derfor synes mere naturligt at holde Kongressen i det Aar, hvor Overenskomsterne udløb. Dette vilde for langt de fleste Overenskomsters Vedkommende sige 1926, og Hovedbestyrelsen besluttede derfor at indkalde næste ordinære Kongres til Februar

Nina Bang skænker Fødselsdags-Chokolade for Ministeriet i Snapstinget. Laust Rasmussen fraværende

1926, saa der kunde blive god Tid til Behandling af Overenskomstforslag inden den 1. Maj.

I den københavnske Afdeling tog man denne Beslutning til Efterretning.

Støtte til udenlandske Forbund i 1924

Gennem den Internationale Levnedsmiddelarbejder-Union rejstes i Foraaret 1924 Anmodning om Ydelse af et Laan til Genrejsning af den tyske Fagbevægelse. Hovedledelsen vedtog at yde 5000 Kr. og ved Urafstemning sank-

tioneredes et yderligere Laan paa 6000 Kr. — De tyske Broderorganisationer tilbagebetalte de første 5000 Kr. under Bryggerikonflikten i Maj 1924 og Resten senere i Afdrag.

Ogsaa fra Norge, hvor der herskede Lockout i Begyndelsen af 1924, kom der Anmodning om et Laan. — Sammen med de danske Forbund for Slagteriarbejdere og Chokoladearbejdere ydedes et Laan til den norske Næringsmiddelarbejderorganisation paa 30.000 Kr. i Begyndelsen af April 1924. — Da det danske Bryggeriarbejderforbund selv kom i Konflikt i Maj 1924, skyndte de norske Kolleger sig at tilbagebetale deres Laan.

Skandinavisk Samarbejde

Den gennem en Aarrække bestaaende Gensidighedsaftale mellem det danske og det svenske Bryggeriarbejderforbund blev yderligere uddybet ved en Konference i Sommeren 1924 i Malmø, hvor der fastsattes nøjagtige Bestemmelser for Ydelse af Støtte under Konflikter. Overenskomsten traadte i Kraft den 1. Juni 1924 og fik allerede i Oktober samme Aar praktisk Betydning, da 1200 svenske Bryggeriarbejdere kom ud i en 5-Ugers Kamp, hvorunder de fik den aftalte Støtte fra deres danske Kolleger.

Imidlertid dannedes i September 1924 en skandinavisk Sammenslutning af Nærings- og Nydelsesmiddelarbejdere paa et Møde i København. Den nye Union kom til at omfatte ca. 50.000 Arbejdere i de tre Lande, og dens Formaal fastsattes til at være at yde Støtte under Lønkonflikter, Strejker eller Lockouter. Administrationskontingentet fastsattes til 10 Øre pr. heltbetalende og 5 Øre pr. halvtbetalende Medlem aarlig. — Forbundsledelsen tiltraadte under Forbehold af Kongressens Godkendelse den nye skandinaviske Union. (Se Afsnittet om »Den skandinaviske Union«).

Uoverensstemmelser med den Internationale Union

Ved Dannelsen af den internationale Levnedsmiddelarbejder-Union blev stillet som Betingelse, at de tilsluttede Forbund skulde være Medlemmer af deres respektive Landsorganisationer. Dette var ikke Tilfældet med hverken det danske Bryggeriarbejder- eller Slagteriarbejderforbund. Dog blev der givet de stiftende Forbund Tilladelse til at forblive staaende som Medlemmer i Unionen uanset denne Klausul. Dette skete i 1920, men allerede paa den næste Kongres, der afholdtes i Bryssel 1923, blev Spørgsmaalet paa ny fremdraget, og der vedtoges en Resolution, som sagde, at de Forbund, der ikke inden den 1. Januar 1925 var Med-

lemmer af deres Landsforbund, maatte drage de deraf flydende Konsekvenser. — Af den Grund sendte Bryggeriarbejderforbundet i Sommeren 1924 sin Udmeldelse til IUL, at regne fra 1. Januar 1925. I Unionens Ledelse beklagede man meget dette Skridt og sendte Sekretæren Jean Schifferstein til København for at forhandle med de danske Levnedsmiddelarbejderforbund om Sagen. Forhandlingerne endte med, at Forbundsledelsen lovede at forblive i Unionen, indtil dennes Kongres i 1925 havde taget definitiv Stilling til Spørgsmaalet. Senere holdtes en ny Konference mellem de danske Levnedsmiddelforbund, hvor man efter en længere Forhandling enedes om en lignende Stillingtagen til Spørgsmaalet, saaledes at de to danske Forbund kunde blive staaende i IUL indtil Kongressen 1925. (Se Afsnittet om »Den internationale Union«).

Et lille Splittelsesforsøg

Sammenholdet inden for Forbundet havde hidtil bestandig været godt, omend Samarbejdet med de københavnske Medlemmer lejlighedsvis knirkede lidt (bl. a. ved Jubilæumskongressen i 1923 i København, hvor de københavnske Afdelinger ikke vilde indbyde til en Jubilæumsfest). I Februar 1924 forefaldt imidlertid et lille Splittelsesforsøg fra jysk Side — dog kun af godartet Natur. Uden Forbundsledelsens Viden havde Viborg Afdeling indkaldt til et »jysk Kredsmøde« i Aarhus den 2. Marts 1924. Fra bestemt Side ønskede man dannet en speciel »jysk Kreds« under Forbundet i den Tro, at man derved bedre kunde faa varetaget sine lokale Interesser. Da Forbundsledelsen fik Nys om Mødet, sendt den Fr. Poulsen over som Deltager til Mødet. — Laurzen, Viborg, erklærede paa Mødet, at Aarsagen til dettes Indkaldelse bl. a. var, at det Tilbud, som Arbejdsgiverne havde givet om Dyrtidstillæg i 1923, var blevet vedtaget i Provinsen, men forkastet i København — med det Resultat, at ingen af Parterne fik noget. Desuden

fremførte Laursen flere andre Ting, der skulde begrunde Oprettelsen af en særlig jysk Kreds. Han blev selvstødt kraftigt imødegaaet af Fr. Poulsen, som gjorde opmærksom paa, at et Møde som det afholdte ikke havde nogen Ret til at gribe ind i Forbundets Forhold. Hvis man var utilfreds, burde man klage til Forbundet. Iøvrigt havde man jo altid Ret til at faa indkaldt til en ekstra Kongres. — Repræsentanterne fra Kolding, Horsens og Aalborg var alle Modstandere af Dannelsen af en speciel jysk Kreds, men ønskede dog gerne et Samarbejde forud for Overenskomstforhandlinger. — Man diskuterede frem og tilbage paa Mødet om dette og andre Spørgsmaal, men traf ingen Beslutning i nogen Retning.

Saaledes endte dette spagfærdige Splittelsesforsøg uden alvorlige Følger. — Forbundets Forretningsudvalg udtalte dog senere en Misbilligelse af Mødet og de dermed forbundne Bestræbelser.

Politisk Sporskifte i 1924 og dets Virkninger

Som bekendt maatte Venstre-Regeringen bide i Græsset ved Valget i April 1924. Partiet mistede ca. 40.000 Stemmer og 7 Mandater, medens Socialdemokratiet vandt 80.000 Stemmer og ligeledes 7 Mandater. De Radikale gik frem fra 18 til 20 Mandater. Rollerne var nu ombyttet i dansk Politik. Ved Valget i 1920 havde Venstre faaet 51 Mandater og Socialdemokratiet kun 48. Nu var Stillingen den, at Venstre kun havde 44, men Socialdemokratiet 55. Sammen med de Radikale, der havde 20 Mandater, kunde Socialdemokratiet beherske Situationen. Det mærkedes ogsaa snart i Administrationen af de sociale Love, bl. a. Arbejdsløshedsloven, at Borgbjerg var Socialminister og ikke Kragh. Loven tillod mange Afgørelser efter Ministerens Skøn, og saa længe Venstremanden Kragh sad ved Roret, faldt Afgørelserne ikke ud til Arbejdernes Fordel. Arbejdsløshedsloven blev revideret adskillige

Gange i de første Aar af dens Eksistens, saaledes bl. a. den 4. Marts 1924, altsaa endnu under Neergaards Regering. Derfor blev Lovven paany forringet, idet baade Statstilskudet og Kommunitilskudet blev nedsat; derimod lykkedes det ikke de reaktionære Kræfter at faa nedsat Understøttelsessatserne. De dengang eksisterende ogsaa da saa forhadte Arbejdsløhedskort — populært kaldet »Hundetegnene« — skulde efter Lovens Revision ikke benyttes i samme Udstrækning som tidligere, men kun af de Arbejdsløse, der fik fortsat Hjælp. I sin Beretning om Arbejdsløhedskassen skriver Formanden nogle Bemærkninger, der lige saa godt kunde være skrevet ved Arbejdskortenes Afskaffelse i 1946, nemlig:

»Da det fra første Færd har været en afgjort Fiasko med disse Kort, og det altid har været vanskeligt at faa Øje paa Værdien af Brugen deraf, idet de kun er til Gene for Kassererne, til Besvær for Arbejdsgiverne og til Irritation for de arbejdsløse, der i Forvejen og fremdeles er under absolut betryggende Kontrol af Arbejdsløhedskasserne. . . .«

Medens Arbejdsløhedsinspektoratet i en Del Aar mente, at Kassens Kontingent var for højt — thi jo større Kontingent, desto større Stats- og Kommunitilskud —, blev det efterhaanden lige omvendt. Skønt Formuen efterhaanden fra 1923 til 1925 voksede fra ca. $\frac{1}{4}$ Million til ca. $\frac{1}{2}$ Million Kr., henstillede Arbejdsdirektøren alligevel i 1924 at forhøje Kontingentet for at konsolidere Kassen. Det lykkedes dog at undgaa en Kontingentforhøjelse paa den Betingelse, at Hovedbestyrelsen kunde beslutte en saadan uden Urafstemning, naar Direktoratet forordnede den.

Baade i 1924 og 1925 indgik Kassens Ledelse til Myndighederne med Anmodning om at maatte udbetale ekstraordinær Understøttelse til dem, der havde opbrugt deres vedtægtsmæssige Understøttelse, men dette blev stadig nægtet, da Lovens Bestemmelser herom ikke var

opfyldt. Først fra 1. Februar 1926 kunde Kas- sen komme sine Medlemmer til Hjælp paa denne Maade, idet Arbejdsløsheden efterhaanden var steget til et Punkt, der muliggjorde Udbetalingen. Det højeste Antal Arbejdsløse, der noteredes i 1924, var 509 i Februar Maaner, — det laveste var 12 i Juni Maaned. Medlemstallet var ca. 6000.

Ændringer i Forbundsledelsen i 1924

Da Forbundets Sekretær *Emil Hansen* den 1. Oktober 1924 overtog Restauratørstillingen paa »Folkets Hus«, Jagtvej, indkaldtes i hans Sted 1. Suppleant fra København, Carl Christensen, og da Københavns-Afdelingens Formand, Niels Hoppe, samme Aar overtog en Formandsstilling paa Carlsberg, udtraadte han af Hovedbestyrelsen for Forbundet, og i hans Sted indkaldtes den nye Afdelingsformand, J. P. Olsen. Forretningsudvalget bestod derefter af: Forretningsfører Fr. Poulsen, Hovedkasserer Carl Hansen, Viceforretningsfører Ole Hansen samt af Helga Larsen, Carl Christensen og J. P. Olsen.

1925

Brænderioverenskomsterne fornyes

I Foraaret 1925 paabegyndtes Overenskomstforhandlinger for Medlemmer paa Spritfabrikkerne. Tidspunktet var ikke gunstigt, idet en Mængde Fag netop da laa i Kamp med Arbejdsgiverforeningen, som kategorisk nægtede enhver Lønforhøjelse, ja, endog i visse Tilfælde krævede Lønreduktion, skønt f. Eks. Arbejdsmændenes Lønninger i Forhold til Priserne maatte kaldes skandaløst lave. — Heller ikke Spritfabrikernes Ledere vilde indlade sig paa noget som helst Løntillæg. Det første Møde var derfor helt resultatløst, men 8 Dage senere var Arbejdsgiverne blevet lidt mere forhand-

lingsvenlige. Da der netop rasede en Stor-Konflikt, som først afsluttedes den 5. Juni, enedes man om indtil videre at stille hele Spørgsmaalet i Bero. Stor-Konflikten gav dog ingen væsentlige Fordele til de paagældende Arbejdere. Det blev blot principielt fastslaaet, at de skulde have Dækning for Prisstigningen. — Forhandlingerne for Medlemmerne paa Spritfabrikkerne blev da genoptaget i Juni Maaned, og det lykkedes til sidst at opnaa et reelt Løntillæg paa 10 % foruden Februarreguleringen, men Overenskomsterne skulde da løbe til 1928, og en Række lokalt fremsatte Ønsker, f. Eks. om Smudstillæg, maatte opgives. — Medlemmerne godkendte med stort Flertal dette Forslag, som ogsaa godkendtes af Arbejdsgiverne, omend det i sidste Øjeblik nær var strandet paa Modstand i selve Arbejdsgiverforeningen.

Ekstrakontingenter

Efter Afslutningen af Konflikten i 1924 var Strejkefondet naturligvis tappet ret grundigt, og adskillige Medlemmer betonedede Nødvendigheden af et Ekstrakontingent til Fondets Konsolidering. Da Medlemmernes private Budgetter jo ogsaa var temmelig anspændt efter den 4-Ugers Konflikt, mente man, at det var bedst at udskyde Ekstrakontingentet til 1925. Paa Forbundets Hovedbestyrelse i April 1925 behandlede Sagen atter, men da der som foran nævnt netop var Storkonflikt mellem en Række Fag og Dansk Arbejdsgiverforening, til hvilken Forbundet var moralsk forpligtet at yde Støtte, besluttedes det at udskyde Konsolideringen af Strejkefondet til 1926-Kongressens Afgørelse. Dog tilføjedes en Bemærkning om, at det paalagdes Lokalafdelingerne at bringe deres lokale Formue i Overensstemmelse med Lovenes § 11 senest 1. Februar 1926.

Der blev derefter udskrevet Ekstrakontingent til de konfliktberørte Fag med 2 Kr. pr. Uge for heltbetalende og 1½ Kr. for halvtbetalende Medlemmer. Kontingentet blev ydet i 5 Uger og indbragte ca. 50.000 Kr., hvoraf de

40.000 Kr. indbetaltes til De samv. Fagforbund efter Forhandling herom, medens Resten hensattes paa et særligt Fond.

Desuden havde der i 1924 været udskrevet et 5 Ugers Ekstrakontingent til Støtte af de svenske Kolleger under Konflikten i Stockholm.

Feriespørgsmaalet

Efter Strejken i 1924 blev der indsat en Bestemmelse om, at de Arbejdere, der ønskede det, kunde faa et kontant Beløb i Stedet for Ferie, dog kun i Aarene 1924 og 1925. Dette Beløb skulde svare til Normaldaglønnen. Det er klart, at mange fandt, at de havde haft Ferie nok i de 4 Ugers Strejketid, medens de i høj Grad savnede Kontanter. Alligevel henstillede Forbundsledelsen meget indtrængende til Medlemmerne at tage deres Ferie i Stedet for den kontante Ydelse, især i 1925, da Virkningerne af Strejken forlængst maatte være overstaet.

1925 forløb saaledes roligt for Forbundet. Det samme skulde ikke blive Tilfældet med de følgende Aar.

1926

»Udrensning«.

Overenskomstforhandlinger, Kongres og Ekstrakongres

Allerede i Slutningen af 1925 diskuterede Forretningsudvalget de nye Overenskomster for Bryggeriarbejderne, idet man med nogen Ængstelse imødesaa Offentliggørelsen af Februar-Pristallet. Det var klart, at Pristallet vilde falde, thi Priserne havde været nedadgaende i flere Maaneder, og det var lige saa klart, at Arbejdsgiverne vilde kræve en Reduktion i Henhold til Pristallet. Bestræbelserne fra Forbundets Side gik derfor ud paa at faa Reduktionen gjort saa lempelig som mulig, og i øvrigt at faa Overenskomsterne forlængt. Det lykkedes at faa Bryggeriforeningen til at

indgaa paa en Ordning, saaledes at der ikke skulde fradrages udover 5 pCt. straks, selv om Pristallet viste et større Fald; blev Fradraget større, skulde Resten først fradrages efter den 14. Uge efter Pristallets Offentliggørelse. — Overenskomsterne skulde forlænges til 1. Maj 1928. Medlemmerne godkendte ved en Uafstemning med 2773 Stemmer mod 1054 dette Forslag, og dermed var dette vigtige Spørgsmaal bragt til Afslutning.

Den 13. ordinære Kongres Februar 1926

Søndag den 21. Februar 1926 Kl. 2 Eftm. aabnedes Forbundets 13. ordinære Kongres paa »Folkets Hus«, Jagtvej, København. Der var mødt 101 Delegerede, 11 Hovedbestyrelsesmedlemmer og 4 Gæster, nemlig Rich. Hansen fra Norge, Skalander og Anna Johannesson-Wisborg fra Sverige samt Schifferstein fra den internationale Union.

Forretningsføreren, *Fr. Poulsen*, erklærede i sin Aabningstale, at Kongresperioden havde været en ond og mørk Tid med Forringelse af Arbejdernes Levevilkaar. Arbejdsgiverforeningens Nedsæringsparole havde fremkaldt den store Bryggerikonflikt, som Medlemmerne dog paa en værdig Maade var gaaet ud af.

I sin Beretning senere paa Kongressen gennemgik Poulsen de mange Anliggender, der havde beskæftiget Forbundet i de forløbne 3 Aar, og som er omtalt paa de foregaaende Sider. Der fulgte en meget lang og indgaaende Diskussion efter Beretningen. Den gav paa mange Punkter Udtryk for Utilfredshed og manglende Kontakt mellem Ledelsen og Medlemmerne, men sluttede dog efter en udførlig Besvarelse fra Forretningsføreren Side af de mange Indlæg med enstemmig Godkendelse af Beretningen. Samtidig vedtoges, at den trykte Beretning fremtidig skulde udsendes senest 14 Dage før hver Kongres. — I øvrigt vedtog Kongressen en Konsolidering af Strejkefonden gennem Forhøjelse af Kontingentet til 1

Kr. pr. Maaned. Samtidig nedsattes dog Kontingentet til Administrationskassen til 50 Øre pr. Maaned.

Lønnedgang paa ialt 16 % i 1926

Kongressen i Februar 1926 udtalte ligesom Medlemmerne senere ved Urafstemningen sin Tilfredshed med den nye Overenskomst, som efter lempelige Regler skulde regulere den forventede Nedgang i Lønningerne i Henhold til Pristalsbestemmelsen.

Men trods denne Reguleringsbestemmelse faldt Lønnen med rivende Fart. Allerede i Februar 1926 maatte Medlemmerne af med 5 %, i Maj samme Aar med 6% og endelig i August med yderligere 5 % — ialt 16 % paa eet Aar. Ganske vist var Medlemmerne indstillet paa et betydeligt Fald i Lønningerne, og de havde maaske ikke reageret over Nedsækeringerne, hvis ikke der i Efteraaret 1926 var foregaaet et Omslag i hele Prisniveauet, idet de vigtigste Livsfornødenheder begyndte at stige stærkt i Pris. Der var dog intet andet at gøre end at afvente Februar-Pristallet næste Aar, og hvis dette ikke viste et passende Udsving at indlede nye Forhandlinger.

Men i Mellemtiden kom Forbundet ud for en af de værste indre Storme, det endnu havde oplevet under dets snart 30-aarige Bestaaen.

»Udrensningen« og Ekstra-Kongressen

Mellem Forbundets Forretningsfører Fr. Poulsen og en Del københavnske Medlemmer havde der flere Gange i de sidste Aar været Divergenser, der var kommet til Udtryk paa forskellig Maade, men det syntes dog, som om Kongressen i Februar 1926, hvor Fr. Poulsen blev genvalgt med Akklamation, havde tildækket Revnen. Det var dog kun en Art Stilhed før Stormen, og denne brød løs i Juli 1926, da Forbundets Hovedkasserer Carl Hansen paa en Generalforsamling i den københavnske

Bryggeriarbejder-Afdeling redegjorde for Forbundets Penge-Anbringelser.

Det fremgik af Carl Hansens Redegørelse, at Forbundets Ledelse med Revisionens Sanktion havde laant den tidligere Sekretær Emil Hansen, der som nævnt havde overtaget Restauranten i »Folkets Hus«, Jagtvejen, ialt 24.000 Kr. Som 1. Kautionsister for Laanet stod Fr. Poulsen samt en Hotelejer Møller i Aalborg, men den samlede Hovedbestyrelse havde godkendt Laanet og var saaledes Medkautionsister. — Carl Hansen forsvarede Laanet paa forskellig Maade. Dels havde Forbundet faaet 1% mere i Rente, end der kunde naas i nogen Bank, dels var hele Bankverdenes utryk i nævnte Periode, hvor selv Arbejdernes Landsbank havde været udsat for svære Rystelser, bl. a. paa Grund af Vanskeligheder i Arbejdernes Brændselsforretning. Man mente derfor, at det var en sikker Pengeanbringelse at laane dem ud til Emil Hansen paa nævnte Vilkaar.

Der blev straks rettet en stærk Kritik mod Forbundsledelsen for dette Forhold, der baade var formelt og reelt angribeligt — *formelt* fordi Kongressen i Februar ikke havde faaet noget at vide om Forholdet, hverken af Hovedbestyrelsen eller Revisionen — *reelt* fordi Laanet ikke var posteret som saadant paa Regnskabet, og fordi man ikke kunde være sikker paa, at Hovedkautionsisterne virkelig kunde dække Beløbet, hvis det blev nødvendigt. Selv om der ikke just var Tale om Korruption, smagte det dog lidt af Hemmeligholdelse af Vennetjenester paa Forbundets Bestøtning.

Debatten endte med, at man besluttede at faa andre af Forbundets Afdelinger med til at indkalde til en ekstra Kongres, hvor man kunde tage Stilling til Spørgsmaalet om Hovedledelsens Ansvar og om dens Forbliven eller Fratræden.

Det var ikke vanskeligt at faa Tilslutning til Kravet om Ekstrakongres paa dette Spørgs-

Dansk Bryggeriarbejder-Forbunds Hovedbestyrelse 1928

Siddende fra venstre: Oluf Olsen, Carl Christiansen, Marius Madsen, Niels Poulsen og Carl Buttz. Staaende fra venstre: P. Chr. Sorensen, J. K. Zoega, Thea Jeppesen, P. Simonsen, Sofie Frandsen, Anton Hansen og Olaf Jensen

maal, og denne indkaldtes derefter til 2.—3. Oktober 1926 i Vejle.

Kongressens Dagsorden lød blot paa »Mistillidsvotum« til den nuværende Hovedbestyrelse«, eventuelt Valg af ny Hovedledelse.

Forretningsfører *Fr. Poulsen* bød Velkommen og redegjorde for Aarsagen til Kongressens Indkaldelse. Til Dirigenter valgtes L. Heiberg, København, og J. Zoega, Odense. — Til Sekretærer valgtes Oluf V. Olsen, København, og Niels Poulsen, Odense.

Der var mødt 117 Delegerede foruden Hovedbestyrelsen. *Fr. Poulsen* opfordrede Oppositionen til at motivere Dagsordenen, og *Oluf Olsen*, København, redegjorde derefter for Penge-Affæren og stillede forskellige Spørgsmaal til Forretningsføreren om Forbundets Pengeanbringelser og om de Kautionister, der havde skrevet under paa Laanet. Han sluttede med at stille en Resolution, der lød saaledes:

»Idet Kongressen udtaler sin Misbilligelse af, at Hovedbestyrelsen paa Kongressen i Februar har undladt at give Meddelelse om de af den i Juli 1924 foretagne Udlaan af Hovedforbundets Midler til Borgerrepræsentanterne *Emil Hansen* og *Helga Larsen*, samt at den nuværende Hovedbestyrelse har godkendt Hemmeligholdelsen deraf samt endvidere, at Revisorerne har godkendt Regnskaberne uden at kræve det udlaaente Beløb opført paa Regnskab som udestaaende Fordringer, gaar Kongressen over til næste Punkt paa Dagsordenen.«

Oluf Jensen, Randers, mente, at Forretningsføreren havde optraadt uvederhæftigt. — (Dette protesterede *Fr. Poulsen* imod).

Marius Madsen, Odense, kritiserede dels Pengeanbringelsen, dels, at der i den i Januar fornylede Overenskomst var foretaget nogle Rettelser, uden at Provinsafdelingerne havde faaet Besked derom.

Chr. Sørensen, Kolding, og *Budtz*, København, sluttede sig til Kritiken.

Hovedkasserer *Carl Hansen* var ked af, at Kongressen havde beskæftiget sig saa lidt med

Regnskabet og redegjorde i øvrigt indgaaende for Forbundets Pengesager.

Helga Larsen motiverede, hvorledes hun uden nogen Skyld var kommen ind i denne Sag. Det var sket ved, at *Emil Hansen* havde afstaaet sin Cigarforretning til hende, og hun havde da anmodet om, at de 3000 Kr., der stod som Laan i denne, maatte blive staaende, skønt det i Laanebetingelserne i Juli 1924 var bestemt, at *Emil Hansen* skulde afdrage 3000 Kr. ekstraordinært, naar han afstod sin Forretning. Hovedbestyrelsen havde bevilget *Helga Larsens* Anmodning uden videre.

Endnu en lang Række Talere havde Ordet. Især rettede *Carl Christiansen*, København, et skarpt Angreb paa baade Hovedbestyrelsen og Revisorerne. — *Marius Madsen* henstillede, at der foretoges en Ændring i den foreslaaede Resolution, saa den ikke medtog hele Hovedbestyrelsen som ansvarlig, men kun »at Fler-tallet af den nuværende Hovedbestyrelse har undladt at give Afdelingerne Meddelelse om de paa Hovedbestyrelsesmødet i Maj fremkomne Oplysninger.« — Med denne Ændring vedtoges Resolutionen med 67 Stemmer mod 31 (4 blanke).

Efter Resolutionens Vedtagelse erklærede *Fr. Poulsen*, at Hovedbestyrelsen nu vilde afgaa. Han takkede for den Tid, han havde haft Lov til at lede Forbundet. — *Carl Hansen* gav med Vemod sin Tilsutning hertil. Han ønskede den kommende Ledelse alt godt.

Derefter valgtes ny Ledelse for Forbundet. Til Forretningsfører valgtes *Marius Madsen*, Odense, til Hovedkasserer *Niels Poulsen*, Odense. — Til Hovedbestyrelsen: *Kaj Petersen*, *Carl Christiansen*, *Oluf Olsen*, *Sofie Fransen*, alle København, *Anton Hansen*, *Helsingør*, *Jørgen Zoega*, Odense, *Thea Jeppesen*, Odense, *Oluf Jensen*, *Randers*, *P. Simonsen*, Aarhus, og *P. Chr. Sørensen*, Kolding.

Kongressen sluttede med at paalægge den nye Ledelse at arbejde for Anskaffelse af Pristalsreguleringen.

For at gøre Overgangstiden saa lempelig

som mulig vedtog Kongressen, at Fr. Poulsen og Carl Hansen skulde blive paa Kontoret i tre Maaneder (med fuld Løn) for at sætte de nye Folk ind i Arbejdet. — For Carl Hansens Vedkommende blev de tre Maaneder imidlertid tre Aar, idet han fortsatte paa Forbunds-kontoret lige til 1929. Der var overhovedet mange, der mente, at Carl Hansen godt kunde have fortsat som Hovedkasserer trods det skete, men han foretrak at dele Skæbne med den øvrige Ledelse og bad Kongressen vælge en ny Mand. — Den store Sympati for Carl Hansen gav sig Udtryk paa forskellig Vis, og der var almindelig Tilfredshed med, at han endnu i nogle Aar ydede Forbundet sin Bistand paa Basis af sin rige Erfaring.

Nedlægning af Gærfabrikker i 1926

Koncentrationen af Spritfabrikationen fortsattes i 1926 med Nedlæggelse af Gærfabrikken i Roskilde, hvorved ca. 40 Arbejdere blev ledige. Skønt Spritfabrikkernes Ledelse hævdede, at dette ikke stod i Forbindelse med Industriens Koncentration, der betragtedes som afsluttet i 1923, gik man dog ind paa at yde Arbejderne samme Erstatning som dengang, nemlig 500 Kr. + 100 Kr. for hvert beskæftiget Aar paa Fabrikken.

Senere nedlagdes ogsaa Gærfabrikkerne i Hobro og i Randers, hvor der ogsaa opnaaedes Erstatning til de afskedigede Arbejdere. Direktør H. Chr. Olesen viste megen Forstaaelse af de afskedigede Arbejderses Stilling og stillede sig derfor forstaaende med Hensyn til Kravet om Erstatning.

Brønderiarbejderne i København

var i mange Aar tilsluttet Dansk Arbejdsmands-Forbund, medens deres Kolleger i Provinsen stod som Medlemmer af Bryggeriarbejderforbundet. — Flere Gange forsøgte Forbundsledelsen at faa dem til at blive overflyttet, men uden Held. I 1926 blev gjort et nyt

Forsøg herpaa, idet der afholdtes et Møde i Odense den 13. Juni, hvortil samtlige Brønderiarbejder-Afdelinger havde sendt to Repræsentanter. Ligeledes var Forretningsfører Fr. Poulsen til Stede. Der var paa Mødet Enighed om, at alle Brønderiarbejdere burde være samlet i eet Forbund, og dette kunde selvsagt kun være Bryggeri- og Brønderiarbejder-Forbundet, men alligevel fandt der ikke i 1926 nogen Overflytning Sted. Dette skyldtes dels den ved Ekstrakongressen fremkaldte Uro om Forbundet, dels den Omstændighed, at D. A. F. just dengang var udtraadt af De samv. Fagforbund. Brønderiarbejdernes Ledelse i København havde derfor ikke ment det heldigt at stille Forslag om Overflytningen paa daværende Tidspunkt.

1927

Lønregulering og bedre Overenskomster

Til manges Overraskelse viste Februar-Pristallet i 1927 en lille Nedgang, der medførte en ny Reduktion af Lønningerne, dog kun paa 1 0/0. Hovedbestyrelsen var enig om, at det nu var paa Tide at komme bort fra de Vilkaarligheder, som Pristallet bevirkede, og at der burde søges Forhandlinger med Bryggerierne om dette og om Lønforhøjelser senest ved Overenskomsternes Udløb i Maj 1928. — Forhandlinger paabegyndtes den 9. Maj 1927, men trak efterhaanden i Langdrag, saaledes at der først i Begyndelsen af August kunde udsendes et Forslag til Medlemmerne.

Dette Forslag var egentlig ikke saa ringe, idet der skulde ydes en Lønforhøjelse paa $2\frac{1}{2}$ à $2\frac{3}{4}$ 0/0 straks. Dette fik især Betydning, da det viste sig, at Augustpristallet samme Aar ellers vilde have forårsaget en ny Lønreduktion, nemlig 2 0/0. — Yderligere indeholdt Overenskomsten den Passus, at Lønnen ikke i Overenskomstperioden skulde kunne reguleres

nedad i Henhold til Pristallets Bevægelser, men kun opad — dog kun, hvis Pristallet steg over 181. Som Ækvivalent for disse Indrømmelser maatte man gaa med til en Forlængelse af Overenskomsterne til 1. Maj 1930. Medlemmerne godkendte det opnaaede Resultat med stort Flertal, idet 4016 stemte for Forslaget, medens kun 165 var imod dette.

For Brænderiarbejdernes Vedkommende blev der umiddelbart efter Bryggeriarbejdernes Overenskomstfornyelse ogsaa afsluttet en ny Overenskomst til 1. Maj 1930. Her blev Vilkaarene endog bedre, idet der opnaedes Lønforhøjelser paa knapt 6 % i Dagdrift til ca. 12½ % i Døgndrift. Naar Tillægget blev saa meget højere, skyldtes det, at Brænderiarbejderne i Modsætning til deres Kolleger paa Bryggerierne var blevet reguleret nedad med 3 % i August 1927, samt at de ikke havde haft saa høj en Grundløn som Bryggeriarbejderne. Noteres kunde det ogsaa, at Brænderiarbejderne ved denne Lejlighed kom af med Pligtarbejdet paa Søn- og Helligdage. Efter den nye Ordning fik de alt Søn- og Helligdagsarbejde betalt med 100 %. — Den nye Ledelse havde saaledes en særdeles god Start paa dette vigtige Omraade, og den fik — som det fremgik af Afstemningstallene — ogsaa Medlemmernes fulde Tilslutning.

Fr. Poulsens Død

Knapt et Aar efter sin Fratræden som Forretningsfører afgik Fr. Poulsen ved Døden, kun 46 Aar gammel. Det var en ondartet Gulsot, hvortil der senere stødte Mavekræft, som svækkede Poulsens ellers saa kraftige Konstitution saa meget, at Døden blev den stærkeste. Han døde den 20. Juni 1927.

Fr. Poulsen begyndte sin Løbebane som faglig Tillidsmand i den københavnske Afdeling, hvor han i en Aarrække var Medlem af Bestyrelsen. I Forbundet blev han Revisor i 1907 og Medlem af Hovedbestyrelsen i 1911. Samme Aar blev han Formand for Arbejdsløshedskas-

sen og i 1915 Forretningsfører for Forbundet, i hvilken Stilling han forblev indtil 3. Oktober 1926.

Frederik Poulsen udførte et stort og betydningsfuldt Arbejde for Forbundet, særlig i Krigs- og Efterkrigsaaarene, som kom Organisation og dermed alle dens Medlemmer til gode. Hans bratte Bortgang vakte almindelig Vemod iblandt Kammeraterne og Kollegerne.

Forbundets nye Ledere

De to Odense-Kolleger, der ved Ekstrakongressen i 1926 blev sat paa Forbundets øverste Lederposter, fik hurtigt Lejlighed til at gøre sig gældende og vise deres Evner. Begge var de unge — Marius Madsen kun 29 Aar og Niels Poulsen kun 43 — og fyldt med Energi og Lyst til at gaa i Gang med de Opgaver, der saa pludselig blev tildelt dem. Men allerede ved de første Overenskomstforhandlinger lykkedes det den nye Formand at gennemføre et Forslag, der som omtalt fandt næsten enstemmig Tilslutning blandt Medlemmerne, og som ogsaa — det kan man bagefter fastslaa — var et virkelig godt Forslag til Gavn for Medlemmerne. — At være en god Forhandler ved Underhandlingerne med Arbejdsgiverne kræver i hvert Fald Karakter og Fasthed, og disse to vigtige Egenskaber dokumenterede Formanden straks ved sin Tiltræden, og i øvrigt ogsaa ved de talrige Lejligheder senere, hvor der var Brug for dem. Det var derfor ikke uden Grund, naar en kvindelig Delegeret paa en af de senere Kongresser under Forsamlingens Bifald fastslog, at Forbundet i Marius Madsen havde faaet den rette Mand paa den rette Plads.

Niels Poulsens eminente Evner som Regnskabsfører og Ordensmenneske kom ham i Særdeleshed til gode i den nye Stilling, hvor Opgaverne efterhaanden var blevet store og meget krævende. Det var ikke længere saa meget Forbundets eget Regnskab samt Strejkefonden og Ejendommens Regnskab, der krævede en Mands Indsats, som det var Arbejdsløshedskas-

sens. Fra en ubetydelig Begyndelse var denne Kasse efterhaanden vokset op til de store Dimensioner. Fra at balancere med nogle faa Hundrede Kroner i de første Aar var Kassen kommet op paa en Balance paa $\frac{3}{4}$ Million Kr. i 1926. Administrationen og Bogholderiet samt Afregningen med de mange ofte meget smaa Kommunitilskud var tidsspildende, indviklet og besværlig og krævede en pinlig Omhu. — At Niels Poulsen formaaede at løse de nye Opgaver med Glans fremgaar bl. a. af en senere Udtalelse af Arbejdsdirektøren ved et af Kassens Delegeretmøder, hvor Forbundets Regnskabsførelse fremhævedes som et Mønster for alle andre Kasser i Landet. Og dette var ikke en Frase fra Arbejdsdirektørens Side, men en virkelig reel og førtjent Anerkendelse, thi Arbejdsdirektøren fremsatte aldrig Udtalelser af denne Art, naar der ikke var en særlig Grund dertil. — Den voksende Regnskabsadministration ses ogsaa tydeligt af, at det efterhaanden blev nødvendigt at forøge Kontorpersonalet i denne Afdeling betydeligt, medens Forbundet klarede og klarer sig med et Minimum af Kontorpersonale — især set i Sammenligning med andre Forbund af lignende Størrelse.

1927 gik over i Historien som et svært Kriseaar, hvor mellem 50.000 og 100.000 Arbejdere i Danmark maatte hutle sig igennem Tilværelsen uden Arbejde, og Resten maatte af deres i Forvejen stærkt reducerede Lønninger betale store Kontingenter for at hjælpe de Arbejdsløse, saa disse dog kunde faa Føden. Dog var Bryggeriarbejderne ikke blandt dem, der var haardest ramt, men da Købeevnen var sunket, gik ogsaa Ølforbruget ned. Samtidig foretog Bryggerierne alle mulige tekniske Forbedringer, som ogsaa bevirkede Arbejdsløshed, især blandt de kvindelige Medlemmer. Derfor naaede Forbundet end ikke at faa alle Medlemmerne i Arbejde i Sommerens Løb, og ved Nytaarstid var der endog 20 % arbejdsløse. Dette tærede stærkt paa Arbejdsløhedskassen, der tilmed som Følge af Mygdals Forringelser

*Marius Madsen
Forbundsformand fra 3.-10.-1926*

af Arbejdsløshedsloven fik 40.000 mindre i Statstilskud. Alt ialt et for Arbejderklassen tragisk Aar.

1928

Aaret 1928 var i mange Henseender et fredeligt Aar og i lønmæssig Henseende et af de bedste siden Forbundets Stiftelse. Ledelsen benyttede den Pause, der var i Overenskomst-arbejdet, til at foretage en Opgørelse over, hvorledes Medlemmerne faktisk var stillet med Hensyn til deres Økonomi, Arbejdstid, Beskæftigelse m. v. i Sammenligning med de forløbne 30 Aar siden Forbundets Grundlæggelse. Det var opmuntrende at se, at Forbundets Arbejde ikke havde været forgæves — heller ikke i lønmæssig Henseende. Thi af og til hørtes blandt Medlemmerne Udtalelser om, at ganske vist

Niels Poulsen
Hovedkasserer fra 3.-10.-1926

Lønnen steget, men det hele — og mere til — opslugtes af Prisforhøjelser paa alle Omraader, saaledes at der i Virkeligheden ikke var sket noget Fremskridt, — naturligvis bortset fra Arbejdstidens Forkortelse med 600 Timer aarlig siden 1920. — Ganske vist var der kommet en bedre Understøttelse til de arbejdsløse, men disses Antal var nu ogsaa meget højere end i 1898, da Forbundet faktisk næsten ingen arbejdsløse havde. Saadan kunde man ræsonnere, og den, der da ikke havde Tallene fra Fortiden og Nutiden paa rede Haand, kunde have svært ved at bevise det virkelige Forhold.

Kendskabet til *Reallønnen* var i Tyverne meget ringe, og selv indenfor Arbejderklassen var der meget faa, der omsatte deres Fortjenester i Forhold til Dyrtiden og de faktiske Leveomkostninger.

I 1928 var *Organisationsgraden* selvsagt særdeles god sammenlignet med Starten 30 Aar

tidligere, da der kun fandtes 708 organiserede Bryggeriarbejdere af de paa daværende 348 Bryggerier beskæftigede 2606 mandlige og 407 kvindelige Arbejdere (altsaa ialt 3013). Det var kun en Fjerdedel af samtlige Arbejdere. I 1928 var samtlige Arbejdere i Bryggerier, Brænderier og Mineralvandsfabrikker organiserede (bortset fra rene Undtagelsestilfælde). Medlemstallet var 5623 i 1928 — altsaa næsten en Fordobling, men baade Udviklingen og Befolkningstallets Stigning igennem de 30 Aar maa naturligvis tages i Betragtning. Alene Tilvæksten i Befolkningen fra 2,1 Million til 3,4 Millioner betød meget. Ogsaa Drikkeskikkene havde ændret sig — fra »Brændevinsalderen« til »Ølalderen«, og den almindelige Levefod var højnet — i hvert Fald i Middel- og Overklassen, men naturligvis ogsaa i Arbejderklassen, der havde faaet flere rede Penge mellem Hænder og derved faaet Mulighed for større Variationer i Forbruget.

Medens der som sagt var 388 Bryggerier i 1898, var der kun 222 i 1928. Den samlede Ølproduktion var dog dengang omtrent den samme som i 1928, nemlig $2\frac{1}{4}$ Mill. hl. Forbruget i Indlandet laa kun ca. 5 % under Produktionen. *Øleksporten* var altsaa ingen betydende Faktor i Forhold til den samlede Produktion.

Den over *Beskæftigelsen* optagne Statistik viste, at der i Aarene efter Krigen havde været langt større Ledighed end i »gamle Dage«, ja, i enkelte Aar havde der gennemsnitlig været ca. 500 Medlemmer ledige hele Aaret. Dette Forhold maa naturligvis tages med i Betragtning, naar Fagets Forhold som Helhed bedømmes. Men Arbejdsløshedsunderstøttelsen var samtidig hævet fra et rent Minimum til en Størrelse, der dog tillod en nogenlunde menneskelig Tilværelse.

Langt det interessanteste var selvsagt Statistikken over *Lønforholdene*, især i Sammenligning med Leveomkostningerne, altsaa den virkelige *Realløn*.

Den *nominelle* Løn var ca. 3 Gange saa høj

i 1928 som i 1898 for Bryggeriarbejdernes Vedkommende, medens den var næsten 4 Gange saa høj for Brønderiarbejderne. Disse laa i 1898 paa en Ugeløn af kun ca. 16 Kr. og havde i 1928 ca. 60 Kr., medens Bryggeriarbejderne havde ca. 18 Kr. om Ugen i 1898, men godt 62 Kr. om Ugen i 1928. I 1914 var den nominelle Ugeløn gennemsnitlig knapt 26 Kr., men lige efter Krigen var den omkring 90 Kr.

Den *nominelle Aarsfortjeneste* steg fra ca. Kr. 1000 i 1898 til Kr. 3250 i 1927, men Maksimum laa paa Kr. 4350 i 1921.

Den nødvendige Korrigerings af Lønnens virkeligt Købeevne faas jo kun ved at betragte Pristallet efter Kronens Guldværdi. Disse to Faktorer behøver ikke at være ens, thi Guldværdien spiller en Rolle overfor Køb i Udlandet, men paa samme Tid kan Købeevnen i Indlandet jo godt være anderledes.

Da Pristallet indførtes i 1914 sattes Købeevnen naturligvis = 100. Denne Købeevne var i 1898 ikke mindre end 133,3, og i 1889 kun 57,1. Allerlavest var den netop i Aaret 1921, da Købeevnen i Forhold til 1914 kun var 38,3, altsaa næsten kun $\frac{1}{3}$ af 1914-Værdien og end ikke $\frac{1}{4}$ af 1898-Værdien. — Derfor maa *Reallønnen* opgøres, før man kan danne sig et virkeligt Billede af den faktiske Stilling.

Hvis vi bruger Pristallet i 1914 med Tallet 100 som Udgangspunkt, kan vi let beregne, at Real-Ugefortjenesten i 1898 var Kr. 26,73, medens Pangelønnen (Nominallønnen) jo — som vi har set — kun var 20. Denne Real-Ugefortjeneste steg kun ganske lidt indtil Tiden kort før første Verdenskrig, nemlig til godt 27 i Aarene 1909—1912. Saa kom Krigen med dens katastrofale Prisstigninger, hvor Lønnen slet ikke kunde følge med. Trods Dyrtidstillæggene m. m. faldt Reallønnen til Kr. 22,91 i 1916, da den var lavest. — Først i 1918 lykkedes det at bringe den op over 1898-Lønnen. Dyrtidstillægget var da blevet saa stort, at det gav lidt Dækning for de Tab, der var lidt under Krigen. Reallønnen var da 29,78 (mod

26,73 i 1898). Dækningen for Tabet blev endnu bedre i Rekordaaret 1921, nemlig Kr. 39,86. — I 1928 var den sunket til 36,61, men Facit blev alligevel, at Real-Ugefortjenesten siden 1898 var forbedret med 37 %. Og her maa Arbejdstidsforkortelsen jo tages med i Betragtning. Denne kan ikke opgøres i Penge, men er derfor ikke mindre vigtig.

Dette var Tallene for de mandlige Bryggeriarbejdere, men som nævnt var Stigningen langt større for *Brønderiarbejderne*, som havde en betydelig lavere Løn i 1898. For disses Vedkommende var Stigningen næsten 71 %.

Tallene for Tab ved Ledighed viser, at Ledigheden i 1898 kun androg 4,6 Dage pr. Aar, men i 1928 23,4 Dage pr. Aar. Tabet var altsaa ikke ubetydeligt, men det opvejedes som allerede anført ved den meget forbedrede Arbejdsløshedsunderstøttelse, der atter for en stor Del hidrørte fra offentlige Tilskud.

For de *kvindelige Arbejdes* Vedkommende var Fremgangen i Reallønnen endnu langt bedre end for Bryggeri- og Brønderiarbejderne, nemlig godt en Fordobling, men dette skyldes atter hovedsagelig den meget lave Udgangsløn i 1898.

Endelig maa Nedgangen i Arbejdstiden, der jo er meget stor, naar vi gaar helt tilbage til Tiden omkring Aarhundredskiftet, siges at være en Gevinst, der paa sin Vis staar paa Højde med Indtægtsfremgangen. Dette i Forbindelse med de mange andre Fordele af forskellig Art, som Forbundets Arbejde førte med sig til Gavn for Medlemmerne, kunde nok give Grund til en vis Stolthed, naar man kastede Blikket tilbage.

En ejendommelig Sag med mange Udløbere

var Sagen mod Mineralvandsfabrikken »Kryстал«, København. Den strakte sig over mere end 1 Aar, vedrørte kun en enkelt Mand, men foranledigede baade Strejke, Voldgiftssag, Landsrets- og Højesteretsdom.

Det vil føre for vidt at referere alle Faser i denne Sag, paa hvilken der i sin Tid blev

spildt baade Blæk, Papir og Tid i rigeligt Maal, men af Interesse er det ligefuldt at kende lidt til Sagens Forløb.

Forbundet havde truffet mundtlig Aftale med Fabrikken om, at den skulde antage sin Arbejdskraft gennem Forbundet — i Lighed med alle andre Mineralvandsfabrikanter i København. Alligevel antog Fabrikken en Chauffør, John Andersen, gennem Chaufførernes Fagforening. Lederen paastod, at han havde telefoneret til Forbundskontoret, men der blev ikke svaret, og da han havde haardt Brug for en Chauffør, henvendte han sig til Chaufførernes Fagforening, der straks anviste ham en Mand. — Da Forbundet fik Nys om dette, forlangte det Chaufføren afskediget. I modsat Fald vilde der blive erklæret Strejke paa Fabrikken. Det viste sig i øvrigt, at den nævnte Chauffør blev aflønnet alt for lavt, og dette var sikkert Grunden til, at der ikke blev taget nogen Chauffør fra Forbundets Anvisning.

»Krystal« indklagede Forbundet for Den faste Voldgiftsret, hvor Sagen dog forligtes, og Strejken hævedes mod, at Chauffør Andersen skulde afskediges.

Hermed skulde man tro, at den hellige Grav var vel forvaret, men nu tog Sagen først rigtig Fart.

Chauffør Andersen anlagde Sag mod Forbundet og krævede sig optaget i sin Afdeling og tilkendt en Erstatning paa 3360 Kr. — Østre Landsret gav til alles Forbløffelse Sagsøgeren Medhold, omend den nedsatte Erstatningen til 2500 Kr.

Forretningsudvalget fandt dette temmelig groft og stolede paa, at en saadan Afgørelse ikke kunde holde ved Højesteret. Dette viste sig da heldigvis ogsaa at være Tilfældet. Højesteret omstødte Landsrettens Dom og frifandt Forbundet.

Men heller ikke hermed var Sagen bragt til Afslutning. Et gammelt Ord siger, at »Efterspillet er det artigste.« Saaledes ogsaa her.

Ved Overenskomstforlængelserne i August 1927 var der ogsaa bleven fremsendt Forslag

til »Krystal«, der dog nægtede at underskrive og i Stedet vilde afvente Udløbstiden. Forbundet opsagde derfor Overenskomsten til Udløb 1. Maj 1928 og henstillede, at der blev indledt Forhandling. Men de to Indehavere viste sig stadig at være »forhindret« — snart af den ene, snart af den anden Grund. Det opdagedes hurtigt, at det var Komediespil, og dette bevistes yderligere ved, at de 3 Mand, der var beskæftiget paa Fabrikken, udmeldte sig af Afdelingen den 30. April. Da Forbundet nu gjorde Indehaverne opmærksom paa, at der ikke maatte beskæftiges uorganiseret Arbejdskraft, oplyste d'Herrer Forbundet om, at de havde sluttet Overenskomst med Lyngsie fra 1. Maj og dermed mente at have deres Ryg fri.

Ved Henvendelse til Lyngsie erklærede han, at dette var rigtigt nok, og at D. A. F. var til Sinds at optage alle de Medlemmer, der ønskede at komme tilbage til deres gamle Moderorganisation og vilde vende »Separistforbundet« Ryggen.

Forbundet indklagede nu Fabrikken for Den faste Voldgiftsret og paastod den dømt til at overholde Overenskomsten, indtil den ved Varsel havde frigjort sig for denne. Samtidig blev Fabrikken blokeret.

Den faste Voldgiftsret fastslog imidlertid, at Bestemmelsen om Frigørelsesvarsel kun gælder for Parter, der er underkastet Septemberforligets Bestemmelser. Og det var hverken Forbundet eller »Krystal«. Et saadant Varsel kunde altsaa ikke kræves.

Forretningsudvalget enedes da om at fratage Klagen og forfølge Sagen ad anden Vej, nemlig ved at sende Fællesorganisationen en Klage over D. A. F. for at faa Grænseudvalget til at mægle, men heller ikke dette gav noget Resultat, idet D. A. F. nægtede at møde og forsvare sit Standpunkt i denne unægtelig noget ubehagelige Sag. — Da Fabrikkens Indehavere derefter blev indviklet i en omfattende kriminel Affære, gjorde Forretningsudvalget ikke mere ud af Sagen, der paa en Maade løste sig selv, selv om Sporene blev staaende.

Basseskytterne forlangte 16 Potter Øl om Dagen

1929

Politisk Kursændring Madsen-Mygdals Fald

Arbejderklassen levede nu paa tredie Aar under Madsen-Mygdals arbejderfjendske Mindretalsregering, der havde saa mange Synder paa Samvittigheden. I Begyndelsen af Aaret 1929 satte den Kronen paa sit Niddingsværk gennem Vedtagelsen af »Tugthusloven«, der officielt hed »Lov om Erhvervs- og Arbejdsfriheden.« Det skete paa den Maade, at man saa vidt muligt prøvede at ødelægge Arbejdernes Kampmidler udenfor de Fag, der hørte under Septemberforligets Omraade. Det hed i Loven, at »enhver der søgte paa uberettiget Maade at begrænse den enkelte frie Adgang til Erhverv eller Arbejde« kunde straffes med Fængsel eller Bøder paa indtil 100.000 Kr. Naturligvis protesterede Arbejderorganisationerne kraftigt mod denne Lov, og deres Protester fik Tilslutning fra Arbejdsgiverforeningen.

Maaske bidrog Loven da ogsaa til Venstreregeringens Fald ganske kort Tid derefter.

Den 21. Marts 1929 kom Regeringen nemlig i Mindretal paa et forholdsvis lille Spørgsmaal om 1 Million mere eller mindre til Militærvæsenet. Anledningen var noget søgt; den gik over i Historien under Slagordet: »Christmas Møller tabte Terrinen«. Men Sagen var, at Venstre førte en for udpræget Storbondpolitik og ikke tog fornødent Hensyn til det uundværlige Støtteparti: De konservative. Venstre vilde ikke gaa med til nogen Toldbeskyttelse for Industrien, og det var meget karrigt overfor Militærvæsenet. De konservative undsagde derfor Regeringen. De haabede at vinde en stor Sejr ved det derefter udskrevne Valg. Men det gik ganske anderledes. I Stedet led de et meget bittert Nederlag — et stort Stemmetab og 6 Mand færre i Folketinget. Baade Venstre og de Radikale holdt Stillingen. Socialdemokratiet gik 100.000 Stemmer og 8 Mandater frem. Det var et regelret Jordskred i dansk Politik. I den nye Rigsdag fik Venstre og de Konservative kun 68 Mandater mod Socialde-

mokratiets 61 og de Radikales 16 Mandater.

Der er ikke mange Valg, der har sat saa skarpt Skel i nyere dansk Historie som Folketingsvalget i Foraaret 1929. — For Arbejderklassen og Fagbevægelsen indvarsledes en ny Tid: Socialdemokratiet overtog den ledende Stilling i dansk Politik og beholdt den faktisk — trods det politiske Virvar i Slutningen af og efter Krigen — lige til den mørke Oktobervalgdag i 1945. Men der var endnu en Anstødssten at overvinde, som vi dog ikke her i denne faglige Skildring skal komme ind paa, men som Arbejderklassen fik at mærke: det konservative Flertal i Landstinget. Det skulde tage lang Tid at overvinde denne sidste Skanse. Først ved Lodtrækningen paa Bornholm i 1936, »da Fru Fortuna viste sig at være Demokrat«, lykkedes det at faa Flertal i Landstinget for den radikal-socialdemokratiske Regering.

— — —

Dette lille politiske Sidespring skulde tjene til at karakterisere Stemningen i Arbejderklassen i Foraaret 1929. Selv om man meget vel indsaa, at den nye Regering ikke kunde udrette Mirakler, stolede man dog paa Fremskridtets Sejrsang i hvert Fald ad Aare, og under Indtrykket af dette lyse Syn paa Tilværelsen indkaldtes til

Forbundets 14. Kongres i Juni 1929

Odense havde netop faaet en ny, meget smuk Forsamlingsbygning, til hvilken Kongressen var henlagt. Under stemnings- og stilfulde Former kunde da Formanden *Marius Madsen* byde de mange Delegerede og Gæster et hjerteligt Velkommen i den flot udsmykkede Festsal, hvor Blomster og Faner i Forbindelse med Musik af Odense Afdelings Orkester bidrog til at sætte Forsamlingen i den rette højtidsfulde Feststemning. Blandt Gæsterne var de gamle Kendinge Lagergren og Skålander fra Sverige, Børsum og N. Olsen fra Norge

samt Jean Schifferstein fra den internationale Union.

Marius Madsen dvælede i sin Indledningstale ved det politiske Regeringsskifte og udtrykte Haabet om, at dette maatte blive til Gavn for Arbejderklassen.

Derefter tog Kongressen, der bestod af 92 Delegerede, 12 Hovedbestyrelsesmedlemmer og 5 Gæster, fat paa sit Arbejde under Ledelse af Axel Hansen, Odense og Oluf Olsen, København.

Straks den første Dag afsendtes et Lykønskningstelegram til Statsminister Stauning, hvori man udtaler Haabet om Restaurationsskattens gradvise Ophævelse og Lettelse af de øvrige Restriktioner, der virkede saa tyngende netop paa Bryggerindustriens og dens Arbejdere.

I sin Beretning næste Dag om Formiddagen trak Marius Madsen Linjerne op for Forbundets Virksomhed i den forløbne Kongresperiode, saaledes som denne er skildret paa de foregaaende Sider. Den paafølgende Debat formede sig meget mild og drejede sig hovedsagelig om Overenskomsterne, »Krystal«-Sagen, den forskudte Arbejdstid og Alderdomsfonden, som Hovedbestyrelsen ikke ønskede at arbejde for.

Marius Madsen kunde derfor fatte sig kort, da han besvarede Indlæggene efter Beretningen, og denne godkendtes da ogsaa ganske enstemmigt.

Hovedkasserer Niels Poulsen kunde forelægge et smukt Regnskab, saavel fra Formens som fra Indholdets Side, selv om der i det trykte Regnskab paa Kongressen var nogle Trykfejl, der nær havde givet Anledning til Nedsættelse af et Udvalg, der skulde gennemgaa Regnskabet for 1925—26. Her greb dog Carl Hansen kraftigt ind og beviste, at det kun *var* Trykfejl, idet Slutsummerne stemte, og Forslaget om Udvalg blev derefter omgaaende trukket tilbage, hvorpaa Regnskabet godkendtes enstemmigt.

Forbundets Administrationskasse var vokset fra ca. 86.000 Kr. til omtrent 120.000 Kr., og

Strejkefonden var vokset med ikke mindre end godt 280.000 Kr. og beløb sig i Marts 1929 til ca. 440.000 Kroner.

Paa Kongressen behandles ogsaa Stillingen til den internationale Levneds- og Nydelsesmiddelarbejder-Union (I. U. L.), hvor Hovedbestyrelsen anbefalede og stillede Forslag om Udtræden, da man ikke ret kunde se Nytten af at staa i denne Sammenslutning, medens man lagde megen Vægt paa det skandinaviske Samarbejde, hvor der kunde blive Tale om direkte Støtte under Konflikter.

Der var imidlertid adskillige Talere, som mente, at man burde blive staaende i I. U. L. i hvert Fald indtil næste Kongres, saaledes at Forholdet kunde blive bedre klarlagt og Erfaringer kunde indhøstes. Sekretæren for I.U.L. talte kraftigt for en Forbliven i Unionen og meddelte, at denne ogsaa økonomisk havde støttet baade de tyske og norske Bryggeriarbejdere under Konflikter, ligesom den ofte havde foranstaltet international Blokade med god Virkning. Desuden forelaa et Brev fra det østrigske Bryggeriarbejderforbund, som henstillede at forblive i Unionen af kollegiale Grunde, da alle de andre Bryggeriforbund i Europa stod tilsluttet den. — Under Indtrykket af disse Argumenter besluttede Kongressen, at Forbundet skulde forblive i I. U. L., foreløbig indtil næste Kongresperiode.

Kongressen diskuterede livligt et Forslag

Forbundets Ejendom H. C. Ørstedsvvej 28 b

om, at ingen kunde være Medlem af Forbundet uden samtidig at betale det til enhver Tid gældende Kontingent til Arbejdsløsheds-kassen. Resultatet blev, at Forslaget blev enstemmigt vedtaget. Ligeledes vedtoges et af Hovedbestyrelsen stillet Forslag om, at en Strejke eller Lockout ikke kunde afsluttes, før dette var vedtaget ved skriftlig Afstemning og almindelig Majoritet i de Afdelinger, der berørtes af Konflikten, samt godkendtes af Hovedbestyrelsen.

Kongressen besluttede at yde den gamle hæ-

derkronede Stifter af Forbundet, Carl Hansen, der nu trak sig tilbage, en livsvarig Pension svarende til den til enhver Tid gældende Minimalløn for mandlige Bryggeriarbejdere i København. — Et Forslag om at søge gennemført en almindelig Pensionsordning for Forbundets Funktionærer blev derimod efter en længere Diskussion taget til Efterretning og henvist til yderligere Behandling paa den kommende Kongres. Derimod vedtoges et Forslag, der gav Hovedbestyrelsen Ret til at udbetale halv Aarsløn til Funktionærernes Enker, hvis der skulde indtræde et Dødsfald blandt Funktionærerne i Kongresperioden; og saafremt Forretningsfører eller Hovedkasserer skulde blive uarbejdsdygtig i en Kongresperiode, udbetaltes der en Understøttelse svarende til en Bryggeriarbejderløn i København.

Kongressen bemyndigede desuden Hovedbestyrelsen til endnu en vigtig Ting, nemlig Afhændelse af Ejendommen i Bjelkes Allé Nr. 32, der efterhaanden var bleven for lille, og til at købe en anden Ejendom i Stedet. — Hovedbestyrelsen gjorde meget snart Brug af denne Beslutning. Den solgte Ejendommen i Bjelkes Allé til Fabriksarbejdernes Forbund og købte i Stedet Ejendommen paa H. C. Ørstedsvvej 28 B, hvor Forbundet og Københavns Afdelinger siden har haft til Huse.

Det nye Hus udstyredes med moderne Kontorinventar og haardt tiltrængte nye Møbler, og Flytningen betød en stor Forbedring af de ydre Rammer om Forbundets Arbejde.

Kongressen vedtog en Resolution om *Stillingen til De samv. Fagforbund*. Heri erkendtes, at Sammenhold og Solidaritet er en naturlig Ting, og det er ikke Ønsket om at svinge Sammenholdet eller unddrage sig økonomiske Forpligtelser, der dikterer Medlemmernes Modstand mod Medlemsskab i De samv. Fagforbund. Derfor tilsiger Forbundet ogsaa sin økonomiske Støtte ved Konflikter paa lige Fod med andre Arbejder-Organisationer. Naar man desuagtet ønsker at beholde sin fulde Selvbestemmelsesret, skyldes det de særegne For-

hold indenfor Ølindustrien, hvor 90 % af Forbundets Medlemmer er beskæftigede, og hvor der kan opstaa Situationer, der gør det nødvendigt for Medlemmerne uden Indblanding fra anden Side selv at kunne afgøre Spørgsmaalene. (Se Afsnittet om »Stillingen til De samvirkende Fagforbund«).

Ved Valgene genvalgtes Marius Madsen og Niels Poulsen med Akklamation som Forbundets Ledere i den kommende Kongresperiode.

De nye Overenskomster

forberedtes allerede i Slutningen af Aaret 1929, idet man paa et Forretningsudvalgsmøde i Begyndelsen af November 1929 vedtog at indkalde Hovedbestyrelsen til Møde den 7. December samme Aar for at tage Stilling til Overenskomstspørgsmaalet.

Dette var ikke saa lige til for Bryggeriarbejderne som for de fleste andre Arbejdere, der blot ønskede at komme bort fra Pristalsreguleringen samt at faa indført Ferie, — og disse to Goder havde Forbundets Medlemmer jo allerede opnaaet — for Feriens vedkommende i hvert Fald i samme Omfang, som De samv. Fagforbund havde stillet Krav om for de øvrige Fagorganisationers Vedkommende. Med Hensyn til Pristallet var der som nævnt ved Reguleringen i 1927 opnaaet den ret enestaaende gode Ordning, at der ikke skulde reguleres nedad, hvis Pristallet faldt, men kun opad, hvis det steg over en vis Grænse. — Da Prisbevægelsen netop i de forløbne Aar mellem 1927—30 var kommet ind i en nedadgaaende Bevægelse, fik Anskaffelsen af Pristallet som Regulator ved nedadgaaende Priser sin store Betydning. Skulde Medlemmerne nemlig have fulgt Pristallet, vilde de have mistet ca. 4 Kr. ugentlig i Løn i disse Aar. Det var altsaa en virkelig Stigning af Reallønnen, som det var vanskeligt at komme udenom ved de kommende Overenskomstforhandlinger. Paa den anden Side var det kun en Retfærdighed, der skete fyldest derved, idet den voldsomme Nedgang der maatte

tages i Perioden 1922—24 udlignedes i nogen Grad.

Spørgsmaalet var nu, om Overenskomsterne under disse Forhold overhovedet burde opsiges, eller om man kunde forhandle sig tilrette uden Opsigelse. Det sidste var et voveligt Spil, og Hovedbestyrelsen maatte være klar over det Ansvar, den derved paatog sig. Nogen stiltiende Forlængelse vilde ingen indenfor Forbundet gaa med til. Dels var der en Mængde Urimeligheder, som burde fjernes, dels var Lønningerne ingenlunde tilfredsstillende, thi Bryggeriarbejdernes Lønninger laa, i Betragtning af det haarde og krævende Arbejde, slet ikke blandt de højeste. Endelig var det en Kendsgerning, at Bryggerierne afkastede et stort Overskud til Aktionærerne, ligesom de ikke var trængt af nogen udenlandsk Konkurrence.

Under sin Drøftelse af den foreliggende Situation fremsattes derfor den Tanke, at man kunde forsøge en Forhandling med Arbejdsgiverne forud for Opsigelsen. Der var mange Betæneligheder, men Resultatet blev dog, at Hovedbestyrelsen vedtog at spørge Bryggeriforeningens Direktør, om han mente, at Bryggeriforeningen vilde være villig til at indgaa i Forhandlinger om Arbejdsforholdene og de almindelige Bestemmelser i Overenskomsterne for om muligt at blive enige herom, inden Opsigelse fandt Sted, samt at Opsigelsesvarslet afkortedes med en Maaned for at faa Tid til disse

Flagsokkel skænket af de københavnske Afdelinger

Forhandlinger. — Der handlede nu hurtigt. Pr. Telefon forespurgtes, om Bryggeriforeningen vilde indvilge i Fremgangsmaaden, og allerede efter en Times Forløb forelaa der Tilsagn herom fra Foreningen. Hovedbestyrelsen maatte nu skyndsomst til at beskæftige sig med Overenskomstforslag i Stedet for Opsigelse.

Da Forretningsudvalget allerede havde udarbejdet et Overenskomstforslag paa Grundlag af Vedtagelserne paa Kongressen i Juni, kunde dette hurtigt gennemgaaes Paragraf for Paragraf og tilstilles Bryggeriforeningen.

Det var nu hensigtsmæssigt ogsaa at søge Opsigelsesfristen forandret til to Maaneder for saavel Spiritusfabrikantforeningen som Mineralvandsfabrikantforeningen og nogle enkeltstaaende Arbejdsgivere. De to nævnte Foreninger indgik straks paa Henstillingen, og det samme gjaldt de fleste enkeltstaaende Arbejdsgivere, men der var dog nogle faa Stykker, som slet ikke svarede. For ikke at risikere noget med disse Arbejdsgivere opsagde Forretningsudvalget Overenskomsterne med dem den 30. Januar. Det viste sig senere at være en klog Taktik, for at disse Medlemmer kunde erholde samme Forbedringer som Forbundets øvrige Medlemmer.

De vigtigste af de Ændringer, som Forbundet foreslog Bryggeriforeningen, var følgende:

Tillæg for Arbejde udenfor Normalarbejdstiden, der foresloges fastsat til Kl. 16—18. Dette Tillæg skulde være lig Forskelsbetalingen.

Normalarbejdstiden fastsattes til samme Klokkeslet for mindst 1 Arbejdsuge ad Gangen.

Naar Overarbejde varer ud over 1 Time, skal der indrømmes $\frac{1}{2}$ Times Spisepause.

Alt Helligdagsarbejde skulde betales som Søndagsarbejde, altsaa ogsaa for Søgnehelligdagene.

Medhjælpernes Organisations-, Løn- og Arbejdstidsforhold skulde væsentligt forbedres.

Sygehjælpen skulde ydes i 26 Uger indenfor 12 Maaneder med $\frac{1}{2}$ Ugeløn for saavel Kvinder som Mænd.

Ferien foresloges forlænget fra 6 til 12 Søndage. Endvidere skulde alt Arbejde ophøre Kl. 12 den 1. Maj og den 24. December.

8 Dages Opsigelsesfrist for kvindelige Arbejdere efter 3 Maaneders uafbrudt Arbejde.

Til ovenstaaende Ændringer kom en hel Række andre Ændringer af mere lokal Karakter. — Alt dette skete som nævnt allerede i Begyndelsen af December 1929, og Aftalen gik ud paa, at Forhandlingerne med Bryggeriforeningen skulde indledes snarest muligt, men paa Grund af Direktør Eiø's alvorlige Sygdom og Ophold i Udlandet gik Aaret til Ende, uden at der skete mere i denne saa vigtige Sag.

1930

Overenskomsternes Afslutning

I Midten af Januar 1930 mødtes Forretningsudvalget med et Udvalg fra Bryggeriforeningen paa ikke mindre end 25 Mand.

Paa dette Møde karakteriserede Direktør Dessau Forbundets Forslag til Ændringer som »en meget kraftig Dosis« — ikke mindst Kravene vedrørende Flaskevognsmedhjælperne. — Han kunde ikke tænke sig, at Forbundet var klar over de økonomiske Konsekvenser af Forslaget, som han anslog til at være ensbetydende med en Lønforhøjelse paa ca. 20 %. Derfor syntes han, at Forbundet lige saa godt kunde fremsætte Lønkravene — eller rettere indgaa paa en betydelig Nedsættelse af Lønnen i Lighed med, hvad der havde været Tilfældet i alle de andre Fag, hvor Pristalsbestemmelserne havde bevirket Lønnedgang.

Marius Madsen tog naturligvis straks Ordet imod disse pessimistiske Udtalelser. Han indrømmede, at flere af de foreslaaede Ændringer var meget gennemgribende, men det var Arbejdsgivernes egen Skyld, bl. a. med Hensyn til Betalingen for forskudt Arbejdstid og hvad angaar Flaskevognsmedhjælperne, der nu maatte ind under Overenskomstens almindelige Bestemmelser, ligesom der maatte ydes Normalløn til alle Arbejdere over 18 Aar og ensartet Sygehjælp m. m.

Direktør Dessau fastholdt imidlertid sit Krav om, at Lønkravene maatte forbindes med de øvrige Forslag, og Forretningsudvalget holdt derefter et lille Møde paa Stedet og stillede umiddelbart derefter Krav om Løn i 3 Løngrupper med henholdsvis 66, 64 og 61,50 Kr. pr. Uge.

Det vilde Direktør Dessau imidlertid ikke høre Tale om. Man »kunde ikke forlange baade direkte og indirekte Lønforhøjelse under nedadgaende Pristendens« — der maatte tværtimod kunne blive Tale om Lønreduktioner.

Mødet blev nu afbrudt for, at Bryggerierne

1898

1948

DANSK BRYGGERI-, BRÆNDERI- & MINERALVANDSARBEJDERFORBUND

Paa Halvtredsarsdagen er det os en Glæde at kunne overrække Forbundet den Flagstang, som fra i Dag smykker Forhaven til Organisationens Hus...

Lad denne Gave være et synligt Bevis paa deto Samarbejde, den Løften i Flok, som har gjort o vor Organisation til en stærk og fasttømret o Faktor indenfor den danske Arbejderbevægelse

Det er vort inderlige Ønske, at Dannebrog fra dens Top maa være som et Enighedens og Kammeratskabets Symbol og i kommende Tidere lyse over en nye, sejrige Fremstød for vore faglige Sammenslutninger

Vore hjerteligste Lykønskninger paa Jubilæumsdagen og de bedste Ønsker for Fremtiden!

Den 29. April 1948

Københavns maraltice Fjædine

Salteskubenes Fjædine

Mineralvandsarbejdernes Fagforening

Brænderiarbejdernes Fagforening

Kvindeligt Bryggeriarbejderforbund
for København & Omegns

kunde indkalde til Generalforsamling og drøfte Stillingen. I Mellemtiden afsendte Forbundets Forretningsudvalg de lokale Forslag.

Bryggeriforeningen indkaldte imidlertid først sin Generalforsamling til den 4. Februar 1930, og dermed var Forudsætningerne for en mindelig Ordning sprængt. Den 28. Januar afsendte Forretningsudvalget derfor en Skrivelse til Bryggeriforeningen om, at Forhandlingerne betragtedes som bristede og de tilsendte Forslag som bortfaldne, samt at der vilde blive sendt Forbundets Medlemmer et Forslag om Opsigelse af Overenskomsterne.

Den 4. Februar holdt Hovedbestyrelsen Møde og vedtog at udsende Cirkulære om Urafstemning om Overenskomsternes Opsigelse. Resultatet af Urafstemningen forelaa den 22. Februar og viste et stort Flertal for Opsigelse (4603 mod 172 St.) Derefter indkaldtes Forslag fra Afdelingerne. Disse laa i det store og hele paa samme Plan som Hovedbestyrelsens egne Forslag til Bryggeriforeningen og blev tilstillet denne d. 19. Marts.

Endelig paabegyndtes de afgørende Forhandlinger Torsdag den 10. April Kl. 11 i Bryggeriforeningens Lokaler, men selv disse Forhandlinger, der varede fulde 21 Timer og derved blev de mest langvarige i Forbundets Historie, bragte ikke noget Resultat. — Under Forhandlingerne betonede Marius Madsen, at det ikke var urimeligt at kræve beskedne Lønforhøjelser, naar Bryggerierne Aar efter Aar kunde udbetale 17 % til Aktionærerne.

Baade Eiø og Dessau erklærede, at de ikke kunde indgaa paa Forbundets Krav, thi det vilde betyde, at adskillige af de mindre Virksomheder maatte standse.

Efter Plenarmødet fortsatte man Forhandlingerne i Udvalgene, men de vigtigste Forslag laa stadig uafgjort, nemlig Minimallønnen, Overarbejdsbetalingen, Nattillægget, Sygepengene og Ferien. Kl. 20 om Aftenen holdtes Spisepause, Kl. 21,30 tog Udvalgene fat paa ny, og nu forhandlede man hele den lange Nat om de mange Enkeltheder og gjorde ogsaa

betydelige Fremskridt, f. Eks. tilbød Bryggeriforeningen 2 Kr.s Forhøjelse af Minimallønnen og Kr. 2,50 som Mindstebetaling i Sygepenge. Minimallønnen skulde desuden forhøjes med 1 Kr. fra Maj 1932, forudsat at Overenskomsten blev gældende i 3 Aar. — Forretningsudvalget vilde dog kun gaa med til en 2-aarig Overenskomst. — Paa dette Punkt strandede Forhandlingerne Kl. 8 Fredag Morgen. — Bryggeriforeningen lovede at indkalde en ny Generalforsamling telegrafisk til den 15. April, hvorefter Forhandlingerne straks skulde fortsættes.

Paa denne var alle Landets Bryggere til Stede for at støtte Bryggeriforeningens Forhandlingsudvalg og tage endelig Stilling.

Forhandlingerne gik meget trægt og sluttede først Kl. 2 om Natten. Man var da naaet til Enighed om et Forslag, der gik ud paa, at der skulde ydes alle kvindelige Arbejdere et Beløb paa 18 Kr. til Paaske og 12 Kr. til Jul som Godtgørelse for Helligdagspengene, og endelig, at der ydedes et Tillæg til Minimallønnen paa 3 Kr. (for Nykøbing F. dog 5 Kr.) med samme procentvise Tillæg for de kvindelige Arbejdere. Overenskomsterne skulde gælde 3 Aar.

Dette Forslag blev godkendt af Medlemmerne med 3686 St. mod 746. Det forholdsvis betydelige Antal Nej-Stemmer skyldtes sikkert Bestemmelsen om de 3 Aars Varighed. — En lignende Overenskomst gennemførtes umiddelbart derefter ogsaa for Brænderiarbejderne, der godkendte den med 231 St. mod 35. — Paa »Stjernen« gennemførtes den samme Overenskomst med den Forbedring, at Minimallønnen, der hidtil havde været 2 Kr. over Carlbergs og Tuborgs Lønninger, nu blev ansat til 3 Kr. derover samt at alle over 18 Aar fik Minimalløn. I Provinsens Enkelt-Virksomheder opnaaedes senere samme Bestemmelser som i Overenskomsten med Bryggeriforeningen.

Overenskomstfornyelsen i 1930 blev saaledes et langt og trangt Kapitel i Aarets Historie, men som det ses lykkedes det at styrke Medlemmernes Stilling baade økonomisk og arbejds-

mæssigt, ligesom Overenskomstens 3-Aars Varighed heller ikke viste sig at blive til Ugunst for Medlemmerne.

Beskæftigelse og Anciennitet

Beskæftigelsen bedrede sig betydeligt i Løbet af Sommeren 1930, saaledes at der efterhaanden ved Bryggerindustrien var bleven antaget 400—500 Mand, der ikke tidligere havde været beskæftiget i denne Industri. Nu skulde man jo tro, at alle Parter maatte være glade ved en saadan Udvikling, men det var ikke Tilfældet, og Skylden herfor laa hos Arbejdsgiverne, der ikke fulgte det Princip ved Afskedigelser, som de selv var indgaaet paa i deres Tilsagn om, at de »hvor ikke særlige Forhold gjorde sig gældende, vilde følge Anciennitetsprincippet ved Afskedigelser og Antagelser.« Imidlertid kunde Ordene »særlige Forhold« jo fortolkes meget forskelligt, — ja, de kunde i en hensynløs Formands Udlægning misbruges til personlig Forfølgelse. Hertil kom endnu en meget væsentlig Omstændighed, der havde økonomiske Konsekvenser for Arbejdsløshedskassen, idet Afskedigelse af ældre Medlemmer med stor Anciennitet betød Udgifter for Arbejdsløshedskassen, som jo bortfaldt for nyansatte Arbejders Vedkommende, der ikke var understøttelsesberettiget det første Aar.

Med andre Ord: den gode Beskæftigelse paa Bryggerierne kunde let komme til at koste Arbejdsløshedskassen ca. 500 Kr. i Understøttelse pr. Medlem til dem, der blev fyret, naar Sommertravlheden holdt op. En »god« Sommer kunde altsaa blive dyr for Forbundet.

Hen paa Efteraaret 1930 foranledigede disse Forhold Forretningsudvalget til at sende Bryggeriforeningen en Skrivelse, hvori man anmodede om en Forhandling om Anciennitetsspørgsmalets Anvendelse ved Afskedigelser. En saadan Forhandling fandt da ogsaa Sted den 24. Oktober i Bryggeriforeningens Lokaler, men med negativt Resultat, idet der ikke blev givet noget skriftligt Tilsagn. Dir. Dessau stillede sig straks paa den høje Hest, men maatte dog ef-

terhaanden indrømme, at han ikke havde tænkt sig, at Spørgsmaalet var af saa stor *økonomisk* Betydning. Han regnede med, at det blot var et Magtspørgsmaal om, hvem der skulde bestemme over Arbejdsstyrken, og Retten hertil vilde Bryggeriforeningen ikke give fra sig. Imidlertid gik Dir. Dessau med til at udsende et Cirkulære om Sagen til Bryggeriforeningens Medlemmer og henstille til dem at beholde de Arbejdere, der havde størst Anciennitet. Dette Cirkulære bevirkede, at Forholdene paa dette Omraade blev nogenlunde taalelige for de *mandlige* Arbejders Vedkommende, men ikke for de kvindelige, der ikke havde nogen Opsigelsesfrist, men kunde faa deres Afsked ved Arbejdstidens Ophør samme Aften. Paa Tuborg blev der afskediget en Del kvindelige Medlemmer med op til 10 Aars Anciennitet i Efteraaret 1931, medens Bryggeriet beholdt de unge Sæsonarbejdsker Vinteren over. At dette ikke var nogen holdbar og betryggende Fremgangsmaade i det lange Løb, var Forretningsudvalget fuldt ud paa det rene med og afventede en gunstig Lejlighed til at faa den rettet.

Drengearbejdet

paa Bryggerierne blev ogsaa et aktuelt Spørgsmaal i Løbet af 1930, foranlediget ved den Optræden, som »Fort«-Bryggeriet i Gladsaxe udviste. Indehaveren, Brygger Luppy, krævede Ret til selv at bestemme, hvor mange Dreng han vilde beskæftige i sit nyoprettede Bryggeri. Trods stor Imødekommenhed fra Forbundets Side lykkedes det ikke at faa Luppy til at ændre dette Standpunkt. Spørgsmaalet havde selvsagt stor principiell Betydning, og det blev derfor besluttet at forelægge det til Afgørelse ved Voldgift.

I Voldgiftsretten blev Sagen dog forligt i Forbundets Favør. De to Dreng, der var beskæftiget paa »Fort«-Bryggeriet, var i Mellemtiden blevet over 18 Aar gamle, og Bryggeriet var dermed kemisk fri for Dreng. — Hvis Forbundet troede, at Kvalerne med »Fort«-Bryggeriet dermed var bragt ud af Verden,

skulde de følgende Aar dog belære dem om noget andet. Bryderierne med denne Virksomhed ophørte faktisk først, da Bryggeriet nedbrændte i 1940. Men vi vil senere vende tilbage hertil.

Restaurationsskattens Ophævelse

Pr. 1. April 1930 ophævedes den almindelig forhædt Restaurationsskat, efter at den havde bestaaet i 15 Aar.

I de senere Aar indbragte Skatten ca. 16 Millioner Kr. aarlig, og det var derfor ikke at forvente, at Statskassen pludselig skulde kunne undvære dette store Beløb. Efter Regeringens Udtalelser var det dog ikke Meningen at underkaste Spiritus en yderligere Beskatning, men dette blev alligevel Tilfældet. Den nye Ordning skulde indbringe ca. 11 Millioner Kr., og disse Penge skulde skaffes ved, at Producenterne betalte en Omsætningsafgift paa 1⁰/₀, at Detailhandleren erlagde en Afgift paa 3⁰/₀, og at endelig Restaurationerne ydede en Afgift paa 6⁰/₀, alt regnet efter Udsalgsprisen. Det blev desuden i Folketingsudvalget foreslaaet ogsaa at beskatte det Øl, som Bryggeriarbejderne faar udleveret under Betegnelsen »Drikkeøl« paa Arbejdspladserne. — Efter indtrængende Hensstillinger fra Forbundet fraveg Udvalget dog dette Krav.

Alligevel kunde den nye Ordning ingenlunde betegnes som tilfredsstillende, set fra Bryggeriarbejdernes Standpunkt. De nye Afgifter ramte forholdsvis haardt nedad. Snapsen var allerede i Forvejen gennem den høje Beskatning delvis blevet forbeholdt de rige. Nu fik den almindelige Forhøjelse paa 4⁰/₀ udover de 7³/₄ Øre pr. Halvflaske, der ydedes i almindelig Ølskat. Paa den Maade blev Fordelen ved Restaurationsskattens Bortfald noget problematisk for Arbejderklassen, og Regeringen fik da ogsaa at høre for denne Skats udemokratiske Form. Endnu i Sommeren 1930 var der imidlertid Opgang i det danske Erhvervsliv, og dette Faktum trøstede i nogen Grad Bryggeriindustriens Arbejdere.

»Danmark tørlagt i 1930!«

Saadan lød den Spaadom, som Afholdsfolkenes gamle Høvding Claus Johansen havde givet Udtryk for allerede omkring Aarhundredskiftet. I mange Aar var der sikkert adskillige velmenende Afholdsmænd, der troede og haabede, at Spaadommen vilde gaa i Opfyldelse, men efterhaanden som Tiden gik, indsaar de sikkert, at Spaadommen var meget forhastet, ja, at den næppe nogen Sinde vilde blive virkeliggjort.

Det var navnlig Erfaringerne fra de andre Forbudslande — U. S. A. og Finland — der virkede afskrækkende. — Claus Johansen paa-stod i 1930, at naar Forbudet ikke var kommet i Danmark, saa var det Verdenskrigens Skyld, men mon han selv troede paa dette Paaskud?

Landsforeningen »Den personlige Friheds Værn« benyttede Aarsskiftet 1930—31 til at spørge forskellige fremtrædende Personer om deres Opfattelse af Situationen. Fra alle Sider erkendte man, at Forbud vilde være en daarlig Udvej til Højnelse af Ædrueligheden. Det Svar, som Byretspræsident Rytter gav paa Spørgsmaalet om, hvorfor Forbudstanken ikke havde vundet synderlig Fodfæste i Danmark, kan sikkert tages som den almindelige Opfattelse. Rytter svarede nemlig:

»Aarsagen er at søge i de daarlige Erfaringer fra andre Lande, hvor Forbud er indført, samt i de gode Resultater af Afholdsbevægelsen, uden at der har været Forbud, samt en naturlig Modstand mod at faa Forbud, hvor dette ikke er nødvendigt.«

Claus Johansens Spaadom skadede sikkert Forbudstanken mere, end den gavnede den.

1931

Depressionen naar Danmark

At finde et »Normalaar« i økonomisk og erhvervsmæssig Henseende er ikke let. Det er næsten, som om hvert Aar præges af en eller anden politisk eller økonomisk Krise. Efter de

haarde Efterkrigsaar i Begyndelsen af Tyverne fulgte nogle Nedskæringsaar herhjemme fra 1926—29, hvor Madsen-Mygdal brugte Nedskæringskniven. Saa kom det saa meget omtalte politiske Vendepunkt i vor Historie, hvor den Stauningske Regering søgte at rette Forholdene op igen, men næppe var dette Arbejde begyndt, før Begivenhederne i U. S. A. begyndte at ryste Verden.

I Oktober 1929 satte en vældig økonomisk Krise og Depression ind over hele U.S.A. Efterhaanden lammede den Verdensøkonomien som Helhed. Danmark fik den til at begynde med at mærke som en Landbrugskrise, og lidt senere trak den Industrien, som sukkede under Mangel paa Beskæftigelse, med, Arbejdsløshedstallet steg; det blev den største Arbejdsløshed, der endnu har været set i Danmark, og allerede i Slutningen af 1930 kunde ogsaa Bryggeriarbejdernes Arbejdsløhedskasse notere Rekordtal.

Krisen gav Dønninger af forskellig Styrke i de forskellige Lande.

Heldigvis blev Danmark et af de Lande, der ramtes mindst. England ramtes særlig haardt. I September 1931 »gik England fra Guldet«, d. v. s. ophævede Gulddindløseligheden for Sterling, og i Løbet af de følgende Dage maatte Englands Storleverandører følge efter. Desuden varede det ikke længe, før baade England og Tyskland begrænsede Importen fra Danmark af Landbrugsvarer. England vilde være delvis selvforsynende med Landbrugsvarer og vilde i hvert Fald give sine Dominions en Fortrinsstilling. — Staunings Regering maatte ogsaa skride til forskellige Forholdsregler, dels en Kriselovgivning i Efteraaret 1931, der bragte Arbejderklassen Støtte, og dels en Begrænsning af Importen af Luksusvarer, f. Eks. Champagne og Cognac. Snart overtog Regeringen en almindelig Kontrol af hele den danske Import, og i Januar 1932 oprettedes Valutacentralen.

I Danmark blev Arbejdsløshedstallet gennemsnitlig paa 17,9 % for 1931, hvilket svarede til ca. 60.000 arbejdsløse. At en Importkontrol var nødvendig, fremgaar af, at der i 1931 im-

porteredes Færdigvarer for ikke mindre end 485 Millioner Kr. Det er indlysende, at en saa voldsom Import af færdige Varer yderligere maatte forøge den af saa mange andre Faktorer i Forvejen fremkaldte Arbejdsløshed.

For den danske Fagbevægelse blev 1931 da ogsaa et meget bevæget Aar, hvor Arbejdsgiverne forsøgte at faa gennemført store Lønreduktioner paa indtil 15—20 %. Dansk Arbejdsgiverforening opsagde alle de Overenskomster, den kunde, i Foraaret 1931. Den truede med Storlockout, men maatte afblæse denne. Og overraskende hurtigt kom der Gang i Erhvervslivet igen, især i Byggeindustrien, der jo i sin Egenskab af Nøgleindustri satte sit Præg paa andre Grene af Erhvervslivet.

For Bryggeriindustrien blev 1931 ikke helt galt, og først i Aarets Slutning mærkede Forbundet et stærkt Fald i Beskæftigelsen, der bevirkede, at Aaret sluttede med næsten 700 arbejdsløse. Heldigvis var Arbejdsløhedskassen godt konsolideret og kunde klare sine Forpligtelser, uden at dens Formue gik ned, og uden at det blev nødvendigt at opkræve Ekstrakontingent.

Rent organisationsmæssigt var 1931 ogsaa et forholdsvis roligt Aar. Der var ingen Lønforhandlinger bortset fra nogle enkelte Hvidtølsbryggerier og Depoter.

Støtte til norske Kolleger

Den skandinaviske Levnedsmiddelarbejder-Union kom i 1931 for første Gang til ret at staa sin Prøve, idet der i Sommeren 1931 herskede en ret langvarig Lockout i Norge, der ogsaa ramte Medlemmer af det norske Nærings- og Nydelsesmiddelarbejderforbund. Unionens Bestyrelse paalignede derfor et Ekstrakontingent af 20 Øre pr. heltbetalende og 10 Øre pr. halvtbetalende Medlem pr. Uge. Af praktiske Grunde opkrævede Forbundet dog dette Beløb pr. Maaned. Det blev ialt Kr. 13.616,14 for Bryggeriarbejderforbundets Vedkommende. — Den samlede Støtte, som den skandinaviske

Union ydede det norske Forbund, androg dog ikke mindre end 108.128,00 Kr. (Se iøvrigt Afnittet om Den skandinaviske Union).

1932

Kongressen i København

Den største Begivenhed i Forbundets Historie i 1932 var Kongressen den 19.—22. Juni i København.

Der var samlet ialt 100 Delegerede, 12 Hovedbestyrelsesmedlemmer og 10 danske og udenlandske Gæster foruden 3 Revisorer, da Marius Madsen aabnede Kongressen Kl. 14 i Folkets Hus paa Jagtvej i København.

Kongressens Aabning prægedes i øvrigt af de smukke Arbejdersange, som Carlsbergs Sangforening sang til Indledning. Af udenlandske Gæster kan nævnes Jean Schifferstein fra I. U. L., Zürich, E. Backert fra det tyske Næringsmiddel- og Drikkevarerarbejderforbund, K. O. Lindström og Anna Johannesson, Visborg, fra Svensk Bryggeriarbejderforbund, Zandell fra »Svenska Livsmedelarbatareförbundet«, Lagergren fra Den skandinaviske Union og Aron Ask fra Norge.

Marius Madsen bemærkede i sin Aabningstale, at den nylig afsluttede Kongresperiode havde haft baade lyse og mørke Sider. Han omtalte den økonomiske Krise, som i Foraaret 1932 havde sat Ølproduktionen betydeligt ned, og som truede med at forværres yderligere. Han var dog sikker paa, at det nok skulde lykkes at overvinde kommende Tidens Vanskeligheder, hvis Enighed, Sammenhold og Saglighed prægede Arbejdet.

E. Backert fra Berlin holdt samme Eftermiddag et langt og interessant Foredrag om Bryggeriindustrien og Bryggeriarbejderbevægelsen i Tyskland. Det var $\frac{3}{4}$ Aar, før Hitler kom til Magten, men det syntes ikke, som om Backert havde nogen Anelse om det forholdsvis nært

forestaaende Sammenbrud. Han fortalte om de tyske Bryggeriarbejderes Kampe og Sejre, om Forbundets vældige Formue paa næsten 8 Mill. Kr., om Bestræbelserne for at faa gennemført 40-Timers Arbejdsugen, om Arbejderbeskyttelsen og Arbejdsdomstolene. Forbundet havde paa den Tid over 150.000 Medlemmer, men de 36.000 var arbejdsløse (deraf 12.500 Bryggeriarbejdere) og 58.000 arbejdede paa indskrænket Arbejdstid (deraf 41.000 Drikkevarerarbejdere).

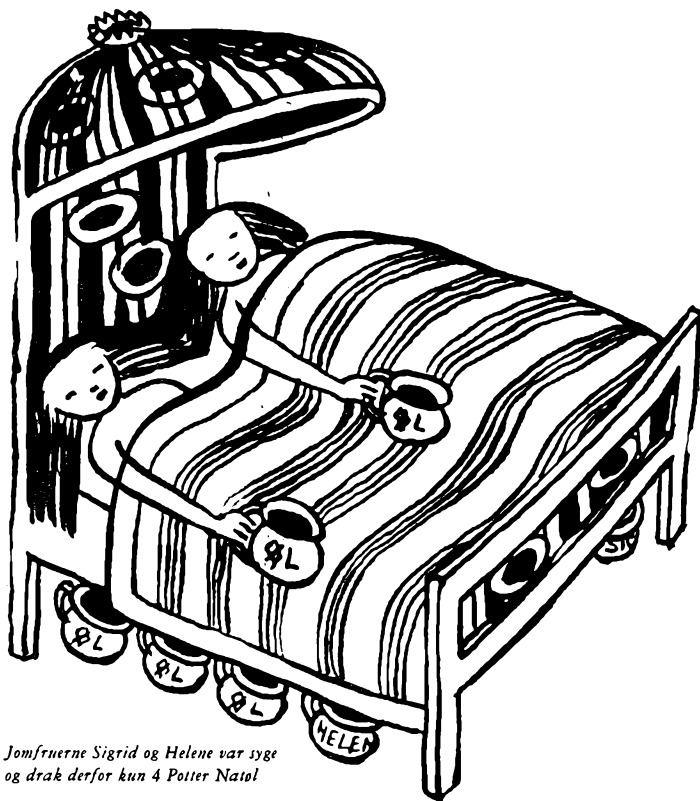
Krisen var allerede da nær Kulminationspunktet i Tyskland, og alligevel troede ikke ret mange Fagforeningsfolk, at den sig nærmende politiske Lovløshed ogsaa vilde rive Fagbevægelsen med sig i sine Hvirvler og knuse den stolte Bevægelse saa grundigt, at den i de første Par Aartier ikke kunde rejse sig igen.

— — —

Næste Dag tog Kongressen fat paa sine Forhandlinger.

I sin Beretning omtalte Formanden hovedsagelig Overenskomsterne og de derved opnaaede Resultater, der gennemgaaende maatte betegnes som gode, idet der jo var opnaaet en Forhøjelse af Minimallønnen paa 3 Kr. ugentlig, en ensartet Sygehjælp, der sikrer Medlemmerne Hjælp i 26 Uger, udregnet som hidtil i Forhold til Arbejdsomængden, men i intet Tilfælde under Kr. 2,75 pr. Dag, — Betaling for Forskydninger i Arbejdstiden, — Forhøjelse af Overtidsbetalingen, — Forbedring af Medhjælpernes Løn- og Arbejdsforhold m. m. Under Omtalen af Agitationsarbejdet og dets Resultater beklagede Formanden den Stilling, som Dansk Arbejdsmands-Forbund havde indtaget, idet en Del Arbejdere paa Falster af Bryggerne var bleven presset til at indmelde sig i D. A. F., hvilket reelt betød, at de fik ca. 10 Kr. mindre i Løn, end hvis de havde indmeldt sig i vort Forbund. Formanden tilføjede: Dette Forhold er beklageligt, ikke fordi det har nævneværdig Betydning, om vort Forbund har 100 Medlemmer færre eller flere, men det er altid kedeligt, naar to Fagforbund skal strides om Medlemmer. Noget lignende gør sig gældende angaa-

Jomfruerne Sigrid og Helene var syge og drak derfor kun 4 Potter Natøl

ende Bajerskøldepoterne Landet over. Her har vi ogsaa afsluttet en lang Række Overenskomster, men her har Dansk Arbejdsmandsforbund stillet sig i Vejen for betydelige Lønforbedringer til disse Arbejdere.«

Endelig omtalte Formanden det gamle Strids-spørgsmaal om Alderdomsfonden i København. Hovedbestyrelsen fandt det ikke forsvarligt at arbejde videre med Sagen under den foreliggende Situation. (Steinckes »Socialreform« var paa Trapperne).

Under Debatten om Beretningen var Alderdomsfonden flere Gange fremme i Brændpunktet, men adskillige Talere fra København tog til Orde imod den, medens den dog ogsaa havde sine ivrige Forsvarere, der fremhævede, at det var et sundt Foretagende.

Der var næsten enstemmig Aerkendelse af det udførte Arbejde i Kongresperioden og af den udsendte Beretning.

En Del Talere ønskede, at Overenskomsterne blev affattet saa tydeligt, at det var umuligt for Bryggerne at »misforholke« dem — en enkelt Taler foreslog i denne Forbindelse, at der burde være en Stenograf med til at overvære og stenografere Overenskomstforhandlingerne. — Hertil bemærkede Carl Christiansen, København, at det var *Viljen* til at forstaa Overenskomsten, der savnedes hos Arbejdsgiverne og ikke *Evnen*. Og Madsen gjorde opmærksom paa, at Bryggeriarbejderforbundet havde langt færre Voldgiftsager end de fleste andre Forbund, hvilket ikke tydede paa, at Overenskomsten var særlig uklar. — Flere Talere klagede over det forcerede Arbejds-tempo paa Bryggerierne, især

»K. B.« i København. Enkelte fremdrog Striden med Dansk Arbejdsmandsforbund og mente, at der maatte kunne oprettes en klar Overenskomst om Grænselinjen, hvilket Marius Madsen dog ikke troede var gennemførligt, da Forbundet ikke vilde fraskrive sig Retten til at optage f. Eks. Brænderiarbejderne i København og Bryggeriarbejderne i Skelskør og Næstved.

Naturligvis godkendtes baade Beretning og Regnskab enstemmigt.

Derefter diskuterede Kongressen Ændringsforslag til Lovene. Lovudvalgets Ordfører, *Kaj Petersen*, motiverede Udvalgets Indstilling til de forskellige Forslag. I flere Tilfælde, hvor det drejede sig om principielle Spørgsmaal, mødte Udvalget med en Flertals- og en Mindretalsindstilling. Det gjaldt bl. a. et Forslag

om Afspadsering af alt Overarbejde. Herom førtes en lang og indgaaende Diskussion. Til Slut vedtoges en af Hovedbestyrelsen udarbejdet Resolution, hvori Kongressen opfordrede Ledelsen til at forhandle med Arbejdsgiverne om Afskaffelse af alt Overarbejde og faa hævet Cvertidsbetalingen.

Et Forslag fra Københavns mandlige Afdeling om at søge gifte Kvinder fjernet fra Arbejdspladserne for at skaffe Arbejde til de flest mulige Forsørgere, mødte megen Modstand.

L. Heiberg mente, at det var urimeligt, at Organisationerne selv skulde fjerne deres Medlemmer, og Marius Madsen fandt, at Forbundet ikke kunde blande sig i, om et Medlem er gift eller ikke. Man kunde heller ikke forlange, at Forbundet skulde medvirke til at fjerne ældre Arbejdskere, der havde været Medlem af Forbundet i mange Aar. Sofie Frandsen fandt Forslaget udemokratisk, og Carl Christiansen stemplede det som asocialt. Doris Petersen pegede paa, at de unge Piger paa Bryggerierne blot vilde undlade at gifte sig, da dette vilde være ensbetydende med Arbejdsløshed.

Efter disse kraftige Salver imod Forslaget og imod et mildnet Forslag, stillet af Oluf Olsen, var det ikke mærkeligt, at Forslaget forkastedes med alle Stemmer mod 16.

Paa forrige Kongres havde man vedtaget at lade et Udvalg inden for Hovedbestyrelsen udarbejde et Forslag om Pension for Forbundets Funktionærer. Nu forelaa dette Forslag. Det gik bl. a. ud paa en graderet Pension fra 25 % af de mandlige københavnske Bryggeriarbejderses Aarsløn indenfor de første 10 Aar efter Ansættelsen, stigende med 10 % hvert 3. Aar, saaledes at en Funktionær efter fulde 30 Aars Arbejde i Forbundets Tjeneste skulde kunne faa den samme Løn i Pension som en Bryggeriarbejder havde i Løn. For Enken regnedes gennemgaaende med Halvdelen af disse Summer med et Tillæg for Børn under 15 Aar.

Københavns mandlige Afdeling havde dog samtidig stillet et betydeligt enklere Forslag, der i Realiteten overlod det til de ordinære

Kongresser at træffe Afgørelse om Pensionens Højde, men dog bestemte, at hvis Formanden eller Hovedkassereren afgik ved Døden i en Kongresperioden, skulde der udbetales Enken et Beløb, svarende til Halvdelen af en københavnsk Bryggeriarbejders Løn.

Hovedbestyrelsens Forslag hvilede paa den Grundbetragtning, at Forbundets Funktionærer ved Fratræden ikke skulde være daarligere stillet end Formændene paa de store københavnske Bryggerier, og Forslaget byggede derfor paa de samme Retningslinjer.

Udvalget havde ogsaa undersøgt, hvad det vilde koste at tegne en Pensionsforsikring, men var vejet tilbage herfor paa Grund af det afskrækkende høje Beløb.

Marius Madsen, der ikke havde haft noget med Forslagets Fremkomst og Form at gøre, henstillede til Udvalget at trække sit Forslag tilbage, hvis der kunde opnaas Enighed om Københavns Afdelings Forslag. — Efter en lille Pause, hvor de forslagstillende Afdelinger talte sammen om Sagen, vedtoges Københavns Afdelings Forslag enstemmigt.

Dermed var der fundet en i hvert Fald midlertidig Løsning paa dette Problem, der ogsaa i andre Forbund gav Anledning til mange Overvejelser og megen Diskussion.

Den sidste Dag drøftede Kongressen Stillingen til fremtidige Overenskomster. Kravene gik ud paa Bibeholdelse af de daværende Lønninger — dette maa ses under Synsvinklen: de faldende Priser — endvidere 40-Timersuge, længere Ferie, kun 2 Løngrupper og Hensyntagen til det forcerede Arbejde, med andre Ord — som Marius Madsen sagde — at faa det mest mulige til Medlemmerne paa Basis af den Magt, man sad inde med; herunder skulde især Kravet om 40-Timersugen sættes i Forgrunden.

Kongressen valgte med Akklamation Marius Madsen til Formand og Niels Poulsen til Hovedkasserer. Hele Hovedbestyrelsen genvalgtes med den Ændring, at *Kaj Petersen*, der som nævnt paa Kongressen havde haft det vigtige Hverv som Lovudvalgetes Ordfører, indvalgtes

i Stedet for Oluf Olsen, der ikke ønskede Genvalg.

Paa det efterfølgende Delegeretmøde i Arbejdsløshedskassen drøftede man indgaaende, paa hvilken Maade man bedst kunde komme de arbejdsløse til Hjælp. Fra Københavns mandlige Afdeling forelaa Forslag om at forhøje alle Satsler med 50 Øre pr. Dag og at ændre de 120 Dages Understøttelse til 130 Dage. Hovedbestyrelsen foreslog ingen Forhøjelse af Satslerne, men en Forlængelse af Dageantallet fra 120 til 150 Dage. Spørgsmaalet var nu, om Kassen kunde tage en Forhøjelse af Satslerne uden en tilsvarende Kontingentforhøjelse. Kaj Petersen erklærede, at Udvalget havde undersøgt dette Forhold, og at en Kontingentforhøjelse ikke kunde undgaas, hvis man forhøjede Satslerne, medens en Forlængelse af Dageantallet nok vilde kunne bæres. I den forløbne Kongresperiode var Kassens Overskud steget med ca. 330.000 Kr. (pr. Medlem fra 135 til 180 Kr.). Marius Madsen betonedede, at de faldende Priser havde givet Pengene større Købekraft, hvorfor en Forhøjelse ikke var saa paakrævet.

Ved Afstemningen samlede man sig om Hovedbestyrelsens Forslag, saaledes at kun Dageantallet, men ikke Satslerne forhøjedes.

Arbejdsdirektør *Vater* holdt Foredrag for Delegeretmødet om Betingelserne for at starte Fortsættelseskasser, hvorefter man vedtog, at Kassens Repræsentantskab skulde undersøge Mulighederne for Oprettelse af en saadan og stille et Forslag, der kunde udsendes til Urafstemning.

Dermed var endelig Kongressens og Delegeretmødets Arbejdsstof udtømt, og de Delegerede kunde vende hjem med Bevidstheden om at have udført et godt Stykke Arbejde til Forbundets og Medlemmernes Gavn.

Den faglige Situation tilspidnes

Krisetilstanden i Erhvervslivet var yderst alvorlig, og det var ikke mærkeligt, at Arbejds-

giverne søgte at trykke Lønningerne, medens Arbejderne af al Magt værgede sig derimod. Sidst i 1932 opsagde Arbejdsgiverne en Mængde Overenskomster og fremkom med den tidligere kendte Fordring om Lønnedsættelser paa 20 %.

De samvirkende Fagforbund krævede kortere Arbejdstid uden Nedgang i Lønnen. Det var umuligt for Parterne at mødes, og selv Forligsmanden maatte opgive at finde et Grundlag. Resultatet blev, at Lovgivningsmagten traadte til og dekreterede, at samtlige opsagte Overenskomster skulde vedblive at have Gyldighed indtil 1. Februar 1934, i hvilken Tid al Arbejdsstandsning skulde være forbudt. Der nedattes desuden et Udvalg, bestaaende af Socialministeren, Formanden for Den faste Voldgiftsret, Repræsentanter for Rigsdagen, for Arbejdsgivere og Arbejdere samt for Forligsinstitutionen, som skulde tilvejebringe Forslag til Forelæggelse for Rigsdagen i Oktober 1933, hvorved Samfundets Interesser under Arbejdskonflikter varetoges paa rimelig Maade. Udvalgets Arbejde resulterede i »Lov om Mægling i Arbejdsstridigheder af 18. Januar 1934.«

Der var altsaa nu nogen Frist til at sunde sig i. Som Følge af den i Begyndelsen af 1932 gennemførte Valutakontrol, hvorved Importen i nogen Grad begrænsedes til Fordel for den hjemlige Industri, bedredes Erhvervsforholdene lidt efter lidt, men Freden varede dog kun, indtil Loven ikke længere paabød Vaabenstilstanden, thi i Oktober 1933 opsagde Arbejdsgiverne atter samtlige Overenskomster og stillede Krav om Lønreduktioner paa indtil 20 %.

Situationen udviklede sig da som tidligere med Lockoutvarsler og Forligsmandens Indgriben; hans Mægling gik ud paa fornyet Forlængelse af Overenskomsterne paa 1 Aar.

I Henhold til den nye Lov om Arbejdsstridigheder sammenlagde de forskellige Fags Ja og Nejstemmer, og Mæglingsforslaget vedtoges med stort Flertal, selv om enkelte Fag helt havde stemt imod. Nu var der igen Arbejdsfred i en Række Fag indtil 1. Februar 1935.

1933

De københavnske Brønderiarbejderes Indtræden

Medens Forbundet kunde rose sig af at have organiseret de under dets Omraade hørende Arbejdere næsten op til 100 % — bortset fra Familiemedlemmer i visse Smaabedrifter især paa Landet — var Forholdet med Hensyn til de københavnske Brønderiarbejdere beklageligvis lige indtil 1933 saaledes, at de vel var organiserede, men det var i Dansk Arbejdsmandsforbund. Gang paa Gang var der fra forskellig Side gjort Forsøg paa at faa rettet dette Forhold og faa Brønderiarbejderne i København, hvis Antal var ca. 80, indlemmet i vort Forbund, men det strandede paa Modstanden fra Formanden, Jens Andersens, Side, idet han stadig formaaede at holde Medlemmerne til Arbejdsmandsforbundet til Trods for, at han selv erkendte, at det var Bryggeriarbejderforbundet, der var førende i Brønderiarbejdernes Lønpolitik. Da Jens Andersen døde den 4. Marts 1933, blev Spørgsmaalet om Indtræden meget hurtigt aktuelt, idet der straks til den ordinære Generalforsamling i April 1933 blev stillet Forslag om Udmeldelse af Dansk Arbejdsmandsforbund og Indmeldelse i Bryggeriarbejderforbundet. Da et saadant Forslag imidlertid efter Lovene skulde behandles paa en ekstraordinær Generalforsamling, indkaldtes en saadan til den 28. April, og der blev nedsat et 5-Mands Udvalg til at undersøge, under hvilke Betingelser en Overflytning fra Arbejdsmandsforbundet til Bryggeriarbejderforbundet kunde foregaa.

Dette Udvalg forhandlede med Forretningsudvalget og erklærede sig tilfreds med, at de kunde optages som en selvstændig Afdeling og i øvrigt paa samme Vilkaar som de øvrige Afdelinger.

Paa Brønderiarbejdernes ekstraordinære Generalforsamling den 28. April var indbudt som Gæster Sofus Mortensen fra Dansk Arbejdsmands-Forbund samt Marius Madsen og Olaf Jensen, Randers, der var Brønderiarbejdernes

Repræsentant i Hovedbestyrelsen. Paa Generalforsamlingen aflagde Udvalget Beretning om sit Arbejde og indstillede enstemmigt til Generalforsamlingen at vedtage Forslaget om Overflytning. Efter en kort Diskussion, hvor der viste sig meget stærk Stemning for Forslaget, udtalte Marius Madsen sin Glæde over, at Spørgsmaalet nu endelig var kommet til en alvorlig Drøftelse; han haabede, at der nu maatte finde en Sammenslutning Sted, men advarede dog Brønderiarbejderne mod at stemme for Forslaget med den Tanke, at de fik billigere Kontingent og højere Understøttelse, thi ingen kunde garantere for, at Kontingentet i Bryggeriarbejderforbundet fortsat vilde være lavere end i Dansk Arbejdsmandsforbund.

Sofus Mortensen indsaa hurtigt, at der var Stemning for Udtrædelse af D.A.F. — Han optraadte i øvrigt særdeles korrekt, idet han erklærede, at selv om han gerne saa, at Brønderiarbejderne forblev i Dansk Arbejdsmandsforbund, saa vilde han, hvis Urafstemningen gav den fornødne $\frac{2}{3}$ Majoritet, takke Afdelingen for den Tid, den havde været Medlem af D. A. F. og ønske den Held og Lykke i Fremtiden under de nye Forhold.

Ved Urafstemningen efter Generalforsamlingen vedtoges Forslaget enstemmigt med 78 St.

Resultatet af Urafstemningen forelaa paa Forbundets 35-Aars Stiftelsesdag og blev meddelt Hovedbestyrelsen under den lille Stiftelsesfest, som holdtes i Dagens Anledning. Smukkere Fødselsdagsgave kunde Forbundet ikke have faaet. Der var ganske vist 12 Maaneders Opsigelse i D. A. F., men Realiteten kunde ikke rokkes. Det var nu kun Formaliteter, der skulde ordnes. Derfor blev Brønderiarbejderne i København da ogsaa takket for deres vigtige Betslutning og budt Velkommen i Bryggeri-, Brønderi- og Mineralvandsarbejdernes Forbund.

Overenskomsternes Forlængelse 1933

Paa et ekstraordinært Hovedbestyrelsesmøde den 17. December 1932 drøftedes hele Over-

Tre gamle Pionerer
Carl Hansen, Knud Hansen og Chr. Larsen

enskomstsituationen. Der nedsattes et Udvalg til at forhandle med Bryggeriforeningen om Overenskomsten, og dette Udvalg stillede følgende Krav:

1. At Ferieparagraffen ændredes, saaledes at der gaves alle Sæsonarbejdere 1 Fridag for hver 50 Arbejdsdage.
2. At Arbejdstidens Begyndelse kun kunde fastsættes til hele og halve Timer.
3. At Spisepauserne ikke skulde kunne forrykkes, uden at der betaltes Forskydningstillæg.
3. At alt Søndagsarbejde, som ikke udførtes regelmæssigt, men efter særlig Tilsigelse, betragtedes som ekstraordinært og betaltes med mindst 4 Timer.
5. At Arbejdere, som hjemsendtes Kl. 22 eller senere, først skulde møde igen efter Frokosttidens Ophør, uanset om Vedkommende havde arbejdet i Enkeltholdsdrift eller 2-3-Holdsdrift.

Udvalget fremsatte ikke andre Forslag, thi Bryggeriforeningen havde erklæret, at den absolut ikke vilde forhandle, saafremt Afspadsering af Overarbejde og Nedsættelse af Arbejdstiden blev fastholdt som Krav.

Udvalget erklærede overfor Bryggeriforeningens Repræsentanter, at den under Pkt. 1 nævnte Ændring af Ferieforholdene var en Forbedring, men en nødvendig Forbedring, hvis det skulde lykkes at faa Medlemmerne til at forlænge Overenskomsten, og i Virkeligheden var det jo kun en Ordning, der bragte Bryggeriarbejderne paa Linje med mange andre Fags Arbejdere. Spørgsmaalene under Pkt. 2, 3, 4 og 5 var efter Udvalgets Opfattelse faktisk allerede godkendt under Forhandlingerne i 1930, men blev kun fremført paa ny, fordi Bryggeriforeningen i hele Overenskomstperioden havde nægtet at anerkende Forbundets Fortolkning.

Bryggeriforeningen erklærede, at den for at bevare Arbejdsfreden paa Trods af Arbejdsgiverforeningens Ordre om at opsigte alligevel

vilde gaa med til Forlængelse af Overenskomsten, men kun paa den Betingelse, at der ikke blev Tale om Forbedringer af nogen Art, idet dette vilde blive betragtet som »et Dolkestød« i Ryggen paa Arbejdsgiverforeningen. — De var derimod villige til at lade de fire sidstnævnte Spørgsmaal afgøre ved Voldgift.

Der forhandlede nu en Del om Muligheden for Feriens Forlængelse, men Bryggeriforeningen vilde under ingen Omstændigheder strække sig længere end til at indkalde en Generalforsamling efter Overenskomstsituationens Afslutning, hvor Ledelsen ikke alene vilde anbefale Forslaget om en Feriedag for Sæsonarbejdere for hver 50 Arbejdsdage, men ogsaa gøre alt for at faa Forslaget gennemført.

Med dette Tilsagn blev Spørgsmaalet om Overenskomsternes Forlængelse udsendt til Urafstemning, hvor det godkendtes med meget stort Flertal, nemlig 4708 Stemmer mod 312. Resultatet viste, at Medlemmerne stadig stod bag Hovedbestyrelsen.

Efter dette Resultat forsøgte Hovedbestyrelsen at faa gennemført samme Ordning for de øvrige Overenskomsters Vedkommende, men ikke med samme Held overalt.

Først rettedes en Henstilling til Spiritusfabrikantforeningen, men med negativt Resultat. Direktør Olesen erklærede, at han ikke under de foreliggende Forhold kunde gaa imod Arbejdsgiverforeningens Parole om Opsigelse, selv om Spritfabrikkerne ikke stiledes efter 20 % Lønreduktion. Forretningsudvalget modtog derefter Opsigelsen den 22. Januar 1933.

Mineralvandsfabrikantforeningen indgik derimod paa samme Ordning som Bryggeriforeningen. Det samme gjorde de enkeltstaaende Mineralvandsfabrikanter i København.

Af de øvrige Enkeltvirksomheder (ialt 79), med hvilke Forbundet havde Overenskomst, indgik de 65 paa samme Betingelser for Fornyelse som Bryggeriforeningen. Det var altsaa kun ganske faa Steder, det ikke lykkedes at faa Ferieordningen for Sæsonarbejderne gennemført.

Dette Resultat maatte betegnes som tilfredsstillende. Og Forbundet kunde notere det som en lille Sejr, thi selv om Loven af 31. Januar 1933 forhindrede Storlockouten og dekreterede Fornylelse af samtlige Overenskomster i eet Aar, var Ferieordningen for Sæsonarbejderne dog en Kendsgerning.

Overarbejdet

Allerede i Slutningen af 1932 havde Forbundet rettet en Forespørgsel til Afdelingerne om Omfanget af Overarbejde.

Da Spørgeskemaerne indgik, viste det sig, at Overarbejdet i de fleste Afdelinger var ret minimalt, og dets Afskaffelse vilde ikke i nærværdig Grad betyde Beskæftigelse af arbejdsløse Kolleger. Alligevel anmodede Forretningsudvalget Bryggeriforeningen om en Forhandling paa hvert enkelt Bryggeri for at forsøge at faa afskaffet Overarbejdet.

Denne Henvendelse til Bryggeriforeningen havde alene den Virkning, at de københavnske Virksomheder af sig selv gennemgik Arbejdets Fordeling, og derved afskaffedes adskilligt Overarbejde, men der vedblev at være særdeles mange Overtimer. Forhandlinger herom med Bryggeriforeningen gav ingen direkte Resultater, idet man hævdede, at der ikke udførtes Overarbejde, naar det ikke var paatrængende nødvendigt. Indirekte gav Forhandlingerne dog det Resultat, at overmaade meget Overarbejde blev afskaffet ved Omlægninger, hvilket Medlemmerne ikke altid syntes særlig godt om.

Imidlertid var Hovedbestyrelsen nu klar over, at skulde der naas længere, og skulde en virkelig Fordeling af Beskæftigelsesmulighederne naas, da maatte der sættes ind for Gennemførelsen af det Afspadseringsforslag, der var behandlet paa Kongressen i 1932. Ved Overenskomstforhandlingerne i 1933—34 blev Kravet om Afspadsering derfor taget op og gennemført. Resultaterne skal vi senere komme tilbage til.

Strejke paa Køge Bryggeri — under Strejkeforbudet

Loven af 31. Januar 1933 forbød Strejker og Lockouter i eet Aar fra Lovens Ikrafttræden. Det lyder da mærkeligt, at der alligevel kunde udbryde en Strejke — tilmed iværksat af Forbundet — paa Køge Bryggeri. Men saaledes var det, og naar man hører Forhistorien, vil man indrømme, at Strejken var nødvendig, skønt det kostede Forbundet en Bod paa 3000 Kr.

Køge Bryggeri, hvis Ejer var Bryggeriejer Andersen, opsagde i Slutningen af 1932 Overenskomsten med Forbundet, hvorefter han sendte et Forslag til ny Overenskomst, der gik ud paa, at alle Lønninger skulde nedsættes med 15 % samt at alle Pladstillæg yderligere skulde nedsættes med ca. 2 Kr. pr. Uge. Da samtlige Arbejdere paa Bryggeriet havde Pladstillæg, betød det, at Arbejdsgiverforeningens Krav om de 20 % Lønreduktion faktisk vilde blive gennemført, selv om det var pakket godt ind.

Efter Lovens Gennemførelse om Overenskomsternes Forlængelse blev der jo ikke noget af disse Krav, og det har sikkert ærgret Hr. Andersen, der straks forsøgte sig som Løntrykker overfor Medlemmerne enkeltvis. Han meddelte en af Arbejderne, at hvis han vilde fortsætte uden Pladstillæg, kunde han blive ved sit Arbejde, ellers maatte han forlade det. Den paagældende lod sig ikke true, han tog sit Tøj, men gav Forbundet Besked om Sagen.

Næste Fase var en Telefonopringning fra Forbundet til Herr Andersen, hvori han fik at vide, at hvis han ønskede at se *nogen* af sine Folk paa Bryggeriet den følgende Dag, skulde han hurtigst muligt sende Bud efter den afskedigede Mand. Det hjalp omgaaende. Han kom i Arbejde igen til overenskomstmæssig Løn.

Men Ærgrelsen hos Herr Andersen var nu vokset et Par Grader. Han spekulerede paa Hævn og fandt ud af en ny Rævekage. Snart efter nægtede han nemlig at anerkende, at Førstemanden i Hvidtølskælderens skulde have et Pladstillæg paa Kr. 4,50 pr. Uge. Motiveringen var, at der kun var een Mand i Kælderens,

og derfor var der ingen Førstemand. Samtidig fandt han ud af, at han kunde lade Førstemanden i Sodavandsfabrikken foretage Øludleveringen og Regnskabet, og af den Grund vilde der ikke blive noget Pladstillæg at udbetale i Øludleveringen.

Trods adskillig Brevveksling mellem Forbundet og Herr Andersen opnaaedes der intet Resultat. Aarsagen var sikkert den, at Herr Andersen mente sig dækket bag Strejkeforbundet. Han provokerede bevidst en Strejke frem og tænkte maaske, at han i saa Fald vilde faa en saa stor Erstatning, at han kunde leve sorgfrit Resten af sine Dage. Men han forregnede sig paa ny.

Forbundets Forretningsudvalg var klar over de farlige Konsekvenser, som Herr Andersens Egenmægtighed kunde have paa andre Arbejdspladser. Det vedtog derfor paa et Møde den 7. Juni at sende Varsel om Strejke, der skulde begynde den 13. Juni. Egentlig var Forretningsudvalget af den Opfattelse, at Loven af 31. Januar 1933 *ikke* omfattede Strejker af denne Art. Thi Lovens Mening var jo kun, at Strejker og Lockouter ikke maatte benyttes til at gennemtvinge Lønændringer. (Ved senere Lov af samme Art blev der da ogsaa anlagt dette Syn paa saadanne Strejker fra Domsmagtens Side). — Imidlertid var man parat til at tage imod Stødet, hvis Kendelsen skulde gaa Forbundets Opfattelse imod.

Strejken blev en Kendsgerning — den var Dagens Sensation i hele den kapitalistiske Presse, der havde sendt en Mængde Pressefolk til Køge. Det var jo den første Strejke efter Lockoutlovens Gennemførelse.

Næste Dag forsøgte Herr Andersen at holde Bryggeriet i nødtørftig Gang ved Hjælp af Bryggeriets Funktionærer, men han havde glemt at regne med, at ogsaa Kedelpassereren var organiseret. Da Tricket blev opdaget, fik Marius Madsen Kedelpasserforbundet til at tage Manden ud af Arbejde. — Formentlig vilde ingen af Funktionærerne ned til Arbejde ved Kedlen — i hvert Fald standsede Virksomheden.

Herr Andersen klagede omgaaende til Den faste Voldgiftsret, og Forbundet sendte sit Svarskrift paa Klagen, men i en foreløbig Kendelse af 18. Juni erklærede Retten, at Strejken var ulovlig, og at Arbejdet straks skulde genoptages.

Det var der ikke noget at stille op imod. Herr Andersen triumferede, men atter for tidligt. Han paastod, at han havde haft et Tab paa 6000 Kr. som Følge af den ulovlige Strejke, og dette Beløb krævede han erstattet.

Retten tilkendte ham imidlertid kun det halve: Kr. 3000. — — Men endnu værre for Herr Andersen og for alle dem, der havde tænkt sig at benytte denne Arbejdsgivers ufine Trick, var det, at Brygger Andersen blev dømt til at betale Pladstillægget til Arbejderen i Hvidtølskælderen for de 11 Uger: Kr. 49,50. — Forbundet blev dømt til at betale Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Denne Sag var paa en Maade en Art Prøvesag, og den ramte altsaa tilfældigvis Bryggeriarbejderforbundet. Den fastslog, at der forelaa et klart Brud paa Overenskomsten, og derfor dømtes Bryggerieieren til at overholde denne. Paa den anden Side forelaa der ogsaa et Brud paa Lockoutloven, og derfor dømtes Forbundet til at yde den nævnte Erstatning. Det var faktisk urimeligt, at der skulde kunne idømmes den ene Part en Bod eller Erstatning, fordi den anden Part ikke overholdt Overenskomsten. I saa Henseende var Dommen selvmodsigende, set fra et moralsk Synspunkt, men maaske ikke fra et juridisk.

Dog — Forbundet blev ikke slaaet omkuld af denne Bod, — og Forretningsudvalget fortrød paa ingen Maade sit Standpunkt. Herr Andersen var sikkert meget utilfreds med sin Erstatning — i hvert Fald blev han det senere. Hans Oplysninger om det paastaaede store Tab under Strejken blev benyttet af Forbundet til i 1934, da Overenskomsten skulde fornyes, at faa rykket Køge Bryggeri op i en højere Lønklasse.

Hovedstyrelsen ved 50-Aars Jubilæet

*Siddende fra venstre: Ida Holtmann, Kristine Jensen, Louise Jensen, Marius Madsen, Niels Poulsen, Alma Johansen.
Staaende fra venstre: Kaj Petersen, Olof Jensen, Kaj Welling, P. Simonsen, Fr. Frederiksen, Arthur Bergquist, Jørgen Z. & a, Carl Christiansen, Anton Hansen, Carl Leidecker.*

Efter dette kunde Herr Andersen jo passende tage sine Regnskabsbøger frem og prøve paa at udregne, hvad der betaler sig bedst, naar man lever i et Retssamfund: Fiduser eller fair Handlemaade!

Voldgiftsafgørelserne

vedrørende de Punkter, som Forbundet og Bryggeriforeningen ikke kunde enes om, og som derfor henvistes til Afgørelse ved Voldgift, drejede sig i Hovedsagen om, hvorvidt alt Søndagsarbejde, der ikke udførtes regelmæssigt, men efter en særlig Tilsigelse, skulde betragtes som ekstraordinært, samt om Mødetiden for Arbejdere i Enkeltholdsdrift, som hjemsendtes Kl. 22 eller senere.

Voldgiftskendelsen gav ikke Forbundet Medhold i dets Standpunkt, idet den i de meget udførlige Kommentarer udtrykker, at der ikke efter Ordlyden i Overenskomsterne kan stilles saadanne Krav. Selve Kendelsen lød saaledes:

1. Under Bestemmelsen om »ordinært« Arbejde paa Søndage i § 2, næstsidste Stykke, i de mellem Bryggeriforeningen og Dansk Bryggeri-, Brønderi- og Mineralvandsarbejder-Forbund bestaaende Overenskomster henhører alt Arbejde, der under normal Produktion paa et Bryggeri — derunder ogsaa periodisk tilbagevendende Produktion af særlig Beskaffenhed — nødvendigvis under Hensyn til forsvarlig Fremstilling og Behandling af Produktet nødvendigvis maa udføres om Søndagen.
2. Bestemmelsen i de bestaaende Særaftaler vedrørende de københavnske Bryggerier mellem forannævnte Organisationer under Afsnittet »Mødetid«, sidste Stykke, vil være at anvende i Overensstemmelse med § 1, 2. Stk., i de bestaaende Overenskomster saaledes, at Bestemmelsen kun omfatter Arbejdere som Overgang fra Natthold til Daghold.

Sagens Omkostninger udredes med Halvdelen af hver af Organisationerne.

Den 4. Marts 1933.

Axel Rasmussen.

Disse Kendelser viser, som saa mange andre, at der skal udvises den største Forsigtighed ved Affattelsen af saadanne Bestemmelser, og at der næsten altid vil være Mulighed for Fortolkninger, som Retten maa afgøre, men heldigvis falder Afgørelserne forskelligt ud. I de foreliggende Tilfælde blev Afgørelserne jo ikke knyttet til længere Tidsrum, da Overenskomsterne kun skulde løbe et Aar.

Løn og Leveomkostninger

Forbundets Formand sagde i Indledningen til sin Beretning om Overenskomstforhandlingerne 1933/34, at »et Aar er ingen lang Tid, men dog lang nok til, at der kan ske betydelige Forandringer. Dette er da ogsaa Tilfældet, hvad angaar 1933. Da Forbundets Hovedbestyrelse i Efteraaret 1932 skulde tage Stilling til Overenskomstsituationen, var det paa Baggrund af faldende Priser for saa godt som alle Levnedsmidler, hvorfor der ikke var Basis for Lønfremskud. Anderledes var Stillingen i Efteraaret 1933, hvor Prisniveauet voldsomt var ændret.«

— Disse Bemærkninger kan illustreres ved at betragte Udviklingen af Pristal og Realløn i de paagældende Aar samt Aarene lige før og lige efter. De samv. Fagforbunds Beregninger og grafiske Fremstillinger viser, at Reallønsfortjenesten i Begyndelsen af 1932 var den højeste, som overhovedet opnaaedes i Tiaarene 1920—1940. Derfor var Bemærkningen om Lønfremskudet rigtig. Det var især Prisen paa Landbrugets Produkter, der var steget, men ogsaa andre Varer steg langsomt i Pris.

Et Blik paa nedenstaaende Oversigt over Pristal og Realløn i Aarene 1929—1935 viser, at Reallønnen — eller rettere den gennemsnitlige Reallønsfortjeneste — var højest i 1931. Pristallet var lavest i 1931—32, nemlig kun

155 mod 173 i 1929 og 166 i 1934, hvorefter det i 1936 naaede op til 174, og hvorpaa det steg jævnt siden. I Sammenligning med 1929 var Reallønnen for faglærte mandlige Arbejdere steget fra 114 i 1929 til 129 i 1931, men faldt derefter til 118 i 1934 og 114 i 1935. — Prisstigningen var altsaa en Kendsgerning. Det begynde atter at gaa opad i Erhvervslivet, og det gjaldt derfor om, at Arbejderne forstod at vinde med.

Realtimfortjenesten 1929—35.

Aar	Pristal	Realløn (fagl.)	Realløn (ufagl.)	Realløn (kvinder)
1929	173	114	111	121
1930	165	121	117	129
1931	155	129	128	138
1932	155	125	126	136
1933	159	122	123	132
1934	166	118	119	128
1935	171	114	116	125

Selv om Pristallet i Slutningen af 1933 kun var steget 4 Points, var Hovedbestyrelsen klar over Tendensen og indsaa, at der maatte være en rimelig og saglig begrundet Mulighed for at faa Dækning for denne Prisstigning. Derfor var man ret hurtigt klar over, at alle Overenskomsterne burde opsiges.

Hovedbestyrelsen samlede den 9. December 1933 og drøftede indgaaende Situationen. Den vedtog ganske enstemmigt at anbefale Medlemmerne at opsiges. (Spiritusfabrikantforeningen havde i øvrigt selv sendt Opsigelse den 28. Oktober 1933). — Stillingen var da saaledes, at De samv. Fagforbund *ikke* var indstillet paa at opsiges, og at Dansk Arbejdsgiverforening havde opsagt saa godt som alle Overenskomster for at gennemtvinge Lønreduktioner. — Paa Trods heraf gik Hovedbestyrelsen den modsatte Vej og anbefalede at opsiges. Saaledes var Situationen ved Nytaar 1933—34. Den kommende Overenskomstsituation vilde ikke

blive mindre spændende eller kræve mindre Indsats fra Forretningsudvalgets Side end i 1932/33.

1934

I en Henvendelse til Medlemmerne an-gaaende Opsigelsen af Overenskomsten ved Nytaar 1934 begrundedes Kravet herom bl. a. med følgende Betragtninger: De mange Uoverensstemmelser mellem Arbejdsgiverne og Forbundet siden Maj 1930 gjorde en Revision nødvendig; Kongressens Beslutninger om kortere Arbejdstid, højere Løn og især Afspadsring af Overarbejde skulde gennemføres saavidt muligt; de usikre Tider vilde gøre det uforsvarligt at forlænge Overenskomsterne. — Dertil kom, at hverken Bryggeri-, Brænderi- eller Mineralvandsindustrien var kriseramte. De var tværtimod stadig i Stand til at udbetale store Dividender til Aktionærerne.

Ledelsen ønskede ikke at komme ud for, at Lønningerne atter — som under Krigen — skulde komme paa gyngende Grund, og at den skulde blive tvunget til at gaa Tiggergang til Arbejdsgiverne for at faa til de daglige Livsfornödenheder.

Disse Betragtninger blev refereret i Medlemsbladet og vakte vild Forfærdelse i Bryggeriforeningen, der nærmest betragtede Forbundets Hovedledelse som en Samling Individider, der ikke forstod Bryggeriindustriens vanskelige Stilling, — ja, endog ignorerede, at Arbejdsgiverforeningen havde opsagt alle andre Overenskomster for at »tilpasse« Lønningerne i nedadgaaende Retning.

Hvordan stillede nu Medlemmerne sig til Spørgsmaalet om Opsigelse? Urafstemningen viste, at de fuldt ud tilsluttede sig Hovedbestyrelsens Standpunkt, idet 4104 Medlemmer stemte for Opsigelse, og kun 743 var imod. — Under disse Omstændigheder blev Overenskomsterne straks opsagt.

De Krav, man paa Hovedbestyrelsesmødet den 9. Marts 1934 enedes om at opstille, drejede sig om Forhøjelse af Grundlønnen med 5 Kr. ugentlig, om Forhøjelse af Overarbejdsbetalingen, om 40 Timers Arbejdsuge (som man dog ikke troede kunde gennemføres), om 12 Dages Ferie i Forbindelse med 3 Søndage samt 1 Ferie-dag pr. 25 Arbejdsdage til Sæsonarbejdere, endvidere Lønftaler for unge Mennesker under 18 Aar og Sygehjælp i 26 Uger til baade Kvinder og Mænd med halv Løn. Endelig ønskedes en retfærdig Regulering af Lønningerne i Tilfælde af store Prisbevægelser, ifald Overenskomsterne skulde komme til at gælde i 3 Aar. — Desuden var der naturligvis en lang Række Ændringsforslag af mindre væsentlig Art.

Det var nu Meningen at paabegynde Forhandlingerne omkring den 1. April, men der kom en Mand med en Slæde i Vejen. Det var Forligsmanden. Han tilsagde Forretningsudvalget til Møde den 6. Marts angaaende de opsagte Overenskomster. Der var intet andet at gøre end at give Møde hos Forligsmanden — dog mødte kun Forretningsføreren og Viceforretningsføreren. Meningen var jo at undgaa enhver Forhandling med Forligsmanden. Det kunde udmærket begrundes med, at der ikke var nogen sprængte Forhandlinger mellem Forbundet og Arbejdsgiverne og derfor heller ingen Begrundelse for Forligsmandens Indskriden. Arbejdsgiverne syntes at have haft en helt anden Opfattelse. De mødte med ca. 20 Repræsentanter fra saavel Bryggeriforeningen som Spiritusfabrikantforeningen med hele Dansk Arbejdsgiverforenings Præsidium i Spidsen! Alle disse Mænd mødte op med store Mapper med Materiale, medens Forbundets to Repræsentanter kun kom med Forligsmandens Brev i Haanden.

Forligsmanden spurgte naturligvis straks, hvilke Konfliktspørgsmaal der var mellem Parterne, og han fik omgaaende Svar fra Forbundets Forretningsfører om, at der ikke var nogen, eftersom der hverken var fremsat Forslag eller havde været forhandlet, samt at Forligsinstitutionen derfor ikke havde nogen Kompetence

til at skride ind. Det maatte Formanden for Arbejdsgiverne, Julius Madsen, ogsaa erkende, men han erklærede, at der i Forbundets Medlemsblad havde staaet en Artikel, indeholdende en Række skarpe Krav, der tydede paa, at en fredelig Forhandling ikke vilde føre til Fornylse af Overenskomsterne. Dertil kom, at Dansk Arbejdsgiverforening for at gaa med til et Forligsforslag eller ej maatte kræve *alle* opsagte Overenskomster behandlet, altsaa ogsaa Bryggeriarbejdernes Forhold.

Kampen for at undgaa

»Forligssækken«

Nu begyndte den langvarige Kamp for at undgaa at komme med i den store »Forligssæk«. — Da Forligsmanden forstod, at der ikke forelaa noget Overenskomstforslag, foreslog han, at Parterne straks søgte ved Forhandling at blive enige, og at Natten kunde bruges til disse Forhandlinger. Kunde man ikke enes, saa kunde man jo fortsætte i Forligsinstitutionen næste Morgen. Naar Arbejdsgiverforeningen gjorde sin Stilling til et generelt Forligsforslag afhængig af, om disse Overenskomster kom med, maatte man tage Hensyn hertil, da han ikke kunde udsætte hele Arbejdsfreden for Fare, fordi der ikke var Enighed med et enkelt Forbund. Eventuelt vilde han benytte sig af Forligsmandslovens § 8 om at kæde Forbundet med ind i Forligsforslaget.

Marius Madsen bestred Forligsmandens Ret til at »putte Forbundet med i Forligssækken«. Han kunde tænke sig at indanke Sagen om Forligsmandens Kompetence til Afgørelse ved Den faste Voldgiftsret (selv om han var temmelig sikker paa at tabe den, da baade Dansk Arbejdsgiverforenings og De samv. Fagforbunds Dommere vilde være interesseret i at faa Bryggeriarbejderforbundet med). Anmodningen om at bruge Natten til Forhandlinger maatte Marius Madsen afvise, da han og Viceforretningsføreren ikke havde Hovedbestyrelsens Sanktion hertil.

Med Arbejdstid fra 5 om Morgenen til sent om Aftenen og 16 Kr. om Ugen var Øl og Snaps de eneste Lyspunkter i Tilværelsen.

Forligsmanden beklagede, at der ikke var Udsigt til hurtig Forhandling, men erklærede, at han saa vilde stille Mæglingsforslag om Løn, Arbejdstid og Ferie, hvorefter der i et Udvalg kunde forhandles om rent overenskomsttekniske Forhold. I øvrigt havde han intet imod, at hans Kompetence i denne Sag blev prøvet ved Den faste Voldgiftsret. Han ønskede dog, at Forbundets Hovedbestyrelse blev indkaldt telegrafisk, saaledes at der kunde forsøges Forhandlinger.

Under disse Omstændigheder fandt Forretningsudvalget det klogest at indkalde Hovedbestyrelsen til den 9. Marts, saaledes at der kunde forhandles i Bryggeriforeningen den 10. Marts og i Spiritusfabrikantforeningen den 11. Marts. Til sidstnævnte Forhandling indkaldtes endvidere Brænderiarbejderudvalget. Forligsmanden vilde have Besked om Udfaldet den 12. Marts.

For Forbundet drejede Sagen sig jo om mere end Spørgsmaalet om et Par Kroner mere eller mindre i Løn; det drejede sig faktisk om, hvorvidt det fremtidig skulde overlades til Dansk Arbejdsgiverforenings og De samv. Fagforbunds Medlemmer at bestemme, naar der skulde være

Arbejdsstandsning paa Bryggerier og Spritfabrikker. Det var Forbundets Selvstændighed, der stod paa Spil. Derfor var det saa vigtigt at undgaa at komme med i Forligsgryden.

Der arbejdedes nu ivrigt i Organisationerne med Stoffet til Forhandlingerne, og disse begyndte med Bryggeriforeningen den 10. Marts 1934, men det stod hurtigt klart, at der ikke var Udsigt til nogen Overenskomst. Arbejdsgiverne vilde ikke forhandle om det foreliggende Forslag, og de vilde oven i Købet ikke løbe den Risiko, at Forbundets Medlemmer forkastede et eventuelt Forligsforslag ved en Urafstemning; altsaa skulde Opsigelsen tages tilbage paa Forhaand. Paa disse Skær strandede Forhandlingerne. Forretningsføreren gjorde dog først opmærksom paa, at Hovedbestyrelsen ikke vilde finde sig i, at Forbundet blev stoppet i Forligsgryden. Eventuelt vilde der blive indkaldt en ekstraordinær Kongres til at tage Stilling til Sagen. Omtrent paa samme Maade gik det i Spiritusfabrikantforeningen. — Alt dette maatte Hovedbestyrelsen tage Stilling til i et nyt Møde den 12. Marts 1934.

Efter en Drøftelse af Situationen anmodede Hovedbestyrelsen Forretningsføreren om at for-

søge paa gennem en privat Samtale med Bryggerforeningens Direktør Hr. Østerberg at faa saadanne Tilsagn, at Forbundet kunde tilbyde ham at undlade at indkalde en ekstraordinær Kongres.

Det var nu blevet hen paa Eftermiddagen den 12. Marts, og Kl. 15 skulde Forligsmanden have Svar. Der var kun en Time at forhandle i, men paa denne korte Tid lykkedes det at faa et mundtligt Tilsagn fra Hr. Østerberg, der lovede at forelægge sin Bestyrelse Forbundets Krav. Disse gik ud paa følgende:

En Lønforhøjelse til alle mandlige og kvindelige Arbejdere i København paa 2 Kr. om Ugen.

3 Dages ekstra Ferie saavel i København som Provinsen samt 1 Feriedag pr. 33 Arbejdsdage for Sæsonarbejdere.

Afspadsering af Overarbejde efter de foreslaaede Principper.

Samme Tillæg i Provinsen som i København til Maltgørere, Materialkuske og Chauffører.

Forbedringer i Sygehjælpsparagraffen.

Hertil kom visse lokale Forbedringer m. v. Overenskomsten skulde gælde 3 Aar, men med Pristalsregulering, og Forbundet skulde ikke indkalde ekstra Kongres og endvidere holde sig passiv ved Afstemningen om Forligsforslaget.

Forligsmanden fik nu Besked om, at Forhandlingerne var strandede, men at Parterne ønskede en Bestemmelse i Forligsforslaget om et Udvalg, der kunde fortsætte Forhandlingerne om Enkeltheder. Forligsmanden var synlig forbavset over, at Forbundet nu ikke længere protesterede mod at komme i Forligssækken, men han kunde jo heller ikke vide, at der fem Minutter forinden lige uden for hans Dør var truffet en Aftale, der saa at sige annullerede det Forligsforslag, han vilde stille.

Medens Bryggerforeningen saaledes var indgaet paa de nævnte Forslag, vilde Spiritusfabrikantforeningen ikke høre Tale derom. Direktør Olesen kunde slet ikke forstaa Bryggeriernes Stilling. Han gik ud fra, at Dansk

Arbejdsgiverforening vilde smide Bryggeriforeningen ud, naar den fik at vide, hvad dens Bestyrelse vilde indlade sig paa. Han lovede dog, at han vilde se velvilligt paa Sagen, hvis Ordningen blev gennemført i Bryggeriforeningen. — Den 14. Marts overrakte Forligsmanden højtideligt Forbundet sit Mæglingforslag, der gik ud paa uændret Forlængelse af Overenskomsterne samt Nedsættelse af Udvalg, der i Løbet af 4 Uger skulde drøfte Enkeltheder; de Ændringer, man enedes om i disse Udvalg, skulde indgaa som Led i Overenskomsterne.

Dette Mæglingforslag blev sammenkædet med de øvrige Mæglingforslag og deres Skæbne skulde afgøres samlet.

Afstemningerne viste, at de samlede Mæglingforslag blev vedtaget med 121.000 Stemmer mod ca. 40.000 Stemmer. Det var altsaa ganske betydningsløst, at Bryggeriarbejderne og Brænderiarbejderne forkastede dem med 3481 Stemmer mod 954. — Selv om Hovedbestyrelsen hverken havde anbefalet eller fraraadet dette Forslag, vilde Medlemmerne altsaa ikke vide noget deraf.

I Udvalget gjaldt det nu om at faa gennemført de Forbedringer, som Bryggeriforeningens Formand havde lovet at arbejde for. Det holdt haardt, og Forhandlingerne forløb meget trægt. Efter et Par Dages Forløb maatte Bryggeriforeningen indkalde til en Generalforsamling, der skulde tage Stilling til Ændringerne og især til Spørgsmaalet om Løntillæg til Provinsen, som det ogsaa var lykkedes Udvalget at faa bragt med ind i Forhandlingerne.

Det var den 10. April. — Samme Dag om Eftermiddagen genoptoges Forhandlingerne mellem Parterne, og i Løbet af Aftenen opnaedes Enighed om næsten samtlige Spørgsmaal, bortset netop fra Løntillægget fra Provinsen. Et Forslag fra Forbundet om et Tillæg paa 1 Kr. for mandlige og 75 Øre for kvindelige Arbejdere pr. Uge blev afvist med en haanlig Bemærkning af Provinsbryggeriernes Repræsentanter, der erklærede, at de lige saa godt kunde rejse hjem og lukke Bedrifterne med det

samme, thi en saadan Forhøjelse vilde kun kunne bæres af nogle ganske faa Bryggerier!

Forhandlingerne gik nu i staa, og Bryggeriforeningen maatte indkalde til en ny Generalforsamling, hvor det maa have gaaet meget livligt til, thi den varede 3 Timer udover den Tid, til hvilken Forbundets Forhandlingsudvalg var indbudt. Formodentlig lagde de københavnske Bryggerier sammen med de velstaaende Provinsbryggerier et stærkt Pres paa de »rebelske« Provinsbryggere; i alt Fald gik Bryggeriforeningen forholdsvis hurtigt med til Udvalgets Forslag, saa der kun var nogle enkelte Fortolkningsspørgsmaal tilbage, og endelig Kl. 2 om Natten var der opnaaet fuld Enighed.

I den nye Overenskomst, der var opbygget som en Hovedoverenskomst, omfattende samtlige kvindelige og mandlige Medlemmer i de forskellige Lønningsgrupper, var der ikke sket en eneste Forringelse, men derimod en Række Forbedringer. Heraf kan nævnes:

Arbejdere, der hjemsendes Kl. 22 eller senere, skulde først møde næste Dag ved Frokosttidens Afslutning.

Grundlønnen forhøjedes med 2 Kr. i Løngruppe I og 1 Kr. i de øvrige Løngrupper.

Lønnen for Arbejdere i Alderen fra 18 til 19 Aar forhøjedes med Kr. 1,60 i Gruppe I og Kr. 0,80 i de andre Grupper.

Lønnen for kvindelige Arbejdere i Gruppe I forhøjedes med 2 Kr. pr. Uge og i de øvrige Løngrupper med 0,75 Kr. pr. Uge.

Alt Arbejde paa Helligdage, der faldt uden for den paagældende Arbejders normale Arbejdstid, regnedes som Søndagsarbejde og skulde betales som saadan.

1. Maj blev Fridag fra Kl. 12. (Derimod lykkedes det ikke at faa 24. December anerkendt paa samme Maade. Dog skulde der gives Frihed efter Middagspausen, undtagen hvor særlige Forhold gjorde sig gældende).

En meget vigtig Bestemmelse var Afspadseringsreglen, efter hvilken alt Overarbejde paa Hverdage skulde afspadseres; Bestemmelsen, der gjaldt Bryggerierne i København, skulde

ogsaa gælde for Provinsen, hvor ikke ganske særlige Forhold gjorde sig gældende.

Om Spisepausernes Forskydning blev det fastslaaet, at disse ikke uden Forskydningstilæg maatte forskydes mere end 1/2 Time.

Sygehjælpsparagraffen forbedredes paa væsentlige Punkter.

I Ferieparagraffen kom den væsentligste Forbedring, nemlig 3 ekstra Feriedage, saaledes at Helaarsarbejdere skulde have 9 Søgnedage i Forbindelse med 2 paa hinanden følgende Søndage. Sæsonarbejderne fik 1 Feriedag for hver 33 Arbejdsdage.

Angaaende Pristalsregulering lykkedes det paany at faa indført en Bestemmelse, der sikrede Medlemmerne mod Prisstigninger, idet disse skulde efterfølges af Lønforhøjelser, medens omvendt Pristallet (som dengang var 105) skulde falde helt ned under 98, før der kunde blive Tale om Lønreduktioner. Hvis det derimod steg til 112, skulde Lønnen forhøjes med lige saa mange Procent, som det nye Pristal var over 110.

Overenskomstens Varighed sattes til 3 Aar. Med de nævnte Sikkerhedsbestemmelser kunde der ikke være nogen egentlig Risiko derved, thi status quo kunde under alle Omstændigheder bevares, men naturligvis er der den Skyggeside ved alle længere Overenskomster, at der ikke kan gøres nye Fremstød under Overenskomstens Løbetid. I Betragtning af, at alle andre Forbund maatte forny deres Overenskomster uændrede, medens Bryggeriarbejderne fik baade højere Løn, længere Ferie og fik indført Afspadseringsregler samt Forbedringer i Sygehjælpsparagraffen, var det dog fuldt forsvarligt at slutte Overenskomst for 3 Aar. Den godkendtes da ogsaa med 4258 Stemmer mod 447.

Senere blev der sluttet en lignende Aftale for Brønderiarbejdernes Vedkommende, dog blev Løntillægget 2 Kr. for alle Brønderiarbejdere. Ved Afstemningen vedtog Medlemmerne Overenskomsten med 290 Stemmer mod 18.

Der var saaledes en solid Majoritet for samtlige Overenskomsters Vedkommende.

Om Overenskomstssituationen i 1934 skrev Formanden ved Aarets Slutning følgende træffende Bemærkninger:

»Aaret 1934 vil indgaa i Forbundets Historie som et Kriseaar hvad angaar det overenskomstmæssige. Aldrig før har Forbundet været ude i en saa vanskelig Situation som i Foraaret, da Arbejdsgiverne i Desperation forenede sig med Dansk Arbejdsgiverforening og Forligsmanden for at undgaa at give de Indrømmelser, vi ønskede. — I denne Situation var det i Virkeligheden Liv eller Død, det gjaldt for vor Organisation, idet Spørgsmaalet var, om vi eller andre skulde bestemme Løn- og Arbejdsvilkaar. Det maa derfor være vor store Nytaarsglæde, at vi havde Kraft nok til at frigøre os for Kvælertaget, saaledes at vi i frie Forhandlinger fik gennemført saadanne Overenskomster, som vi kunde tiltræde. Men naar dette var muligt, da skyldtes det ogsaa kun vor egen Styrke. Uden den Enighed og Samhørighed, som kendetegner vort Forbund, havde vi i Dag staaet med den gamle Overenskomst, og hvad værre var: vi havde som Organisation været lemlæstet.«

Mineralvandsarbejderne og Køge Bryggeri

Med Mineralvandsfabrikantforeningen gik det ikke saa let at faa Overenskomstforholdene i Orden, men efter et Strejkevarsel lykkedes det dog at faa en fornuftig Overenskomst i Stand. Kun overfor Mineralvandsfabrikken »Apollo« blev det nødvendigt at etablere en lille Arbejdsstandsning, der varede 2 Dage, saa gik Sagen ogsaa der i Orden.

Indehaveren af Køge Bryggeri havde ikke kunnet glemme den formædelige Konflikt Aaret forud, og der maatte ogsaa sendes Strejkevarsel til ham. Trods al Modstand maatte han dog tilsidst indgaa paa, at Køge blev oprykket fra Løngruppe 4 til Løngruppe 3, ligesom Overenskomsten med Bryggeriet i det store og hele blev ret tilfredsstillende for Køge-Medlemmerne.

Fort-Bryggeriet paa ny

Paa Fort-Bryggeriet var der i Foraaret en Arbejdsstandsning, fordi Bryggeriets Indehaver, Hr. Luppy, havde afskediget Tillidsmanden. Strejken var ulovlig, men ved den paafølgende Forhandling opnaaedes, at Tillidsmanden blev genantaget, ligesom der gennemførtes en tilfredsstillende Aftale, der i Fremtiden sikrede Tillidsmanden mod Vilkaarligheder fra Bryggeriledelsens Side.

Desuden havde der været en Voldgiftssag paa Fort-Bryggeriet. Sagen blev dog forligt, mod at Bryggeriet efterbetalte 679 Kr. til de Arbejdere, der ikke havde faaet deres overenskomstmæssige Løn.

Rationaliseringen paa Carlsberg

i Sommeren 1934, da der indførtes et meget moderne og teknisk næsten fuldkomment Transport- og Rullebanesystem, gav desværre Anledning til en meget kort, men ulovlig Arbejdsstandsning — den varede kun 3 Timer.

Aarsagen var, at den ny Teknik bevirkede et urimeligt forceret Arbejde af de Arbejdere, der skulde betjene Apparaterne, og den dertil knyttede nye Arbejdsordning var bleven gennemført af Ledelsen uden forudgaaende Forhandling med Forbundet, hvilken Fremgangsmaade var i Modstrid med Overenskomstens § 9. — Reaktionen fra Arbejdernes Side var forstaaelig, og den ulovlige lille Arbejdsstandsning bidrog i hvert Fald til at banke Forhandlingsreglerne kraftigere ind i begge Parteres Bevidsthed.

Den store Ædruelighedskommission nedsattes

den 13 Oktober 1934. Den bestod af 30 Medlemmer fra alle i Ædruelighedsspørgsmaalet interesserede Organisationer og Grupper. Saaledes kom Forbundets Forretningsfører ogsaa med i Kommissionen, hvilket var fuldkommen naturligt i Betragtning af den vitale Interesse, som Kommissionens Arbejde kunde faa for Forbundets Medlemmer.

Kongressens Aabning 1948

Kommissionen fik til Opgave »paa Grundlag af de siden tidligere Undersøgelser indvundne Erfaringer at undersøge og overveje de samfundsmæssige, derunder saavel erhvervsmæssige og finansielle som ædruelighedsmæssige, sundhedsmæssige og politimæssige Spørgsmaal, der staar i Forbindelse med den bestaaende Ordning med Hensyn til Fremstilling, Indførsel, Salg og Udskænkning af stærke Drikke og i Forbindelse med en Beretning om disse Undersøgelser og Overvejelser at fremkomme med Forslag til de Ændringer, som herefter maatte findes ønskelige.«

Videre hedder det:

»Som Spørgsmaal, der herunder bør gøres til Genstand for Undersøgelse, kan nævnes Spørgsmaalet om eventuel Indførelse paa visse Omraader af Koncession eller Monopol som Grundlag for Fremstilling, Indførsel og Salg af stærke Drikke, Fastsættelse af Styrkegrader for stærke Drikke samt saadanne Ændringer i Beværterloven og de gældende Afgiftslove, som Forholdenes Udvikling maatte finde at begrunde. Endvidere skal i denne Forbindelse fremhæves Spørgsmaalet om Udbredelse af Kendskabet til de ædruelighedsmæssige og sundhedsmæssige Sider af Alkoholspørgsmaalet.«

Formand for Kommissionen blev Departementschef i Handelsministeriet J. Dalhoff. Sekretær blev cand. jur. Skat-Rørdam.

Vi skal senere vende tilbage til Kommissionens Arbejde.

Afspadseringens Resultater i Sommeren 1934

Som naturligt er, havde Hovedbestyrelsen stor Interesse i at se, hvorledes de nye Afspadseringsregler vilde komme til at virke. Den lod derfor udarbejde en lille Oversigt over Virkningerne i Tiden 1. Maj—15. Septbr. 1934.

Det fremgik af denne Oversigt, at der i København ialt havde været præsteret ikke mindre end 144.165 Overtimer af ialt 1979 Medlemmer, hvilket blev 73 Timer for hver.

Der afspadseredes ialt 137.038 Timer, svarende til 17.131 Dage eller 57,09 Aar. Med andre Ord: Der sikredes 57 Mand Beskæftigelse som Helaarsarbejdere gennem disse 4½ Maaaned. Disse Afspadseringstimer repræsenterede et Beløb paa Kr. 185.380, der altsaa var det Ekstrakontingent, som de københavnske Kammerater ydede for at komme Sæsonarbejderne til Hjælp. Ordningen sikrede 135 Sæsonarbejdere Beskæftigelse i Vinterhalvaaret indtil 1ste Marts 1935.

Statistikken viste, at der trods alle Bestræbelser udførtes alt for meget Overarbejde, især af det kørende Personale, og Statistikken blev da ogsaa benyttet af den mandlige Afdeling i København til at paavise over for Bryggeriernes Ledelse, hvor der kunde og burde sættes ind mod Overarbejdet. Mærkeligt var det i øvrigt, at Bryggeriernes Ledelse gennemgaaende modarbejdede Afspadseringsordningen med næsten lige saa stor Voldsomhed som 40 Timers-Ugen. Det var mærkeligt af flere Grunde, thi Arbejdsgiverne maatte dog være interesserede i den størst mulige Stabilitet i Arbejderstaben og i dennes gode Kvalitet, og disse Egenskaber opnaaedes bedst ved færrest mulige Sæsonarbejdere og flest mulige Helaarsarbejdere.

1935

Forbundets 16. ord. Kongres

afholdtes i Aarhus den 23.—26. Juni 1935. Det blev en i alle Henseender vellykket Kongres, hvor en Række betydningsfulde Sager blev afgjort. Den var besøgt af 102 Delegerede samt 10 Gæster, hvoriblandt Lagergren, Kulin og Anna Johansson-Visborg fra Sverige, H. L. Børsum fra Norge og Jean Schifferstein fra Den internationale Union, ligesom Forbundets gamle Stifter Carl Hansen var mødt frem. Kongressens Forhandlinger lededes af Carl Christiansen, København, og Fr. Simonsen, Aarhus.

Formanden, *Marius Madsen*, gennemgik i sit Supplement til den udsendte udførlige trykte Beretning de vigtigste af de Spørgsmaal, der var løst i Kongresperioden, og som er omtalt i det foregaaende. Beretningen efterfulgtes af en indgaaende, men saglig Diskussion, der især drejede sig om Afspadseringen og dens Resultater. Ogsaa Forligsmandsloven og Sammenkædningsparagraffen blev stærkt kritiseret. Fra kommunistisk Side blev der (af Fr. Wrobel) stillet en Resolution, der kritiserede Sammenkædningsen og krævede Forligsmandsloven ophævet. Det var dog tydeligt for enhver, at der var Partipolitik med i Spillet, og Resolutionen fik da ogsaa kun 2 Stemmer.

Paa Kongressen holdt Sekretær Jean Schifferstein fra Den internationale Levnedsmiddelarbejder-Union et Foredrag om Fagbevægelsens Stilling i Europa med specielt Henblik paa de nazistiske og fascistiske Lande. Det var et Pust ude fra en Verden, hvor Terror og Uret trivedes, og hvor Arbejdernes elementære Rettigheder blev trampet under Fødder. Schifferstein var en fængslende Taler, og selv om han talte paa Tysk, blev Forsamlingen revet med at hans livfulde Skildring, der i mange Tilfælde byggede paa egne Oplevelser i de Lande, han omtalte. Derfor lønnedes hans Foredrag (der bag efter blev oversat) med et kraftigt Bifald og med Leveraab for Internationale.

Niels Poulsen gav under Henvisning til de trykte detaljerede Regnskaber en Oversigt over Forbundets økonomiske Situation. Medens Strejkekassen og Arbejdsløhedskassen var godt konsoliderede og havde en Formue paa henholdsvis 177 og 190 Kr. pr. Medlem, var Administrationskassen lige paa Balancen, idet hele Kongresperioden kun havde givet et Overskud paa et Par Tusinde Kroner. Derfor nyttede det heller ikke, at der senere paa Kongressen blev stillet Forslag om at lade denne Kasse afholde Udgifterne ved f. Eks. Kursus o. l., da den jo saa hurtigt vilde komme til at udvise et reelt Underskud. Det blev da ogsaa fremhævet flere Gange fra Ledelsens Side, at Kontingentet

i Forbundet var meget lavt i Forhold til de fleste andre Forbund, især i Forhold til Dansk Arbejdsmandsforbund, der jo var Forbundets nærmeste »Konkurrent«.

I øvrigt blev baade Beretning og Regnskab enstemmigt godkendt. Et Forslag om at nedsætte Kontingentet til Strejkekassen med 50 Øre blev næsten enstemmigt forkastet. Selv om der ikke var Udsigt til nogen Strejke foreløbig, viste Kongressen sig dog klog nok til ikke at slække paa sin Kampkraft og sit økonomiske Rygstød under eventuelle Kampe. En Svækkelse af Strejkekassen vilde ikke kunne holdes hemmelig for Arbejdsgiverne, som det vilde blive vanskeligere at holde i Skak under Overenskomstforhandlingerne.

Paa Kongressen besluttedes det, at ogsaa Kvindernes Formand i København skulde være født Medlem af Hovedbestyrelsen. Et Forslag om ogsaa at faa en københavnsk Brænderiarbejder ind i Hovedbestyrelsen paa samme Vilkaar blev imidlertid næsten enstemmigt afvist under Henvisning til, at Brænderiarbejderne i Forvejen var repræsenteret i Hovedbestyrelsen.

En lang Diskussion foranledigedes af et fra Aarhus stillet Forslag om et 6-Dages Tillidsmandskursus. Hovedledelsen fandt dette Forslag for vidtgaaende. »Det kunde jo let blive en ny Slags aarlig Kongres«, sagde Formanden. — Hovedledelsen stillede derfor et modereret Forslag, der gik ud paa at benytte de af Arbejdernes Oplysningsforbund arrangerede 8-Dages Fagforeningskursus, saaledes at Afdelingerne afholdt en Del af Udgifterne, medens Forbundets Strejkefond betalte Rejseudgifter og Skolepenge plus Arbejdstab. Dog skulde der ikke noget enkelt Aar kunde sendes mere end ialt 40 Medlemmer paa Kursus, og Deltagerne skulde i Forvejen i mindst 2 Aar have deltaget i Oplysningsarbejdet eller været paa Den socialdemokratiske Arbejderskole.

Paa Kongressen var navnlig Stillingen til Bryggeriernes Alderdomsfond Genstand for en livlig Diskussion og store Meningsforskelligheder. Københavns mandlige Afdeling havde

stillet en skarp Resolution mod Alderdomsfondene, men aabnede dog Mulighed for Tanken om Skabelsen af en eller anden Pensionsordning. — Dette sidste kunde Hovedledelsen ikke gaa med til. Den stillede to Resolutioner, som det af Hensyn til den senere Udvikling i denne sag vil være rimeligt at aftrykke her, saa meget mere, som den første af disse Resolutioner blev fortiet i en Henvendelse, der senere af Alderdomsfondens Tilhængere udsendtes til Medlemmerne.

Resolutionerne lød saaledes:

1. Resolution vedrørende Alderdomsfond.

»Idet Kongressen gaar ind for det af den københavnske mandlige Afdeling stillede Forslag om ikke at godkende Oprettelse af Alderdomsfond, idet disse har vist sig at stride mod Fagorganisationernes Interesser, fastslaar Kongressen:

at de af vore Medlemmer, der udenom Afdeling eller Forbund er medvirkende til Oprettelse af nye Alderdomsfond, handler i Strid med Forbundslovens § 14 og maa tage de dermed forbundne Konsekvenser.

Samtidig henstiller Kongressen til den københavnske mandlige Afdeling at støtte Bestræbelserne for at faa likvideret de Alderdomsfond paa de københavnske Virksomheder, som paany er oprettede.»

2. Resolution vedrørende Pension.

»Tanken om en Pensionsordning er nærliggende og ved første Øjekast ogsaa tiltalende. Imidlertid maa det fastslaas, at det strider mod hele Arbejderklassens sociale Grundsynspunkt, som er dette, at Samfundet ved en rimelig Aldersrente sikrer enhver, som paa Grund af Alder maa forlade Arbejdspladsen. Dette har det danske Samfund i Princippet anerkendt i Sociallovgivningen, og den eneste Fejl er, at Taksterne er for smaa.

Imidlertid er Loven blevet en Hindring for, at Genneførelsen af Pension i det frie Erhvervsliv kan realiseres; thi dette vilde betyde, at vi helt maatte se bort fra Aldersrenten og

selv tegne en Forsikring, som vel kunde yde 300 a 400 Kr. mere pr. Aar, men hvortil Kontingenter eller Arbejdsydelsen vilde være urimelig stor. — Hovedbestyrelsen kan derfor ikke tage Ansvaret for en saadan Politik, som meget vel kan føre til, at Medlemmerne gennem mange Aar maa betale store Kontingenter af den afmaalte Løn for saa, naar Alderdommen melder sig, ikke at faa rimelig Belønning herfor, ja, maaske skal opleve at Kammerater, som ikke har betalt en saadant Kontingent, faar ligesaa meget af en eventuel forbedret Aldersrente.

Vore Bestræbelser maa derfor koncentreres om at støtte Socialdemokratiet og den siddende Regering i deres Bestræbelser for at forbedre Sociallovgivningen, saaledes at der udbetales alle en tilstrækkelig Aldersrente.»

— — —
Egentlig taler de to Resolutioner jo for sig selv og giver en særdeles fornuftig Begrundelse for Tanken om, at Arbejderklassen ikke bør underkaste sig en ny Skat — tilmed en »Kop-skat« — frivilligt. — Efter Marius Madsens Imødegaelse af Alderdomsfondstanken og saglige Motivering af de to Resolutioner var der da heller ikke megen Gas i Ballonen mere. Kun faa talte Alderdomsfondens Sag. Det fremgik af Diskussionen, at det vilde være næsten umuligt at afskaffe Fondene ved en Afstemning herom, da der krævedes 90 % Majoritet for at faa dem opløst. I øvrigt var det især Kvinderne, der var stemt for disse Fonds.

Ved Afstemningerne vedtoges den første Resolution med alle Stemmer mod 1, medens der for den anden Resolutions Vedkommende maatte foretages to Afstemninger, før det var tilstrækkeligt klart, at der ogsaa var Flertal for denne.

Dermed var denne Sag afgjort for Kongressens Vedkommende, men ikke i Praxis, hvilket vi senere skal vende tilbage til.

Et Forslag fra Mineralvandsarbejderne om Oprettelse af en Ungdomsafdeling førte ogsaa til en lang Diskussion, men derefter til næsten enstemmig Afvisning, idet det kun fik 9 Stem-

mer. I denne Forbindelse kom Kongressen naturligt ind paa en Drøftelse af hele Drengespørgsmaalet og de unge Arbejdes Anvende'se som Løntrykkere. Formanden gjorde Mincralvandsarbejderne opmærksom paa, at de let kunde komme til at grave deres egen Grav, hvis de kæmpede effektivt for at forbedre de unge Arbejdes Lønninger og Arbejdsforhold, thi derved vilde disse skubbe de ældre Medlemmer ud.

Et pudsigt Forslag paa Kongressen gik ud paa at oprette et »selvstændigt Kvindeforbund«. Nogle Kvinder i Randers mente, at Kvinderne vilde faa deres Interesser bedre varetaget gennem et særligt Kvindeforbund. De syntes ikke, at Kvindernes Arbejde var tilstrækkeligt respekteret, ligesom Lønnen var utilstrækkelig. Desuden var det for lidt med 2 kvindelige Medlemmer i Hovedbestyrelsen.

Efter at det var blevet de paagældende Delegerede fra Randers forklaret, at det eneste helt sikre ved et særskilt Kvindeforbund var en Forøgelse af Kontingentet, medens det var meget usikkert, at et saadant kunde skaffe højere Lønninger, forkastedes dette Forslag med alle Stemmer mod 1.

Under Drøftelsen af de mange Forslag til Ændringer i Overenskomsterne var der nogen Uenighed om Afspadsringens Opretholdelse. idet Aalborg havde stillet Forslag om atter at afskaffe Afspadsringen. Det kunde Hovedbestyrelsen naturligvis ikke gaa med til, naar man tog de udmærkede Resultater i Betragtning, der var opnaaet i Løbet af den første Vinter, hvor Afspadsringen havde holdt ca. 300 Kolleger i Arbejde. — Derimod kunde Hovedbestyrelsen naturligvis tiltræde alle de Forslag, som tilsigtede reelle Forbedringer, thi det var klart, at hvis den ikke vilde prøve at gennemføre disse, maatte den træde tilbage. Man skal dog ogsaa være forsigtig med Forslag, der ser ud som tilsyneladende Forbedringer, men kan drage andre farlige Konsekvenser med sig. Hertil hørte bl. a. et Forslag fra Nykøbing F. om, at der burde ansættes en særlig Frist for Op-

Alle de nye Foreninger skaffede sig hurtigt en smuk Fane.

sigelse af Tillidsmænd. Formanden gjorde meget rigtigt Nykøbing F. opmærksom paa, at man derved netop anerkendte og indrømmede, at Tillidsmænd kunde afskediges, hvilket jo ellers praktisk talt er udelukket.

Aalborg trak under Diskussionen sit Forslag om Afspadsringens Ophævelse tilbage. Diskussionen drejede sig om mange forskellige Forhold, men bl. a. om Kvindernes og Mændenes lige Løn for lige Arbejde. I Hovedbestyrelsens

Resolution om Overenskomstkravene hed det meget diplomatisk, at Ledelsen fremdeles vilde arbejde for Gennemførelse af den størst mulige Lighed i Lønnen for samme Arbejde. Kvindernes Repræsentanter befrygtede, at hvis der gennemførtes Ligeløn, vilde Arbejdsgiverne foretrække Mænd paa Virksomhederne, og at Kvinderne altsaa vilde grave deres egen Grav paa den Maade. Som Sofie Frandsen sagde lige ud: Ofte foreslog Mændene Ligeløn med den Bagtanke at gavne sig selv ved at skaffe flere Mænd i Arbejde paa Kvindernes Bekostning. — En mandlig Taler havde ikke noget imod, at Kvindernes Løn kom op paa Mændenes nuværende Løn, men saa maatte Mændenes Løn forhøjes tilsvarende.

En Sag, der gav Anledning til nogen Debat, var Spritfabrikkernes Modstand mod at antage Folk over 25-Aars Alderen, hvis der var Chance for, at disse senere vilde blive fast ansatte. En saa lav Aldersgrænse som 25 Aar var naturligvis i og for sig uhyrlig, men havde dog nogen Berettigelse, naar man tog Spritfabrikkernes Pensionsordning i Betragtning.

Valgene til Hovedledelsen var Genvalg med en enkelt Undtagelse, idet P. Chr. Sørensen, Kolding, trak sig tilbage og erstattedes af Fr. Frederiksen, Vejle.

Forbundets Medlemstal var i April 1935 6228, hvilket var en Stigning paa godt 300 Medlemmer siden 1932/33.

Ved det paafølgende Delegeretmøde i Arbejdsløsheds-kassen forefaldt der ikke særlig omvæltende Begivenheder. Enkelte Understøttelsessatser forhøjedes lidt, men de Reformere, som de Delegerede helst vilde have gennemført, f. Eks. om 10-Maaneders Bestemmelsen og hveranden Dags Kontrol kunde Direktoratet paa Grund af Lovens Ord ikke gaa med til.

Hovedkassereren fik som sædvanlig megen Ros for det vel tilrettelagte og nøjagtige Regnskab, der var præget af den største Akuratesse og Orden. Der udbragtes derfor et tredobbelt Leve for Hovedkassereren i den Anledning. Kassen havde netop da fungeret i 25 Aar, og

Beretningen indeholdt derfor en Oversigt over Udviklingen, der i Sandhed maatte betegnes som stormende. Her er nogle af Tallene, der viste det:

Medlemstallet var siden 1909 vokset fra 3435 til 5991. Totalsummen af det indbetalte Kontingent var vokset langt stærkere, nemlig fra 9890 Kr. til 211.022 Kr. Og de offentlige Tilskud viste endog en Stigning fra 7990 Kr. til 336.696 Kr. — Alligevel var dog den samlede Kontingentindbetaling større end det samlede offentlige Tilskud, idet Medlemmerne ialt havde indbetalt 2.281.389 Kr. i Kontingent, medens Tilskudet ialt var 2.162.608. Der var ialt i Penge udbetalt Kr. 3.433.976. I det første Aar (1909) var udbetalt Kr. 4617, i det sidste Regnskabsaar 1934: Kr. 339.176. Ved at sammenligne Summen med det offentlige Tilskud i samme Aar (Kr. 336.696) ses det, at Tilskudene alene næsten dækkede Udbetalingen af Understøttelsen. Desværre var dette dog en Undtagelse, thi i en lang Række Aar forinden havde Understøttelserne været meget højere end de offentlige Tilskud, for Eksempel i 1932/33 Kr. 430.535 mod Kr. 117.996 i offentlige Tilskud. Den bedre Balance i 1933/34 skyldtes især Statstilskudets voldsomme Forhøjelse, nemlig fra Kr. 87.434 i 1932/33 til Kr. 307.454 i det følgende Aar. Kommunernes Tilskud var til Gengæld faldet en Ubetydelighed.

I Kassens første Aar som statsanerkendt Kasse var der ydet Understøttelse for ialt 3633 Dage, i det sidste Aar for 123.937 Dage. Rekordåret var dog Aaret forud med 160.775 Dage. Kassens Formue var paa de 25 Aar steget fra Kr. 24.367 til Kr. 1.193.580 — eller sagt paa en anden Maade: fra 7 Kr. pr. Medlem til 199 Kr. pr. Medlem. Der var dog ikke uafbrudt Stigning i Formuen, nej, i et enkelt Aar var der Minus-Formue med 1 Kr. pr. Medlem. Det var i 1920/21, da Statstilskudet var blevet halveret i Forhold til det foregaaende Aar. — Disse to Aar var i det hele taget Kassens værste. Den opnaaede simpelthen at blive insolvent, uden at Arbejdsløsheden var særlig stor

eller Kontingentet særlig lavt. Tværtimod blev det sat betydeligt op i 1919/20; de nøgne Tal kunde saaledes fortælle adskilligt om det politiske Styre i Landet og dets Stilling til Arbejderklassen.

Kongressens hele Arbejde var præget af Enighed og Sammenhold, selv om der var divergerende Opfattelse af forskellige Spørgsmaal, thi naar først Afgørelse om et Spørgsmaal var truffen, gik alle ind for dets Gennemførelse til Forbundets og Medlemmernes Gavn.

Den danske Arbejderklasses hidtil største Valgsejr

opnaaedes den 22. Oktober 1935, da der paa Socialdemokratiets Kandidater blev afgivet ca. $\frac{3}{4}$ Million Stemmer, repræsenterende 46,1 % af de afgivne Stemmer. Det var en Valgsejr og en Enhedsfront, der gav Modstanderne noget at tænke paa.

Partiet fik ogsaa det hidtil største Antal Kandidater valgt, nemlig 68 (en Fremgang paa 6 siden 1932). Som bekendt har Partiet heller ikke senere naaet et saa straalende Resultat. Ved Valget i April 1939 gik Stemmetallet ned med ca. 30.000 og Mandattallet med 4. Under »Tyskervalget« i 1943 sattes Stemmetallet op med ca. 135.000 over Stemmetallet i 1935, men det skyldtes de særlige Forhold, navnlig den vældige Valgdeltagelse paa næsten 90 % mod ca. 80 % i 1935. Det viste sig da ogsaa, at Mandattallet kun kunde forøges med 2 (til 66). Alt ialt maa det saaledes siges, at 1935 politisk set var Arbejderklassens bedste. Først ved Valget i Oktober 1947 lykkedes det Partiet (bortset fra 1943) at opnaa et højere Stemmetal end i 1935, men ikke at komme op paa Antallet af Mandater. Det er forstaaeligt, at der herskede en vældig Begejstring blandt Arbejderne efter Valget i 1935 og en Fortrøstningsfuldhed med Hensyn til Fremtiden, der desværre ikke blev opfyldt.

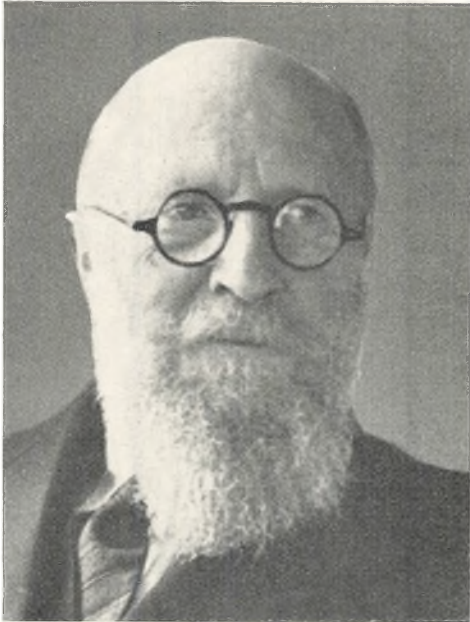
1935 var saaledes baade for Forbundet og for den samlede Arbejderklasse et af de bedste.

Men allerede næste Aar satte Reaktionen ind og gjorde Forsøg paa at fravriste Arbejderklassen nogle af Sejrens Frugter.

1936

Aaret 1936 blev — ligesom de foregaaende og de efterfølgende Aar — ikke et af de rolige i faglig Henseende, idet Arbejdsgiverforeningen som sædvanlig lagde op til en »Storsituation« og forbød dens Underorganisationer at føre Særforhandlinger med Arbejderne. Der var sket nye Prisstigninger, som dog ikke var særlig store, men som Arbejderne havde Krav paa at faa Dækning for. — I 1935 var indført en ny Pristalsberegning, efter hvilken Pristallet i Løbet af 1936 steg fra 105 til 110. Alligevel havde Arbejdsgiverne faaet Paalæg fra deres Hovedorganisation om ikke at indgaa paa Lønforhøjelser, og de Forhandlinger, som var paabegyndt i forskellige Fag ved Aarets Begyndelse, endte derfor hurtigt resultatløse. Den 30. Januar sendte Arbejdsgiverforeningen Lockout-varsel, der omfattede over 100.000 Mand, herunder ogsaa Fag, der ikke havde opsagt Overenskomsterne, samt Fag, hvis Overenskomster først udløb i 1937. Som sædvanlig greb Forligsmanden ind for at mægle og søge Konflikten undgaaet, og ligesom i tidligere Aar haabede Offentligheden, at det skulde lykkes at undgaa en aaben Konflikt. Men det lod til, at Arbejdsgiverne *vilde* have Krig. I hvert Fald blev Storlockouten til Virkelighed den 23. Februar. Arbejdsgiverforeningen undsaa sig ikke for at sætte over 100.000 Mand paa Gaden blot for at undgaa nogle meget beskedne Løntillæg til de aller lavest lønnede Arbejdere — og paa samme Tid arbejdede store Dele af Industrien under Højkonjunktur og gav store Dividender til Aktionærerne.

Midt i Marts stillede Forligsmanden et Forslag om Forhøjelse af de laveste Lønsatser. Arbejderne vedtog dette Forslag med 39.368 St. mod 21.609. Men Arbejdsgiverne forkastede

Tb. Stauning

det, omend kun med et lille Flertal. Regeringen fik derefter standset Kampen ved et Rigsdagsforlig. Der blev nedsat et Voldgiftsnævn, hvor Forligsmanden havde Sæde, og dets Afgørelse bekræftede i det store og hele Forligsmandens Forslag. Arbejderne havde hævdet Stillingen. Et Efterspil kom i Maj 1936, da baade Partiet Venstre og Arbejdsgivernes Formand Julius Madsen rettede et Angreb paa Forligsinstitutionen.

Forøvrigt havde Forligsmandsloven ogsaa vakt Misstemning i Arbejderkredse, idet Resultatet af Forligsmandens Virksomhed i Midten af 30'erne Gang paa Gang resulterede i Forbud mod Strejker og Lockouter og Love om simpel Antagelse af Forligsinstitutionens Mæglingforslag. Det kunde jo heller ikke nægtes, at man i betænkelig Grad nærmede sig den tvungne Voldgift, som baade Arbejdere og Arbejdsgivere altid og med Rette havde været Modstandere

af. Men naar Politikerne og herunder altsaa ogsaa Arbejderklassens Repræsentanter næsten havde været nødt til at afslutte Arbejdskonflikter ved Lov, skyldtes dette jo det stærke Pres fra den offentlige Menings Side. Offentligheden reagerede over for de Forstyrrelser af Samfundslivet, som de store Arbejdskampe nødvendigvis maatte medføre og som i høj Grad kunde komme til at berøre Samfundslag, der stod udenfor de stridende Parter.

Landstingsflertallets Erobring

Bag hele den spændte faglige og politiske Situation laa Tanken om det kommende Landstingsvalg, der skulde finde Sted i September 1936. Man maatte jo efter den vældige socialdemokratiske Sejr i 1935 regne med, at der vilde være Mulighed for at erobre Landstingsflertallet for Socialdemokraterne og de Radikale tilsammen. Det lykkedes ogsaa, men ganske vist paa et hængende Haar, idet der paa Bornholm, hvor der var lige mange Valgmænd, maatte foretages Lodtrækning, som Socialdemokratiet altsaa vandt. »Lykken var Demokrat«. Dermed havde den socialdemokratisk-radikale Alliance omsider opnaaet at faa frie Hænder, og de borgerlige Partier havde tabt deres Mulighed for at stille sig imod Folkets Afgørelse. — Arbejderklassen var naaet et Trin længere frem, men den havde stadig de Radikale med som Stødpude, og netop dette Parti var Tilhænger af og Talsmand for tvungen Voldgift.

Paa Baggrund af hele denne Situation maatte Bryggeriarbejderforbundets Hovedbestyrelse da træffe sin Beslutning, da den paa Mødet den 12. December 1936 skulde tage Stilling til en eventuel Opsigelse af bestaaende Overenskomster.

Efter en længere Diskussion enedes den om at anbefale Medlemmerne Opsigelse. Ganske vist var Bryggeriarbejderforbundet stadig lidt forud for andre Forbund, der laa paa Linje med det i lønmæssig Henseende og havde bl. a. faaet 2 pCt. Tillæg den 12. November 1936 i Henhold til Pristalsreguleringen, men de 2 0/0 var jo kun

halv Dækning for Prisstigningen, og endelig var der jo Feriespørgsmaalet, som maaske ogsaa kunde blive løst ved en Overenskomstforhandling. Medlemmerne vedtog da ogsaa med 4933 Stemmer mod 230 at opsigte Overenskomsterne. I et Cirkulære blev Afdelingerne opfordret til at indsende deres Forslag til de nye Overenskomster, og de fleste af disse Forslag var maadeholdne og viste Forstaaelse af Situationen.

Med Hensyn til Lønkravene ønskede man naturligvis Dækning for Prisstigningerne. Angaaende Ferien var der næsten Enstemmighed om at kræve 12 Dages Ferie. Derimod var der kun 4 Afdelinger, som foreslog en kortere Arbejdsuge. De fleste var klar over, at dette Spørgsmaal maatte løses af Hovedorganisationerne. Adskillige Afdelinger foreslog Pristalsreguleringen bibeholdt, især hvis Overenskomsterne blev fleraarige.

Alle disse Forslag blev grundigt gennemarbejdede, og i Hovedbestyrelsen forelagdes derefter et Forslag, der skulde fremsendes til Bryggeriforeningen den 22. Marts 1937. Forslaget blev godkendt af Hovedbestyrelsen og afsendt. Samtidig forespurgte man Bryggeriforeningen og Spiritusfabrikantforeningen, om de vilde gaa med til lokale Forhandlinger forud for Hovedforhandlingerne. Dette afslog Bryggeriforeningen, medens Spiritusfabrikantforeningen tiltraadte Tanken.

I Løbet af Marts Maaned 1937 var ogsaa Brønderiarbejdernes Overenskomstforslag udarbejdet. Det laa paa Linje med Bryggeriarbejdernes, men Grundlønnen krævedes yderligere forhøjet med 2 Kr., der skulde være Godtgørelse for det manglende Drikkeøl. Der var dog ikke megen Sandsynlighed for, at dette Krav kunde gennemføres.

Storlockouten i Foraaret 1936, der varede i 5 Uger, satte for første Gang Medlemmernes Solidaritet over for den øvrige Del af den organiserede Arbejderklasse paa en praktisk Prøve, — som desværre ikke blev bestaaet. Lige efter Lockoutens Udbrud, da det endnu var umuligt at sige om den vilde vare længe

eller kort, — om den vilde undergrave Arbejdernes Organisationer eller blot var en Skærmydsel, udsendte Hovedbestyrelsen et Cirkulære, dateret den 29. Februar 1936, hvori Medlemmerne opfordredes til at yde et Ekstrakontingent paa 6 Kr. pr. Uge for mandlige og 4 Kr. for kvindelige Medlemmer til Støtte af de Lockoutede. I Cirkulæret hed det bl. a.:

»Vi ved godt, at vi ikke er Medlemmer af De samvirkende Fagforbund og derfor ikke obligatorisk forpligtet med store ugentlige Bidrag, men vi ved ogsaa, at det aldrig har været de økonomiske Ofres Skyld, at vi ikke er Medlemmer, og dette skal vi vise nu og vise saaledes, at ingen nu saa lidt som tidligere kan sige, at vi svinger i Nødens Stund. Nej, Kammerater! Lad os frivilligt og med Glæde yde vort Bidrag til, at Kampen kan føres til en Afslutning, som er Arbejderklassen værdig.«

Dette Forslag om Ekstrakontingent blev forkastet med 3232 Stemmer mod 1536. Det var de københavnske Medlemmer, der væltede Forslaget, medens Provinsens Medlemmer vedtog det. Da der i den københavnske mandlige Afdeling var afgivet 1712 Stemmer mod Forslaget og kun 525 for dette, var Resultatet givet. Der blev gjort gældende fra forskellige Side, at Forslaget var fremsat for tidligt — endnu før andre Organisationer stillede lignende Forslag, men dertil svarede Hovedbestyrelsen med Rette i sit næste Cirkulære om samme Sag, at det netop gjaldt om at være blandt de første og at aflive Paastanden om, at »Bryggeriarbejderforbundet er for egoistisk og staar udenfor De samvirkende Fagforbund blot for at spare det aarlige Kontingent samt Ekstrakontingenter under Konflikter.« Det fremførtes ogsaa — og med nogen Føje — at Forslaget gik ud over en hel Del kvindelige Medlemmer, som i Provinsen ofte kun havde 4 Dages Arbejde. Men beskæmmende var Afstemningsresultatet trods alt, især i Betragtning af Kongresudtalelsen fra 1929, der som bekendt lød saaledes:

»Kongressen ønsker at give Udtryk for, at vor Stilling ikke er dikteret af økonomiske

Grunde, men at Forbundet anser det som sin Pligt i Tilfælde af Storlockouter da at understøtte saadanne, og i alle Forhold i øvrigt at staa solidarisk med det samlede politiske og faglige Arbejderparti.»

Hovedbestyrelsen kunde da heller ikke lade det forblive ved det første Resultat. — Den vedtog at udsende et nyt Cirkulære den 10. Marts og tog deri noget Hensyn til de fremsatte Indvendinger, idet den fritog alle de Medlemmer fra Ekstrakontingent, der ikke i Ugen forud havde haft 5 Dages Arbejde (i Modsætning til de tidligere fastsatte 4 Dages Arbejde), og den gjorde opmærksom paa, at den var berettiget til at udskrive Ekstrakontingent i Henhold til Lovenes § 2, Stk. i, hvis ikke Medlemmerne frivilligt indgik paa at betale et Ekstrakontingent.

Imidlertid blev ogsaa dette Forslag forkastet, omend ikke med højt Stemmetal (2723 St. mod 2497). Hovedbestyrelsen samledes da paany til Møde i København for at »drøfte denne i mere end een Forstand pinlige Situation«, som Formanden udtrykte det.

Resultatet blev en ny Henvendelse til Afdelingerne i et Cirkulære af 25. Marts 1936. Heri gør man Medlemmerne opmærksom paa, at Storlockouten ikke blot er en faglig Konflikt, men ogsaa tog Sigte paa at splitte Arbejderklassen ved at spille Fagforeningerne ud mod Regeringen — en Spekulation, der heldigvis mislykkedes totalt.

Det blev endvidere understreget meget kraftigt, at Medlemmerne her havde haft Lejlighed til at vise deres rette Sindelag over for deres Kammerater, der var ude i Kamp. Det var en Ildprøve, men den var nødvendig.

Da Medlemmerne her viste sig i saa afgørende et Modsætningsforhold til Ledelsen, betragtede denne det som et Mistillidsvotum og erklærede, at den var rede til at gaa, og den opfordrede derfor Afdelingerne til at stille Krav om en Ekstrakongres, hvis den ansaa denne for paakrævet. — Der var imidlertid kun et Par af Afdelingerne, der gav Udtryk for

et saadant Ønske, og det blev derfor besluttet at udskyde Afgørelsen af hele Problemet til den ordinære Kongres i 1938.

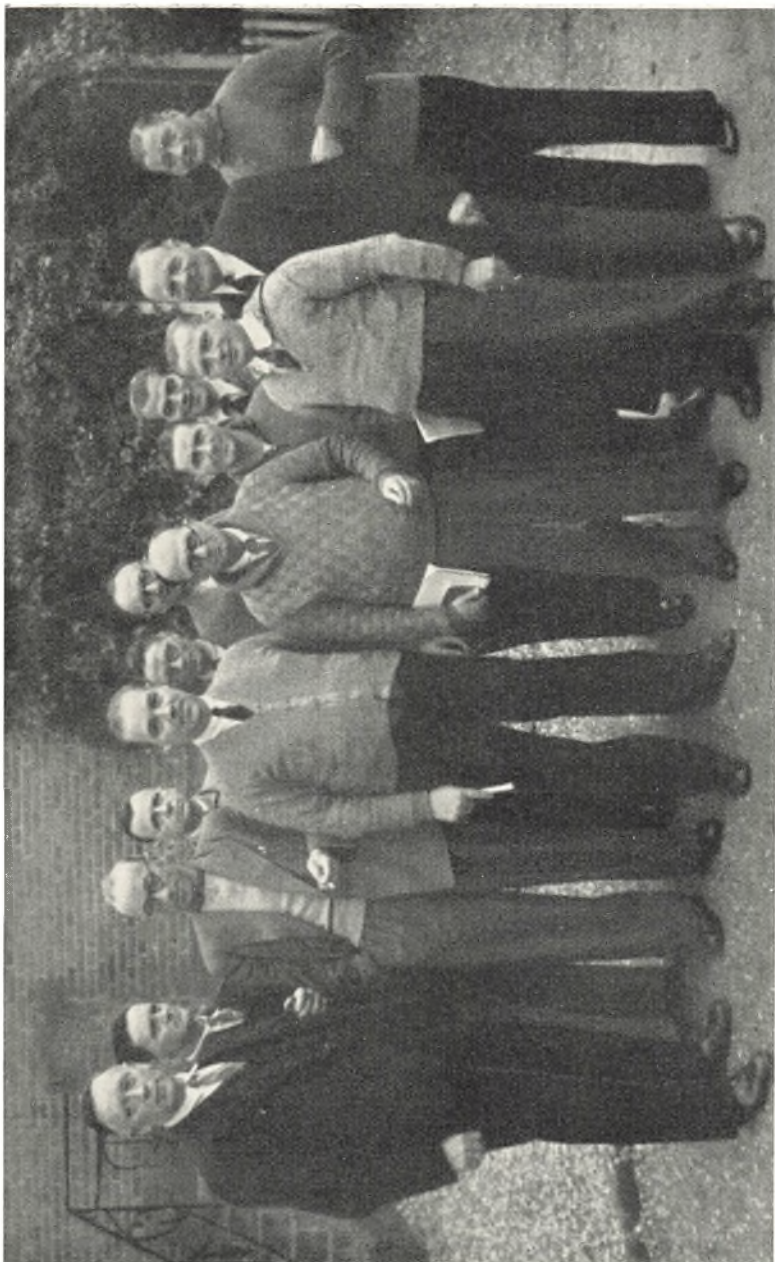
Øvrigt blev Forbundet opfordret til at laane Murerarbejdsmandenes Fagforening 60.000 Kr. til Lockoutunderstøttelse, idet Fagforeningerne ikke raadede over de fornødne Midler. Hovedbestyrelsen bevilgede dette Laan, der skulde afdrages med 3000 Kr. pr. Maaned efter Konfliktens Afslutning.

Afholdspropaganda over Gevind:

»Øl er farligt!«

I 1935—36 havde Afholdsbevægelsen sat en kraftig Agitation i Gang rundt om i Landet. Nogle Fanatikere i Svendborg havde da faaet den Idé, at Fyndord paa Husgavlne vilde være af særlig god Virkning og fik derfor malet adskillige Steder: »Øl er farligt!« — Bryggerierne fandt denne Form for Propaganda lidt for grovkornet og gik til Domstolene for at faa dømt Afholdsfolkene til at fjerne den famøse Paastand. Sagen vakte megen Opmærksomhed og ogsaa megen Munterhed, da det omtalte Fyndord var saa overordentlig naivt, thi hvad er ikke farligt? — Det kan være farligt at gaa paa Gaden, thi man kan faa en Tagsten i Hovedet eller blive kørt ned af en Bil. — Og saaledes kunde man føre Tanken videre. — Domstolene vilde ikke tage Stilling til, om Øl var farligt, men kun til, om Ytringsfrihedens Grænser kunde anses for overskredne, og det mente Dommerne ikke.

Altsaa blev Afholdsorganisationerne frikendt for deres Slagord, og de havde opnaaet at vække Opmærksomhed om sig selv. — I det hele taget var Afholdsfolkene meget aggressive i disse Aar, især med Hensyn til Kommuneafstemningerne om Spiritusbevilling. Medens der i Aarene under og lige efter den første Verdenskrig kun havde været 20—30 Afstemninger om Aaret af denne Art, steg Antallet i 1935 til 71 Afstemninger, hvoraf de 37 vandtes af Afholdsfolkene, medens de 31 tabtes. I 1936 gennem-

Udvidet Fagforeningskursus paa Roskilde Højskole 1942

førtes ligeledes 71 Afstemninger, men med et for Afholdsbevægelsen kummerligt Resultat, idet de 45 tabtes og kun 26 vandtes, og stort bedre gik det heller ikke næste Aar, hvor der kun fandt 49 Afstemninger Sted, af hvilke Afholdsfolkene tabte de 28. — Vi skal senere vende tilbage til disse Spørgsmaal.

Alderdomsfondene dukker op paa ny

Et Udvalg fra Alderdomsfondenes Bestyrelser med Snedker *V. E. Persson* som Formand udsendte i Begyndelsen af 1936 en lille Pjece til Bryggeriarbejderne ikke alene i København, men ogsaa i Provinsen. Pjecen gav Anledning til en skarp Polemik mellem Forbundsformanden og Snedker Persson. I Fagbladet for Juli 1936 gav *Marius Madsen* en Skildring af Striden, som her skal refereres i korte Træk, idet det dog maa tilføjes, at baade Hovedbestyrelsen og den københavnske mandlige Afdelings Bestyrelse var fuldt ud enig med Forbundsformanden.

Marius Madsen indleder sin Fremstilling med at erklære, at Alderdomsfondenes Tilhængere har givet en helt falsk Skildring af Sagens Forløb og tillige misbrugt Socialminister Ludvig Christensens Navn. — Først tager Marius Madsen en Vending under Behandling, der stod anført i den omtalte Pjece, hvori det hed, at Modstanden mod Alderdomsfondene var motiveret med: »at Opretholdelsen af Alderdomsfondene er i Modstrid med Socialdemokratiets Principper.« — Hertil svarer Marius Madsen, at der aldrig er udtalt andet og mere, end »at Alderdomsfondene i Hænderne paa en Ledelse, som ikke er i Kontakt med Fagbevægelsen, er imod Fagorganisationernes Interesser«, og dette var Anledningen til den Resolution, der vedtoges paa Kongressen i 1935, og som er citeret under Omtalen af Kongressen.

Imidlertid havde Udvalget til Socialminister Ludvig Christensen indsendt en Medlemsbog og samtidig stillet Socialministeren følgende Spørgsmaal:

»Om denne Form for Opsparing, der er redegjort for, kan siges at være i Uoverensstemmelse med Socialdemokratiets Principper?«

Paa denne Forespørgsel modtog Alderdomsfondens Bestyrelse fra Socialministeren følgende selvfølgelige Svar:

»I denne Anledning skal jeg, efter at have konfereret om Sagen med Partiets Kontroludvalg, udtalte, at Alderdomsfondet og dets Opsparingsform *ikke* er i Uoverensstemmelse med Socialdemokratiets Principper.«

»Det er en Selvfølge«, siger Formanden, »at Socialdemokratiet saa lidt som Forbundet aldrig har haft noget imod Opsparing — og derfor stempler vi denne Bestyrelsens Henvendelse som det mest uvederhæftige Bondefangertriks, vi har set. Disse Herrer undser sig ikke for at misbruge Socialministerens Navn i deres underfundige Kamp mod vor Organisation.«

Formanden bebrejder dernæst Alderdomsfondenes Folk, at de ikke i deres Pjece har optrykt Kongressens Resolution om Alderdoms-spørgsmaalet, men derimod Resolutionen om Pensionsforslaget. »Hermed har de Herrer i Virkeligheden stemplet sig selv«, føjer han til.

Den 4. Juli 1936 modtog Marius Madsen et Svar fra Snedker Persson, hvori der »protesteres« mod de i Cirkulæret indeholdte Urigtigheder« og erklæres, at »Socialministeren er gjort bekendt med de mest betydende Aktstykker i Alderdomsfondens Historie og derfor fuldt orienteret om Spørgsmaalet.«

Angaaende Bemærkningen om Aftrykningen af Pensionsforslags-Resolutionen udtalte Snedker Persson i sit Brev: »Vi tror at turde sige, at det vilde have interesseret Fagforbundets Medlemmer langt mere at have faaet din Forklaring paa, at Fagforbundet umiddelbart efter at have faaet ødelagt et Gode for henved 2000 af dets Medlemmer med den Motivering, at dette Gode var en Hindring for en Pensionsordning, paa den derefter følgende Kongres fremsætter Forslag om Resolution, der gaar imod en Pensionsordning. Dette har du imidlertid ikke ønsket at give Forklaring paa.«

Bryggeriarbejdere paa Højskole i Esbjerg 2.—8. August 1936

Til dette bemærkede Marius Madsen i sit derefter følgende Svar, at »samtlige vore Medlemmer er ganske klar over saavel min som Hovedbestyrelsens og Kongressens Stilling, idet Kongresprotokollen i sin fulde Ordlyd har været optrykt i Medlemsbladet. Men jeg skal gerne til Orientering for dig og Alderdomsfondens Bestyrelse bemærke, at jeg saa lidt som andre af Forbundets Ledelse paa Kongressen har udtalt Sympati for en Pensionsordning, men principielt er gaet imod nævnte Forslag med de Begrundelser, som er anført i den Resolution, som blev vedtaget, og som Alderdomsfonden har optrykt i sin Pjece.«

Marius Madsen oplyste endvidere, at den »stærke Tilslutning« til Alderdomsfonden kun har givet sig Udslag i, at 100 Haandværkere paa Carlsberg har meldt sig til den nye Forening, medens de ca. 2000 Bryggeriarbejdere følger Forbundets Kongres.«

Der var ved denne Diskussion indtil videre skabt Klaring om Alderdomsfondsspørgsmaalet.

Oplysningsarbejdet

udvidedes i 1936, idet det første Hold af Forbundets Medlemmer deltog i det af Arbejdernes Oplysningsforbund arrangerede 8 Dages Fagforeningskursus paa Roskilde Arbejderhøjskole. Paa Kongressen i 1935 var det som nævnt vedtaget at sende indtil 40 Deltagere i saadanne Kursus, men ved det første Kursus var der af Forbundet kun sendt 17 Deltagere. Derudover havde de københavnske Afdelinger selv sendt 5, saaledes at der var 22 Deltagere ialt fra Forbundet og Afdelingerne. Sammen med 73 andre Deltagere fra forskellige Fag plus 2 svenske Kammerater bestod Kursuset saaledes af 97 Deltagere.

Man behandlede økonomiske Problemer, Arbejderne og Krisen samt Arbejdsretten i Danmark og Fagforeningskundskab, og der var almindelig Enighed om, at Problemerne var blevet grundig belyst, men at 8 Dage er for lidt til at sætte sig fuldkomment ind i alle disse

Spørgsmaal. Men der lukkes mange Vinduer op til den store Verden og hentes mange Impulser, der muliggør senere Selvstudium af Problemerne. Deltagerne forstod ogsaa hurtigt, at det ikke — som nogle Kolleger havde udtrykt — var noget Ferieophold, thi der var Masser af Arbejdsstof, og det blev godt udnyttet. Af stor Betydning er ogsaa Samværet med Kammerater fra andre Fag og de Diskussioner, der bliver Resultatet deraf. Et nyt Led var føjet ind i Forbundets Kulturarbejde.

1937

Nye 3-aarige Overenskomster hales i Land

Som nævnt havde Hovedbestyrelsen behandlet og indsendt Overenskomstforslag til Bryggeriforeningen den 22. Marts 1937. Som Svar modtog Forbundet Bryggeriforeningens Forslag til ny Overenskomst. Det var meget radikale Nedsæringsforslag, selv om man ikke just krævede selve Grundlønnen nedskaaret, men der kan jo skæres ned paa mange Maader, og det havde Bryggeriforeningen ogsaa opdaget. Den foreslog derfor en hel Række »Ændringer«, der var reelle Nedsæringer. For det første ønskede man Raadighed over Arbejdstidens Fastsættelse til Kl. 20 — uden Natillæg fra Kl. 18 til 20. Dernæst vilde man ikke betale Natillæg til Arbejdere under 20 Aar, medens Grænsen hidtil havde været 19 Aar. Endvidere vilde man bort fra Tillægsbetaling til Kvinder, der arbejdede paa nedsat Arbejdstid, hvilket vilde betyde en Nedsærning paa ikke mindre end 33¹/₃ %. Endelig skulde Overarbejdstakterne nedsættes og Forskydningstillæggene forringes betydeligt.

Saaledes laa Situationen, da Parterne mødtes til Forhandling den 5. April 1937 Kl. 11.

— Imidlertid er det ogsaa nødvendigt at minde om, hvorledes den samlede Overenskomstsituation var i 1937, thi selv om det

denne Gang var lykkedes at gaa fri af Forligsmændssækken, vilde Stillingen paa Arbejdsmarkedet som Helhed altid have Indvirkning paa de Fag, der stod udenfor De samv. Fagforbund.

Overenskomstsituationen i 1937 var i nogen Grad præget af de nye Forhandlingsregler, der blev praktiseret for første Gang og bl. a. bevirkede, at de første Overenskomstopsigelser først forelaa den 14. Februar. Der var ikke saa megen Uro paa Arbejdsmarkedet, idet Forhandlingerne i den første Tid foregik bag lukkede Døre og derfor ikke beskæftigede Offentligheden saa meget som tidligere.

Det var som sædvanlig ikke muligt at enes om en Fornyelse af Overenskomsterne. Forhandlingerne mellem Hovedorganisationerne var paabegyndt allerede den 19. Januar og fortsattes til Midten af Februar. De strandede hovedsagelig paa Lønspørgsmaal, og det drejede sig om 43 Overenskomster under De samv. Fagforbund, omfattende 75.000 Arbejdere. Arbejdsgivernes Indrømmelser i Lønspørgsmaalet var saa minimale, at de ikke kunde tilfredsstille de paagældende Forbund.

Disse afsendte derfor 1. Strejkevarsel den 10. Marts og 2. Varsel den 27. Marts. Forligsmanden Direktør Dreyer greb ind allerede den 11. Marts, men da Forhandlingerne ikke kunde bringes til Afslutning, inden Strejken skulde træde i Kraft, blev denne udsat til den 6. April, hvor Svaret paa Mæglingsforslaget skulde foreligge. Forslaget indeholdt Lønforhøjelser for de lavestlønnede og smaa Lønforbedringer til Mellemlønningerne, desuden Forbedringer af Akkordsatser m. v. Det blev vedtaget af Arbejderne med 39.453 Stemmer mod 21.231, men forkastet af Arbejdsgiverne med 59.75 % Nejstemmer, hvorefter *Lovgivningsmagten op-højede Mæglingsforslaget til Lov den 9. April 1937*, altsaa netop i de Dage, da Bryggeriarbejdernes Repræsentanter forhandlede med Bryggeriforeningens.

Det gik haardt til under disse Forhandlinger. Marius Madsen krævede Bryggeriforenin-

gens Forslag helt fjernet fra Forhandlingsbordet, hvilket vakte Indignation blandt Arbejdsgiverne. Disse var paa den høje Hest og paa-stod, at Lønningerne i Stedet for at forhøjes burde nedsættes betydeligt, thi i Modsætning til andre Fag havde Bryggeriindustriens Arbejdere opnaaet Lønforbedringer paa 18 % i Løbet af de sidste 10 Aar.

Marius Madsen erklærede, at naar Forbundets Repræsentanter ikke vilde forhandle om Bryggeriernes Forslag, skyldtes det, at man saa i Virkeligheden kom til at indrømme, at der kunde blive Tale om Lønreduktioner, endda helt op til 33 % af Kvindelønningerne, hvilket var endnu mere end Dansk Arbejdsgiverfor-enings Krav om 20 %. — Efter en kort Debat frafaldt Bryggerierne da Kravene om Lønfor-ringelser. Diskussionen kom især til at dreje sig om at bringe Kvindernes Sygeparagraf i Over-ensstemmelse med det, der var gældende før Voldgiftsdommen i 1935, der gik imod For-bundets Fortolkning.

Forhandlingerne fortsattes nu ialt i næsten fire Døgn, og Sagerne blev efterhaanden helt klarlagt. Det var let at se, at Bryggeriforenin-gen hverken kunde eller vilde indgaa paa For-højelse af Overarbejds-, Nat- og Forskydnings-taksterne, ejheller paa en Forbedring af Ferien. »Vestervoldgade« tillod ikke noget i den Ret-ning. Det blev altsaa Lønspørgsmaalet, der traadte i Forgrunden. Herunder maatte paa Forhaand afklares, om Overenskomsten skulde være 1-aarig eller 3-aarig. Det viste sig hurt-igt, at der kun gennem en 3-aarig Overens-komst kunde blive Tale om væsentlige Indrøm-melser. Bryggeriforeningen fremsatte den 3. Dag et Tilbud paa et Tillæg til Normallønnen af Kr. 1.19 pr. Uge for mandlige Arbejdere i København og forholdsvis for Provinsen og noget mindre for Kvinderne. Dette Tilbud blev blankt afvist. I Stedet fremsatte Hovedbesty-relsen sit Ultimatum Torsdag Morgen, nemlig en Grundløn paa Kr. 70.— i København, paa Kr. 67.— i Gruppe II og Kr. 64.50 i Gruppe III samt Kr. 62.50 i Gr. IV samt 5 % til samt-

lige Lønninger til Kvinder — ved mindst 5 Dages Arbejde til Kvinderne, ellers mod en Tillægsbetaling af 10 %.

Det turde Bryggeriforeningens Forhandlere ikke akceptere uden forudgaaende Forhandling med en bredere Kreds, og de udbad sig Tilladelse til at indkalde deres Folk til ekstra Generalforsamling den 12. April. — Dette enedes man om. Mandag Aften meddelte Bryggeriforeningen, at dens Udvalg havde faaet Tilladelse til at forhandle videre, og man ønskede en ny Forhandling d. 15. April. Det vilde Hovedbestyrelsen dog ikke gaa med til, og efter en Konference om tekniske Spørgsmaal tiltraadte Bryggeriforeningen Forslaget, som ogsaa vedtoges af Medlemmerne med 3402 Stemmer mod 1649.

Brønderiarbejdernes Overenskomst-Forslag vedtoges ogsaa, men kun med 202 Stemmer mod 183. — Ogsaa de mange Enkeltoverenskomster lykkedes det at bringe i Land efter forskellige Krumspring fra enkelte Mineralvandsfabrikanter Side.

Dermed var den besværlige Overenskomstsituation overstaet for denne Gang, og det spændende var nu, hvorledes de kommende 3 Aar vilde forme sig i prismæssig Henseende. Som bekendt holdt Pristallet sig stabilt, lige indtil Verdenskrig Nr. 2 fik næsten alle Forudsætninger til at briste.

Loven om Forbud mod Overarbejde

traadte i Kraft i 1937 og var Aarets mest omstridte Lov. Den blev angrebet stærkt ogsaa fra Arbejderside, skønt den jo kun betød Opfyldelse af et gammelt Fagforeningskrav. Bryggeriarbejderne kunde her med Stolthed pege paa, at de var gaaet i Spidsen, idet de som de første havde gennemført Afspadsering af Overarbejde — længe før Loven kom — og de havde derved vist, at en saadan Lov var baade gennemførlig og gavnlig. Den var fremkommen paa Baggrund af den uhørt store Arbejdsløshed i 1937; den laa oppe omkring 20—25 % i Slut-

ningen af Aaret (24,3 % i November 1937 med 127.000 tilmeldte arbejdsløse). — Fra Regeringens Side blev denne Krise imødegaaet gennem forskellige Love — foruden Overarbejdsloven — nemlig Loven om Beskæftigelse af arbejdsløse og en Forbedring af Arbejdsløshedsloven med udvidet Dageantal.

Stillingen til De samv. Fagforbund

var Genstand for megen Diskussion i disse Aar. Adskillige — især indenfor Ledelsen — mente, at Tiden nu maatte være inde til at komme ind i De samv. Fagforbund. Hertil bidrog bl. a. ogsaa den lidt uholdbare Situation overfor Den Internationale Levnedsmiddelarbejder-Union, hvis Love foreskrev Medlemsskab for de tilsluttede Forbund i den paagældende Landsorganisation. Men der var mange andre Bevæggrunde. Sammenbruddet i den tyske og østrigske Fagbevægelse, hvor Splittelsen i Arbejderklassen havde spillet sin ikke ubetydelige Rolle, var en af disse. Arbejdsgivernes Sammenkædningstaktik og Forligsmandsloven, der kunde tvinge Bryggeriarbejderforbundet ind i Overenskomstsituationer og Afstemninger sammen med andre Fag, var en anden af disse. Det vigtigste var dog, at De samvirkende Fagforbund i April 1937 erklærede, at der *intet var til Hinder for, at Bryggeri-, Brønderi- og Mineralvandsarbejderforbundet kunde blive anerkendt som selvstændig Landsorganisation*. Anledningen til denne Erklæring var en Skrivelse, som Forbundets Hovedbestyrelse havde sendt De samv. Fagforbund den 8. Marts med en Forespørgsel om D. s. F.s Stilling til en eventuel Anmodning om Medlemsskab, idet Sagen da vilde blive forelagt den næste Kongres i Forbundet 1938. — Aaret 1937 blev derfor et historisk Aar i Forbundets Tilværelse. Et Maal, det længe havde set hen til: Anerkendelse som selvstændigt Forbund fra D. s. F.s Side — var gaaet i Opfyldelse. Nu havde Forbundet *Ret* til Medlemsskab i De samv. Fagforbund. — en gammel Hindring var ryddet af Vejen. Nu

*Det viste sig snart
at Kvinderne var
velegnede til at rense
Øltraer*

skulde det vise sig, om Medlemmerne vilde benytte sig af denne Ret — eller om de fremdeles ønskede at blive staaende udenfor. — Kongressen i 1935 havde vist, at der var mange Tilhængere af Indmeldelse, men var der tilstrækkelig mange?

Stillingen til De samv. Fagforbund behandles bl. a. paa en ekstraordinær Generalforsamling den 15. November 1937 i den københavnske mandlige Afdeling, hvor Bølgerne gik meget højt, men hvor Spørgsmaalet dog ikke blev færdigbehandlet. Afdelingens Formand gennem 11 Aar, Carl Christiansen, der var traadt ivrig i Skranken for Indtræden i De samv. Fagfor-

bund, blev imidlertid ved den kort Tid efter at holdte ordinære Generalforsamling ikke genvalgt, sikkert paa Grund af hans Stilling til Spørgsmaalet om Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund, da der ellers paa ingen Maade var Utilfredshed med Carl Christiansens særdeles dygtige Formandsarbejde. I Stedet valgtes en Modstander af Indmeldelsen, Carl Leidecker, til Formand for den københavnske Afdeling.

Stemningen blandt de københavnske Bryggeriarbejdere til Indmeldelsesspørgsmaalet var saaledes klar nok. Den var da ogsaa kommet stærkt til Udtryk paa Generalforsamlingen den 15. November, hvor Forsamlingen ligefrem

nægtede at høre Marius Madsens Redegørelse om dette Spørgsmaal. Det var en beklagelig Mangel paa Mødekultur, der gav sig Udtryk ved denne Lejlighed — dog ikke noget Udtryk for det store Flertal af Medlemmernes Indstilling hertil.

Forretningsføreren deltog paa Hovedbestyrelsens Anmodning i alle de Møder og Generalforsamlinger i Afdelingerne i Efteraaret 1937, hvor Sagen var til Behandling. Næsten overalt fik Møderne et tilfredsstillende Forløb. Megen af den Modstand, der paa Forhaand eksisterede mod Indmeldelsen i De samv. Fagforbund, skyldtes Misforstaaelser og utilstrækkeligt Kendskab til den historiske Udvikling og de afgørende Momenter i Sagen. Der var sikkert ogsaa en vis Frygt for, at Kontingenter til De samv. Fagforbund vilde bevirke højere Forbundskontingent, og at der vilde blive Tale om mange Ekstrabidrag i Tilfælde af Strejker, som De samv. Fagforbund skulde støtte. Det var derfor af Vigtighed for Medlemmerne at faa at vide, at Kontingenter til De samv. Fagforbund kun androg ca. 4000 Kr. aarlig, hvilket næsten intet betød paa Forbundets Budget, ikke engang 1 Kr. om Aaret pr. Medlem. De frygtede Ekstrastrejkebidrag havde ialt andraget 4,35 Kr. pr. Medlem om Aaret i Gennemsnit, men selv dette Beløb kunde dog ikke afskrække Medlemmerne fra at indtræde og derved støtte strejkende Kammerater i andre Fag — hvilket de jo alligevel var moralsk forpligtede til.

Saaledes laa Situationen, da Indmeldelses-spørgsmaalet skulde behandles paa Forbundets Kongres i 1938.*)

Et Dødsfald - Direktør Benny Dessau

Midt i Aaret 1937 afgik Chefen for De forenede Bryggerier og Formanden for Bryggeriforeningen *Benny Dessau* ved Døden, knapt 70 Aar gammel. Det var en Blæresygdom, der havde plaget Dessau i mange Aar, som nu lagde

*) Se iøvrigt Afsnittet „Stillingen til De samv. Fagforbund“

ham i Graven. Det var Bryggeriindustriens Førstemand gennem over 40 Aar, der hermed gik over i Historien, og Dessau var i nærmeste Føling med Forbundet gennem de sidste 20 Aar, hvor han var Formand for Bryggeriforeningen. Hans Eftermæle i Forbundets Fagblad var særdeles smukt. Saaledes skriver Forretningsføreren om ham:

»I 43 Aar var han Sjælen og Aanden indenfor Tuborg og De forenede Bryggerier, og gennem alle disse Aar var han kun besjælet af at skabe en Bryggerivirksomhed, som kunde være et Mønster indadtil og udadtil. At han naaede dette sit Maal, var hans Stolthed. . . . Ogsaa indenfor Bryggeriindustrien var der nogle, som vilde danse om Guldkalven, men det tjener Afdøde til Ære, at han holdt igen og konsoliderede sin Virksomhed. . . . Hans Hovedopgave som Bryggeriforeningens Formand var ganske naturligt at varetage Arbejdsgivernes Interesser. Men naar dette er sagt, skal det ogsaa erkendes, at Direktør Dessau samtidig i Forhandlingerne søgte frem til en Ordning, der indadtil kunde gennemføres, og som overfor Industriens Arbejdere i nogen Grad skabte den Tilfredshed, som er en Nødvendighed for et for alle Parter tilfredsstillende Samarbejde.«

Benny Dessau afløstes som Formand for Bryggeriforeningen af Dir. Sander, Carlsberg.

1938

Forbundets Jubilæumskongres

Det er en god Tradition baade i det private Liv og i Organisationernes Tilværelse, at man standser lidt ved de runde Milepæle paa Tidens Vej og skuer tilbage paa Aarene, der gik — og maaske ogsaa søger at grunde lidt over Fremtiden. Ved et saadant Tilbageblik er der Lejlighed til at overveje, om Resultatet af de mange Aars Strid og Kamp nu ogsaa har været Møjen

og Besværet værd, og med Hensyn til Fremtiden giver Funderingerne over Fortiden tillige Anledning til at betænke, om den Vej, man har været inde paa, var den rette, eller om man muligvis kunde have naaet mere ved at betræde andre Stier, — om man altsaa skal ændre lidt paa Kursen. Ganske vist siger et gammelt Paradox: »Historien lærer, at man intet lærer af Historien« men, det er dog næppe værd at tage dette alt for bogstaveligt. Det er vel blot en flot turneret Talemaade, der indeholder et vist Gran af Sandhed.

I hvert Fald kunde Bryggeriarbejderforbundets Ledere med dets gamle Pioner Carl Hansen i Spidsen med rolig Samvittighed fejre Forbundets 40 Aars Bestaaen ved Jubilæumskongressen, der aabnedes den 26. April 1938 i Arbejdernes Forsamlingsbygning paa Enghavevej i København. De forløbne 40 Aar havde markeret en næsten ubrudt Fremskridtslinie. Sikker har Carl Hansen paa Jubilæumsdagen følt en ikke uberettiget Stolthed over, at den spæde Spire, han var med til at plante i 1898, nu var bleven til det stærke og store Fagforbund — anerkendt fra alle Sider — ogsaa fra De samvirkende Fagforbund som et selvstændigt fagligt Forbund — respekteret af Arbejdsgiverne, værdsat af Medlemmerne for den store Indsats, det havde gjort i Højnelsen af Arbejdernes Kaar. Det svimlede næsten for Tanken, naar man drog Sammenligninger mellem »dengang og nu.« — Især havde de yngre Kolleger, der kom næsten gratis til det hele, godt af at tænke paa de Tider, deres Fædre havde gennemlevet som Arbejdere i Slutningen af 90'erne: Arbejdstid, Bolig, Ernæring, Fritid, Anseelse, betrygget Alderdom, politisk Ligestillethed, ja, nu med en Arbejderregering ved Statens Ror. I Sandhed, det havde været Ofrene værd!

Forbundets Formand udløste sikkert de rette Tanker, da han i sin Aabningstale udtalte Haabet om,

»at vort Forbund Traditionen tro paa en virkningsfuld Maade i Fremtiden maa være det Redskab, der varetager Medlemmernes

Benny Dessau, død 2. Juli 1937

vitale Interesser samtidig med at være et Led i den danske Organisationskæde, der i fælles Samvirke er det Bolværk, som Reaktion og Diktatur knuses imod. — Vi ved, at det er svære og vanskelige Tider, vi gennemlever, og at Fagbevægelse og Demokrati har bitre Fjender, der lurer paa den mindste Blottelse, — men naar vi ved dette, da er det ogsaa vor helligste Pligt ikke at blotte os, saa vi bliver saarbare, men tværtimod rykke os tættere sammen, sandende den Lære, vi har faaet i Arv: At Enighed gør stærk! Gør vi dette, da gør vi vor Pligt, og da bevarer vi vort dyrebareste Klenodie: Vor Frihed til at arbejde for Arbejderklassens økonomiske Frigørelse! Det var Ord, som Forbundet inden næste Kongres skulde komme til at sande paa en Maade, som selv de værste Pessimister ikke turde tænke paa: En Verdenskrig, der ogsaa drog Danmark med ind i sine Hvirvler, og som

stillede Organisationerne paa deres hidtil haardeste Prøve, — og dog blev de det Bolværk, som Reaktion og Diktatur knustes imod.«

Kongressen prægedes af de mange uden- og indenlandske Gæster, ligesom de samv. Fagforbunds Formand Laur. Hansen for første Gang overværede en Kongres i Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejder Forbund — dette Forbund, der nu var anerkendt af Hovedorganisationen, og som skulde tage Stilling til Indtrædelse i denne. Iøvrigt var der til Kongressen mødt ialt 136 Kolleger frem, repræsenterende 44 Afdelinger. — Formanden for Svenska Livsmedelarbejderforbundet, Hilding Molander, overrakte Forbundet en Jubilæumsgave: en Vase, som de kvindelige Bryggeriarbejdere i Sverige havde fyldt med Roser. Han mindede i sin Hilsningstale om Staunings Ord, at der behøvedes ingen Bro mellem Danmark og Sverige, thi der fandtes allerede en Hjertets Bro mellem disse to Lande — og en saadan fandtes ogsaa mellem de to Landes Fagforeninger. — Der lød mange andre kloge og manende Ord ved Indledningen til Kongressens Arbejde, og den smukke og stemningsfulde Aabningshøjtidelighed blev en uforglemmelig Oplevelse for alle de Tilstedeværende.

Kongressen drøftede selvsagt især den Stilling, som Forbundet var kommet i ved Forkastelsen af Forslaget om Ekstrakontingentet under Lockouten. Der var *nu* nok af gode Raad om, hvorledes det hele skulde have været gjort: Cirkulærerne kunde have været udformet anderledes. Bidraget kunde have været sat til 4 Kr. i Stedet for 6, — ja, man kunde have taget det første Lockout-Bidrag paa 30—40,000 Kr. af Strejkekassen, som jo var godt nok funderet. Saa havde man reddet Æren. Der lød dog ogsaa andre Toner. Der var adskillige, der erkendte, at Medlemmerne burde have vedtaget Ledelsens Forslag, og at det i Virkeligheden var Hovedbestyrelsen, der stod med Palmerne i denne Sag. Det var Medlemmerne, der havde svigtet, sagde bl. a. Carl Christiansen, København.

Efter at man havde talt ud om Lockoutbidra-

gene, godkendtes Beretningen næsten enstemmigt. Det samme var Tilfældet med Regnskaberne.

Der behandlede en lang Række Vedtægtsforslag og særlige Forslag, herunder ogsaa Forslaget om Indmeldelse i De samv. Fagforbund, der naturligvis gav Anledning til en langvarig og til Tider meget livlig Diskussion. Til Afslutning vedtoges et Forslag om at forelægge Medlemmerne Spørgsmaalet om Indmeldelse i De samv. Fagforbund til Afgørelse gennem en Urafstemning. Der afgaves 73 Stemmer for dette Forslag og 26 imod. Resultatet af Stemmeafgivningen modtoges med Bifald. (Senere forkastede Medlemmerne ved Urafstemning Forslaget om Indmeldelse med 4920 Stemmer mod 935)*).

Carl Hansen fik i Anledning af Forbundets 40-Aars Jubilæum overrakt en smuk Blomstervase, og *Marius Madsen* rettede en Tak til ham for hans Indsats i Forbundets Tjeneste.

Iøvrigt var Valgen af Forretningsfører og Hovedkasserer Genvalg.

Som Følge af Vedtagelsen af en Udvidelse af Hovedbestyrelsen til 16 Medlemmer, nemlig 14 + Formand og Hovedkasserer, indvalgtes paa de nye Pladser i Hovedledelsen: *Alma Johansen*, København, *Carl Christiansen*, København, *Egon Nielsen* for Brænderiarbejderne i København og *Louis Jensen*, Aarhus.

Paa Kongressen drøftede man indgaaende Forbundets økonomiske Stilling og Strejkekassens Økonomi, og der var Enighed om, at Strejkekassens Midler ikke burde bruges til uvedkommende Formaal. — Lidet anede de Delegerede dengang, at de paa den næste ordinære Kongres skulde godkende, at der i Kongresperioden var foretaget Udbetalinger paa mere end 1 Million Kr. til andre Formaal end Strejke og Lockout.

Kongressen drøftede ogsaa den nye Kongresperiodes Længde, og man enedes om at bibe-

*) Kongressen vedtog dog tillige, at hvis De samv. Fagforbund udskriver Ekstrakontingent til Strejke eller Lockout, betaler Forbundet et tilsvarende Beløb af Strejkekassen.

Forskellige Jubilæumsgaver

holde de sædvanlige tre Aar, ligesom man besluttede, at næste ordinære Kongres skulde afholdes i Randers. — Ogsaa paa dette Omraade kuldkastede de snart indtrædende Krigsbegivenheder de trufne Beslutninger, saaledes at der i Stedet for en ordinær Kongres i 1941 i Randers blev holdt en ekstraordinær Kongres i 1940 i Odense, hvor et af Hovedpunkterne var Spørgsmaalet om Stillingen til De samvirkende Fagforbund.

Paa Kongressen overbragte det svejtsiske Levnedsmiddelarbejderforbunds Formand *Hermann Leuenberger* Hilsen fra Den Internationale Levnedsmiddelarbejder Union. Sekretær Jean Schifferstein, der i øvrigt paa Grund af Krigen ikke mere naaede at komme til nogen Kongres i Forbundet, idet han døde den 19. Maj 1941, havde bedt Leuenberger om denne Gang at rejse til Danmark, bl. a. for at han som den kommende Leder af Den Internationale Union kunde lære de skandinaviske Organisationer og Kolleger at kende.

I Forbindelse med Jubilæumskongressen afholdtes en Fest for Kongresdeltagerne Fredag Aften den 29. April 1938, hvor Taler og Sange vekslede, og Stemningen var livlig. — Selvfølgelig var Jubilæumsdagen ikke gaaet af uden at blive bemærket. Om Formiddagen maatte Kongresarbejdet afbrydes fra Kl. 11 til 12 for at Ledelsen kunde modtage Gratulanter. Disse mødte da ogsaa frem i stort Antal. Først kom Bryggeriforeningens Præsidium med Direktørerne Sander, Jerichau, Bie og Østerberg. De lykønskede og skænkede et smukt Sølvkrus. Forbundets Provinsafdelinger skænkede en smuk Porcelænsvase med indlagt Motiv af Forbundets Ejendom, og de københavnske Afdelinger skænkede ligeledes en Vase med Billede af Carl Hansen. Slakteriarbejderforbundet skænkede et smukt Sølvkrus, Spiritusfabrikantforeningen et forgyldt Ur. Fra Bryggeriet »Stjernen« mødte Direktørerne Svendsen og Nørgaard med en Blomsterhilsen, fra Bryggerhøjskolen mødte Professor Jacobsen, ligesom Direktør Einar Dessau mødte personlig for

at lykønske. Bageriarbejderforbundet og Mølleriarbejderforbundet skænkede en Stentøjsvase med Inskription. Derudover mødte en Række andre Gratulanter, ligesom der indgik et halvt Hundrede Blomsterhilsener fra nær og fjern.

Betragtninger paa 40-Aarsdagen

I Fagbladet for April 1938 anstillede Formanden en Del spredte Betragtninger over Udviklingen fra hin 29. April 1898, da de 23 Bryggeriarbejdere, repræsenterende ca. 1500 Kolleger i 8 Afdelinger, mødtes til den stiftende Kongres i København. Det var paa Basis af Carl Hansens store og utrættelige Indsats for Oprettelsen af et Landsforbund, man omsider kunde skride til Værket. Og det var da ogsaa Carl Hansen, der blev den første Formand.

Af særlig Interesse i Formandens Betragtninger er hans Fremhæven af, at Forbundet kun maatte optage mandlige Bryggeriarbejdere. Dette blev overholdt saa strengt, at alle de Folk, som dengang var beskæftiget hos Ølaftapperne, ikke kunde optages som Medlemmer, *fordi de ikke var rigtige Bryggeriarbejdere*. Selvfølgelig kunde denne Klassificering ikke holde i Længden, og den blev erstattet med Begrebet: Enhver, der er beskæftiget med Produktion, Aftapning eller Distribuering, regnes for fuldgod Bryggeriarbejder.

Den næste Nydannelse i Forbundet var Kvindernes Optagelse i 1903. De forbedrede Lønninger, der var gennemført for Mændene, havde til Følge, at Bryggerierne i større og større Udstrækning søgte at anvende den betydelig billigere kvindelige Arbejdskraft, hvilket særlig var bleven muliggjort, efter at Bryggerierne ved Aarhundredskiftet var gaaet over til Flaskaftapning. Forbundsledelsen blev hurtigt klar over, at der maatte gøres noget for at begrænse Kvindernes Overtagelse af det Arbejde, som retteligt burde bevares for Mændene samt for at faa Indflydelse paa Løn- og Arbejdsvilkaar for Kvinderne. Allerede paa Kongressen i 1901 blev dette Spørgsmaal behandlet, foran-

lediget af Henvendelser fra flere Kvindeafdelinger. Spørgsmaalet blev imidlertid afvist med en Henstilling om at bistaa »Kvindeligt Arbejderforbund« med at faa Kvinderne organiseret.

Denne Ordning var dog ikke tilfredsstillende, idet de lave Kvindelønninger fremdeles blev benyttet til at holde Lønnen nede for Mændene. Forbundet maatte derfor indstille sig paa ikke blot at faa Kvinderne organiseret, men at det blev i vort Forbund, saaledes at Kontakten mellem samtlige Arbejdere var i Orden. Dette skete paa Kongressen i 1903, hvor man vedtog at organisere Kvinderne i vort Forbund. De første Aar var ikke uden Vanskeligheder, men naar vi i Dag skuer tilbage, da er der sikkert ingen, der vil underkende at dette, at vi fik de kvindelige Bryggeriarbejdere med i Rækkerne, har haft den allerstørste Betydning for Forbundets Arbejde; havde vi været splittede i forskellige Organisationer, vilde Forholdene paa Arbejdspladserne ikke have været prægede af den Ro, som Bevidstheden om, at Organisationen tager lige Hensyn til berettigede Ønsker, enten de fremsættes af Kvinde eller Mand, giver. Endelig er der ikke Tvivl om, at den Slagkraft, der her skabtes, har haft overmaade stor Indflydelse paa de Løn- og Arbejdsvilkaar, som i Dag er gældende i Overenskomsterne.

Med Hensyn til *Brønderiarbejderne* bemærker Formanden i sine Jubilæumsbetragtninger:

I »Snapsens Tidsalder« var denne Produktion ofte kædet sammen med Bryggerivirksomhed, ligesom Arbejdet havde meget tilfælles med hinanden. Det synes derfor nærliggende, at vort Forbund interesserede sig for denne Branche, tilmed da Arbejderne paa flere Brønderier var uorganiserede og arbejdede for en ganske urimelig lav Betaling. Allerede i 1899 stødte Carl Hansen paa saadanne Forhold og optog Spørgsmaalet til Løsning, hvilket ogsaa lykkedes. Senere tilsluttede sig andre Afdelinger, saaledes at samtlige Brønderiarbejdere i Provinsen fra 1920 har været organiseret i vort Forbund. Hvad angaar København var Vanskelighederne derimod store, idet denne Afde-

ling trods mange Møder og Forhandlinger stadig fastholdt sit Medlemskab i Dansk Arbejdsmands Forbund tiltrøds for, at der lige fra det første Fællesmøde, som afholdtes i Fredericia i 1912, var principiel Enighed om det ønskelige i Sammenslutning i samme Organisation. Der skulde imidlertid gaa 22 Aar, inden dette Maal skulde naas, idet de københavnske Brønderiarbejdere først overgik til vort Forbund den 1. Maj 1934, efter at de ved skriftlig Afstemning enstemmigt havde tiltraadt Overflytningen. Naar den endelige Sammenslutning ikke fandt Sted før, saa var Aarsagen ogsaa mere et Personspørgsmaal, idet alle saglig set maatte erkende det urimelige i at staa splittet i to Organisationer og ganske særlig efter, at Sprit- og Gærproduktionen var koncentreret i eet Selskab »De danske Spritfabrikker«.

— — —

Ogsaa hvad *Mineralvandsindustrien* angaar gælder det, at denne Produktion laa ganske nær op ad Bryggeriindustrien, saaledes at et organisatorisk Samarbejde her var ganske naturligt. Dette gjorde sig ikke mindre gældende, efter at en lang Række Bryggerier sideløbende med Bryggerivirksomheden optog Fabrikationen af Mineralvand, saaledes at den ene Halvdel af Produktionen fandt Sted paa Bryggerierne.

I København fandtes fra 1895 en selvstændig Fagforening for Mineralvandsarbejdere, der omfattede de smaa Mineralvandsfabriker i København. Denne Forenings Ledelse indsaa snart, at et Samarbejde med vort Forbund var rimeligt og ønskeligt, efter at en stor Del af Mineralvandsproduktionen var overgaaet til Bryggerierne, og hvor vi havde faaet bedre Løn og Arbejdsbetingelser. I Foraaret 1911 rettede Foreningens Bestyrelse en direkte Forespørgsel om, paa hvilke Betingelser Organisationen kunde optages i vort Forbund. Denne Forespørgsel forelagdes Kongressen, som svarede imødekommende, og Optagelsen fandt Sted i 1913, efter at forskellige Forhold var bragt i Orden. Denne Beslutning rakte imidler-

tid videre, idet Forbundet nu maatte søge at organisere hele Mineralvandsindustrien, baade i København og Provinsen. I denne Forbindelse tør nok antydes, at dette har voldt os betydelige Vanskeligheder — ikke mindst foraarsaget ved Strid med Dansk Arbejdsmands Forbund, som indtil for et Par Aar siden har holdt paa, at Mineralvandsarbejderne hørte hjemme hos det. I Øjeblikket er der Enighed om at opretholde status quo, indtil en Grænseoverenskomst kan afsluttes. I øvrigt tør det fastslaaes som en betydningsfuld Realitet, at det Kaos, som indtil for faa Aar siden raadede indenfor Mineralvandsindustrien, nu er afløst af ordnede Løn- og Arbejdsforhold paa alle de Virksomheder, hvormed vort Forbund kontraherer.

Om Betydningen udtalte Formanden: Udover disse tre Hovedgrupper har vi de senere Aar faaet et nyt Problem at beskæftige os med, som har ændret Forbundets Arbejdsfelt betydeligt. Der tænkes her paa Distribuering gennem Depoter. Gennem mange Aar var det kun ganske enkelte, men ret store Depoter, der fandtes ud over Landet, og disse placeredes væsentligst i Storbyerne, hvor der almindeligvis var Kontrol med Løn- og Arbejdsforhold. Anderledes er det blevet de senere Aar, hvor Depoterne skyder op som Paddehatte og i mange Tilfælde placeres ude paa Landet, hvor det er betydelig vanskeligere at kontrollere dem.

Forbundets principielle Stilling til Depoterne er følgende: Vi anerkender ikke, at en Virksomhed anlægger Depoter i Produktionsbyen, hvor vi forlanger Distributionen foretaget af vore Medlemmer og til de Lønninger, der indeholdes i Overenskomsterne. Saafremt en Virksomhed placerer et Depot, som beskæftiger lønnet Medhjælp, forlanger vi Overenskomst afsluttet paa samme Vilkaar, som er gældende i paagældende By. Endelig har vi i alle Overenskomster siden 1937 faaet indsat en Bestemmelse om, at Depoterne ikke maa beskæftige unge Mennesker under 18 Aar. Sidstnævnte Bestemmelse, som maa ske kan synes haard overfor de unge Mennesker, er nødvendiggjort af det Misbrug, Depotinde-

haverne gjorde af unge Mennesker i Forbindelse med trehjulede Cykler.

Om dette nye Arbejdsomraade kan i øvrigt siges, at det økonomisk er en daarlig Forretning for Forbund og Arbejdsløshedskasse, men naar vi har optaget dette Felt, har det to Grunde. For det første løser vi en haardt tiltrængt Opgave ved at skaffe alle disse Depotarbejdere en rimelig Løn, hvilket i sig selv skulde være tilstrækkelig Begrundelse; men for det andet er vor Indblanding i dette Spørgsmaal en nødvendig Regulator i det vanvittige Konkurrenceforhold, de danske Bryggerier har kastet sig ud i gennem hele Depotsystemet. Ingen, der følger lidt med, kan være blind for, at de danske Bryggeriers indbyrdes Samarbejde kun har eet Hovedformaal — at opluge hinanden — eller i bedste Fald kun holde saa meget Liv i den døende Kammerat, at han konkurrencemæssigt ingen Skade gør, men fremdeles kan benyttes i Talkolonnen over konkurrerende Virksomheder. Dette vil vi, hvor skadeligt det end er, overlade til Bryggerierne selv; men det, vi ikke har villet, er at være medvirkende til, at det ene Bryggeri i Kraft af lave Lønninger konkurrerer det andet ud, dette gælder forøvrigt baade de københavnske Bryggerier og Provinsbryggerierne indbyrdes.

Formanden kom ogsaa ind paa Betydningen af den eneste større *Strejke*, som Forbundet havde oplevet, nemlig Konflikten fra 5. til 31. Maj 1924. — Hvad opnaaedes der ved denne Strejke? spørger han i sine Betragtninger. Opnaaede vi at standse Lønnedgangen, og fik vi de sociale Forhold forbedret? Desværre maa det erkendes, at dette Resultat ikke blev naaet, idet vi ud over Forligsmandsforslaget kun fik et ugentlig Tillæg paa 1 Kr + 1 Kr. yderligere pr. 1ste Maj 1925 mod at forlænge Overenskomsten til 1926, og mod at bibeholde den Pristalsregulering, der havde været Katastrofen i 1922-Overenskomsten. — Overenskomsten som saadan var ikke tilfredsstillende, men det samme kan ikke siges om Strejkens Resultat, der baade direkte og indi-

Formandens Kontor 1948

rekte satte sine Spor; direkte ved Forhøjelsen af Lønningerne fra Forligsmandsforslaget og indirekte ved at fastslaa overfor Arbejdsgiverne — at Konflikt er vi ikke bange for, naar det er nødvendigt. Dette sidste er sikkert Strejkens mest positive Resultat, selv om det ikke kan opgøres i Penge. . . . Der er for mig ikke Tvivl om — siger Formanden lidt senere — at den faktiske Konsolidering, som vitterligt har fundet Sted, har sit Udspring i *den Respekt, der gennem Strejken skabtes om vort Forbund.*

Strejken var en Prøve, men en Prøve, vi bestod. Har den saa samtidig lært Parterne i Forhandling at tage rimeligt Hensyn til fremsatte Ønsker, da var denne Styrkeprøve ikke forgæves, set ud fra det Synspunkt, at en Organisation ikke tager en Strejke for Strejkens Skyld, men kun, naar den er blevet en Nødvendighed.

Om en af de for Forbundet lyse Sider — den forholdsvis gode *Beskæftigelse* i Industrien — udtalte Formanden ved samme Lejlighed: Selvfølgelig har vi haft daarlige Perioder, men ved en nærmere Undersøgelse viser det sig, at disse altid er fulgt i Kølvanet paa en forøget Beskatning af Bayerskøllet. Maa vi i øvrigt slaa den Misforstaaelse ned, at Beskatningen *ikke har skadet Forbruget!* Ganske vist har Omsætningen i Hektoliter været nogenlunde konstant, men i Forhold til Befolkningstilvæksten er der en ikke ubetydelig Tilbagegang i Forbruget. Hvad andet er Skyld deri end dette, at Skattekruen er drejet saa voldsomt, at det gode lette Pilsnerøl er blevet for dyrt for den brede Befolkning.

Naar vi trods dette alligevel kan konstatere en Tilvækst i Medlemstallet fra 5355 i 1923 til 6823 i Februar 1938, da skyldes dette en øget Aktivitet for at faa Depoterne og de mindre Virksomheder med ind i Organisationen. Medvirkende Aarsag har Ferieførøgelsen og Afspadsering af Overarbejde selvfølgelig ogsaa været, idet disse Foranstaltninger har skaffet Beskæftigelse i ca. 500.000 Timer pr. Aar, svarende til Helaarsbeskæftigelse for 210 Mand. Disse sidste Foranstaltninger har i øvrigt betydet, at Be-

skæftigelsen for Forbundets Medlemmer er konsolideret saaledes, at Arbejdsløshedsperioderne er blevet kortere og færre, hvilket igen har givet sig Udslag i, at vor Arbejdsløshedsprocent i Gennemsnit har ligget paa ca. Halvdelen af den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent her i Landet. Dette har igen givet sig Udslag i, at vi uden at forhøje Kontingenterne har kunnet udvide Understøttelsesretten for de arbejdsløse, saaledes at vor Kasse nu yder en saadan Understøttelse, at den øjeblikkelige Arbejdsløshed ikke er den samme Katastrofe som tidligere.

Ferielovens Konsekvenser

Ferieloven af 13. April 1938 forbedrede naturligtvis ogsaa Forbundsmedlemmernes Ferie, og der blev indgaaet Aftaler med Bryggeriforeningen, Spiritusfabrikantforeningen og Mineralvandsfabrikantforeningen om Ferieaftaler, der gik ud paa, at der tilkom Arbejderne Ferie fra og med Sommeren 1940 i 12 Søgnedage i Forbindelse med 3 Søndage. Feriepengene skulde udbetales ved Feriens Begyndelse. For Ferieaaret 1938—39 og 1939—40 blev der truffet forskellige Overgangsbestemmelser. Overenskomsterne blev senere godkendt af Socialministeriet med nogle mindre Ændringer.

Hermed var et af Resultaterne af den nye politiske Kurs efter Landstingets Erobring i 1936 kommet Arbejderklassen til gode.

1939

Ufredens Aar begynder

1939 oprandt forholdsvis fredeligt, og trods de mørke Skyer paa det udenrigspolitiske Omraade, forløb Aarets første Maaneder paa en Maade, der gav Haab om et godt Aar baade for Landet som Helhed og for Arbejderklassen.

Paa det faglige Omraade var Foraaret ogsaa særdeles roligt, idet der ingen Overenskomstforhandlinger var. Forbundets egne Overens-

Lorna Jensen og Kaj Petersen. Forbundskontoret 1948

komster løb jo videre til Foraaret 1940. Men det skulde altsammen gaa helt anderledes, end det tegnede til.

Politisk Aktivitet

Medens den faglige Front saaledes var meget rolig, var der en livlig Aktivitet paa den politiske. Grundlovssagen stod foran sin Løsning, — i hvert Fald var alt lagt til Rette, saaledes at den parlamentariske Kommissions Forslag om Landstingets Afskaffelse kunde føres ud i Livet. Socialdemokratiet holdt Kongres d. 8.—10 Januar, hvor Stauning overlod Ledelsen af Partiet til Hedtoft for helt at kunne hellige sig sin Ministergerning. Der var fra Regeringens Side sat ind for at begrænse Arbejdsløsheden, bl. a. gennem Valutalovgivningen og Støtte til Byggeriet, og det kunde da ogsaa paavises, at Antallet af beskæftigede var steget med ca. 140.000 Mand fra 1932 til 1938. Den 3. April afholdtes Folketingsvalg og Landstingsvalg paa Spørgsmaalet om Landstingets Afskaffelse. Desværre forløb dette Valg ikke efter Arbejderklassens Ønske, idet Socialdemokratiet for første Gang i mange Aar havde en lille Tilbagegang (30.000 Stemmer og 4 Folketingsmænd). — Ved selve Landstingsvalget tog Socialdemokratiet dog mandatmæssigt Revanche, idet Partiet vandt 3 Mandater. Da de Radikale ogsaa vandt 1 Mandat, blev Regeringsflertallet i Landstinget større end i Folketinget, nemlig 11 Mandater. — Den nye Rigsdag blev indkaldt til den 25. April, hvor den traf Afgørelse om Folkeafstemningen angaaende Grundlovsændringen. Her led de frisindede Kredse en ny Skuffelse, idet der ikke opnaaedes de krævede 45 % af Vælgerne. Der mangledes ganske vist kun 1/2 %, men »Sofavælgerne« sejrede altsaa, og Forfatningssagen maatte skrinlægges for en Arrække.

Krigens Komme

Den 1. September 1939 begyndte det verdenshistoriske Opgør, der kom til at vare i 5 1/2 Aar og fik Navnet den 2. Verdenskrig. Skyerne

havde længe samlet sig, og en Udladning kunde ventes. Alligevel haabede de fleste dog til det sidste, at Faren kunde drive over. — I Danmark havde Regeringen ladet foretage Beredskabskøb af en Mængde vigtige Varer, som man kunde vente Knaphed paa i Tilfælde af en Krig. — Rigsdagen blev indkaldt til et Møde samme Dag, Krigserklæringen forelaa, og noget af det første, der blev foreslaaet, var nye Skattelove, deriblandt en ny Beskatning af *Øllet*, der som sædvanlig maatte holde for, naar der i en Fart skulde skaffes ekstraordinære Indtægter. Forbundets Forretningsfører konfererede med Finansministeren om Sagen for at faa Skatten gjort saa lille og saa lempelig som mulig, men Skatten var snart en Kendsgerning, og den virkede naturligvis hæmmende paa Ølsalget og dermed paa Beskæftigelsen, der ellers i 1939 havde været god. — Ved Krigens Udbrud begyndte Priserne straks at gaa i Vejret. Oktober-Pristallet i 1939 blev offentliggjort 8 Dage tidligere end ventet og viste en Stigning paa 5 Points, nemlig fra 118 til 123, hvilket betød et Tillæg paa 4 % til alle Normallønninger og Akkordsatser for Forbundsmedlemmerne. Da næsten ingen andre Fag havde tilsvarende automatiske Pristalsventiler, maatte De samv. Fagforbund i Efteraaret 1939 ekstraordinært anmode Arbejdsgiverforeningen om en Forhandling om Forlængelse af Overenskomsterne og Indførelse af et haardt tiltrængt Dyrtidstillæg. Forhandlingerne resulterede i et Forslag, der godkendes af begge Parter med stor Majoritet den 31. Oktober, og Dyrtidstillægget udbetaltes første Gang den 17. November samme Aar. Det androg Kr. 2,45 for voksne mandlige Arbejdere, Kr. 1,58 for Kvinder og Kr. 1,01 for Ungarbejdere. Dette var beregnet paa Basis af et Pristal paa 184 (Stigningen pr. Oktober 1939 var 6 Points = 190), men for nogle Overenskomsters Vedkommende, der var sluttet paa Basis af et lavere Pristal end 184, blev Tillægget tilsvarende højere. Reguleringen omfattede ca. 350.000 Medlemmer under De samv. Fagforbund og var saaledes den mest omfattende, der nogensinde

Niels Poulsen, Aase Nicolaisen, Ellen Jensen og Emmy Jensen

var afsluttet i vort Land.. Desværre lykkedes det som bekendt ikke at fastholde denne gode Overenskomst ret længe.

Overenskomstopsigelse

De 4 %, som automatisk var ydet efter Oktoberpristallet i 1939, var ikke Dækning for Prisstigningerne i ret mange Uger. Krigen satte voldsomt Tempo i Prisopskruningerne, og der maatte forventes en yderligere Stigning ved Januar-Pristallets Fremkomst. Forbundets Overenskomster kunde først opsiges til 1. Maj 1940, og Spørgsmaalet var nu, om Forbundet skulde opsigte dem eller ikke. Under Overvejelserne om dette Spørgsmaal og under Indtrykket af Krigens uhyggelige Mareridt sluttede Aaret 1939 i et alt andet end rosenrødt Skær. Hvad vilde 1940 bringe?

1940

Omvæltende Begivenheder

Januar-Pristallet blev offentliggjort den 31. Januar 1940 og viste en Stigning paa 8 Points (til 131), hvorefter Grundlønningerne nu skulde forhøjes med yderligere 7 %. Alle Lønningerne for Forbundets Medlemmer var saaledes ialt forhøjet med 11 %. Paa denne Baggrund skulde Hovedbestyrelsen da tage Stilling til Opsigelse af Overenskomsterne. Der var adskilligt, der talte for en Opsigelse, især at Medlemmerne ikke havde faaet Dækning for det Interval, der laa mellem Pristallene 113—118. Denne Omstændighed i Forbindelse med flere andre, bevirkede, at Hovedbestyrelsen anbefalede Medlemmerne at skride til Opsigelse, og Medlemmerne fulgte næsten enstemmigt dette Standpunkt, idet 5022 stemte for Opsigelse og kun 223 imod. Efter Indkaldelse af Forslag fra Afdelingerne og disses Bearbejdelse paa et Hovedbestyrelsesmøde d. 9. Marts 1940, indsendts de som et Fællesforslag for hele Bryggeri- og Mineralvandsindustrien. Derimod var der nogle Afvigelser

med Hensyn til Brænderiarbejdernes Forslag. Saaledes laa alt klart til Forhandling. Denne var berammet til Tirsdag d. 9. April 1940 Kl. 13.

Et Knockout

Da de tyske Flyvemaskiner vækkede Hovedstadens Befolkning tidligt Tirsdag Morgen den 9. April, stod det straks Forbundsledelsen klart, at der hermed var indtraadt en Situation med uoverskuelige Konsekvenser. Hovedbestyrelsen samledes til Møde om Formiddagen Kl. 10. Efter Planen skulde den tage endelig Stilling til den Taktik, der skulde anvendes overfor Bryggeriforeningen. Mødet blev ogsaa aabnet programmæssigt; alle var modt undtagen Anton Hansen, Helsingør, da Toggangen nordpaa var standset, men Stemningen var dyster, og der var ingen, som regnede med Overenskomstforhandlinger den Dag. Et Møde med Bryggeriforeningens Repræsentanter blev dog afholdt til den aftalte Tid, hvor man drøftede Situationen og de forskellige Muligheder. Bryggeriforeningen foreslog at forlænge Overenskomsterne uændret 1 Aar, og allerede næste Dag vedtog Forbundets Hovedbestyrelse at tiltræde dette Forslag under Forbehold af Medlemmernes Sanktion. Denne blev da ogsaa givet næsten enstemmigt.

Nu skulde man jo tro, at den »hellige Grav var vel forvaret«, hvad Overenskomsterne angik, thi med den bestaaende Pristalsbestemmelse kunde det aldrig gaa helt galt, men Krig er Krig, og ingen ved, hvad Morgendagen vil bringe. Den 1. Maj 1940 blev et nyt Pristal offentliggjort. Det viste en Stigning paa 10 Points, hvorefter Lønningerne altsaa skulde forhøjes med yderligere 8 %. Fra 3. Maj 1940 var Normallønnen af 1937 saaledes forhøjet med ialt 19 %.

Pristalsloven af 28. Maj 1940

Allerede efter tre Ugers Forløb var det Slut med Overenskomstreguleringen i Henhold til Pristallet. Thi 28. Maj 1940 vedtog Rigs-

dagen den berømte »Lov om det for Regulering af Arbejdslønninger gældende Pristal.« Den fik tilmed tilbagevirkende Kraft, saaledes at vort Forbunds Medlemmer maatte aflevere de 8 %/o, som de havde faaet udbetalt i Tiden fra 3. Maj.

Denne Lov var noget af en Panik-Lov. Den kom til Verden efter et stærkt Pres af Dansk Arbejdsgiverforening, der ved denne Lejlighed — ligesom Venstre senere ved Arbejdsløshedslovens Forringelse — benyttede sig af Krigssituationen til af afpresse Arbejderklassen et »Offer paa Krigens Alter.«, der i hvert Fald ikke var nødvendigt i det Omfang, det skete. Raabet lød: Stands den truende Inflation! Vi faar Inflation, hvis Pristalsbestemmelsen om Lønforhøjelse ikke sættes ud af Kraft. — Meningen var, at der skulde gennemføres baade et Løn- og Prisstop, men kun Lønstoppet blev effektivt. Det viste sig at være langt lettere at gennemføre et Lønstop end et Prisstop. Priserne steg ret hurtigt saa stærkt, at Regering og Rigsdag blev betænkelige og forberedte et ekstraordinært Løntillæg paa 3 Kr. ugentlig for mandlige og 2 Kr. for kvindelige Arbejdere. Herom vedtoges en Lov af 23. September 1940, gældende for samtlige Arbejdere i Landet. Forbundsledelsen gav i Henhold hertil Afdelingerne Meddelelse om Lønforhøjelsen — men Bryggeriforeningen protesterede omgaaende. Den henholdt sig til Lovens § 2, der udtalte, at Loven kun tog Sigte paa de Overenskomster, der omfattedes af Hovedorganisationernes Dyrtdsoverenskomst af 31. Oktober 1939. Forbundet førte nogle Forhandlinger herom med Bryggeriforeningen, men uden Resultat. Det var et smaaligt Standpunkt, der her hævdedes af Arbejdsgiverne, men ved Opmandskendelse i Overenskomstnævnet fik de Medhold, saaledes at Forbundets Medlemmer fik et mindre Tillæg end de Arbejdere, der direkte omfattedes af Loven. Det mærkelige var, at da Loven af 30. Maj gennemførtes, kom Bryggeriarbejderne med ind under dens Bestemmelser, skønt Forbundet havde sit eget Regule-

ringssystem med Bryggerierne, men da den nye Lov af 23. September blev gennemført, kunde Bryggeriarbejderne *ikke* komme ind under dens Bestemmelser. Juridisk set kunde dette maa-ske forsvares, naar man tog Lovens Ordlyd i Betragtning, men at det dels var imod Lovens Aand og dels et meget smaatskaarent Standpunkt under den herskende Dyrtid, kunde ikke omdiskuteres.

Loven om Prisstop

var kommet til Verden samtidig med Loven om Lønstop. Dens Formaal var at holde Priserne nede, men det viste sig som nævnt meget snart, at den ikke var i Stand dertil.

De 9 Kriselove

Den 30. Maj 1940 gennemførtes ialt 9 Kriselove, hvoraf Løn- og Prisstop-Lovene var nogle af de vigtigste for Arbejderne. To andre Love maa dog ogsaa nævnes i denne Forbindelse, nemlig *Arbejdsfordelingsloven* og *Loven om Lønskat*. Den første af disse to Love havde til Formaal at fordele de forhaandenværende Arbejdsmuligheder, og at give dem, der ramtes af Indtægtsnedgang paa Grund af Arbejdsfordelingen, en vis Udligning, og den anden Lov — Lønskatten — skulde skaffe Midlerne til denne Udligning.

Ved Loven om Arbejdsfordeling fastsattes, at i de Fag eller Brancher, hvor Beskæftigelsen gik langt ned, kunde Arbejdsgiverorganisationer og Arbejderorganisationer træffe en generel Ordning om Fordeling af Arbejdet blandt de paa en Arbejdsplads beskæftigede Folk.

Til Løsning af dette og en Række andre vigtige Spørgsmaal — herunder en fornyet Drøftelse af Spørgsmaalet om Optagelse i De samv. Fagforbund — vedtog Hovedbestyrelsen at indkalde til en ekstraordinær Kongres i September 1940. Naar sidstnævnte Spørgsmaal paany dukkede op, skønt Medlemmerne saa eftertrykkeligt havde taget Afstand derfra to Aar tidligere, var Aarsagen endnu en yderst vigtig, nemlig

Loven om Arbejdsforhold,

der vedtoges den 14. September 1940. Baggrunden for denne Lov var den Betragtning, at hvis Krigens Vanskeligheder skulde overvindes, maatte alle Samfundsklasser bidrage til Løsningen deraf og yde Ofre, selv om det betød en Ændring af de Principper, efter hvilke de hidtil havde virket. Derfor indledede Dansk Arbejdsgiverforening og De samv. Fagforbund i Løbet af Sommeren 1940 nogle Forhandlinger for om muligt at finde frem til nye Retningslinier for Arbejdsforholdene.

Først og fremmest gjaldt det om at befri Samfundet for den Fare, som Arbejdsstandsninger under de herskende Forhold vilde betyde. Loven blev derfor i Realiteten en Lov om *tvungen Voldgift*. — Det Forslag, som de to Hovedorganisationer udarbejdede og indsendte til Regeringen, til »Lov om Arbejdsforhold« baseredes paa det Synspunkt, at Arbejdsgivere og Arbejdere med fuld Bibeholdelse af deres Selvstændighed skulde indgaa i et Samarbejde med Hensyn paa i Fællesskab at virke til Gavn for det arbejdende Samfunds faglige, økonomiske og sociale Interesser og til Fremme af produktionsmæssige og erhvervsmæssige Forhold.

Da Rigsdagen havde behandlet Forslaget, var det svært for de to Hovedorganisationers Forhandlere at genkende adskillige af de vigtigste Bestemmelser i dette. Bl. a. viste Partiet »Venstre« paany sin Uvilje mod Arbejdernes faglige Organisationer. F. Eks. havde Udvalget foreslaaet, at Arbejdere, der kunde være Medlemmer af en Arbejdsløshedskasse, ogsaa skulde staa som Medlemmer af en saadan Kasse. Endvidere, at Arbejdsgiverne ogsaa skulde paavirkes til Medlemskab i Arbejdsgiverforeningen gennem dobbelt Kontingent til Arbejdsløshedsfonden i Tilfælde af, at de ikke var Medlemmer af enten Dansk Arbejdsgiverforening eller en anden anerkendt Arbejdsgiverorganisation. Men begge disse Bestemmelser krævede »Venstre« fjernet fra Lovforslaget, og for »Borgfreden« Skyld gik de andre Partier med dertil. Ved Besættelsen var jo den siddende Arbejderregering

blevet afløst af en Samlingsregering med Repræsentanter fra alle de store Partier, og medens de andre Partier opfattede dette som en Opfordring til Samarbejde og Samling, benyttede »Venstre« sig af Situationen til at mele sin egen Kage og pleje sine mest smaatskaarne partipolitiske Interesser ved enhver Lejlighed.

Loven om Arbejdsforhold bestemte, at der skulde oprettes et Arbejds- og Forligsnævn, bestaaende af 3 Repræsentanter for hver af Hovedorganisationerne og ledet af et Formandskab paa 3 Medlemmer, udnævnt af Kongen.

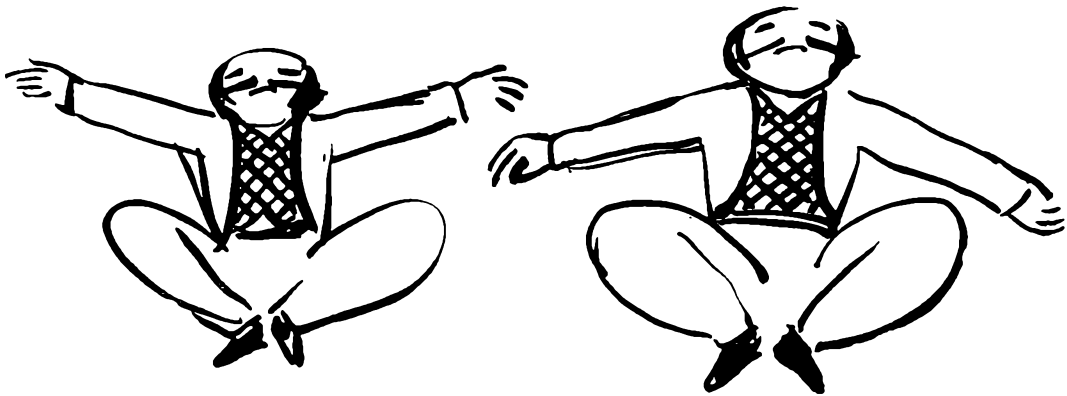
Sammensætningen af Nævnet kunde dog ændres, idet Nævnet ikke alene skulde virke som Voldgift mellem Hovedorganisationerne, men tillige i et vist Omfang kunde komme til at virke for Personer eller Organisationer, der ikke var tilsluttet Arbejdsgiverforeningen eller De samv. Fagforbund. I saadanne Tilfælde kunde den Part, der ikke følte sig tilstrækkeligt repræsenteret gennem Hovedorganisationens Medlemmer, kræve, at to af Nævnets Medlemmer blev udskudt til Fordel for to Personer, som i særlig Grad maatte antages at repræsentere vedkommendes Interesser. (Dette var en Bestemmelse af særlig Interesse for Bryggeriarbejderne).

Uden for det overenskomstmæssige Omraade kunde Nævnet træffe Afgørelse om Løn- og Arbejdsvilkaar, for saa vidt det skønnedes paa krævet af Hensyn til Arbejdsforholdenes Udvikling eller for at opnaa en ønsket Tilpasning, bl. a. med Hensyn til Antallet af beskæftigede Arbejdere.

Det var ikke Tanken, at en hvilken som helst Sag, der maatte opstaa, skulde føres op til Afgørelse af Nævnet. Der blev derfor oprettet to Underinstanser.

For overenskomstmæssige Forhold nedsattes et Fællesudvalg mellem Hovedorganisationerne, som havde til Opgave saa vidt muligt at tilvejebringe en forligsmæssig Løsning, og hvis dette ikke lykkedes, at træffe Afgørelse i Sagen, dog saaledes, at Parterne eller de Medlemmer af Fællesudvalget, der maatte være i Mindretal,

Allerede i 1915 fik de mandlige Bryggeriarbejdere gennemført Ferie med fuld Løn

havde Adgang til at indbringe Sagen for Nævnet.

Den anden Underinstans vedrørte Sager, hvor kollektiv Overenskomst ikke fandtes. Saa-danne Uoverensstemmelser kunde kun forelægges Nævnet direkte, hvis begge Parter var enige derom. Hvis denne Enighed ikke var til Stede, kunde en af Parterne forlange Sagen forelagt for et af Den faste Voldgiftsret nedsat Tre-mandsudvalg.

Dette Udvalg skulde ikke træffe Afgørelse i Striden, men skulde undersøge, om det i det givne Tilfælde var hensigtsmæssigt, at Løn- og Arbejdsforhold blev fastlagt gennem Voldgifts-dom. Var Udvalget af den Opfattelse, skulde Sagen indbringes for Nævnets Afgørelse.

Foruden disse Funktioner tillagde Løven Nævnet Beføjelse til at afgive Indstilling til Arbejdsministeren om Foranstaltninger af lov-mæssig eller administrativ Karakter, der kunde tjene til Fremme af de Interesser, som Hoved-organisationerne i snævert Samarbejde ønskede at bistaa Regeringen med.

Ekstrakongressen September 1940

Den ordinære Kongres skulde først have væ-ret afholdt 1941 i Randers, men Hovedbesty-

relsen fandt, at det var langt mere paakrævet at faa en Kongres i Efteraaret 1940, da en Del meget vigtige Spørgsmaal havde hobet sig op og krævede en Afgørelse. De tre vigtigste var: Stillingen til De samv. Fagforbund, Arbejdsfor-delingen og Hjælpen til arbejdsløse og syge-Medlemmer. Endvidere fandt man, at Odense var et langt mere centralt Sted end Randers, hvilket ogsaa var af Betydning under de ekstra-ordinære Forhold.

Den 14. Sept. 1940 samledes da 116 Delege-rede, 16 Hovedbestyrelsesmedlemmer og nogle faa Gæster til ekstraordinær Kongres i Odense.

I sin Aabningstale mindede *Marius Madsen* om de alvorlige Forhold, hvorunder Kongres-sen afholdtes, og som bl. a. bevirkede, at »vor Frihed var blevet beskaaret, saaledes at vi i hvert Fald i nogen Grad maatte tale med bun-den Tunge«, ligesom der ikke maatte bringes Oplysninger ud til udenforstaaende om Kongressens Forhandlinger.

Til det første af Kongressens Hovedpunkter udtalte *Marius Madsen* og Formanden for De samvirkende Forbund *Laurits Hansen* sig som Indledere. Stillingen til De samvirkende Fagfor-bund maatte nu tages op til ny Drøftelse, erklæ-rede *Marius Madsen*, da Vedtagelsen af Løven

om Arbejdsforhold, som netop Dagen i Forvejen havde forladt Rigsdagens Bord, efter Talerens Mening stillede Forbundet i en helt ny Situation til De samv. Fagforbund og gjorde en Kursændring nødvendig. Den nye Lov, der forbød enhver Arbejdsstandsning, etablerede samtidig to Institutioner til Afgørelse af Fælleskonflikter, nemlig det saakaldte Fællesudvalg samt Arbejds- og Forligsnævnet, der kunde træffe definitiv Afgørelse af Arbejdskonflikter. I Fællesudvalget var der skabt en vis Adgang for Organisationer udenfor Hovedorganisationerne til ogsaa at gøre sig gældende, men dette var efter Talerens Mening for Bryggeriarbejderforbundets Vedkommende kun en Skueret, da det altid vilde være Hovedorganisationerne, der som Følge af deres talmæssige Overlegenhed havde Afgørelsen i deres Haand. Noget lignende kunde siges om Arbejds- og Forligsnævnet. En anden tungtvejende Omstændighed var Ophævelsen af Forligsmandsloven, hvilket havde særlig Betydning for Bryggeriarbejderforbundet. Under disse Forhold vilde det være haabløst at tænke paa ved isolerede Aktioner at fravriste Arbejdsgiverne en eneste Øre mere i Løn. Det gjaldt om at placere sig saa gunstigt som muligt, det vil sige sammen med andre Arbejdere i De samv. Fagforbund.

Laur. Hansen mindede om, at der nu kun stod to Forbund udenfor De samv. Fagforbund, nemlig Bryggeriarbejdernes og Blikkenslagernes. Han omtalte ogsaa Stillingen før og efter den 9. April og indskærpede, at man burde se nøjternt paa Forholdene. Man kunde ogsaa overvurdere Betydningen af den 9. April ved kun at male alle Farerne paa Væggen. Alligevel var det nødvendigt for Fagbevægelsen at foretage en Kovending, og hvis den ikke selv vilde gøre det, var der Kræfter, som var parat med Øksen. Solidariteten og Kammeratskabet, der saa ofte havde været paa Kollegernes Læber, skulde nu staa sin Prøve i Praxis.

Under Diskussionen om dette Punkt erklærede *Carl Leidecker* sig som Tilhænger af Indmeldelsen, thi »hvis vi ikke indmeldte os i De

samv. Fagforbund maatte vi reducere Forbundet til en ren Understøttelseskasse« og leve paa De samv. Fagforbunds Naade. Det kunde man ikke være bekendt. »Der er nu ikke en eneste rimelig Grund længere til ikke at indmelde sig i De samv. Fagforbund«, sagde han til Slut.

I øvrigt var Diskussionen om Spørgsmaalet temmelig langvarig, men de fleste Talere var Tilhængere af Indmeldelsen, og dette kom ogsaa til Udtryk i Afstemningen om Forslaget, der vedtoges med 96 Stemmer mod 36. (Ved den senere foretagne Urafstemning forkastedes Forslaget om Indmeldelse paany med 4554 Stemmer mod 1298).

Det næste vigtige Forslag, der behandledes paa Ekstrakongressen, var *Arbejdsfordelings-Ordningen*. Dette Forslag var affødt af de onde Tider, og det var ikke med Glæde, Ledelsen forelagde det; — det var heller ikke med Begejstring, at Kongressen vedtog det med alle Stemmer mod 3. Men det vilde have været uforsvarligt ikke at tage Arbejdsfordelingen, især da Forbundets Medlemmer gennem Lønskatten vilde komme til at betale 1/4 Million Kr. til Arbejdsfordelingsfonden. I øvrigt var Situationen den, at Loven foreløbig skulde gælde for 7 Maaneder, og hvis der maatte regnes med 50 pCt. Arbejdsløshed i dette Tidsrum, vilde det kræve en daglig Udbetaling af ca. 14.000 Kr., svarende til ca. 3 Mill. Kr., med andre Ord mere end Arbejdsløshedskassens og Strejkefondens samlede Formue.

Endelig var Spørgsmaalet om *Hjælp til arbejdsløse og syge Medlemmer* til Drøftelse og Afgørelse paa Kongressen.

Der var som bekendt en Del Arbejdere, der helt tabte Hovedet den 9. April og mente, at man lige saa godt straks kunde dele Fagforeningernes Penge blandt Medlemmerne — inden Tykerne plyndrede Kasserne. De henviste til de sørgelige Erfaringer fra Tyskland, Østrig og andre Lande, hvor Tykerne nu var Herrer i Huset. Under saadanne Omstændigheder kunde det være svært nok for Fagforbundenes Ledelser at holde igen, da Argumenterne jo ikke

Derimod mente Arbejdsgiverne, at Kvinderne havde Fridage nok

kunde frakendes en vis Sandsynlighed, og da alt vilde afhænge af Udviklingen. Imidlertid fik Danmark jo meget hurtigt en Særstilling under Besættelsen. For Tyskerne blev det af Vigtighed at holde den danske Produktion i Gang, især af Landbrugsvarer, og at undgaa Skærmydsler og Vrangvilje, der kunde føre til Sabotage af Leverancerne. De, der indsaa dette, regnede med, at Tyskerne blev nødt til at fare med Lempe ogsaa overfor Fagorganisationerne, og de maatte derfor nødvendigvis fraraade en Opdeling af Strejkekassernes Midler. Thi efter Vedtagelsen af Loven om tvungen Voldgift kunde der jo ikke blive nogen videre Anven-

delse for disse Kassers Penge. Imidlertid var det klart, at Krigen ikke vilde vare evigt, og at det vilde være højest uheldigt at staa blottet for Penge til Kampførelse, naar Krigen sluttede. Det var disse og lignende Synspunkter, der efterhaanden prægede de fleste ansvarlige Fagforeningsfolks Udtalelser til det brændende Spørgsmaal. Under normale Forhold vilde et Forslag, som det, der forelagdes Ekstrakongressen, være baade utænkeligt og uigennemførligt. For at kunne passere et Fagforeningssynspunkt maatte det absolut ses under Synsvinklen de ekstraordinære Forhold og ikke mindst Arbejdsforholdene. Det vedtagne Forslag lød saaledes:

Forslag om ekstraordinær Hjælp:

Kongressen bemyndiger Hovedbestyrelsen til af Strejkefondens Midler at udbetale til Afdelingerne et Beløb, beregnet til Udbetaling af ekstraordinær Hjælp til arbejdsløse og syge Medlemmer i Vinteren 1940—41. Til syge Medlemmer dog kun i de Tilfælde, Medlemmet ikke erholder Sygehjælp baade fra Arbejdspladsen og Sygekassen.

Beløbet fastsættes til Kr. 100.— for hvert Medlem, der er anmeldt arbejdsløs eller syg den 29. November 1940. Over det samlede Beløb disponerer Afdelingen, saaledes at Afdelingens Generalforsamling beslutter, i hvilken Form og efter hvilke Regler Udbetalingen skal foretages, — men det fastslaaes, at kvindelige Medlemmer har Krav paa samme Beløb som mandlige Medlemmer. Saafremt Krisen efter Hovedbestyrelsens Skøn har tilsvarende Omfang i Efteraaret 1941, bemyndiges Hovedbestyrelsen til at yde Afdelingerne et tilsvarende Beløb i November 1941.

Forslaget vedtoges med alle Stemmer mod 8.

Senere gav dette Forslags Vedtagelse Anledning til, at det paa et ekstraordinært Hovedbestyrelsesmøde den 1. Oktober 1940 vedtoges at fortolke Beslutningen saa rummeligt som muligt, d. v. s. at som arbejdsløse den 29. November 1940 skulde man ogsaa betragte dem, der i den paagældende Uge deltog i Arbejdsfordeling. Dette skete i Erkendelse af, at hvis Arbejdsfordelingen ikke var en Kendsgerning, vilde Tallet paa arbejdsløse blive ca. 25 pCt. højere end Tilfældet ellers vilde blive. Det beregnedes, at dette vilde koste Forbundet et Beløb paa ca. 600.000 til 700.000 Kr. i Løbet af godt et Aar.

Kongressen vedtog til Slut, at den næste ordinære Kongres skulde afholdes i 1943. — En Kongres, der vil gaa over i Historien som en mindeværdig Begivenhed, var dermed afsluttet.

Overenskomstsituationens Afslutning i Maj 1940

Medens de fleste enkeltstaaende Arbejdsgivere tiltraadte uændret Forlængelse af Overenskomsterne i Lighed med Bryggeriforeningen, var der dog adskillige Virksomheder, der krævede Forhandling. Nogle af disse ønskede dog blot rent tekniske Spørgsmaal afgjort, foranlediget af Benzinrestriktionerne o. l., men andre stillede med Krav om Lønreduktioner paa op til 50 pCt. Blandt disse sidste var Mineralvandsfabrikantforeningen i København, der havde samlet nogle uorganiserede Fabrikanter op paa Vejen. De mødte den 7. Maj i samlet Trop til Forhandlinger i Bryggeriforeningens Lokaler. Forbundet nægtede dog at forhandle med alle de Fabrikanter, der ikke tilhørte de kontraherende Parter. Og hvad selve Forhandlingerne angik, afvistes alle Krav om Lønreduktioner. Næste Dag meddelte de paagældende Fabrikanter da ogsaa, at de frafaldt deres Reduktionskrav, og Overenskomsterne løb derefter videre til 1. Maj 1941.

Naar det netop var Mineralvandsfabrikanterne, der søgte at gennemtvinge Lønreduktioner, var dette et ret komisk Forhold, thi alle de paagældende Fabrikanter havde netop bekriget hinanden gennem Aarene og ført en ganske forfejlet Prispolitik, og ogsaa paa anden Maade forsøgt at slaa hinanden ud. Deres Erhvervs Interesser var derved blevet misrøgtet i den Grad, at adskillige Virksomheder under Krisen lige ved Besættelsestidens Begyndelse risikerede at gaa til Bunds. Derfor rottede de sig sammen for at lægge Byrderne over paa deres Arbejdere, heldigvis for disse dog uden Held. Mineralvandsarbejderne havde forstaaet Betydningen af Enighed og Sammenhold og kunde derfor afvise Fabrikanternes urimelige Krav.

Under dobbelt Ild

Omtalen af det sørgeligt mindeværdige Aar 1940 kan ikke afsluttes uden at nævne den »Dobbeltfront«, der var bygget op imod Fagbe-

vægelsen i Almindelighed og som ogsaa gjorde sig gældende overfor Bryggeriarbejderforbundet. Det var Kommunisterne paa den ene Side og Nazifolkene paa den anden. Det er svært at sige, hvilken af disse Fløje, der spillede den ynkkeligste Rolle. Allerede i September 1939 afslørede Carl Leidecker i Fagbladet Moskva-Agenternes Kovendingspolitik, der fulgte den russiske Zigzaglinie i tykt og tyndt, og efter den 9. April kunde Kommunisterne endog tage Fritz Clausen-Folkene under Armen. (Det har jo ogsaa senere vist sig, at Molotov sendte Hitler Lykønskningstelegammer i Anledning af Danmarks og Norges »Erobring«). Indtil den 22. August 1939, da Ribbentrop blev modtaget med Musik og Ovationer i Moskva og afsluttede Ikke-Angrebspagt, vendte de danske Kommuniste sig med alle Tegn paa Forargelse mod dem, der vovede at paastaa, at en Tilnærmelse mellem Rusland og Tyskland var tænkelig.

Men samme Dag slog de fuldstændig om og forsvarede Russernes nye Politik med samme glødende Iver, som de Dagen forinden havde forsvaret det modsatte Standpunkt. Nu var det de »engelsk-amerikanske Imperialister«, der maatte staa for Skud, og denne Stilling holdt de, lige til Russerne blev angrebet i 1942, da de maatte gaa under Jorden og samarbejde med de Folk, de nylig havde smædet. — I Fagforeningerne kritiserede Kommunisterne lige efter Besættelsen især den Stilling, som De samv. Fagforbund havde indtaget ved Behandlingen af Loven om Arbejdsforhold. De rettede deres Skyts mod Strejkeforbudet, skønt de var Talsmænd for et Land, hvor Strejkeretten aldrig havde eksisteret, og hvor Fagforeningerne ikke havde den ringeste Indflydelse hverken paa Løn- eller Arbejdsforhold. En mere hyklerisk og bunduærlig Politik skulde man lede længe efter. Deres Følgesvende paa den anden Yderfløj — Nazitilhængerne — optraadte brovtende og uforskammet i Ly af de tyske Bajonetter. Til disse Folk hørte bl. a. den kendte *Fr. Wrobel*, der altid havde haft vanskeligt ved at finde sine egne Ben. Dernæst var der *Jens Westergaard*,

der havde gjort sig til Grin paa en Generalforsamling i Københavns Afdeling ved at foreslaa, at Forbundet skulde købe Bøndergaarde og Luksusdampere. I 1940 var han en af de ivrigste Modstandere af Forslaget om Indmeldelse i De samv. Fagforbund. — Ifølge et Referat i »Fædrelandet« fremførte han paa Generalforsamlingerne de national-socialistiske Ideer og erklærede, bl. a. at »Levebrødspolitikersystemet maatte afløses af et positivt Arbejde for at højne Bryggeriarbejdernes økonomiske og kulturelle Levevilkaar.« I 1941 gjorde han sig paany meget ufordelagtigt bemærket ved at smæde Formanden og Kassereren i den københavnske Afdeling. — Heldigvis gjorde dog hverken Kommunisternes Kovendingspolitik eller Nazisternes Smæderier noget større Indtryk paa Forbundets Medlemmer.

1941

Aaret 1941 fik baade for Landet og for Arbejderklassen et bedre Forløb, end det tegnede til i Begyndelsen af Januar. F. Eks. blev Arbejdsløsheden langt mindre, end man maatte formode i Januar-Februar, da den var endnu højere end i 1940, nemlig godt 34 % mod ca. 30 % i 1940. Men i Aarets Løb, især fra Midten af Aaret gik Beskæftigelsen betydeligt frem og var gennemgaaende dobbelt saa god som i 1940. Som Helhed for 1941 var Arbejdsløshedsprocenten for samtlige Fag ca. 18 mod ca. 24 i 1940. (Fra Juni 1941 var der imidlertid indført en ændret Udregningsmaade af Arbejdsløshedstallene, saaledes at de ikke længere direkte kunde sammenlignes med de foregaaende Aar).

Priserne steg ifl. Pristallet ca. 7 %, men i Virkeligheden noget mere, da Forbrugsomlægning og Kvalitetsforringelse ikke kom i Betragtning ved Pristallets Udregning.

Ogsaa for Bryggeriindustriens Vedkommende blev Beskæftigelsen bedre end ventet. Ved Hjælp af Arbejdsfordelingen lykkedes det at holde Arbejdsløsheden langt nede, men selv

om Arbejdsfordelingen lades ude af Betragtning, var Beskæftigelsen ret god. I Juli 1941 var der saaledes knapt 2 % arbejdsløse, og i Resten af Aaret holdt Beskæftigelsen sig et godt Stykke over den tilsvarende Beskæftigelse i 1940.

Alligevel kunde Forbundets Arbejdsløsheds-kasse naturligvis ikke klare de forøgede Udgifter uden et Ekstrakontingent, og med Arbejdsdirektoratets Sanktion forhøjedes derfor Kontingentet til Arbejdsløsheds-kassen fra 1. April 1941 med Kr. 2,25 pr. Medlem pr. Maaned for saavel Mænd som Kvinder. For ikke at lægge denne nye Byrde over paa Medlemmerne paa en Tid, hvor Strejker og Lockouter var forbudt, og hvor derfor Strejkekassens Midler uden Fare for Anvendelse ved pludselige Konflikter kunde tages i Brug til Medlemmernes Gavn under den herskende Smalhanstid, besluttedes det at lade Strejkekassen bære denne Kontingentforhøjelse indtil videre. Det blev et samlet Beløb paa ca. 200.000 Kr. om Aaret. I øvrigt skulde Afdelingerne i Henhold til Kongressens Vedtagelse have Ret til at yde en tilsvarende Hjælp i Vinteren 1941—42 som i den foregaaende Vinter.

En broget Overenskomstsituation

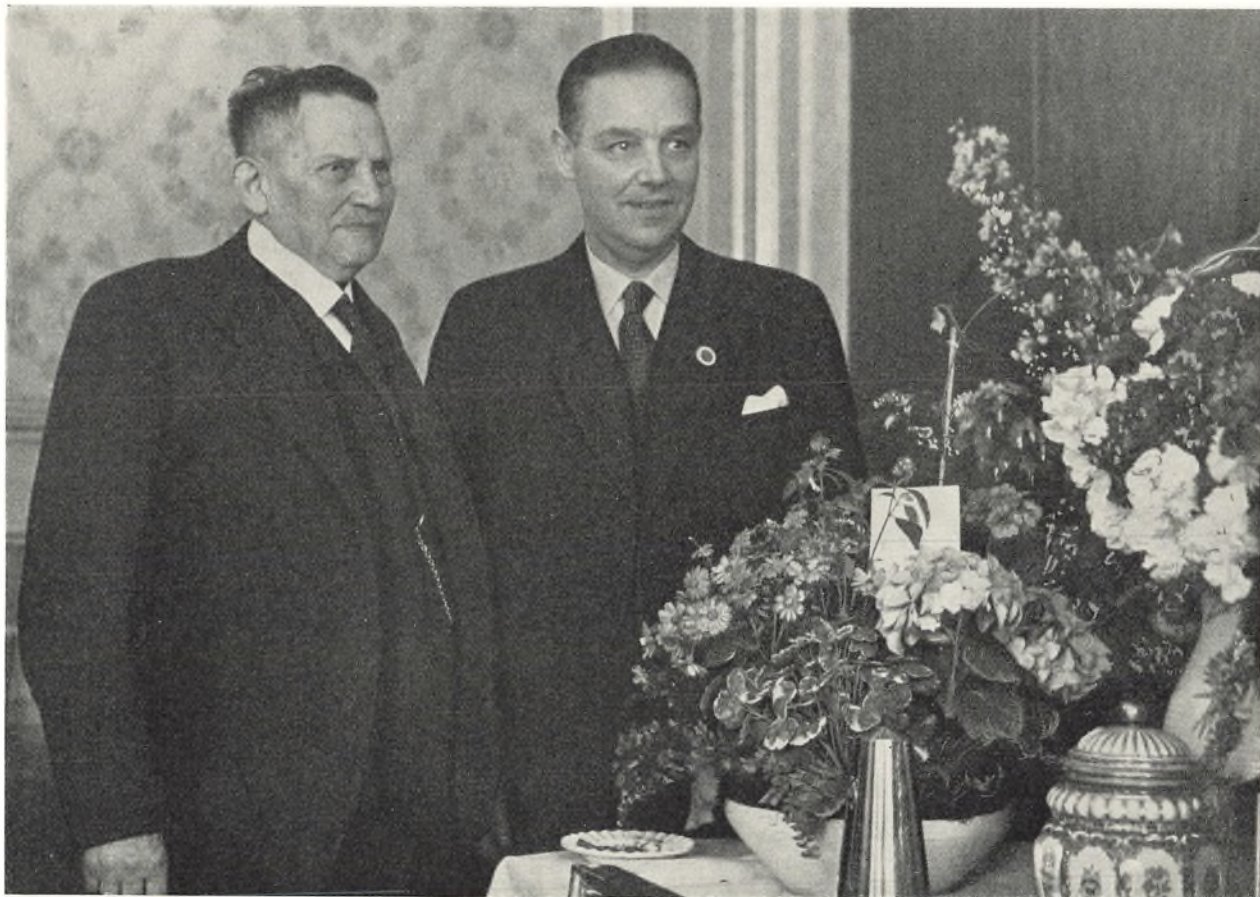
Overenskomstsituationen i 1941 blev den mest indviklede, Forbundet hidtil havde været ude i. Alligevel forløb den nogenlunde tilfredsstillende, og ved dens Afslutning blev det opnaaede Resultat godkendt ved en Urafstemning med 3778 Stemmer mod 741. Stemmedeltagelsen kunde dog nok have været lidt større, men trods dette var Medlemmernes Stilling tydelig nok. For øvrigt var Bryggeriarbejderforbundets Medlemmer de eneste organiserede Arbejdere, der fik Adgang til at afgøre deres Overenskomst ved en Urafstemning. Alle de andre Fagforbund traf Afgørelse ved kompetente Forsamlinger.

Allerede i Februar 1941 indlededes Overenskomstforhandlingerne. Det skete noget hovedkuld, men Aarsagen var, at baade Loven om

Lønstop af 30. Maj 1940 og Loven om ekstraordinært Dyrtdstillæg af 23. September 1940 udløb den 1. Marts 1941. Det kunde Bryggeriarbejderforbundet dog tage med Sindsro, da Forbundets Overenskomster med de modstaaende Parter først skulde udløbe den 1. Maj 1941, og der var altsaa Tid nok til paa sædvanlig Maade at føre Forhandlingerne. Imidlertid var der mange Tegn, der tydede paa, at Forbundet ikke vilde faa Lov at fortsætte med sin private Pristalsoverenskomst, idet dette var i Modstrid med Regeringens Indstilling til Spørgsmaalet. Desuden havde Arbejdsgiverforeningen paatænkt — hvis ikke Regeringen greb ind — at forbyde sine Medlemmer at betale efter Pristalsoverenskomsten for derefter at lade den faste Voldgiftsret afgøre Spørgsmaalet. Hvorledes dette vilde være forløbet, kan ingen sige, men sikkert er det, at vore Medlemmer saa ikke havde faaet et haardt tiltrængt Dyrtdstillæg gældende fra 1. Marts 1941.

Paa et tidligt Tidspunkt saa det slet ikke ud til, at det skulde lykkes at naa til en tilfredsstillende Løsning, og Forhandlingerne blev brat afbrudt i Slutningen af Februar, men det endte dog med, at disse afbrudte Forhandlinger blev genoptaget, og Resultatet blev en Aftale om, at Lønnen fra 1. Marts 1941 til 30. April 1942 i alle Tilfælde skulde være den i 1937 gældende Løn plus et Dyrtdstillæg for Mænd paa Kr. 16,80 pr. Uge og for Kvinder paa Kr. 10,80 pr. Uge. I øvrigt skulde Hovedoverenskomsten fortsætte uændret, saafremt der naaedes Enighed ved Lokalforhandlingerne.

Med Hensyn til Arbejdstidsforkortelse havde man fra Arbejdsgiverside ønsket en Bestemmelse om, at Forbundet skulde medvirke til Arbejdstidsnedsættelse, hvis Varemangel, Mørklægningsbestemmelser, Restriktioner o. l. gjorde det paakrævet. Det vilde Forbundet naturligvis ikke gaa med til, og det lykkedes da ogsaa at faa ændret Bestemmelsen derhen, at Arbejdstiden kun kunde nedsættes, hvis der mellem Virksomheden og de Arbejdere, der berørtes deraf, opnaaedes Enighed derom. I øvrigt blev

Fortid og Nutid: Carl Hansen, Marius Madsen

Arbejdsfordelingsreglerne i 1941 lempet betydeligt, da de havde været for stive i Vinteren forud og havde været til stor Gene for enkelte Medlemmer, især dem, der fik anvist Arbejde i en anden By. Lønnen indbød just ikke til at føre to Husholdninger. — Nu fik de enkelte Virksomheder og deres Arbejdere langt friere Hænder, men skulde naturligvis sende deres Arbejdsfordelingsaftale ind til Godkendelse i Forbundet. For Københavns Vedkommende skulde Arbejdsfordelingen dog fastsættes ved en fælles københavnsk Forhandling.

Den nye Overenskomst betød endvidere, at Forbundet indhentedes det Tab, som Kendelsen i Overenskomstnævnet efter September-Reguleringen i 1940 havde bevirket for Forbundets Medlemmer, der fik et mindre Dyrtdstillæg end de øvrige Arbejdere. Nu blev dette rettet op igen. — Saaledes forløb da Overenskomst-situationen nogenlunde tilfredsstillende for Bryggerierne og Brænderierne Vedkommende, medens Mineralvandsfabrikanterne og nogle af Depoterne gjorde Knuder og først bøjede sig, da en Kendelse fra Arbejds- og Forligsnævnet fastslog, at Overenskomsterne skulde fornyes uændrede for et Aar, hvad de almindelige Bestemmelser angik, medens Lønningerne skulde reguleres efter samme Regler som i Aftalen med Bryggeriforeningen.

— — —

Som bekendt indeholdt Martskendelsen angaaende Dyrtdstillægget en Ventilbestemmelse om, at Arbejds- og Forligsnævnet — hvis der fremsattes Begæring derom fra en af Hovedorganisationernes Side — vilde undersøge, om Forholdene havde ændret sig saa meget, at der var Grund til at forandre de i Kendelsen nævnte Løntillæg.

Da nu Detailpristallet i August 1941 var steget med 16 Points siden Januar-Pristallet, og da den nævnte Kendelse kun havde givet Dækning for 37 % af den siden Januar 1940 konstaterede Prisstigning, regnede De samv. Fagforbund med, at der var en klar Anledning til at faa hævet Lønningerne og rettede Henvendelse her-

om til Formandskabet, der imidlertid gav et blankt Afslag og dekreterede, at Lønningerne skulde forblive uændrede indtil 1. Marts 1942.

Denne Afgørelse vakte forstaaeligt nok stor Harme i Arbejderkredse, og De samv. Fagforbund stillede derfor en Række Krav til Regeringen, formet i 7 Punkter, der lød saaledes:

- 1) at der gennemførtes en ubetinget Fastholdelse af Prisniveauet, om fornødent gennem en Skærpelse af Lov om Priser m. v.
- 2) at der gennemførtes en Pristalsudregning, der først og fremmest tager Hensyn til Prisniveauet paa de egentlige Livsfornødenheder og opbygges paa Grundlag af de af Krigen skabte Forhold.
- 3) at der ydes Arbejderne en Kompensation for de allerede indtraadte Prisstigninger.
- 4) at »Lov om midlertidige Forbrugsafgifter« enten ændres gennem en væsentlig Nedsættelse af Afgifterne, eller at Loven helt bortfalder.
- 5) at »Lov om midlertidig Regulering og Fordeling af Arbejde« tages op til Revision med Hensyn til Betaling af Lønskatten.
- 6) at den nuværende Fordeling af Rabatkort paa visse livsvigtige Fornødenheder udvides til at omfatte flere Personer og tillige udvides til ogsaa at omfatte Beklædningsgenstande og andre nødvendige Varer.
- 7) at Kronens Værdi hæves væsentligt i Forhold til fremmed Valuta.

Efter langvarige Overvejelser indenfor Regeringen og Partierne søgte man omsider at imødekomme Fagforbundenes Krav. Der blev saaledes gennemført en Række Lovforanstaltninger med det Formaal at fastholde Priserne bedre end hidtil. Endvidere indførtes det saakaldte »skrællede Pristal« til Vejledning for Arbejds- og Forligsnævnets Formandskab, og Regeringen bebudede Lønskattens Bortfald den 1. April 1942. Importafgifterne paa en Del Varer nedsattes, og Tøjrabatordningen udvidedes. Derimod gennemførtes Kronehævningen i saa ringe Omfang og saa sent, at den kun fik Betydning som Bidrag til Stabilisering af Prisniveauet.

Selv om de her nævnte Foranstaltninger langt fra opfyldte De samv. Fagforbunds syv Krav, bidrog de dog noget til at lette Dyrtidens Tryk i 1941.

To Dødsfald i 1941

Den 19. Maj 1941 afgik den Internationale Levnedsmiddelarbejder - Unions Sekretær og Forretningsfører *Jean Schifferstein* ved Døden i en Alder af 63 Aar. Hermed gik en kendt Skikkelse indenfor Levnedsmiddelarbejderkredse i hele Verden bort. Schifferstein var oprindelig Bryggeriarbejder og lærte Faget i Tyskland, men kom i en ung Alder til Svejts, hvor han straks kom til at gøre en stor Indsats i Organisationsarbejdet og blev valgt til Formand for det svejtsiske Levnedsmiddel-, Handels- og Transportarbejderforbund — en Post, han beklædte i mere end 30 Aar. Det var dog især indenfor den internationale Bevægelse, han kom til at gøre sig gældende. Han var Medstifter af I. U. L. og var Unionens Sekretær lige til sin Død. Han deltog i mange af Bryggeriarbejderforbundets Kongresser.

Døden indhentede ogsaa en anden kendt Skikkelse i Bryggeriarbejderverdenen, nemlig Formanden for det svenske Bryggeriarbejderforbund *O. A. Skålander*, der afgik ved Døden den 22. Juni 1941. Skålander blev 68 Aar gammel. Han deltog i mange af det danske Bryggeriarbejderforbunds Kongresser som Repræsentant for det svenske Broderforbund. Han havde viet den svenske Arbejderbevægelse hele sit Liv, og Meddelelsen om hans Død modtoges med oprigtig Sorg.

1942

Mange havde ventet, at Krigen stod foran sin Afslutning i 1942, og næsten ingen vilde eller turde tro paa de Pessimister, som spaaede, at der var lang Tid endnu til Fredens Komme. Men 1942 blev baade paa Krigsførelsens Om-

raade og i andre Henseender et Stabiliseringsaar — bortset fra, at Hitler fandt Tiden inde til at angribe Sovjetrusland, hvilket fik vore hjemlige Kommuner til nu at slutte sig til de hidtil saa foragtede »engelske og amerikanske Imperialister«, forsaavidt de ikke blev paagrebte af Tyskerne her i Landet eller gik under Jorden.

Medens Priserne her i Landet havde vist en uafbrudt og stærkt stigende Tendens i de første Krigsaar, faldt de nu nogenlunde til Ro. Beregnet efter Pristallet steg de kun 3 % i 1942, men Beregningen maatte tages med samme Forbehold som i 1941. Beskæftigelsen bedredes ogsaa med et Par Procent i 1942, og den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent fastsloges til 9,1. Ogsaa for Bryggeriarbejderforbundets Medlemmer bedredes Beskæftigelsen lidt, men dog stadigvæk langt fra saa meget, at Arbejdsfordelingen kunde skrinlægges.

Lønforholdene

Det gik i 1942 som Aaret forud: Det blev Arbejds- og Forligsnævnets Formandsskab, der maatte afgøre Overenskomstsituationen. Det skete i en Kendelse af 21. Februar 1942, der forhøjede Dyrtdstillægget for alle Arbejdere over 23 Aar. Forhøjelsen androg for mandlige Bryggeriarbejdere 5 Øre pr. Time og for kvindelige Arbejdere 3½ Øre pr. Time. Arbejderne under 23 Aar fik intet.

Denne Kendelse opfyldte naturligvis langt fra Fagorganisationernes meget beskedne Ønsker om bedre Dækning for Dyrtiden, men den ydede dog noget. — Den maa ogsaa ses paa Baggrund af Arbejdsgivernes Krav om absolut Lønstop. Bryggeriarbejderforbundets Hovedbestyrelse erkendte da ogsaa, at der ikke ved Særaktioner vilde være Udsigt til at opnaa noget yderligere. Heller ikke Bryggeriforeningen eller Spiritusfabrikanterne fandt Anledning til at foretage Særaktioner, og der fandt derfor ingen Overenskomstopsigelser Sted fra disse Sider.

Derimod opsagde Mineralvandsfabrikantfor-

eningen og Depotindehaverforeningen Overenskomsterne. Forbundet havde endvidere opsagt 74 Enkeltoverenskomster for Virksomheder, der ikke havde tiltraadt et af Forbundet stillet Forslag om Afkortning af Opsigelsesfristen.

Medens det lykkedes at komme til Enighed med Mineralvandsfabrikantforeningen og de nævnte Enkeltvirksomheder, satte Depotindehaverne alle Sejl til for at gennemføre Krav om Reduktioner. Alle Forhandlinger sprængtes, og Sagen gik til Fællesudvalget og senere til Arbejds- og Forligsnævnet, der den 13. August afsagde en Kendelse om, at de gældende Overenskomster skulde fornyes til 1. Maj 1943. Tillige indeholdt Kendelsen en vigtig Passus om, »at eventuelt kommende Forhandlinger mellem Parterne om Oprettelse af en Fællesoverenskomst skulde ske paa det hidtidige Overenskomstgrundlag.«

Foreningen af Depotindehavere vilde iøvrigt heller ikke anerkende, at Arbejds- og Forligsnævnets Kendelse af 21. Februar havde Gyldighed for Foreningens Medlemmer. Da Foreningens Ledelse ikke var til at tale til Fornuft, gik Sagen til Den faste Voldgiftsret, der naturligvis gav Forbundet Medhold, saaledes at samtlige Medlemmer fik efterbetalt Dyrtdstillægget fra 1. Marts 1942.

Lille Arbejdsstandsning med store Følger

Den 14. August 1942 forefaldt en lille dramatisk Arbejdsstandsning paa Carlsberg. Den var foranlediget af nogle Angivere (Jens Westergaard og Kjær Jensen), der iøvrigt blev sat paa Porten paa en temmelig haardhændet, men ikke ufortjent Maade. Sagen fik forskellige Udløbere. For det første udviklede Strejken sig til en Lockout, idet Arbejderne fandt Bryggeriets Porte lukkede den næste Morgen, da de indfandt sig for at genoptage Arbejdet. Direktør Sander hævdede senere, at Lukningen skyldtes en Misforstaaelse, og han angreb derfor Marius Madsen for at have bragt et urigtigt Referat af

Affæren i Forbundets Medlemsblad. Men da Marius Madsen selv var mødt op om Morgen den 15. August Kl. 5^{3/4} ved Carlsbergs Port for at se, hvor mange Mand, der mødte til Arbejde, kunde dette Punkt ikke afkræftes eller bortforklares. Hele Konflikten varede dog kun et Par Dage, men den blev først forligt efter adskillige Forhandlinger. Udsmidningen af Westergaard og hans Kammerat fra »den indre Front« paa Carlsberg blev til en Politisag, hvorunder ogsaa Marius Madsen og Leidecker afhørtes af Politiet. Leidecker sigtedes tilmed for Anstiftelse af Vold, men Sagen blev snart efter henlagt.

Bombeattentat mod Forbundets Bygning

Formodentlig som en Slags Hævn i Anledning af Carlsberg-Konflikten forøvedes der Natten mellem den 19. og 20. August 1942 Kl. 12^{1/2} et Bombeattentat mod Forbundets Hus paa H. C. Ørstedesvej. Der blev kastet en Sprængbombe mod den store Spejlglasrude ud til Gaden. Men Bomben prellede af og faldt til Jorden, hvor den eksploderede med det Resultat, at næsten alle Ruderne i Bygningen knustes. Derudover skete heldigvis ingen større Skade. Det lykkedes ikke at finde Gerningsmændene.

Staunings Død d. 3. Maj 1942

Krigen og Besættelsestidens mange tunge Problemer havde tætret stærkt paa Staunings Helbred, og i Foraaret 1942 maatte han lade sig indlægge paa Hospitalet, hvor hans Sygdom fulgtes med levende Deltagelse af hele Befolkningen. Den 3. Maj opgav han Kampen — knapt 69 Aar gammel. Hans Bisættelse blev en af de største Begivenheder i Landets politiske Historie. Deltagelsen var overvældende — fra alle Sider hædredes Staunings Indsats for Danmark, selv Besættelsesmyndighederne troppede op i »Forum« ved Bisættelsestidspunktet, men mødte isnende Kulde fra Forsamlingens

Gavebordet 1948

Side. — Spændingen mellem Tyskerne og den danske Befolkning øgedes mere og mere, men det aabne Brud blev undgaaet saa længe som muligt.

Foringelsen af Arbejdsløshedsloven

gennemførtes i 1942 efter stærke Krav fra Venstres Side, skønt Meningen med Samlingsregeringen jo ellers var, at man skulde lade de Spørgsmaal ligge, om hvilke der ikke kunde opnaa Enighed. Nu benyttede Venstre sig af Situationen til at presse forskellige Forringelser igennem og indførte ved samme Lejlighed de forhadte Arbejdskort, »Hundetegnene«, som de straks blev kaldt. Et enkelt Gode opnaaedes dog samtidig, nemlig *Hverandendagskontrol*. Et gammelt Krav fra faglig Side var hermed blevet opfyldt. Der blev dog ikke truffet nogen generel Ordning, idet de enkelte Forbund maatte søge om Dispensation fra Bestemmelsen om daglig Kontrol hver for sig, men Dispensationen blev givet, og i Januar 1943 indsendte de københavnske Afdelinger Andragende om Til-ladelse til Hverandendagskontrol, hvilket for-anledigede, at ogsaa Forbundets øvrige Afde-linger ansøgte herom.

Julereguleringen 1942

Paa en Generalforsamling i De samv. Fagfor-bund i Oktober 1942 besluttedes det at søge de lavestlønnede Arbejders Løn hævet. Efter lange og trange Forhandlinger enedes man om at lade Overenskomstnævnet af 1939 træffe en-delig Afgørelse, og den 22. December kom den kendte »Juleregulering«, der udtalte, at alle Overenskomster skulde forlænges til 1. Marts 1944 mod at der blev givet et Tillæg, graderet fra 2 til 7 Øre i Timen til alle mandlige Ar-bejdere, hvis Normaltimeløn ikke oversteg 145 Øre i København og 130 Øre i Provinsen og ligeledes et Tillæg graderet fra 1,3 til 4,7 Øre i Timen til alle kvindelige Arbejdere, hvis Nor-maltimeløn ikke oversteg 95 Øre i København

og 85 Øre i Provinsen. Desuden skulde der i Fag med Akkordarbejde ydes et Tillæg paa 1 % til samtlige Akkordsatser, hvis Fagets Gennem-snitstjeneste i April Kvartal 1942 laa paa 2 Kr. i Timen eller derunder eksklusive Dyr-tidstillæg.

Denne Kendelse fik ingen Interesse for For-bundets Medlemmer, undtagen Kvinderne, da Lønnen for de mandlige Arbejdere laa højere end fastsat i Bestemmelserne. Kvinderne paa Akkord vilde kunne faa 1 % i Tillæg til Ak-kordsatserne, medens de timelønnede Kvinder intet kunde faa. Dette Forhold var ganske urimeligt, da netop de timelønnede Kvinder hørte til de lavestlønnede Arbejdere og trængte mest til Løntillæg. Forbundet henvendte sig derfor til Arbejdsgiverne om Ydelse af et Tillæg paa 1 % til *alle* kvindelige Arbejdere, og det lykke-des at faa dette Ønske opfyldt.

1943

To politiske Begivenheder samlede hele det danske Folk i 1943. Den første var Valget den 23. Marts, der blev en straalende Manifestation af Folkets Samling om Folkestyret og det nation-ale Samarbejde. Den anden Begivenhed var Regeringens Tilbagetræden den 29. August og den Undtagelsestilstand, der i den Anledning blev erklæret. Det var en skelsættende Begiven-hed af alvorligste Art. Arbejderorganisationerne gav som bekendt Regeringen deres fulde Til-slutning til dette afgørende Brud med Besættel-sesmagten.

Økonomisk forløb Aaret 1943 roligere. Det kunde ikke forbavse nogen, at Landets Ressourcer efterhaanden var opbrugt, og at der herskede Mangel paa næsten alt, undtagen de almindeligste Fødemidler. Pristallet stod fast i hele Aaret, men som Maalestok for Levefoden havde det efterhaanden mistet Interessen i den brede Befolkning, der modtog Meddelelsen om uændret Pristal med Ligegyldighed. Kvalitets-

forringelserne og Forbrugsomlægningen var Faktorer, der ikke kom til Udtryk i Pristallet, hvor afgørende end deres Betydning var for Befolkningen. — Beskæftigelsen var som Helhed god, men meget af den bestod i Værnemagerarbejde og Tørvegravning, der ikke var nogen Gevinst for det danske Samfund, men blot et Bevis for, at naar man vilde se bort fra Formaalet, kunde der altid skaffes Arbejde!

For Forbundets Medlemmer gjorde Materiarestriktioner og høje Spiritus- og Ølskatter sig stærkt gældende og bidrog til at Beskæftigelsen stadig var forholdsvis lav.

Løntillæggene i 1943

Efter Julereguleringen i December 1942 var der Fare for, at det ikke skulde blive muligt at faa hævet det generelle Dyrtdstillæg i 1943, men De samv. Fagforbund pressede stærkt paa og stillede Krav om Forhøjelser. — Forud for Formandsskabets Kendelse af 26. Februar gik der en lang offentlig Bladdiskussion mellem Hovedorganisationernes Formænd, hvorunder Ejler Jensen paa glimrende Maade argumenterede for Arbejderklassens berettigede Krav. Det var første Gang, der førtes en saadan offentlig Procedure i Dagspressen, men omend der kan være delte Meninger om Formen, var det utvivlsomt, at Diskussionen bidrog til at skabe Klaring om de brændende Spørgsmaal og aabnede Øjnene paa mange, der ikke hidtil havde forstaaet Berettigelsen af Arbejderklassens Fordringer.

Formandsskabet imødekom ikke de af De samv. Fagforbund opstillede Krav, men gik som sædvanlig en Mellemvej mellem Arbejdernes og Arbejdsgivernes Ønsker. Dyrtdstillægget blev forhøjet med 6 og 4 Øre i Timen for henholdsvis Mænd og Kvinder, og Lønforskellen for Arbejdere under 23 Aar blev opretholdt. Disse Bestemmelser kom ogsaa til at gælde for Bryggeriarbejderforbundets Medlemmer, bortset fra, at Kvinderne som ovenfor omtalt *alle* fra 1. Maj 1943 fik et ekstraordinært

Tillæg paa 1 %. Dermed var Lønspørgsmaalet ordnet for 1943.

Kongressen i 1943

afholdtes i København den 27.—29. Juni. — Tanken om at holde Kongressen i Randers maatte opgives paa Grund af de vanskelige Rejseforhold. Kongressen var velbesøgt. Der var mødt 118 Delegerede foruden de 16 Hovedbestyrelsesmedlemmer og en Del Gæster. Dog maatte udenlandske Gæster selvsagt undværes. I Stedet indløb telegrafiske Hilsener fra forskellige udenlandske Forbund og fra Den internationale Union.

De alvorlige Tider satte naturligvis deres Præg paa Forhandlingerne. Formanden gennemgik Virksomheden i den forløbne Periode og sluttede sin Beretning med at udtale sin Glæde over Sammenholdet i Arbejderklassen trods det svære Tryk, den havde været ude for. Ingen havde svigtet, selv om det kunde have været fristende paa visse Tidspunkter. Under disse Forhold var der Haab om, at Sammenholdet maatte kunne holde i Resten af Krigens Tid. Diskussionen om Beretningen var forholdsvis kort og uden Sprængstof af nogen Art. Ogsaa Forbundets Regnskaber godkendtes enstemmigt uden Omtale, skønt de bar tydeligt Præg af de ekstraordinære Tider. Saaledes var Formuen gaaet ned med Kr. 351.389,87 og androg i 1943 godt 900.000 Kr.

Der vedtoges et Par Forslag, der var foranlediget af den ekstraordinære økonomiske Situation. Det maanedlige Kontingent til Administrationskassen forhøjedes til 1 Kr., og det besluttedes, at Strejkekassens Formue ikke maatte gaa ned under $\frac{1}{2}$ Million Kr. — Et Forslag om kun at holde Kongres hvert 5. Aar affødt en Del Diskussion, men mødte megen Modstand. Det blev forkastet, men alligevel besluttedes det at udskyde den næste ordinære Kongres til Forbundets Jubilæumsaar 1948. Dog skulde den 3-aarige Periode i øvrigt være den normale. —

Formanden gjorde i sine indledende Bemærkninger paa Kongressen opmærksom paa, at Hovedbestyrelsen egentlig havde begaaet en ulovlig Handling ved at tage Kontingentforhøjelsen til Arbejdsløsheds-kassen af Strejkefonden, men han haabede paa Kongressens Efterbevilling. Denne blev ogsaa givet enstemmigt, men der maatte jo træffes Beslutning, om denne økonomiske Foranstaltning skulde løbe uændret videre. Efter at Kongressen havde vedtaget, at Strejkefondens Formue ikke maatte gaa ned under $\frac{1}{2}$ Million, stillede Hovedbestyrelsen Forslag om Afvikling af Kontingenttilskudet af Strejkekassen i to Tempi. Fra 1. Juli 1943 til 31. Marts 1944 skulde ydes et Kontingenttilskud paa 2 Kr. pr. Medlem pr. Maaned, derefter til 31. Marts 1945 1 Kr. pr. Medlem pr. Maaned, hvorefter det hele skulde bortfalde. Dette vilde give en anslaaet Udgift paa ca. 260.000 Kr., og saaledes skulde det kunne lykkes at bevare mindst $\frac{1}{2}$ Million i Strejkekassen. Dette Forslag vedtoges efter en kort Diskussion.

To Afdelinger havde indsendt Forslag om Indmeldelse i De samv. Fagforbund. Det fremkaldte en lang Diskussion, hvor de kendte Argumenter fra begge Sider blev fremført. Det vedtoges til Slut med 93 Stemmer mod 40 at sende Forslaget ud til fornyet Urafstemning. (Ved denne forkastedes Indmeldelsen paany med 4295 Stemmer mod 1450).

Ved Valgene til Hovedledelsen genvalgtes Formand og Hovedkasserer med Akklamation, medens der i Hovedbestyrelsen indtraadte en Ændring som Følge af en paa Kongressen truffen Beslutning vedrørende Brænderiarbejdernes Repræsentation. Denne Ændring gik ud paa, at der skulde vælges 1 Brænderiarbejder for Jylland og 1 for Øerne. I Henhold til denne Beslutning udtraadte Chr. Nielsen, Randers, og nyvalgte Kaj Welling, København. De øvrige Hovedbestyrelsesmedlemmer genvalgtes.

Et Feriefremstød

Lørdag den 23. Oktober 1943 afholdtes et ekstraordinært Forretningsudvalgsmøde, hvor man i Fortrolighed drøftede en Henvendelse fra »Folke-Ferie« og lagde Spiren til Forbundets storslaaede Feriefremstød.

Det var Tilbudet om Medejerskab af det gammelkendte, prægtige Hotel paa Bornholm: »Blanchs Hotel«, der stod paa Dagsordenen. »Folke-Ferie« vilde købe Blanchs Hotel, men ønskede nogle større Organisationers Støtte mod til Gengæld at stille ca. 100 Ugers gratis Ferieophold til Disposition. »Folke-Ferie« kunde tænke sig, at Bryggerierne maaske ogsaa vilde støtte Tanken økonomisk.

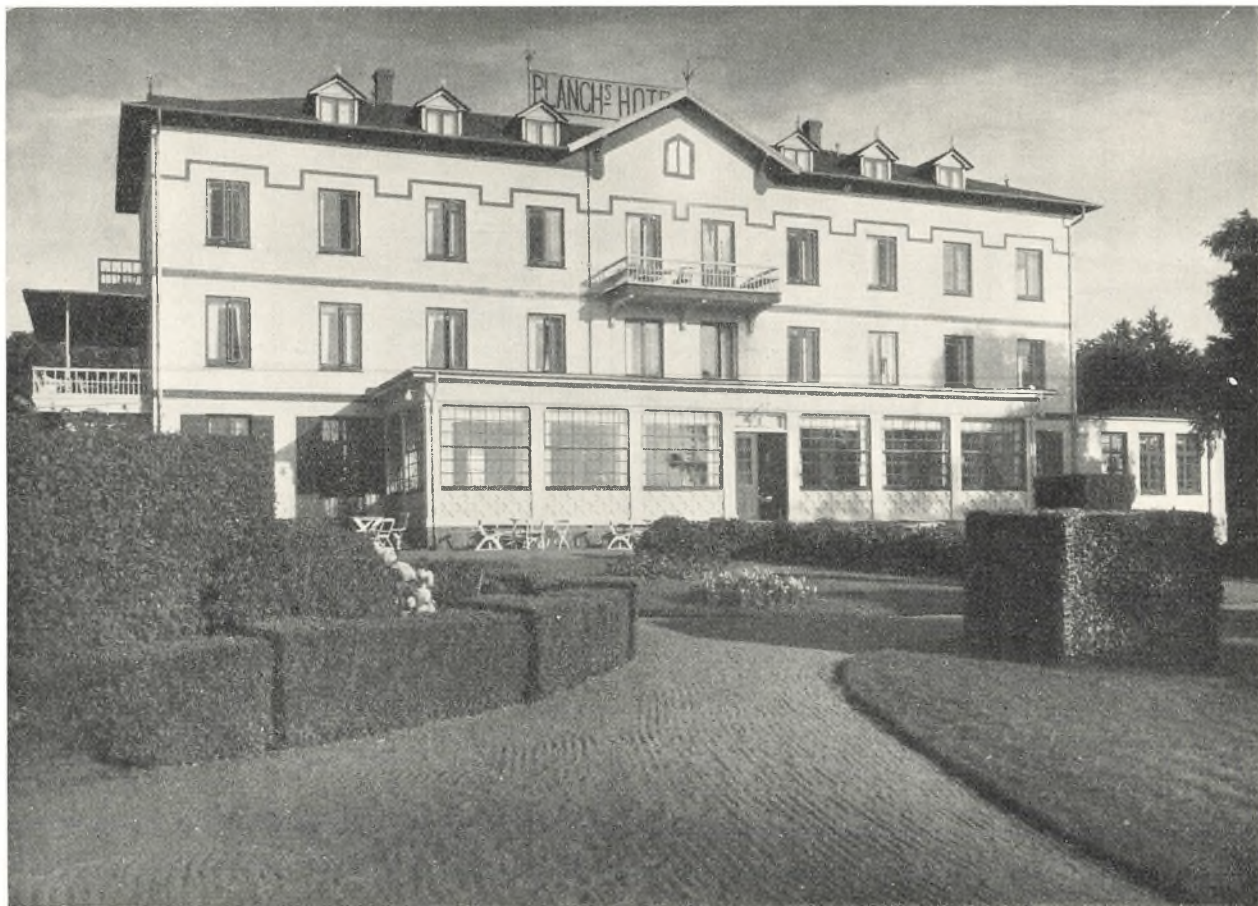
Forretningsføreren havde forhandlet med Direktør Sander og Direktør Jerichow og faaet Tilsagn om et rente- og afdragsfrit Laan paa 25 Aar til et Beløb af 200.000 Kr.

Der var almindelig Glæde over dette Udvalg, og det overdroges et Udvalg at forhandle videre om Sagen med »Folke-Ferie«.

Snart efter kunde Forretningsføreren meddele, at A/S De danske Spritfabrikker havde stillet 40.000 Kr. til Raadighed, og at »Stjernen« havde givet Tilsagn om et Tilskud paa 1000 Kr. aarlig i 25 Aar. — Forbundet oprettede derefter et Feriefond, hvoraf det hvert Aar skulde fordeles et Antal Legater hvis Størrelse ansattes til 90 Kr., dog 110 Kr. til Medlemmer, der tog Ophold paa Blanchs Hotel.

Alt var saaledes tilrettelagt til en god Feriesæson i 1944 og de følgende Aar, men kort efter beslaglagde Tyskerne Hotellet, og »Folke-Ferie« fik det først tilbage efter Besættelsen — og da i saa ramponeret Stand efter »Herrefolket«s og senere Russernes Besøg, at en yderst langvarig og kostbar Istandsættelse var nødvendig.

Det er forstaaeligt, at der var stor Glæde blandt Medlemmerne over Forbundets Indsats og de store Bryggeriers storstilede finansielle Støtte.

Forbundets Feriehotel: Blanchs Hotel, Bornholm

1944

Det sidste Krigsjaar

Danmark var uden Regering, men Krigens Afslutning ventedes for hver Maaned med stigende Spænding. Alle var indstillet paa, at Ragnarok snart skulde høre op. Begivenhederne svejsede Befolkningen stadig fastere sammen. Det viste bl. a. den københavnske Folkestrejke den 30. Juni—3. Juli og Reaktionen over Politiets Arrestation den 19. September. Lovgivningsarbejdet var ophørt. Der regeredes med Lovanordninger, men med de politiske Partiers Ledere i Baggrunden. Det blev stadig vanskeligere at holde Organisationslivet i Gang, Rejsforholdene var fortvivlede, og intet kunde planlægges med nogenlunde Sikkerhed for Gennemførlighed.

Et lille Lyspunkt var det dog, at Beskæftigelsen ogsaa i 1944 var ret god. Det var den hjemlige Brændselsproduktion og Arbejdet for »de Fremmede«, der lagde Beslag paa en betydelig Del af Arbejdskraften. De rede Penge havde nu afløst Varelagrene, og Vareknapheden var følelig, idet Købeevnen jo var forøget betydeligt i vide Kredse af Befolkningen — blot ikke i Arbejderkredse. Pristallet steg en Ubetidelighed, men var stadig et slet Barometer for Levefoden. Landbruget benyttede som saa ofte Situationen til at faa højere Priser for de vigtigste Landbrugsprodukter. Ganske vist ramte Prisforhøjelser ikke Befolkningen direkte som Følge af de vidtspændende Tilskudsordninger, men Pengene skulde saa blot ind gennem Skatter i Stedet. Bombninger, Sabotage, Mord og Lovløshed prægede Livet. Enhver der havde med større Pengebeløb at gøre, kunde regne med at blive skudt ned i Kontoret eller paa aaben Gade. Bryggeriarbejdernes Tillidsmænd gik da heller ikke Ram forbi. Hovedkassereren var Genstand for et »hold up« og blev frataget Tegnebogen med nogle Hundrede Kroner, og Afdelingskassereren i København Carl Christiansen, der afløste Jens Hansen i

Foraaret 1944, blev paa Krigens sidste Dag den 4. Maj 1945 under Trusel om Skydning tvunget til at udlevere Kassen med 7500 Kr. Heldigvis slap begge Tillidsmændene fra Begivenhederne uden legemlig Overlast.

Løn- og Arbejdsforhold var stadig underkastet Afgørelse i Henhold til Lov om Arbejdsforhold. — For at faa nogen Dækning for Pristigningen og Dyrtiden henvendte De samv. Fagforbund sig allerede ved Slutningen af 1943 til Arbejdsgiverforeningen med en Række generelle Krav. Det blev hurtigt klart, at Sagerne vilde komme til at ende i Arbejds- og Forligsnævnet. Det blev da ogsaa Resultatet, og Formandsskabets Kendelse faldt den 21. Februar og gik ud paa et Tillæg paa 5 Øre til voksne mandlige Arbejdere, 3,25 Øre for Kvinder og 2 Øre for Ungarbejdere. Harmen over dette elendige Tillæg var stor. Protestresolutioner strømmede ind fra alle Landets Byer, men Kendelsen lod sig ikke rokke.

Under Indtrykket af denne Afvisning besluttede De samv. Fagforbund i August 1944 at forsøge at opnaa et rimeligt Dyrtidstillæg. Man forsøgte nu at undgaa en Kendelse af Formandsskabet og gik til direkte Forhandlinger med Arbejdsgiverne, der virkelig ogsaa stillede sig ret imødekommende. Parterne enedes om et graderet Tillæg (Lønordningen af 24. August 1944), der af praktiske Grunde bragtes til Afgørelse i Overenskomstnævnet og altsaa fik Form af en Kendelse. Den kom ca. 80 % af Arbejderklassen (omkring 400.000) til gode, og Tillægget udgjorde fra 3 til 15 Øre i Timen for Mænd, 3 til 11 Øre for Kvinder og 2 til 4 Øre for Ungarbejdere. De største Grupper faldt inden for Skalaen 10, 9 og 8 Øre. Dermed var der — omend altfor sent — ydet nogenlunde Dækning for Dyrtiden, især til dem, der mest trængte dertil.

Bryggeriarbejdernes Stilling

Naturligvis maatte Bryggeriarbejderne følge Trop med den øvrige Arbejderklasse paa Løn-

linjen, men dette forhindrede dog ikke, at det ved lokal Forhandling med Arbejdsgiverne lykkedes at ændre lidt ved de generelle Ordninger og opnaa nogle mindre Fordele, især med Hensyn til Smudstillæg, Rengøring af Tøj o. l. Desuden lykkedes det at faa forhøjet Kvindernes Jule- og Paaskepenge fra 12 og 18 Kr. til henholdsvis 2 og 3 Daglønninger inkl. Dyrtilstillæg. Ogsaa ved Beregningen af Ekstratillægget efter Augustreguleringen lykkedes det at opnaa en gunstigere Stilling.

Smaakonflikter

De ekstraordinære Forhold gav Anledning til mange mindre Interessekonflikter, men dog sjældent til Arbejdsnedlæggelse. I Regelen løstes Spørgsmaalene ved Forhandling. — Paa Carlsberg kom det dog d. 7. Sept. 1944 til en lille Arbejdsstandning, idet Medhjælperne paa Salgsvognene nedlagde Arbejdet. Konflikten varede dog kun knapt 1 Dag. — Paa Krystalisværket nedlagde de unge Medhjælperne Arbejdet som Protest mod den lange Arbejdstid. Disse var ganske vist ikke Medlemmer af Forbundet, men ifl. en Aftale af 1932 skulde deres Interesser løn- og arbejdsmæssigt varetages af Forbundet. — Luftalarmordningerne og Telefonbomber gav ogsaa Anledning til en Del Tvivlsspørgsmaal.

Ægte Samfundssind

Der var meget forløjet Samfundssind under Besættelsen, men det hændte dog ogsaa, at der fra Arbejdsgivernes Side udvistes en særdeles honnet Holdning. Som et Eksempel herpaa kan nævnes, at Royal Apollinaris Co. i København frivilligt tilbød et Tillæg til Lønningerne, der for Hjemmearbejdernes Vedkommende derved kom op paa 15 Kr. over Normaluelønnen. Desuden havde alle de voksne Arbejdere omtrent samtidig faaet et Gratiale paa 100 Kr. — Det var smaa Lysglimt i en ond Tid, men saadanne Lysglimt var desværre meget sjældne.

1945

Ødelæggelsen af Tuborgs Maskinhal

og Kedelhus den 5. Januar var Optakten til det nye Aar. — Heldigvis behøvede Bryggeriet ikke af den Grund helt at indstille Driften, hvilket vilde have bevirket en stor Arbejdsløshed blandt de københavnske Bryggeriarbejdere. — Nu blev en Del af Driften henlagt til Carlsberg og K. B., og ogsaa paa anden Maade skaffedes der Beskæftigelse bl. a. ved Oprydning, ligesom Virksomhedens Ledelse viste megen Forstaaelse af Arbejdernes Stilling og gav dette Udtryk paa forskellig Vis. Forbundet havde kun Grund til at være tilfreds med de trufne Dispositioner.

Den sidste Lønkendelse

Overenskomstsituationen i 1945 formede sig omtrent som de foregaaende Aar. De samv. Fagforbund krævede betydelige Lønforhøjelser, op til 22,5 Øre i Timen for Mænd, 15 Øre for Kvinder og 7,5 Øre for Ungarbejdere, men Formandskabets Kendelse den 3. Marts gav kun 8 Øre pr. Time for Mænd, 5 Øre for Kvinder og 2,5 Øre for Ungarbejdere. — Arbejdsgiverforeningen havde som sædvanlig under Henvisning til det stillestaaende Pristal afvist alle Krav om højere Tillæg. Bryggeriarbejderforbundet forsøgte ved Underhaandsforhandlinger at faa forhøjet Natstillægget, Forskydningsstillægget og Smudstillægget, men det lykkedes kun at faa Smudstillægget forhøjet lidt.

Uroen prægede iøvrigt alt Arbejde og alle Forhandlinger. Forventningen om Krigens nære Afslutning var paa Bristepunktet, og Interessen om dette Punkt overskyggede næsten alt andet. En Mængde Bryggeriarbejdere deltog i den illegale Virksomhed, adskillige maatte gaa under Jorden, og Formanden for Københavns-Afdelingen Carl Leidecker maatte et Stykke Tid ved Krigens Slutning søge Ophold i Sverige, idet han var truet paa Livet.

Beskæftigelsen

var trods de mange Restriktioner ret god lige til Krigens Afslutning, hvor det begyndte at knibe svært for flere af Bryggerierne, bl. a. »Stjernen«. I Foraaret lykkedes det at faa gennemført en Lovanordning af stor Værdi for alle, der var paa Arbejdsfordeling, idet Godtgørelsen blev sat betydeligt op, helt op til $\frac{4}{5}$ af den ordinære Løn. Det stod dog klart for alle, at dette var en ekstraordinær Krigsforanstaltning, som ikke vilde være holdbar under mere normale Forhold.

Befrielsen

den 4. Maj ændrede ganske vist med eet Slag hele Stillingen, og det Tryk, der hvilede paa alle, forsvandt brat, men Vanskelighederne lod sig ikke skylle bort i Glædesrusen. Tværtimod — meget hurtigt stak den graa Hverdag sit Fjæs igennem og krævede sin Ret. Misfornøjelsen med de sidste Lønkendelser var meget levende, thi Priserne var i Krigens Løb steget langt mere end Lønningerne, og nu vilde man have Dækning saa hurtigt som muligt. Dertil kom Udrensningen, der i den første Tid forarsagede store Gnidninger især paa de større Arbejdspladser og kulminerede i »Udrensningsstrejker«. Ca. 70 Bryggeriarbejdere Landet over — Flertallet dog i København — havde efter Medlemmernes Opfattelse vist unational Optræden under Krigen, men havde været taalt paa Arbejdspladserne. Nu vilde man have dem smidt ud hurtigst muligt. Undersøgelsen af deres Sager gik efter manges Mening alt for langsomt. Den megen opsamlede Bitterhed mod disse Forræddere krævede spontan Udløsning. Allerede den 9. Juni nægtede Arbejderne paa Carlsberg at arbejde videre, før der var skabt klare Linjer i national Henseende, ogsaa hvad angik Funktionærerne. En foreløbig Undersøgelse af en nedsat Komité tilfredsstillede ikke Arbejderne, og de københavnske Bryggeriarbejdere gik sammen med Spritfabrikernes Arbejdere i Demonstration til Christiansborg den 11. Juni for at fremføre deres Krav. Da Statsmini-

ster Buhl havde lovet Demonstrationens Ordførere at foranledige de sigtede Funktionærer paa Carlsberg sendt paa Orlov paa ubestemt Tid, til deres Sager var undersøgt, optoges Arbejdet Dagen efter.

Urolig Efterkrigstid

Det var dog ikke alene Udrensningerne, der gav Anledning til Konflikter. Ogsaa andre Forhold foranledigede nogle Smaakonflikter i København, selv paa »Stjernen«, og endelig gav de stadig utilfredsstillende Lønforhold Anledning til en større københavnsk Arbejderdemonstration til Rigsdagen, hvor man krævede højere Løn, 40-Timers Arbejdsuge og længere Ferie. Endnu var Loven om Arbejdsforhold ikke ophævet, men dens Afskaffelse var paa Trapperne, og Udsættelsen skyldtes ikke Uvilje fra nogen Side, men Afviklingen af en Række løbende Sager samt Venstres Ønske om »at faa sat noget andet i Stedet.«

Krigens Udfald og Sovjetruslands Indsats samt de danske Kommunisters Martyrium under den sidste Del af Krigen i Forbindelse med deres Deltagelse i Modstandsbevægelsen skabte en vis Sympati for Kommunismen. Den politiske Splittelse i Organisationerne gav sig mange uheldige Udslag, og Møder og Generalforsamlinger fik ofte et stormende Forløb. Værst var det, at Splittelsen bidrog til at spille Reaktionen Magten i Hænde ved Folketingsvalget den 30. Oktober 1945.

I September kunde man paa Forbunds-kontoret opgøre Antallet af Udrensningssager blandt Medlemmerne. Der havde været ca. 70 saadanne Sager Landet over. En halv Snes Stykker af de Udrensede var forsvundet sporløst, ca. 20 var blevet ekskluderet næsten straks, og om Resten førtes der Forhandlinger med Arbejdsdirektoratet. Disse Sager gav Anledning til meget Ekstraarbejde og Skriverier med forskellige interesserede Instanser.

Endelig d. 1. November 1945 bortfaldt Loven om Arbejdsforhold, og Banen var nu klar for et nyt Lønfremskud.

Tuborgs Maskinhal efter Schalburgtagen 1945

Ved August-Lønforhandlingerne var De samvirkende Fagforbund ligesom i 1944 gaaet uden om Arbejds- og Forligsnævnet og havde optaget Forhandlinger direkte med Arbejdsgiverforeningen, der ogsaa i dette Efteraar viste sig velvillig og ydede en Forhøjelse af det generelle Dyrtdstillæg paa 15 Øre i Timen for Mænd, 10 Øre for Kvinder og 5 Øre for Ungarbejdere. Dermed havde de lavestlønnede i hvert Fald rent statistisk opnaaet Reallønnen fra 1939 og endog lidt mere, medens de øvrige Grupper med bedre Lønninger stadig manglede adskiligt. Formanden gjorde efter Augustreguleringen den lønmæssige Stilling for Forbundets Medlemmer saaledes op:

»Priserne er efter 1931-Pristallet steget 70 Points, godt 59 %. Lønnen skulde derfor i Dag være Kr. 111,51 pr. Uge, men er kun 102,16, altsaa mangler der stadig Kr. 9,14 ugentlig. Ved Augustlønreguleringen opnaaedes 15 Øre pr. Time, svarende til Kr. 7,20 pr. Uge; der mangler altsaa ca. 2 Kr. pr. Uge for at opnaa den Løn, vi rent statistisk havde overenskomstmæssigt Krav paa efter vor egen frie Overenskomst i 1937. Af dette vil klart fremgaa, hvor meget vi som Faggruppe betragtet mangler i vore nominelle Lønninger; men derudover mangler vi Dækning for Reallønnens Forringelse paa Grund af Forbrugsomlægning og Vareforringelser, og dette er et meget betydeligt Beløb.«

Saaledes var Lønsituationen ved Udgangen af Aaret 1945, og det blev nu Opgaven i Foraaret 1946 at gøre et afgørende Fremstød.

Samarbejdet over Landegrænserne

genoptoges i Løbet af Efteraaret 1945. I Den internationale Levnedsmiddelarbejder - Union afholdtes Bestyrelsesmøde i Zürich i Oktober 1945, hvori Formanden deltog som eneste skandinaviske Repræsentant, da det endnu var meget vanskeligt at faa Rejsemulighed til Udlandet. Paa dette Møde drøftedes især Stillingen til de tyske Arbejdere og Unionens fremtidige

Tilværelse efter Oprettelsen af den nye faglige Verdensorganisation.

I December 1945 afholdtes i Stockholm en Kongres i den skandinaviske Levnedsmiddelarbejder-Sammenslutning, der havde ydet en saa stor Hjælpeindsats under Krigen, at dens Kasse næsten var tom. Det vedtoges at fremme Sammenslutningens Virksomhed og forhøje Understøttelsessatserne med 50 %^{*)}.

1946

Et godt Lønfremskridt

Forholdsvis sent paa Foraaret fandt indledende Overenskomstforhandlinger Sted mellem Forbundet og Bryggerforeningen, og det lykkedes ikke at faa dem færdiggjort inden den 1. Maj, bl. a. fordi Forbundet afventede Udfaldet af de almindelige Overenskomstforhandlinger i andre Forbund. Omsider lykkedes det at gennemføre en Række betydelige Forbedringer af Grundlønnen, Overtidsbetalingen og Betalingen for Natarbejde, især paa Baggrund af, hvad det var lykkedes andre Forbund at gennemført i Foraaret 1946. Derimod kunde en Forkortelse af Arbejdstiden og en Forlængelse af Ferien ikke gennemføres. Stjernen gik dog med til at betale 15 Daglønninger for de 12 Feriedage, hvilket jo var et Skridt i den rigtige Retning. Fremhæves maa det ogsaa, at det for første Gang lykkedes at faa 1. Maj anerkendt som hel Fridag. Ved de lokale Forhandlinger ognaaedes ogsaa adskillige Fremskridt. Efter at Bryggerforeningen og Spiritusfabrikantforeningen havde sluttet paa denne Basis, meddelte Dansk Arbejdsgiverforening, at den ikke vilde godkende Overenskomsterne. Da Protesten imidlertid kom for sent, kunde Forbundet ikke godkende den og fastholdt, at Overenskomsterne var traadt i Kraft. — Depotindehaverne gjorde Knuder lige til Dagen før en varslet

*) Se Afsnittene om »I. U. L.« og »Den skand. Sammenslutning«

1. U. L. Kongres i København 1946

Strejke skulde træde i Kraft, men faldt saa til Føje paa »Øllinjen« i sidste Øjeblik.

Da Medlemmerne ved Urafstemningen godkendte Overenskomsterne med 88 % af Stemmerne, kan man gaa ud fra, at de har været til næsten alle Medlemmernes Tilfredshed. Det samlede Løntillæg var paa ca. 8 Kr. om Ugen.

International Kongres i København

Den internationale Levnedsmiddelarbejder-Union holdt sin første Kongres efter Krigen i København den 14.—17. Juli. Der var repræsenteret 13 Nationer, da Unionens Præsident Hermann Leuenberger bød Velkommen i den festligt smykkede Festsal i Rømersgades gamle Forsamlingsbygning. Marius Madsen bød som Hovedbestyrelsesmedlem Velkommen til København.

Beretningen om Virksomheden godkendtes enstemmigt. Kongressen beskæftigede sig derefter især med Stillingen til den nye faglige Verdensorganisation og den deraf betingede eventuelle Sammenslutning med to andre internationale Unioner, nemlig Tobaksarbejdernes og Hotel- og Restaurationspersonalets. Kongressen traf dog ikke endelig Afgørelse om Indmeldelsen i Verdensforbundet. Derimod var der Enighed om at søge Sammenslutning med de to nævnte internationale Organisationer. — Fra det svejtsiske Forbunds Side foresloges at flytte Unionens Sæde til et af de skandinaviske Lande, men paa indtrængende Henstilling paatog Svejts sig at føre Sekretariatet videre foreløbig.*)

Produktionsudvalg

Under Krigen bestod der i enkelte Lande et Samarbejde paa Virksomhederne især med Hensigt paa at gøre Produktiviteten mere effektiv. Efter Krigen modnedes i mange Lande Tanken om at gennemføre en Art Forløber eller Erstat-

ning for de ikke alle Vegne lige vellykkede Bedriftsraad. Herhjemme toges Tanken ogsaa op, og det første Sted der gennemførtes »Produktionsudvalg«, som disse Nævn ogsaa kaldtes, var paa Stjernen, der i August sluttede Aftale med Virksomhedens Arbejdere om denne nye Form for Samarbejde, der fastsattes i »Regler for Bryggeriet Stjernens Produktionsudvalg«. — Udvalgene kom til at bestaa af 12 Medlemmer, 6 for Arbejderne og 6 for Ledelsen. Udvalget skal holde Møde hvert Kvartal, og det første Møde afholdtes Torsdag den 19. September 1946, hvor man bl. a. fastlagde Arbejdsformen.

I Fagbladet for November 1946 skrives om Stjernens Produktionsudvalg følgende:

Som det fremgaar af ovenstaaende er Stjernens Produktionsudvalg nu en Realitet.

At Medlemmerne paa Stjernen imødeser dets Virksomhed med Interesse og Forventning er naturligt, og at Medlemmerne paa vore øvrige Virksomheder nu med Rette formoder, at der er brudt en Breche i den Modstandsmur, hvormed Arbejdsgiverne herhjemme hidtil har omgærdet sig, naar der fra Arbejderside fremsattes Ønske om at blive taget med paa Raad i Virksomhedernes Ledelse, er naturligt.

Gennem mange Aar har vi fra Fagforeningens Side Gang paa Gang haft Lejlighed til at gøre gældende, at det maatte ligge lige saa meget i Arbejdsgivernes som i vor Interesse, at Arbejderne, naar der forestod Produktionsomlægning eller Overgang til nye tekniske Anlæg, forud blev informeret og i arbejdsræssige Spørgsmaal blev taget med paa Raad. Kun i meget ringe Omfang er saadanne Henstillinger blevet fulgt, hvad der ofte har medført, at selv hensigtsmæssige Foranstaltninger er blevet modtaget med Mistro og Uvilje fra Arbejderside.

Naar der Tid efter anden paa vore store Virksomheder er indført sociale Forbedringer, Modernisering af Borgerstuer og Badeanlæg etc., er dette almindeligvis sket uden vor Medvirken. Dermed være ikke sagt, at Forbedringerne ikke har været i Overensstemmelse med

*) Se Afsnittet om »Den internationale Union«

*Stjernens
Produktionsudvalg*

vore Ønsker men derimod dette, at Fremgangsmaaden er psykologisk forkert, bl. a. af den Grund, at vi Mennesker nu en Gang værdsætter de Goder mere, vi selv har medvirket til at frembringe.

Uden Tvivl vilde mange af de uheldige Episoder Efterkrigstiden kan opvise være undgaaet, om vi havde haft Produktionsudvalgene, der bl. a. har til Opgave at tilvejebringe et Tillidsforhold mellem Ledelse og Arbejdere. Det nytter intet, at en Virksomheds Ledelse ved mere eller mindre højtidelige Lejligheder benævner Arbejderne som Medarbejdere, naar dog alle er klar over, at den i Praxis ikke betragter dem ud fra denne Synsvinkel. Det er ikke de smukke — om end aldrig saa velmente — Ord ved festlige Lejligheder, der knytter Arbejderne loyalt til deres Virksomhed, det er Bevidstheden om i det daglige Virke at blive betragtet som mere end et Nummer, som en virkelig Medarbejder.

1947

Samarbejdsudvalgene træder ud i Livet

1947 blev i mange Retninger et roligt Aar. Ganske vist var der Knaphed paa Materialer, men Beskæftigelsen var alligevel god, ja, der var endog Mangel paa Arbejdskraft visse Steder. Priserne holdt sig nogenlunde stabile. Pristallet viste en Opgang paa 7 Points (fra 291 til 298) fra Oktober 1946 til Oktober 1947.

For Forbundet var Aaret ret roligt. En af de Sager, der stod paa Dagsordenen, var Produktionsudvalgene, der efter at De samv. Fagforbund havde taget denne Sag i deres Haand fik Navnet »Samarbejdsudvalg«. Forbundet havde i Foraaret indsendt et Forslag til Bryggeriforeningen om Oprettelse af Produktionsudvalg, men blot faaet Kvittering for Modtagelsen.

Snart efter lykkedes det imidlertid De samv. Fagforbund at opnaa Overenskomst med Arbejdsgiverforeningen om generel Oprettelse af Samarbejdsudvalg paa alle større Virksomheder, saaledes at disse allerede den 1. Juli 1947 skulde træde ud i Livet. Da de nye Samarbejdsudvalg laa meget nær Forbundets Forslag om Produktionsudvalg, kunde Forbundet tiltræde, at der skabtes saadanne Samarbejdsudvalg indenfor Forbundsområdet. Bryggeriforeningen og Spiritusfabrikantforeningen tiltraadte ligeledes Forslaget, som dermed var klar til at gennemføres.

I August forhandlede med Bryggeriforeningen om Størelsen af Samarbejdsudvalgene paa Carlsberg og Tuborg. Man enedes om, at Udvalget paa Carlsberg skulde være paa 20 Medlemmer og paa Tuborg og de to KB-Afdelinger paa 18 Medlemmer. Snart efter fandt Valgene Sted. Ogsaa i adskillige Provinsbyer oprettedes i Løbet af Efteraaret 1947 Samarbejdsudvalg. Der knyttedes overalt store Forventninger til Resultatet af Udvalgenes Arbejde, selv om de ikke maatte befatte sig direkte med Virksomhedernes Regnskab, thi i Forbundets Omraade er de vigtigste Virksomheder saa store, at deres Økonomi altid har ligget aaben for Publikum. Derimod er der en Række andre vigtige Omraader, hvor Samarbejdsudvalgene vil kunne faa Betydning.

Blanchs Hotel genindviet

Hovedbestyrelsen afholdt sit ordinære Møde i Juni 1947 paa det genaabnede Blanchs Hotel paa Bornholm. Efter at Tyskerne var fordrevet, havde Russerne haft Hotellet et Stykke Tid, og et omfattende Restaureringsarbejde var derefter nødvendigt. Men nu fremtraadte Hotellet paany i smukke Former og var parat til at modtage Forbundets Medlemmer og andre som Gæster. Der var almindelig Glæde og Beundring over det smukke Etablissement og de Feriemuligheder, det frembød.

Forbundets Medlemstal: 8613

Ved et Møde i Arbejdsløhedskassen den 8. Oktober 1947 oplyste Hovedkassereren, at Medlemstallet ved Udgangen af August 1947 var 8613. Naar man betænker, at Forbundet startede sin Virksomhed i 1898 med ca. 1000 Medlemmer, maa Resultatet kaldes straalende. Men endnu mere straalende er dog de enorme Fremskridt, der i Løbet af de 50 Aar er naaet for Forbundets Medlemmer paa det økonomiske, kulturelle og arbejdstidsmæssige Felt, samt utallige Omraader, hvorom disse Blade har berettet i store Træk.

Stillingen til De samvirkende Fagforbund

En Redegørelse for Indmeldelsesspørgsmaalet gennem de 50 Aar

Da Spørgsmaalet om Forbundets Stilling til De samv. Fagforbund, hvoraf det endnu paa 50-Aarsdagen ikke er Medlem, har Krav paa stor Interesse og helst maa belyses i Sammenhæng, gives her en Oversigt over Udviklingen gennem Aarene, idet der indledes med den historiske Redegørelse, som Forretningsføreren, *Marius Madsen*, gav paa Generalforsamlingerne i Afdelingerne i 1937, da De samv. Fagforbund endelig uforbeholdent havde anerkendt Forbundet som selvstændig Organisation:

Spørgsmaalet »De samvirkende Fagforbund« har, som alle sikkert er klar over, været aktuelt blandt danske Arbejdere siden Starten i 1898. De første Aar, ja forøvrigt lige indtil de seneste Aar, har der været store Stigninger i Organisations- og Medlemstallet indenfor D. s. F. Kompetencespørgsmaal, og Grænsestridigheder har altfor ofte svækket D. s. F., saaledes at Fodslaget indenfor Fagbevægelsen i Danmark har haltet lidt set i Forhold til Nabolandenes Fagbevægelse.

Adskillige Gange har der været gjort alvorlige Forsøg paa at finde frem til en Samling, men først i de senere Aar er det lykkedes at samle saa godt som alle Lønarbejdere indenfor Centralorganisationen. I Øjeblikket mangler der i Virkeligheden kun ganske enkelte Organisationer og deriblandt vor.

Hvad er da Aarsagen til, at vor Organisation ikke indtager Pladsen i Centralorganisationen? Er det, fordi Bryggeri-, Brænderi- og Mineral-

vandsarbejderne ikke føler sig som solidariske, klassebevidste Arbejdere?

Nej, det er ikke og kan ikke være Aarsagen, hvilket ogsaa vil fremgaa af de historiske Kendsgerninger, som jeg senere skal bevise. Nej, Aarsagen er, for at sige det saa skarpt som muligt, at vor Organisation gennem en Menneskealder er blevet mishandlet — ja, faktisk boykottet som værende en Separatistorganisation, som kun ønskede at mele sin egen Kage.

Denne Dom var imidlertid ganske urigtig, — selvom vi i 1898 skilte os ud af Dansk Arbejdsmands Forbund og dannede vort eget Forbund. Aarsagen og Motiveringen var den, som Tiden ogsaa har bekræftet, at vi mente gennem en selvstændig Organisation at kunne højne og fremme vore Kaar paa en mere effektiv Maade, end det var muligt i Dansk Arbejdsmands Forbund.

Denne Handling var imidlertid Aarsagen til, at Dansk Arbejdsmands Forbund paa alle Maaeder forsøgte at modarbejde vor Organisation — og her ikke mindst med Hensyn til, at alle øvrige Arbejderorganisationer, ja, selv kooperative Foretagender, skulde ignorere os og behandle os som Separatister for paany at tvinge os tilbage til Dansk Arbejdsmands Forbund.

Vore Organisationsledere var dengang og er fremdeles af den Overbevisning, at det foretagne Skridt var det rigtige, hvilket de foretagne Fremstød ogsaa overbeviste saavel dem som Medlemmerne om.

Trods alvorlig Modstand førtes derfor Organisationsarbejdet ufortrødent videre — men aldrig tabende eet af Maalene af Syne, nemlig at faa Anerkendelse for at være en Landsorganisation med Ret til at blive optaget som Medlem af De samvirkende Fagforbund.

For at understrege dette, særlig overfor de yngre Medlemmer, skal jeg kort gennemgaa de enkelte Beslutninger, som gennem Aarene er truffet.

Paa den konstituerende Kongres d. 29. April 1898 blev følgende korte Resolution vedtaget enstemmigt:

»Kongressens Medlemmer betragter det som en Pligt at arbejde hen til, at vi indgiver et Andragende om Optagelse i De samvirkende Fagforbund.«

Denne Vedtagelse resulterede i, at vort Forbund d. 25. Maj 1898 forespurgte Forretningsudvalget for D. s. F., om Forbundet kunde blive optaget som en Landsorganisation, da vi i bekræftende Fald vilde lade foretage den nødvendige Afstemning.

Paa denne Forespørgsel svarede Forretningsudvalget for De samvirkende Fagforbund: at de mente, Bryggeriarbejderforbundets Optagelse vilde føre til uheldige Konsekvenser, hvorimod det henstilledes til Forbundet at søge en Forhandling med Dansk Arbejdsmands Forbund for eventuelt sammen med dette at indtræde i De samvirkende Fagforbund.

Arbejdsmandsforbundet var dengang ikke optaget.

Dette kunde vi selvsagt ikke indlade os paa, hvorfor Vejen maatte anses for spærret. Hvor stærk Arbejdsmandsforbundets Stilling var, understregedes yderligere ved, at vort Forbund paa en Ansøgning om at erholde Andelsportioner i »Social-Demokraten« d. 9. Marts 1899 fik følgende Svar:

»Paa sidste Kontrahentmøde forelagdes den ærede Bestyrelses Anmodning om at erholde Andelsportioner i Bladet »Social-Demokraten«. Det vedtoges *ikke* at bevilge Anmodningen, da Forbundet har Adgang til at blive optaget i Ar-

bejdsmandenes Forbund, og dette alt har Andelsportioner i Bladet.«

Her ser vi, hvorledes selv »Social-Demokraten« var Arbejdsmandene følgagtig i Boykot af vort Forbund. Denne Boykot er dog glædeligvis ophørt for mange Aar siden.

Vort Forbunds Ledelse fortsatte imidlertid sine Bestræbelser for at faa Forbundet anerkendt og blive optaget som Medlem af De samvirkende Fagforbund; men Vanskelighederne syntes fremdeles uovervindelige.

Paa Kongressen i 1899 vedtoges følgende Resolution:

»Kongressen vedtager at arbejde ihærdigt for Indtrædelse i De samvirkende Fagforbund, og skal inden 2 Maaneder fra Dato i de respektive Afdelinger foretage Afstemning om Sagen og indsende denne til Hovedkontoret med Angivelse af Stemmetal for og imod. Dog kan der kun søges Optagelse som Landsforbund.«

Dette Forslag vedtoges med 23 St. mod 4.

Tallene fra den paafølgende Afstemning findes desværre ikke i Protokollerne. Hovedbestyrelsen har imidlertid beskæftiget sig med Spørgsmaalet paa Møder d. 29. Oktober 1899, 12. Maj 1900 og 26. April 1902. Spørgsmaalet om fornyet Ansøgning om Optagelse blev paa de to førstnævnte Møder henlagt under Henvi- ning til, at D. s. F. fremdeles benyttede Lovens § 3, Stk. 2, til at undgaa Anerkendelse af vort Forbund. — Indirekte havde Forbundet derimod faaet flere Henvendelser og Opfordringer om at tage Spørgsmaalet op igen for at faa en Afklaring. Paa denne Baggrund drøftedes Spørgsmaalet paa Hovedbestyrelsesmødet den 26. April 1902, og man vedtog paa en eventuel Henvendelse fra D. s. F. at svare følgende:

»Hovedbestyrelsen for Bryggeriarbejdernes Forbund takker for den modtagne Anmodning og erkender Nyttens, Nødvendigheden og Betydningen af at staa sammensluttet med Landets øvrige organiserede Arbejdere i Kampen mod Kapitalens Magt, og tillader sig at udtale, at Bestyrelsen af al Evne og Magt vil arbejde hen til, at et saadant Samarbejde kan finde Sted

efter vor kommende Kongres i 1903, men maa samtidig udtale, i Henhold til indhøstede Erfaringer, at vi har indset Nødvendigheden af at lade vort Forbund omfatte de med os nær beslægtede Brancher, Malteri- og Brønderiarbejdere, idet disse Arbejdere for Størstepartens Vedkommende endnu tildels omfatter uorganiserede Mænd, ligesom deres Løn- og Arbejdsforhold staar i en skærende Modstrid til alt, hvad vi i Organisationen har opnaaet, og tillader os derfor høfligst at meddele, at det er vor Agt ved vor kommende Kongres at fremsætte Forslag om Forandring af Forbundets Navn, saaledes at dette formentlig vil komme til at hedde »Dansk Bryggeri-, Brønderi- og Malteriarbejderforbund.« I Forventning om, at De samvirkende Fagforbund vil kunne forstaa Nyttens og Betydningen af dette Skridt og i Betragtning af sammes Anerkendelse, haaber vi at kunne samles med Dem i et for de danske organiserede Arbejdes Lykke frugtbringende Samarbejde.«

Denne Hovedbestyrelsens Beslutning fik kun teoretisk Interesse derhen, at den ikke officielt kom D. s. F. i Hænde — af den simple Grund, at vi ikke modtog den forventede Anmodning.

Imidlertid er der vel heller ikke Tvivl om, at Spørgsmaalet om Indlemmelse af Brønderi- og Malteriarbejderne i vort Forbund har skærpet Konflikten i betydelig Grad — og maaske været den direkte Aarsag til, at de af D. s. F.s Ledere, der ønskede Spørgsmaalet løst i vort Føve, ikke turde rejse det.

Fra dette Tidspunkt og indtil for ganske nylig har vi i Virkeligheden, hvad angaar dette Spørgsmaal, arbejdet og handlet i Dølgemaal og Blinde. Krisen har været konstant akut, og ingen har turdet røre ved Spørgsmaalet. Dette gælder saavel D. s. F. som os selv. Alle var klar over — og ikke mindst efter, at vi ogsaa havde indlemmet Kvinderne i 1903 og Mineralvandsarbejderne i 1913 — at det omtrent var haabløst at faa et Forlig med Dansk Arbejdsmands Forbund — og uden dette turde D. s. F. ikke give os Adgang til Optagelse.

Ejler Jensen

Vort Forbund vedblev paa sine efterfølgende Kongresser at behandle Spørgsmaalet og vedtage Resolutioner om Tilslutning — men alt dette nyttede intet, naar Vejen skulde gaa over vort Forbunds Lig. Dette var selvfølgelig ogsaa Aarsagen til, at Forbundets Ledelse i de kommende Kongresbeslutninger fik indsat udskydende Bestemmelser; thi ingen Forbundsledelse kunde være tilfreds med at faa Døren smækket i, naar de kom med en Optagelsesbegøring.

Jeg skal i saa Henseende kun anføre de sidste tre Kongresudtalelser.

1920

»Kongressen udtaler sin fulde Forstaaelse af Centralorganisationens Betydning og mener for sin Part, at alle Lønarbejdere — gennem deres respektive Organisationer — bør tilhøre De samvirkende Fagforbund.

Men under Hensyn til de i Tiden foreliggende Forhold mener Kongressen dog at maatte tilraade, forinden endelig Beslutning tages om Tilknytning til fornævnte Centralorganisation, at gøre Spørgsmaalet til Genstand for nærmere Behandling i de lokale Afdelinger og dernæst paalægge den kommende Kongres at træffe bindende Beslutning om dette for Organisationens saa vigtige Spørgsmaal.«

1926

»Kongressen erkender herved, at Arbejderbevægelsen kun kan udvikles og hævdes gennem en enig, først og fremmest national og derefter international Sammenslutning og maa som Følge heraf tilslutte sig Tanken om Tilknytning til De samvirkende Fagforbund, der efter bestemte Planer og Principper danner Grundlaget for Organisationernes videre Udvikling.

Da imidlertid der muligt paatænkes en Reorganisation af Landscentralisationen, henlægges Spørgsmaalet endelige Afgørelse indtil da, og paalægges det Hovedbestyrelsen til den Tid ved Afstemning iblandt Forbundets Medlemmer at søge Tilknytning til De samvirkende Fagforbund og derigennem virke for Industrieforbund.«

1929

»Kongressen erkender, at Arbejderklassens Styrke altid har været og fortsat er: Sammenhold og Solidaritet. I Erkendelse af dette var det naturligt, at Forbundet stod som Medlem af De samvirkende Fagforbund. Naar Kongressen trods denne Erkendelse ikke kan anbefale en saadan Indmeldelse, skyldes dette ganske særegne Forhold indenfor Industrien, idet ca. 90 % af Forbundets Medlemmer er beskæftiget ved en Gæringsindustri. Denne Industri er saa ømfindelig, at kun de direkte interesserede Arbejdere er i Stand til at træffe Beslutninger, som har eventuelle Arbejdsstandsninger til Følge.

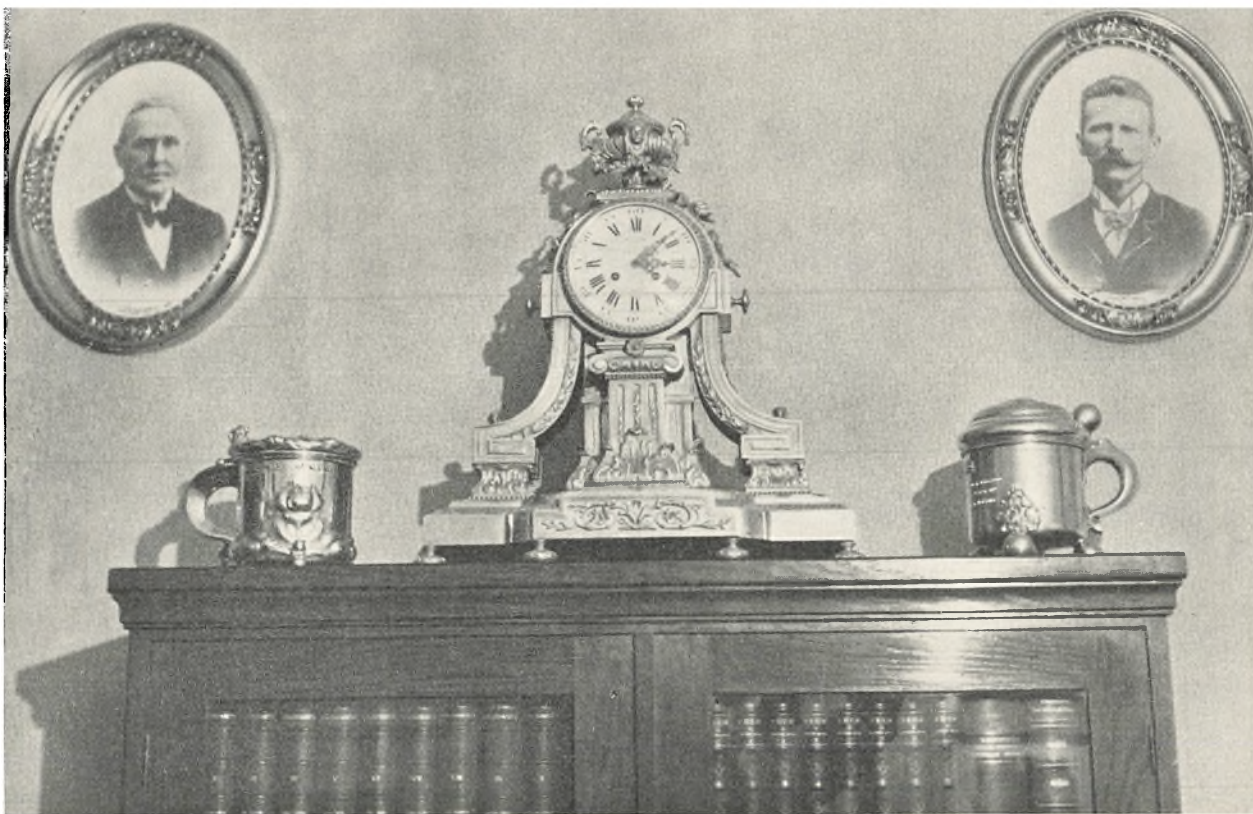
Ved en Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund vil der kunne opstaa Situationer, hvor vore Medlemmer ikke vil kunne bevare denne Selvbestemmelsesret, som vi maa anse som en Nødvendighed; og af Hensyn til dette maa Kongressen anse det for nødvendigt, at Forbundet foreløbig afholder sig fra Indmeldelse i De samvirkende Fagforbund.

Kongressen ønsker dog at give Udtryk for, at vor Stilling ikke er dikteret af økonomiske Grunde, men at Forbundet anser det som sin Pligt i Tilfælde af Storkonflikter, da at understøtte saadanne; og i alle Tilfælde iøvrigt at staa solidarisk med det samlede politiske og faglige Arbejderparti.«

Som det vil ses af disse 3 Kongresudtalelser, saa skyder de alle Spørgsmaalet til Side. Ens for dem alle er, at der udtales den klareste principielle Tilslutning til De samvirkende Fagforbund — men ens er ogsaa Slutbemærkningerne om at udskyde den endelige Afgørelse.

Karakteristisk er det ogsaa, at ikke mindre end tre Gange har en Kongres henvist Spørgsmaalet til endelig Afgørelse paa næste Kongres — uden at nogen Afgørelse endnu er truffet.

Direkte Forhandlinger mellem D. s. F. og vort Forbund har der kun været ført een Gang. Disse fandt Sted i Efteraaret 1927, idet D. s. F.s Generalforsamling i Maj havde nedsat et Udvalg, hvis Opgave det var at søge Forhandling med alle udenforstaaende Organisationer om Indmeldelse. Paa dette Tidspunkt stod Dansk Arbejdsmands Forbund ogsaa udenfor D. s. F., hvilket var Aarsagen til, at der skete en Henvendelse til os. Omtalte Forhandling indskrænkede sig ogsaa til en Konference mellem Formanden for D. s. F. og mig. Herunder redegjorde jeg for de Vanskeligheder, vi havde at kæmpe med, — men tilsagde samtidig min og Hovedbestyrelsens Beredvillighed til at gøre et alvorligt Arbejde for at bringe vort Forbund ind i D. s. F. — kun stillede jeg een Betingelse, og det var, at vor Indmeldelse ikke skulde være afhængig af Arbejdsmandsforbundets Forholdsbefindende, saafremt de indmeldte sig, inden vi

Ur skanet af Bryggeriforeningen 1948

fik taget Beslutning. Et saadant Tilsagn kunde vi ikke faa, men fik kun det Raad, at vi skulde smede, medens Jernet var varmt og skynde os at indmelde os, medens Dansk Arbejdsmandsforbund var udenfor — thi een Gang optaget vilde det være svært for Arbejds mændene at faa dette omstødt.

Overfor dette meddelte jeg D. s. F., at under disse Vilkaar kunde vi ikke gaa ud i Agitation — thi pinligt vilde det være, om vi fik vedtaget et Forslag om Indmeldelse for derefter at blive afvist paany, naar vi kom med vor Ansøgning om Optagelse. I denne Forbindelse tør det ogsaa antydes, at dette Afslag i høj Grad var bestemmende for Indholdet af Kongresresolutionen af 1929, idet vi faktisk paa dette Tidspunkt maatte indstille os paa ikke foreløbig at faa Mulighed for at blive anerkendt som Landsforbund, men maatte søge at sejle i smult Vand.

— — —
Det var denne historiske Redegørelse, der blev givet af Marius Madsen i 1937 i Anledning af, at Forbundets Hovedbestyrelse i Marts 1937 havde drøftet Stillingen til De samv. Fagforbund og den 8. Marts rettet følgende Forespørgsel til De samv. Fagforbund vedrørende eventuel Optagelse:

8. Marts 1937.

»Paa et Hovedbestyrelsesmøde den 6. ds. var Spørgsmaalet om vort Forbunds Stilling til De samvirkende Fagforbund paany til Behandling. Der var nu som før Enighed om, at det var ønskeligt, om en Afklaring af dette Spørgsmaal kunde finde Sted, saaledes at ogsaa vi kunde stille paa fælles Front med de øvrige Fagorganisationer her i Landet. Mødet vedtog derfor at rette følgende Spørgsmaal til Forretningsudvalget for De samvirkende Fagforbund: Opretholdes stadig det gentagne Gange indtagne Standpunkt, at vort Forbund ikke kan anerkendes som selvstændigt Landsforbund, som kan optages som Medlem af de samvirkende Fagforbund?

Saa fremt dette skulde være Tilfældet, da maa vi nu som før beklage dette og paa bedst mulig Maade føre vor Organisation videre uden det Samarbejde, som Forholdene i Dag stærkere end tidligere kræver.

Omvendt — saafremt det ærede Forretningsudvalg kan anerkende vort Forbund som selvstændigt Landsforbund med Adgang til Medlemsskab i De samvirkende Fagforbund, da vil vor Hovedbestyrelse enstemmigt gaa ud i en Agitation for Indmeldelse for endelig at tage Spørgsmaalet op til Behandling paa vor næste Kongres, som afholdes til April næste Aar.«

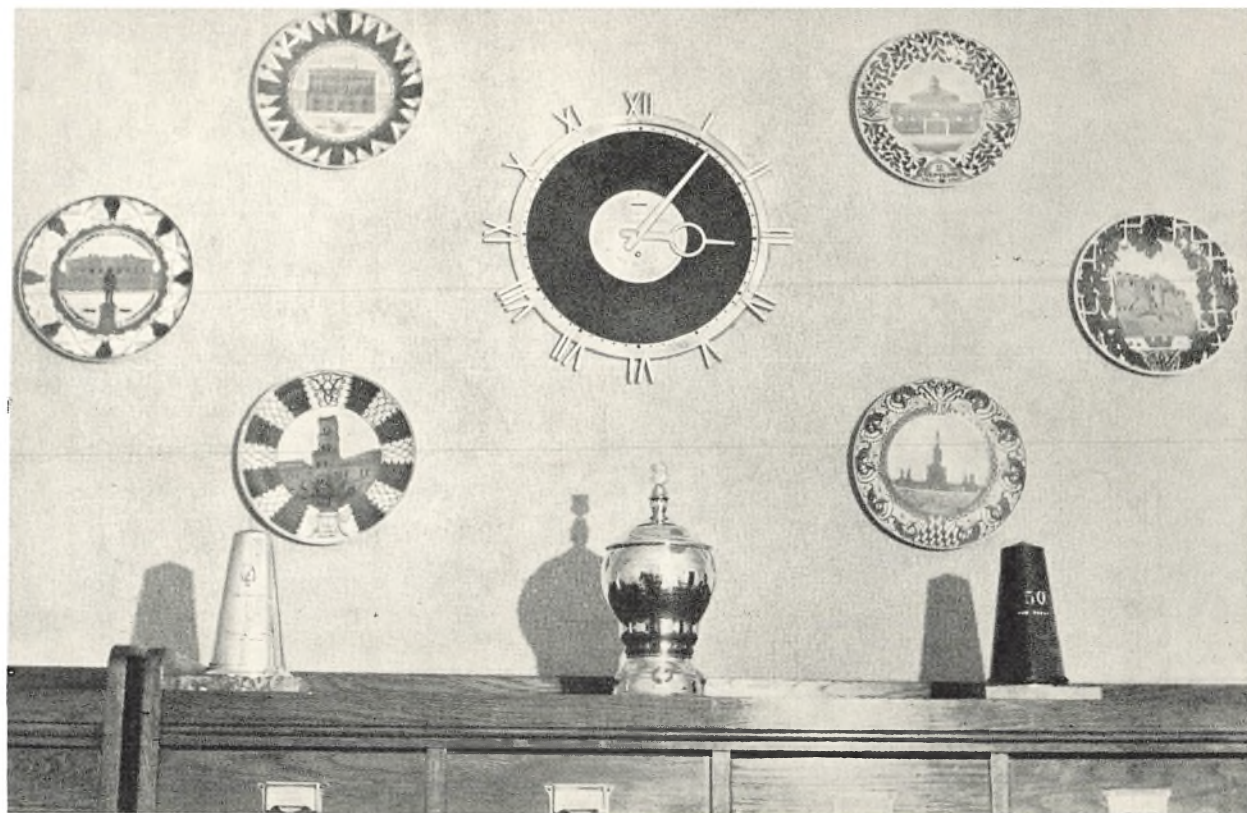
Paa denne Henvendelse modtog Forbundet den 21. April 1937 følgende Svar fra De samvirkende Fagforbund:

21. April 1937.

»I Fortsættelse af vor Skrivelse af 13. f. M. og i Beskræftelse af Telefonsamtale D. D. mellem det ærede Forbunds Formand og under skrevne Sekretær skal vi meddele, at vort Forretningsudvalg kan anerkende det ærede Forbund som en selvstændig Landsorganisation, og der vil saaledes ikke være nogen Hindring for Optagelse i De samvirkende Fagforbund.

Vi gør dog i denne Forbindelse opmærksom paa, at vort Medlem, Dansk Arbejdsmandsforbund, for sit Vedkommende ønsker optaget en Forhandling med Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejderforbund — under Medvirken af De samv. Fagforbund — om visse mindre, faglige Grænsespørgsmaal, som Dansk Arbejdsmandsforbund og De samv. Fagforbunds Forretningsudvalg mener bør udjævnes forinden en eventuel Optagelse, og vi er gerne til Tjeneste i saa Henseende og afventer nærmere fra det ærede Forbund om Tidspunktet for et saadant Mødes Afholdelse.«

Dette Svar var selvsagt yderst tilfredsstillende, ja, ligefrem et historisk Aktstykke for Forbundet. — Nu var der givet Forbundet Anerkendelse som selvstændigt Forbund, saaledes at der var Adgang til Optagelse i De sam-

Ur skænket af Provinsafdelingerne til 50 Aars Jubilæet

virkende Fagforbund, og dernæst var der Mulighed for at faa en Grænseoverenskomst med Dansk Arbejdsmands-Forbund, saaledes at alt, hvad der hørte ind under Bryggeriarbejderforbundets Brancher, blev overflyttet fra Dansk Arbejdsmands-Forbund. Paa dette Tidspunkt var Arbejderne i 3 Bayerskøl Bryggerier samt i en lang Række Hvidtølsbryggerier og adskillige Mineralvandsfabrikker, særlig i København, organiseret hos Arbejds mændene.

Efter det i Brevet fra De samvirkende Fagforbund udtalte Ønske blev der da afholdt et Møde paa De samv. Fagforbunds Kontor om Grænseordningen til Dansk Arbejdsmands-Forbund. Formanden for Dansk Arbejdsmandsforbund, *Axel Olsen*, erklærede paa dette Møde, at naar de nu havde anerkendt den aarelange Strid som afsluttet, saa vilde det ogsaa være rimeligt, at alt, hvad der naturligt hørte ind under Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejderforbundets Omraade blev overflyttet til dette Forbund — og dette var man indforstaaet med og villig til, men selvsagt først, naar Forbundet havde bragt sit Forhold til De samvirkende Fagforbund i Orden.

Det skulde imidlertid ikke gaa saa glat med at faa »bragt Forholdet til De samv. Fagforbund i Orden«.

Efter Modtagelsen af det ovenanførte Svar og efter Mødet paa De samv. Fagforbunds Kontor om en eventuel Grænseordning kom Spørgsmaalet til Debat i Afdelingerne, hvor Bølgerne mange Steder gik særdeles højt, især i København. Da der ikke paa Generalforsamlingerne, som kun fik forelagt Spørgsmaalet til Orientering, blev truffet afgørende Beslutninger, blev Spørgsmaalet forelagt Forbundets Jubilæumskongres i 1938. Her vedtoges med 73 Stemmer mod 26 følgende Forslag:

»Kongressen beslutter at forelægge Medlemmerne et Forslag om Indmeldelse i De samv. Fagforbund. Urafstemningen herom tilrettelægges saaledes, at Resultatet kan være Forbundet i Hænde inden den 1. Juli 1938.«

Ved den derefter foretagne Urafstemning *forkastedes* Indmeldelsen med 4920 Stemmer mod 935. Medlemmerne havde paany utvetydigt vist deres Stilling.

— — —

Allerede næste Aar forelaa en ny Situation, der foranledigede, at Indmeldesspørgsmaalet i Løbet af faa Maaneder atter blev aktuelt, idet Krigen brød ud i Oktober 1939, hvorefter der i April 1940 vedtoges en lang Række Love med Henblik paa den ved Besættelsen den 9. April opstaaede Krise- og Inflationstendens. Som naturligt var, slog Lovgivningsmagten Arbejderorganisationerne sammen til en Helhed og Arbejdsgivernes Organisationer ligeledes. Endnu skarpere kom dette til Udtryk i Loven om Arbejdsforhold, der vedtoges den 14. September 1940, og som forbød Arbejdskampe samt indsatte Regeringsnævn til Afgørelse af Arbejdskonflikter, ligesom Loven ophævede den bestaaende Forligsmandslov, hvilket især havde Betydning for Bryggeriarbejderforbundet. Under Indtrykket af denne nye Situation satte Hovedbestyrelsen paany Spørgsmaalet om Indmeldelse i De samv. Fagforbund til Debat og opstillede det som et særligt Punkt paa Dagsordenen til den ekstraordinære Kongres i September 1940. Der var da ogsaa som ved tidligere Kongresser et ret stort Flertal for Indmeldelse (96 Stemmer mod 36), men ved den paafølgende Urafstemning i Oktober 1940 *forkastedes* Forslaget med 4554 St. mod 1298.

— — —

Trods den Skuffelse, som Udfaldet af disse Urafstemninger fremkaldte hos Ledelsen og hos de mange Tilhængere af Indmeldelse, tabte disse dog ikke Modet. Paa Forbundets ordinære Kongres i 1943 havde to af de større Provinsafdelinger indsendt Forslag til Indmeldelse i De samv. Fagforbund. Paany marcherede alle Argumenter for og imod Indmeldelsen op, og de forstærkedes nu yderligere ved Henviisning til den under Krigen stedfundne Udvikling og den Baggrundsstilling, som Bryggeriarbejderforbun-

Forretningsudvalget ved 50-Aars Jubilæet

det nødvendigvis havde maattet indtage ved de Forhandlinger, hvor der skulde tages afgørende Stilling til Arbejdernes Lønforhold og til Bryggeriindustriens Materialetildelinger. Alt dette og meget mere blev fremført af Tilhængerne af Indmeldelsen, og Resultatet af Afstemningen paa Kongressen laa da ogsaa meget nær opad Resultatet paa den ekstraordinære Kongres, idet der afgaves 93 Stemmer for Forslaget og 40 imod. — Den derpaa følgende Urafstemning i September 1943 viste igen et stort Flertal mod Indmeldelsen nemlig 4295 Stemmer mod 1450.

Saaledes er da Stillingen paa 50-Aarsdagen: Tilhængerne af Indmeldelsen erobrer langsomt, men sikkert Terræn, som Afstemningstallene viser:

1938:	4920	St. mod,	935	St. for	Indmeldelse
1940:	4554	—	1298	—	—
1943:	4295	—	1450	—	—

Men Tallene viser ogsaa, at der maaske endnu er en lang Vej, inden der opnaas det fornødne Flertal blandt Medlemmerne for Indmeldelse. Kun Fremtiden kan afgøre det.

Den skandinaviske Levnedsmiddelarbejder-Union

Et Samarbejde mellem beslægtede Forbund i de nordiske Lande er en saa naturlig og nærliggende Tanke, at det maatte komme paa Tale, næsten saa snart Forbundene havde naaet en Position af Betydning.

Allerede kort efter Aarhundredskiftet ser vi da, at Bryggeriarbejderne søger Kontakt med Kollegerne i Malmø og Stockholm, og i Aarenes Løb knyttedes venskabelige Forbindelser mellem de svenske og danske Bryggeriarbejderforbund og det norske Næringsmiddelarbejderforbund, der omfatter Bryggeriarbejderne i Norge. Forbundets gamle Pioner, Carl Hansen, knyttede mange Traade, især med de svenske Kolleger, og mange Impulser og Tanker udveksledes, og det resulterede da ogsaa i, at vi gennem mange Aar havde en Gensidighedsoverenskomst mellem det svenske og det danske Bryggeriarbejderforbund, hvorefter vi obligatorisk var understøttelsesforpligtet under Konflikter. Den sidste Overenskomst, der var gældende, fastslog i sin § 3 følgende:

»Naar de i § 2 fastsatte Regler overholdes, har det Forbund, som er i Konflikt, Krav paa Understøttelse af det andet Forbund efter følgende Skala:

Er 35 til 75 % af et Forbunds Medlemmer i Konflikt, paalignes der det andet Forbunds arbejdende Medlemmer et ekstra Kontingent af Kr. 1,00 pr. heltbetalende og Kr. 0,50 pr. halvtbetalende Medlem pr. Uge. Saafremt Konflikten omfatter 75 % eller derover, forhøjes Ekstra-Kontingentet til henholdsvis

Kr. 2,00 og Kr. 1,00. Pligten til Understøttelsen, som er obligatorisk, bortfalder efter 13 Ugers Forløb.«

Men herudover fastsloges det i § 5, at saafremt et Forbund havde op imod 100 % inddraget i Konflikt, havde det andet Forbunds Hovedbestyrelsen Pligt til at søge Understøttelsen yderligere forhøjet.

Efter at Den internationale Union af Levnedsmiddelarbejdere var stiftet i 1920 opstod imidlertid Tanken om at danne en skandinavisk Union omfattende alle Levnedsmiddelarbejdere, og i 1924 tog Tanken fast Form, og der dannedes *en skandinavisk Union af Nærings- og Nydelsesmiddelarbejderforbundene* paa et stiftende Møde i København den 8. og 9. September. Samtidig ophævedes vor Overenskomst med det svenske Bryggeriarbejderforbund.

Den nye Union eller »Skandinaviske Sammenslutning«, som den kaldtes, kom til at omfatte 10 Forbund fra Danmark, Norge og Sverige. Senere køm ogsaa det finske Levnedsmiddelarbejderforbund til. De 10 stiftende Forbund var følgende:

Danmark:

Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejderforbundet.
Bageri- og Konditoriarbejderforbundet.
Slagteriarbejderforbundet.
Sukkervare- og Chokoladarbejderforbundet.
Mølleriarbejderforbundet.

Den skandinaviske Sammenslutning afholder ordinær Kongres i Eftersommeren 1948, hvor man bl. a. skal behandle Spørgsmaalet om en Udvidelse af Sammenslutningen gennem Optagelse af Hotel- og Restaurationsfagets skandinaviske Organisationer. Spørgsmaalet herom foranledigedes af den nye faglige Verdensorganisations Krav om Sammenslutning af beslægtede Fagsekretariater. Bl. a. skulde saaledes Nærings- og Nydelsesmiddelarbejderfagenes Internationale udvides til ogsaa at omfatte Hotel- og Restaurationspersonale samt Tobaksarbejdere. Dette affødte Tanken om ogsaa at faa et skandinavisk Samarbejde mellem disse beslægtede Organisationer i Stand. Den 18. November 1947 afholdtes et orienterende Møde herom af Repræsentanter for henholdsvis den skandinaviske Levned- og Nydelsesmiddelarbejder-Sammenslutning og den skandinaviske Hotelpersonale-Union, der omfatter ca. 35.000 Med-

lemmer. (De skandinaviske Tobaksarbejdere ønskede ikke at deltage, men vilde hellere danne deres egen skandinaviske Union). Mødet i November 1947 i Stockholm resulterede i, at Sammenslutningsspørgsmaalet skulde optages til Behandling paa de interesserede Forbunds Kongresser. Tanken mødte i øvrigt Sympati fra alle Sider. Det finske Restaurationspersonale-Forbund var ikke repræsenteret, men havde skriftligt udtalt sig til Gunst for Tanken. Men da det finske Forbund ikke tilhører I. U. L. (hvilket er en Betingelse for Medlemsskab i den skandinaviske Sammenslutning) fik Forbundets Tilslutning ikke aktuel Betydning. — Naar de forskellige skandinaviske Forbund i Løbet af de nærmeste Par Aar har afholdt deres ordinære Kongresser og behandlet Sagen, vil Sammenslutningen formentlig have fundet en positiv Løsning, og det skandinaviske Samarbejde vil blive yderligere styrket.

Parti fra Svendborg

Det internationale Samarbejde

*Hermann Leuenberger
I. U. L.'s Formand*

Efter længere Tids Korrespondance lykkedes det i 1899 at tilvejebringe en fast Forbindelse med Kollega-Organisationerne i Tyskland, Svejts, Østrig og Nord-Amerika. I disse Lande fandtes paa dette Tidspunkt faste selvstændige Organisationer af Bryggeriarbejdere, og disse Organisationer var internationalt forbundne med hverandre i flere Henseender, bl. a. saale-

des, at pekuniær Støtte under Arbejdsstandsninger i et Land var sikret fra de øvrige Lande, ligesom ogsaa Understøttelse til rejsende arbejdssøgende Bryggeriarbejdere var gennemført til dels internationalt. Det saaledes opnaaede Samarbejde bevirkede, at langt flere Faginteresser end hidtil kom til Forbundsledelsens Kundskab.

I 1906 dannedes paa Initiativ af det tyske Bryggeriarbejderforbund et internationalt Bryggeriarbejdersekretariat, hvortil vort Forbund straks knyttedes. Sekretariatets Opgave skulde være at danne Bindeled mellem de europæiske Bryggeriarbejderforbund samt at virke som Oplysningscentral i alle Spørgsmaal, der havde Interesse for Faget, og endelig, men ikke mindst under Konflikter at yde saavel moralsk som økonomisk Hjælp.

Dette Sekretariat virkede for saa vidt efter sin Hensigt, idet saa godt som alle i Europa værende Bryggeriarbejderforbund var tilsluttet dette, men da Verdenskrigen udbrød, umuliggjordes jo alt internationalt Samkvem, og de forskellige Forbund var uden Forbindelse med Sekretariatet til efter Krigens Ophør.

I 1919 gjorde man Forsøg paa fra Sekretariatets Leder (paa det Tidspunkt Formanden for det tyske Bryggeriarbejderforbund) atter at bringe Sammenslutningen ind under de før Krigens eksisterende Former, hvilket tildels lykkedes, men ogsaa paa dette Omraade havde Krigens gjort sine Virkninger, saaledes at man i forskellige Lande var kommet ind paa at samle

alle indenfor Nærings- og Nydelsesmiddelindustrien beskæftigede Arbejdere i eet Forbund, og som en naturlig Konsekvens heraf fremkom der samtidig Forslag om at ophæve de indenfor disse Brancher bestaaende internationale Sammenslutninger og samle dem i en Union.

Denne Tanke blev realiseret paa en Kongres, der blev afholdt i Zürich i 1920. Umiddelbart før denne Kongres, hvor vort Forbund var repræsenteret, blev der afholdt Møder indenfor de forskellige faglige internationale Sammenslutninger, saasom Bagere, Bryggere, Slagtere o. s. v., og disse Møder resulterede i Vedtagelse om at ophæve de hidtil bestaaende internationale Sekretariater og derefter tilslutte sig Tanken om Dannelse af en international Union for Arbejdere i Nærings- og Nydelsesmiddelindustrien. Det blev de hollandske Forbund, som i 1919 foranledigede indkaldt til en international Kongres af Levnedsmiddel- og Nydelsesmiddelarbejderforbund. Kongressen afholdtes d. 25. August 1920 i Zürich i Svejts og havde vundet god Tilslutning. Der var mødt 32 Delegerede fra 18 forskellige Forbund, repræsenterende ca. 300.000 Arbejdere i 12 forskellige Lande, næsten alle europæiske. Udenfor Europa var foreløbig kun det amerikanske Forbund I. W. W. interesseret i Planen.

Følgende Lande og Forbund var repræsenteret paa Kongressen i 1920 i Zürich:

Tyskland: Bager-, Bryggeri- og Slagterforbundene.

Østrig: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Ungarn: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Czekoslovakiet: Bryggeri-, Mølleri-, Nydelsesmiddel- og Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Italien: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Svejts: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Belgien: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Frankrig: Levnedsmiddelarbejderforbundet.

Danmark: Bryggeriarbejderforbundet og Slagteriarbejderforbundet.

Sverige: Bager- og Konditorforbundet.

Norge: Bager- og Konditorforbundet.

Holland: Bager- og Konditorforbundet samt Slagterforbundet.

Nordamerika: Industrial Workers of the World.

Statistisk Materiale

I Anledning af Forbundets 50 Aars Jubilæum har man fundet det hensigtsmæssigt at lade udarbejde forskellige Tabeller og grafiske Tavler for paa en overskuelig Maade at belyse Udviklingen gennem den forløbne Periode.

De grafiske Tavler og de i Forbindelse med disse anførte Tabeller er udarbejdet af Hr. Statistiker Henry Grünbaum.

Grafiske Tavler

I. Viser det samlede Medlemstal og Tallene paa henholdsvis kvindelige og mandlige Medlemmer for hvert 5. Aar.

II. Viser Pris- og Lønudviklingen set i Forhold til Pristallet (1914 = 100) gennem hele 50 Aars Perioden. I Forbindelse med denne Tavle viser Tabel II a Indekstillene for Real-Ugelønnen i samme Periode, medens Tabel II b angiver Indekstillene for Nominal-Ugelønnen.

III. Viser Pris- og Lønudviklingen set i Forhold til Pristallet (1939 = 100) i Aarene 1939—1948. I Forbindelse med denne Tavle viser Tabel III a Indekstillene for Bevægelsen i Nominallønnen og Tabel III b Indekstillene for Bevægelsen i Reallønnen i samme Periode.

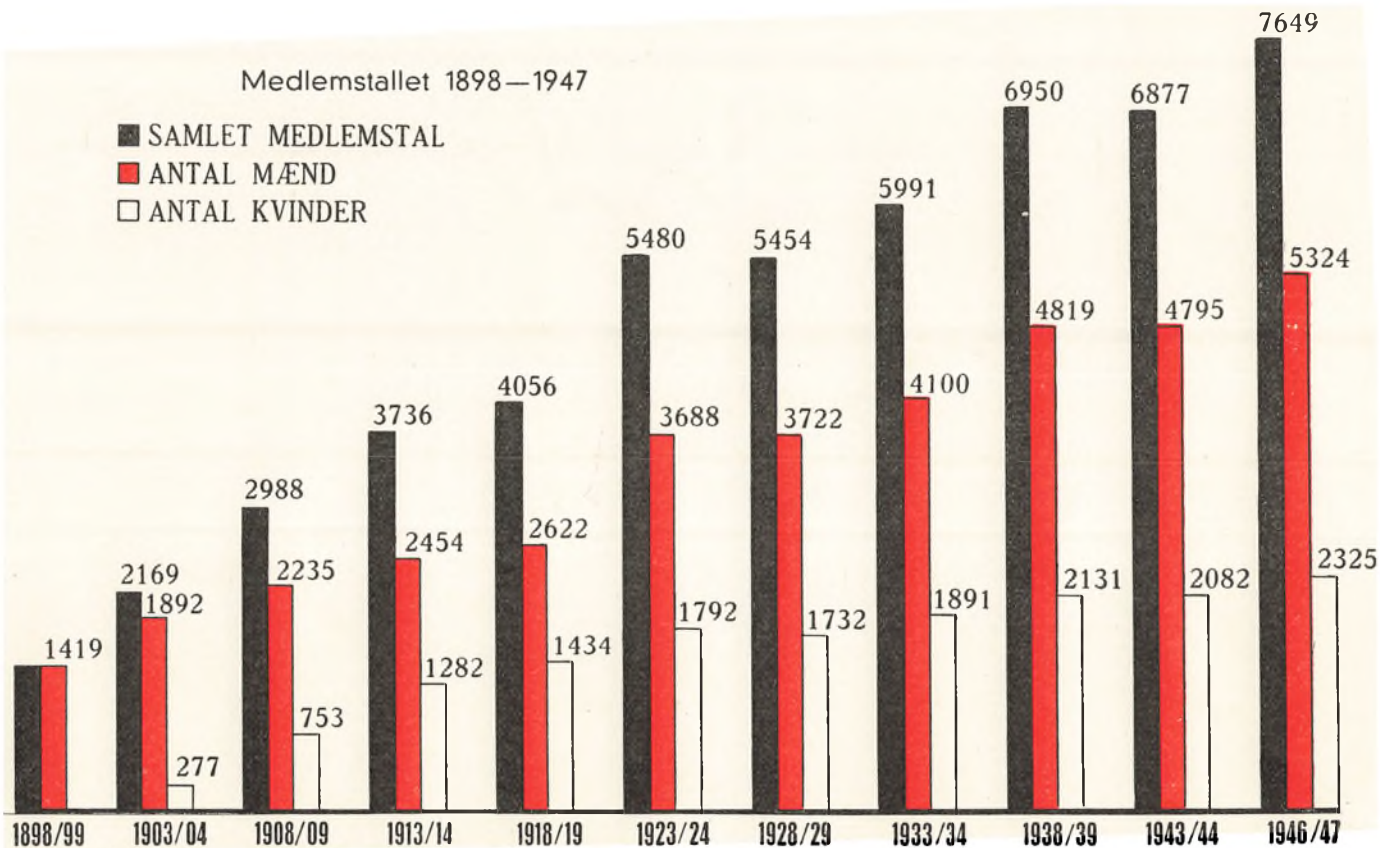
Tabeller

1. I denne Tabel er angivet den overenskomstmæssige Løn og Arbejdstid for Bryggeri- og Brænderiarbejdere for saavel Mænd som Kvinder i henholdsvis København og Provinsen. For de kvindelige Arbejdere paa Spritfabrikkerne er Tallene dog kun tilnærmelsesvis, idet Arbejdet hovedsagelig udføres i Akkord, og Overenskomsterne derfor ikke indeholder bestemte Beløb som Dag- eller Ugeløn.

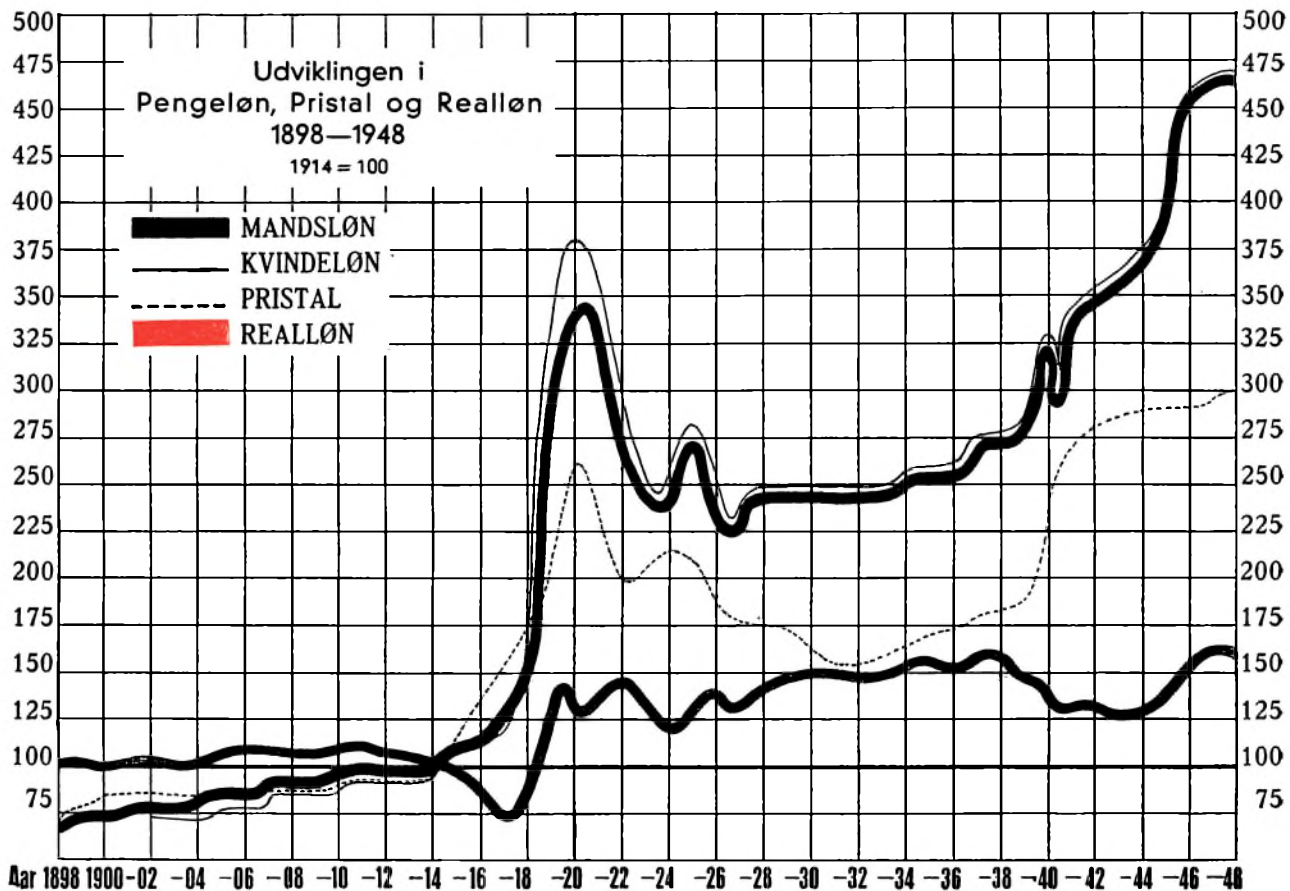
2. I denne Tabel angives Antallet af Bryggerier, Produktionen af Øl og Sprit (100 pCt. Alkohol), samt de Indtægter Staten har haft ved Beskatning af denne Produktion gennem de 50 Aar.

Medlemstallet 1898—1947

■ SAMLET MEDLEMSTAL
■ ANTAL MÆND
□ ANTAL KVINDER

Bevægelsen i Real-Ugelønnen

Real-Ugelønnen i Aar 1914 = 100

Aar	Indeks for Real-Ugelønnen				Aar	Indeks for Real-Ugelønnen			
	København		Provinzen			København		Provinzen	
	Mænd	Kv.	Mænd	Kv.		Mænd	Kv.	Mænd	Kv.
	Indeks		Indeks			Indeks		Indeks	
1898	92	—	91	—	1/5-1924	120	123	121	121
1899	100	—	93	—	1/8-1924	120	124	121	122
1900	97	—	91	—	1/2-1925	120	125	122	123
1901	97	99	96	—	1/5-1925	123	123	125	126
1902	96	98	95	91	1/2-1926	134	139	135	138
1903	96	98	95	91	1/5-1926	130	135	131	133
1904	95	97	94	90	1/8-1926	124	130	126	127
1905	105	97	94	96	1/2-1927	125	130	126	129
1906	104	96	102	95	11/8-1927	136	136	133	134
1907	100	101	99	101	1/5-1930	147	151	148	149
1908	106	99	97	99	1/5-1934	153	159	152	153
1909	104	98	102	96	20/11-1936	148	154	147	148
1910	103	101	103	102	1/5-1937	151	158	151	152
1911	107	105	107	101	30/10-1939	147	154	147	148
1912	102	101	102	100	31/1-1940	142	149	141	143
1913	99	98	99	97	1/5-1940	143	149	142	144
1914	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	28/5-1940	131	140	130	131
1915	95	95	95	95	4/10-1940	124	129	123	124
1916	81	81	81	81	1/3-1941	128	132	128	128
15/10-1917	73	69	73	73	1/3-1942	125	127	125	125
1/10-1918	83	85	83	86	1/3-1943	124	127	125	125
1/5-1919	115	129	116	121	1/3-1944	126	129	127	127
1/8-1919	139	159	141	158	1/8-1944	130	133	130	130
1/5-1920	125	149	127	147	1/3-1945	135	137	136	135
1/8-1920	131	145	133	143	1/8-1945	145	147	145	141
1/5-1922	140	151	142	149	1/3-1946	157	161	158	159
14/2-1924	115	119	115	115	1/8-1947	153	157	154	156

Tabel II b

Bevægelsen i den nominelle Ugeløn

Ugelønnen i Aar 1914 = 100

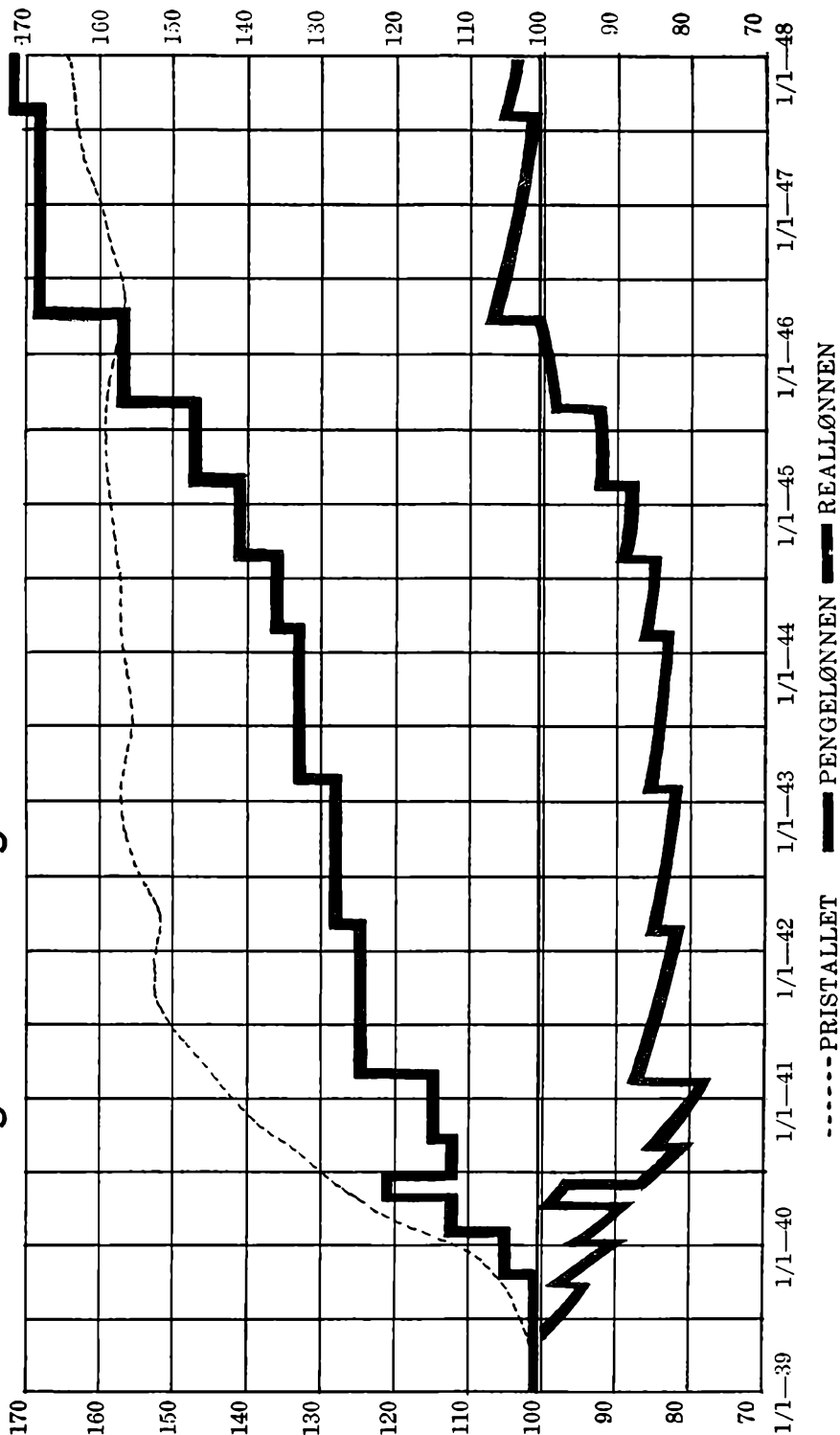
Aar	Indeks for Nominal-Ugelønnen				Pris-tallet*) 1914 = 100
	København		Provinsen		
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	
	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1898	69	—	68	—	75
1899	77	—	72	—	77
1900	77	—	72	—	79
1901	77	78	76	—	79
1902	77	78	76	73	80
1903	77	78	76	73	80
1904	77	78	76	73	81
1905	85	78	76	78	81
1906	85	78	84	78	82
1907	85	86	84	86	85
1908	92	86	84	86	87
1909	92	86	90	86	88
1910	92	90	92	91	89
1911	96	95	96	91	90
1912	96	95	96	94	94
1913	96	95	96	94	97
1914	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
1915	110	110	110	110	116
1916	110	110	110	110	135
¹⁵ /10-1917	125	110	125	125	160
¹ /10-1918	154	159	154	159	186
¹ /5-1919	230	258	232	242	200
¹ /8-1919	300	344	304	342	216
¹ /5-1920	319	380	324	375	255
¹ /8-1920	343	380	349	375	262
¹ /5-1922	281	303	284	301	203
¹⁴ /2-1924	240	249	241	240	209

*) Fra 1917 beregnede Tal pr. Reguleringsdato

Tabel II b fortsat

Aar	Indeks for Nominal-Ugelønnen				Pris-tallet 1914 = 100
	København		Provinsen		
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	
	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1/5-1924	254	260	256	256	212
1/8-1924	259	268	261	264	216
1/2-1925	266	276	269	271	221
1/5-1925	270	281	273	277	219
1/2-1926	257	267	259	264	192
1/5-1926	241	251	243	248	186
1/8-1926	228	238	231	234	184
1/2-1927	226	236	228	233	181
11/8-1927	240	240	234	236	176
1/5-1930	244	251	246	248	166
1/5-1934	252	262	250	252	165
20/11-1936	257	268	255	257	174
1/5-1937	269	281	268	270	178
30/10-1939	280	293	279	281	190
31/1-1940	299	312	297	300	210
1/5-1940	322	336	321	324	225
28/6-1940	299	312	297	300	229
4/10-1940	307	321	305	308	248
1/3-1941	334	345	335	336	262
1/3-1942	343	350	345	344	275
1/3-1943	354	363	356	356	285
1/3-1944	364	372	366	365	288
1/8-1944	378	386	378	377	290
1/3-1945	393	400	397	392	291
1/8-1945	421	427	422	410	291
1/5-1946	452	463	454	458	288
1/8-1947	460	472	463	468	300

Pris og Lønudvikling 1939—1948

Tabel III a

Lønudviklingen 1939—1947

a) Bevægelsen i Pengelønnen

April Kvartal 1939 = 100

Dato for Regulering	Indeks for Nominallønnen				Pris-tallet*)
	København		Provinsen		
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	
	100	100	100	100	100
30/10-1939	104	104	104	104	104
31/1-1940	111	111	111	111	115
1/5-1940	120	120	120	120	123
28/5-1940	111	111	111	111	125
4/10-1940	114	114	114	114	136
1/3-1941	124	122	125	123	143
1/3-1942	127	125	129	127	150
1/3-1943	132	129	133	132	156
1/3-1944	135	132	136	135	157
1/8-1944	140	137	141	139	158
1/3-1945	146	142	146	145	159
1/8-1945	156	152	157	155	159
1/5-1946	168	165	169	169	157
1/8-1947	171	168	173	173	164

*) Beregnede Tal

Tabel III b

Lønudviklingen 1939—1947

b) Bevægelsen i Reallønnen

April Kvartal 1939 = 100

Dato for Regu- lering	Indeks for Reallønnen			
	København		Provinsen	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	100	100	100	100
30/10-1939	100	100	100	100
31/1-1940	97	97	97	97
1/5-1940	98	98	98	98
28/5-1940	89	89	89	89
4/10-1940	84	84	84	84
1/3-1941	87	85	87	86
1/3-1942	85	83	86	85
1/3-1943	85	83	85	85
1/3-1944	86	84	87	86
1/8-1944	89	87	89	88
1/3-1945	92	89	92	91
1/8-1945	98	96	99	97
1/5-1946	107	105	108	108
1/8-1947	104	102	105	105

Tabel 1

Den overenskomstsmæssige Løn og Arbejdstid 1898—1947

Aar	Daglig Arbejdstid	København Mænd		Provinnsen Mænd		København Kvinder		Provinnsen Kvinder		daglig Bratrb.		
		Ugeløn Bryg-arb.	Ugeløn Br.arb.	Ugeløn Bryggeriarbejdere	Ugeløn Brændriarb.	daglig Bryg-arb.	daglig Br.arb.	Bryggeriarbejdere	daglig Bryggeriarbejdere			
1898	1) 10 -10 ¹ / ₂	18,00	—	17,00	16,00	—	—	—	—	—		
1899	1) 10 -10 ¹ / ₂	20,00	—	18,00	16,00	18,00	—	—	—	—		
1900	1) 10 -10 ¹ / ₂	20,00	—	18,00	16,00	18,00	—	—	—	—		
1901	1) 10	20,00	—	19,00	18,00	18,00	2,25	—	—	—		
1902	1) 10	20,00	—	19,00	17,00	18,00	2,25	—	2,00	1,75		
1903	1) 10	20,00	—	19,00	18,00	18,00	2,25	—	2,00	1,75		
1904	1) 10	20,00	—	19,00	18,00	18,00	2,25	—	2,00	1,75		
1905	1) 10	22,00	—	21,00	20,00	18,00	2,25	—	2,15	1,75		
1906	1) 10	22,00	—	21,00	20,00	20,00	2,25	—	2,15	2,00		
1907	1) 10	22,00	—	21,00	20,00	20,00	2,50	—	2,33	2,20	2,00	
1908	1) 9 ¹ / ₂ -10	24,00	—	21,00	20,00	18,00	2,50	—	2,33	2,20	2,00	
1909	1) 9 ¹ / ₂ -10	24,00	—	22,50	21,00	19,00	2,50	—	2,33	2,25	2,00	
1910	1) 9 ¹ / ₂ -10	24,00	—	23,00	22,00	21,00	2,60	—	2,50	2,40	2,25	
1911	1) 9 ¹ / ₂ -10	25,00	—	24,00	23,00	22,00	2,75	—	2,50	2,40	2,25	
1912	1) 9 ¹ / ₂ -10	25,00	—	24,00	23,00	22,00	2,75	—	2,60	2,50	2,40	2,25
1913	1) 9 ¹ / ₂ -10	25,00	—	24,00	23,00	22,00	2,75	—	2,60	2,50	2,40	2,25
1914	1) 9 ¹ / ₂ -10	26,00	—	25,00	24,00	23,00	2,90	—	2,76	2,66	2,56	2,40
1915	1) 9 ¹ / ₂ -10	28,60	—	27,50	26,40	25,30	3,19	—	3,04	2,93	2,82	2,65
1916	1) 9 ¹ / ₂ -10	28,60	—	27,50	26,40	25,30	3,19	—	3,04	2,93	2,82	2,65
15/10 1917	1) 9 ¹ / ₂	32,50	—	31,25	30,00	28,75	3,91	—	3,44	3,33	3,20	3,00
1/10 1918	1) 9 ¹ / ₂	40,00	—	38,50	37,00	35,50	4,60	—	4,39	4,24	4,09	3,85
1/5 1919	8 ¹ / ₂ - 9	60,00	—	58,00	55,00	52,00	7,50	—	6,67	5,76	5,50	5,00
1/8 1919	8 ¹ / ₂	78,00	—	76,00	73,00	70,00	10,00	—	9,15	8,35	8,10	7,65
1/5 1920	8	83,00	—	81,00	78,00	75,00	11,04	—	10,35	9,90	9,15	8,40
1/8 1920	8	89,24	—	87,24	84,24	81,60	11,04	—	10,35	9,90	9,15	8,40
1921	8	89,24	—	87,24	84,24	81,60	11,04	—	10,35	9,90	9,15	8,40
1/5 1922	8	73,00	—	71,00	68,00	65,00	8,80	—	8,30	7,80	7,30	6,80

Fra 3/8 1922 reguleres alle Lønninger nedad med 1 Øre pr. Time, hver 4. Uge, dertil kommer Pristalreg. nedad pr. $\frac{1}{2}$ 2, 3, 6 % og opad 5% i Febr. 1924

14/2 1924	8	62,18	—	60,25	57,25	54,29	49,35	58,87	7,23	3)	6,59	6,55	6,06	5,57	5,08	4,67	2)	6,59
1/5 1924	8	66,00	—	64,00	62,00	61,00	59,00	58,87	7,53	2)	6,59	7,05	6,73	6,57	6,09	5,70	2)	6,59
1/8 1924	8	67,32	—	65,28	63,24	62,22	60,18	60,05	7,76	2)	6,72	7,27	6,94	6,78	6,29	5,89	2)	6,72
1/2 1925	8	69,34	—	67,24	65,14	64,09	61,98	61,85	7,99	2)	6,92	7,49	7,15	6,98	6,48	6,07	2)	6,92
1/5 1925	8	70,34	—	68,24	66,14	65,09	62,98	67,00	8,15	2)	8,35	7,65	7,31	7,14	6,64	6,23	2)	8,35
1/2 1926	8	66,82	—	64,83	62,82	61,84	59,83	63,65	7,74	2)	7,93	7,27	6,94	6,78	6,31	5,92	2)	7,93
1/5 1926	8	62,60	—	60,74	58,85	57,93	56,05	59,83	7,28	2)	7,43	6,83	6,52	6,37	5,93	5,56	2)	7,43
1/8 1926	8	59,47	—	57,70	55,91	55,03	53,25	56,84	6,92	2)	7,06	6,47	6,19	6,05	5,63	5,28	2)	7,06
1/2 1927	8	58,88	—	57,12	55,36	54,58	52,72	56,27	6,85	2)	6,99	6,43	6,13	5,99	5,57	5,23	2)	6,99
1/8 1927	8	62,50	—	58,50	56,00	54,00	54,00	58,50	6,95	2)	7,15	6,50	6,08	5,63	5,19	4,85	2)	7,15
1/5 1930	8	61,50	—	61,50	59,00	57,00	57,00	61,50	7,29	2)	7,53	6,83	6,41	5,94	5,50	5,06	2)	7,53
1/5 1934	8	65,50	3)	62,50	60,00	58,00	58,00	63,50	7,62	2)	7,87	6,96	6,54	6,07	5,63	5,19	2)	7,60
20/11 1936	8	66,81	—	63,75	61,20	59,16	64,77	64,77	7,77	2)	8,03	7,10	6,67	6,19	5,75	5,31	2)	7,75
1/5 1937	8	70,00	—	67,00	64,50	62,50	68,00	68,00	8,16	2)	8,43	7,46	7,00	6,50	6,06	5,62	2)	8,15
30/10 1939	8	72,80	—	69,68	67,08	65,00	70,80	70,80	8,49	2)	8,77	7,76	7,28	6,76	6,32	5,88	2)	8,50
31/1 1940	8	77,70	—	74,37	71,60	69,38	75,70	75,70	9,06	2)	9,26	8,28	7,77	7,22	6,78	6,34	2)	8,90
1/5 1940	8	83,92	—	80,32	77,33	74,93	81,92	81,92	9,75	2)	10,03	8,94	8,39	7,81	7,37	6,93	2)	9,70
28/5 1940	8	77,70	—	74,37	71,60	69,38	75,70	75,70	9,06	2)	9,26	8,28	7,77	7,22	6,78	6,34	2)	8,90
4/10 1940	8	79,80	—	76,38	73,53	71,25	77,80	77,80	9,30	2)	9,61	8,50	7,98	7,41	6,97	6,53	2)	9,25
1/3 1941	8	86,80	—	83,80	81,30	79,30	84,80	84,80	9,96	2)	10,23	9,26	8,80	8,30	7,86	7,42	2)	9,90
1/3 1942	8	89,20	—	86,20	83,70	81,70	87,20	87,20	10,20	2)	10,47	9,50	9,04	8,54	8,10	7,66	2)	10,14
1/3 1943	8	92,08	—	89,08	86,58	84,58	90,08	90,08	10,52	2)	10,79	9,82	9,36	8,86	8,42	7,98	2)	10,46
1/3 1944	8	94,48	—	91,48	88,98	86,98	92,48	92,48	10,78	2)	11,05	10,08	9,62	9,12	8,68	8,24	2)	10,72
Aug. 1944	8	98,32	—	94,36	92,34	90,82	95,36	95,36	11,18	2)	11,29	10,40	10,02	9,60	9,16	8,72	2)	10,95
1/3 1945	8	102,16	—	98,20	96,18	94,66	99,20	99,20	11,58	2)	11,69	10,80	10,42	10,00	9,56	9,12	2)	11,35
Aug. 1945	8	109,36	—	105,40	103,38	101,86	106,40	106,40	12,38	2)	12,49	11,60	11,22	10,80	10,36	9,92	2)	12,15
1/5 1946	8	117,36	—	113,40	111,38	109,86	115,36	115,36	13,42	2)	14,54	12,64	12,25	11,83	11,39	10,95	2)	14,00
Sept. 1947	8	119,36	—	115,80	113,78	112,26	117,36	117,36	13,68	2)	14,80	12,90	12,51	12,09	11,65	11,21	2)	14,30

1) Derudover var der Pligt til at arbejde paa Søgne-Helliglade om Formiddagen uden ekstra Betaling.

2) Arbejdet udføres dog hovedsagelig paa Akkord, hvorfor de anførte Lønninger kun maa tages som Udtryk for omtrentlig Dagfortjeneste.

3) Først indmeldt i Forbundet 1934.

I de sidste Aar af og de første Aar efter Krigen 1914—18 udbetaltes udover de her anførte Lønninger yderligere Dyrtidsstillegg af forskellig Størrelse, saavel paa Bryggerier som Spritfabrikker.

Produktion og Beskatning af Øl og Spiritus 1898—1947

Tablet 2

Aar	Antal Bryggerier	Produktion af Øl		Ølskat		Produkt af Sprit 100% Alkl.	Spiritusbekætn. af det til Drikkespiritus anv. Kvantum
		Skattepligtigt	Skattefrit	Ialt	pr. hl		
	Gennem- snitlig						
1898	400	1015	1394	5600	6,85	1000 l	1000 Kr.
1899	390	1064	1520	6300	”	Gennem- snitlig	Gennem- snitlig
1900	390	940	1482	5860	”	16470	3040
1901	386	948	1540	5930	”	Gennem- snitlig	Gennem- snitlig
1902	386	973	1576	5895	”	16410	3030
1903	373	900	1576	5778	”	Gennem- snitlig	Gennem- snitlig
1904	367	1008	1568	6200	”	16410	3030
1905	360	1004	1528	6237	”	Gennem- snitlig	Gennem- snitlig
1906	360	1068	1552	6471	”	14950	3140
1907	352	1020	1421	6316	”	Gennem- snitlig	Gennem- snitlig
1908	344	1074	1505	6332	”	15550	3660
1909	338	1113	1550	6559	”	14530	3480
1910	338	992	1457	6860	Fra 1/7 1912 9,50	13100	6490
1911	338	971	1495	8077	”	13590	6510
1912	338	1027	1500	8361	”	14620	6960
1913	329	1077	1348	8520	”	14910	6620
1914	316	1188	1393	9053	”	7140	16300
1915	271	1063	1243	10300	Fra 1/10 1917 Kl. I 18,00, Kl. II 5,70	3294	16710
1916	250	552	1117	11200	”	4491	29460
1917	234	1283	1091	19000	”	3418	36600
1918	240	1642	1020	27400	”	4400	35850
1919	227	1718	753	27259	”	5229	31560
1920	227	1447	687	22615	”		
1921							
1922							

INDHOLD

Forord ..... 5 <i>Historisk Indledning:</i> Bryggeriernes og Brænderiernes Udvikling og Industrialisering ..... 10 Organisationstankens Opstaaen og Vækst .... 10 Arbejdstid og Løn før Forbundets Oprettelse .. 11 De første Bryggeriarbejderforeninger dannes .. 12 <i>Bryggeriarbejderforbundets Stiftelse:</i> Konstituerende Kongres i København 1898 .. 13 Kongressen 1899 ..... 13 Bryggeriarbejderne og Storlockouten ..... 15 Bryggeriforeningen stiftes 1899 ..... 15 1900 ..... 15 1901: Forbundets 3. Kongres ..... 16 1903: Forbundets 4. Kongres ..... 17 1905: Sygehjælp og Ferie ..... 17 Kongressen 1905 ..... 18 1907: Kongressen i Odense ..... 19 1909: — - København ..... 19 1911: Mineralvandsarbejdernes Optagelse .... 20 1914: Det første Krigsaars Virkning ..... 22 Kongressen 1914 ..... 22 1915: Dyrtidstillæg. Krigsvanskeligheder .... 24 1917: Raastofmangel og Forbudsagitation. Nye Dyrtidstillæg ..... 25 Kongressen i 1917 ..... 26 1918: Den første Konflikt paa Carlsberg .... 27 Koncentration af Spritfabrikkerne ..... 27 1919: Den næste og største Konflikt. 8-Timers Arbejdsdag. Længere Ferie 28	1920: Efterkrigskongressen ..... 29 International Samling efter Krigen .... 30 1921 ..... 31 1922 ..... 32 1923: Jubilæumskongressen i København .... 34 Dyrtidsforhandlinger ..... 35 1924: 4 Ugers Strejke ..... 35 Ekstra Kongres til Konfliktens Afslutning 38 Skandinavisk Samarbejde ..... 40 Et lille Splittelsesforsøg ..... 40 Ændringer i Forbundsledelsen ..... 42 1925: Brænderioverenskomsterne fornyes .... 42 Feriespørgsmaalet ..... 43 1926: Overenskomstforhandlinger. Kongres og Ekstrakongres ..... 43 »Udrensningen« og Ekstrakongressen .. 43 1927: Ny Lønnedgang ..... 47 Fr. Poulsens Død ..... 48 Forbundets nye Ledere ..... 48 1928 ..... 49 En ejendommelig Sag med mange Ud- løbere ..... 50 1929: Forbundets 14. Kongres i Odense ..... 53 1930: Overenskomsternes Afslutning ..... 58 Drengearbejdet ..... 61 Restaurationsskattens Ophævelse ..... 62 1931: Depressionen naar Danmark ..... 62 1932: Kongressen i København ..... 64 Den faglige Situation tilspidses. .... 67 1933: De københavnske Brænderiarbejderes Indtræden ..... 68 Overenskomsternes Forlængelse ..... 68 Strejke paa Køge Bryggeri — under Strejkeforbudet 71

1934	.....	75	1942: Lønforholdene	.....	121
	Kampen for at undgaa »Forligssækken«	76	Bombeattentatet mod Forbundets Byg-		
	Rationaliseringen paa Carlsberg	80	ning	.....	122
	Den store Ædruelighedskommission ned-		Foringelsen af Arbejdsløshedsloven	...	124
	sættes	80	1943: Løntillæggene i 1943	.....	125
1935: Forbundets 16. Kongres	.....	82	Kongressen i 1943	.....	125
1936	.....	87	Et Feriefremstød	.....	126
	»Øl er farligt!«	90	1944: Det sidste Krigsjaar	.....	128
	Aldersfonde dukker op paa ny	92	1945: Ødelæggelsen af Tuborgs Maskinhal	...	129
	Oplysningsarbejdet udvides	94	Den sidste Lønkendelse	.....	129
1937: Nye 3-aarige Overenskomster hales i Land	94		Befrielsen	.....	130
	Loven om Forbud mod Overarbejde	96	Urolig Efterkrigstid	.....	130
1938: Jubilæumskongressen	.....	98	1946: Et godt Lønfremstød	.....	132
	Betragtninger paa 40-Aarsdagen	102	International Kongres i København	...	134
	Ferielovens Konsekvenser	106	Produktionsudvalg	.....	134
1939: Ufredens Aar begynder	.....	106	1947: Samarbejdsudvalgene træder ud i Livet	135	
1940: Omvæltende Begivenheder. Et Knockout	110		Blanchs Hotel genindviet	.....	136
	Pristalsloven af 28. Maj 1940	110	Stillingen til De samvirkende Fagforbund	...	137
	De 9 Kriselove. — Loven om Arbejds-		Den skandinaviske Levnedsmiddelarbejder-		
	forhold	111	Union	.....	147
	Ekstrakongres i September 1940	113	Det internationale Samarbejde (I.U.L.)	.....	150
1941: En broget Overenskomstsituation	.....	117	Statistiske Oversigter	.....	153

